

၆၆၆၆၆

ချီးလော့တိုက်လုံး၊ အောင်သံကျိုးပိမ့်^၂၊

ပတ်ကုံးရူပ၊ သောနုသတွင်^၃၊
သုဒ္ဓ အရိယာ၊ မိုးပြဟွာလျှင်^၄၊
ကမလာဇော်၊ ဩပါပတ်သား^၅၊

ကြာမှတ်ဟိတ်ဖိုလ်၊ နိမိတ်လိုဖြင့်^၆၊ ဂြိုဟ်ဥဏ္ဍာ^၇၊

ကုန္ဒုစက္ကရတ်၊ ဘုံပြာသာဒ်တို့^၈၊
သမသတ်ရောင်ရွန်း၊ ပေါ်ပြိုင်ထွန်းသည်^၉၊
မော်ကွန်းပညတ်၊ ဘဒ္ဒကပ်ကာ^{၁၀}၊

သရဗ္ဗဉာဏ်^{၁၁}၊
နိဗ္ဗာန်ငါးမည်၊ ကြွေးနန်းတည်လျက်^{၁၂}၊

အောင်စည်ကြူးရိုက်၊ အစဉ်လိုက်ဖြင့်^{၁၃}၊
အမြိုက်သဘင်၊ ယင်လတ်သောအား^{၁၄}၊
ကပ်တပါးထက်၊ စွတ်ဖျားခိပတိ၊ တင်ထိုက်ဘိ၏^{၁၅}၊

တြိသဟသံ၊ လောကဓါတ်လည်း^{၁၆}၊
ဥက္ကဋ္ဌမှန်ကူ၊ ဤတိုက်မူလည်း^{၁၇}၊

တဆူပြဋ္ဌာန်း^{၁၈}၊ သပြေကျွန်းထက်၊ ဦးစွန်းမကိုဋ်၊
မှန်သမိုက်၏^{၁၉}၊ တိုက်တလောက၊ ဩကာသ၌^{၂၀}၊
ပြဟွာဂိုဏ်းပွား၊ ကမ္ဘာသားတို့^{၂၁}၊

မြောက်စားဘိသိက်၊ ရှိဦးညိတ်သည်^{၂၂}၊
ဝိသိဋ္ဌလူဗုဒ္ဓကူကား^{၂၃}၊
ဘူမဏ္ဍလိပ်၊ လေးကျွန်းဒိပ်ကို^{၂၄}၊
ဘုန်းရိပ်မိုးဖြန့်၊ တန်ခိုးကွန်လျက်^{၂၅}၊
အဝုန်များစွာ၊ သတ္တဝါအား^{၂၆}၊ ခမ္မာနူဓံ၊
ထွေတော်သံဟု^{၂၇}၊
ကျံကျံကျူးမြည်၊ တရားစည်ဖြင့်^{၂၈}၊
ပတ်လည်ကျော်ဟိန်း၊ ဇေယျထိန်းသည်^{၂၉}၊
အောင်ကျိန်းလက်မွန်ပွဲဦးတည်း^{၃၀}။

success to my task!

I shall speak about the victory. Let the entire continent sing words of praises!

(At the beginning of the universe) the noble and pure, celestial Brahma - s, Who live in Suddhavasa or sixteenth corporeal Brhma - heaven, by the signs of the sparta - neously - born lotus - flowers,

name the present world -cycle as Bhaddha - kappa, in which the Buddhas and universal manarchs appear at different times.

This Bhadda - kappa should be regarded as the best or chief of all kappas or worlds, because it is only in this world - system that five Buddhas.

would offer occasions, one after another, on which they world celebrate to

festivals for deathless - ness and bring the beings to Nibban or freedan from rounds of birth, etc.

This human world with its extent of 3,000 yojanas, is also rightly said to be the apex or chief of the Jambudipa - continent.

King Aloung - paya the most prominent and future Buddha, was specially consecrated and respected by numerous men of this visible world who belonged to the sect of Brohma - s.

He ruled, in full authority and great glory, the four flat - surfaced continents and controled the entire Jambu - continent by (beating) the dreem of righteousness,

in accordance with the truth. It was the first and formost sign of victory (for his Buddha - hood.)

1.1 ဇေယတုံ 'May I have success'.

ဇေယတုံ is initiation auspicious formula which the Burmese authors have inherited from earlier Hindi writings. The earliest trace of putting such prayers at the beginning of a literary work is found on the golden palm-leaf manuscripts unearthed at the site of Thi-re-khetta of 4th to 7th century A.D. While the Burmese have gradually replaced them with path words like 'Siri', 'glory', 'siddham' 'May there be accomplishment', 'Ratattayasin ahani vandhani' 'Salutations to Three Jewels', etc. The use of this initiation auspicious formula is technically called in Pali panama 'paying homage'.

1.2 ချီးလောတိုက်လုံး၊ အောင်သံကျုံးဝိဇ္ဇံ၊ 'Let the entire Jambudipa continent sing praises! I shall speak of the victorious deeds!'

In these three Stanzas, the poet introduces three most prominent features of a literary composition viz. ပဏိမ 'Salutation or auspicious formula',

ပဋိဉာဉ် 'promise what he is doing' and

ဥယျောဇဉ် 'instigation to the readers.'

ချီးလောတိုက်လုံး၊ အောင်သံကျုံးဝိဇ္ဇံ respectively serves 'promise and instigation.'

1.3 ပတ်ကုံးရူပသောနသတွင် 'in the 16 abodes of air corporeal Brahma - worlds'

ရူပ 'form - having or corporeal' (Pa - rupa)

သောနသ 'sixteen' (Pa. cha+dasa)

1.4 သုဒ္ဓအရိယာ၊ မိုးဗြဟ္မာလျှင် 'the purest Brahma - s living in the sky'.

Burmese Buddhist cosmogony maintains that these are 20 Brahma - worlds of which 16 are corporeal and 4 incorporeal. Of the former 16, the highest is suddhavasa-heaven where purest (Suddha) Brahma-s take their abode. When the world remains unaffected and same Brahma-s came down to the earth to start another world in a new world-system.

1.5 ကမလာဇာတ်၊ ဩပါပတ်သား 'Lotus - species of automatic birth'. i.e. Lotus flowers born of instantaneous and automatic birth.

ကမလာဇာတ် 'birth of a lotus' (Pa kamala+ jati)

ဩပါပတ်သား 'of automatic birth.' (Pa .upapatti)

1.6 ကြာမှတ်တိတ်ဖိုလ်နိမိတ်လိုဖြင့် 'by the signs offered by lotus - flowers which are causes and results; i.e. Lotus-blooms indicate the kind of the universe or the world.

Burmese Buddhist cosmology believes that with the new world in the development, there appears a certain number of automatically-born lotus flowers. If only one lotus is in the bloom, these will appear only one Buddha in that world, and so on. The present world is said to have five blooming lotuses, indicating that it will have five Buddhas and so it is called Buddha.

ကြာ 'Lotus'

တိတ်ဖိုလ် 'cause and result' (Pa. hetu + phala)

နိမိတ် 'sign, omen' (Pa.nimitta)

1.7 ဇြိလဉ္ဇက္ခူ 'Lit the planet which gives heat; i.e. Sunday planet. Here the word figuratively used to refer to Buddha whose power is as bright as the sun.

1.8 ကုန္တုစက္ကရတ်၊ ဘုံပြာသာဒ်တို့ 'the palace of the ruler of cakka-treasure'.

ကုန္တုစက္ကရတ် 'ruler or owner of wheel-treasure' refers to a universal monarch one of whose seven treasures is Cakka or wheel that serves him as a chariot to go everywhere.

1.9 သမသတ်ရောင်စွန်း၊ ပေါ်ပြိုင်ထွန်းသည် '(they) appear brightly oppositely.

'The statement refers to Buddha and universal monarch (Cakka-rajā) who never appear in the world together. Cakka-rulers never come into existence when Buddhas are in appearance or in Buddhas' times.

သမသတ် (astrology) 'in opposites'

1.10 မော်ကွန်းပညတ်၊ ဘဒ္ဒကပ်ကာ: 'the world cycle called Buddha-kappa'.

မော်ကွန်း 'a historical record put into writing'.

ပညတ် 'named or made known'. (Pa pannath)

ဘဒ္ဒကပ်ကာ: 'the world - cycle of five Buddha-s as indicated by the lotus-flowers'

1.11 သရဗ္ဗဉာဏ် 'all - knowing wisdom or Enlightenment of a Buddha.'

သရဗ္ဗဉာဏ် is equivalent to သဗ္ဗညုတဉာဏ် 'all - knowing wisdom' attainable by a Buddha. The word သရဗ္ဗ is a coinage made by the poet and a combination of Pa.sabba 'all' and skt. sarva 'all'. Here the word is used to refer to "Buddhas who have possessed the all-knowing or omniscience".

1.12 နိဗ္ဗာန်ငါးမည်၊ ကြွင်းတည်လျက် 'build five palaces of Nibban; i.e. creating five occasions of Nibban for the beings'.

Buddha-kappa is foretold to have five Buddhas - kakkusandha, konagamana, kassapa, Gotama and Arimetteyya - who each would teach and bring beings to Nibbana or the total freedom from births and deaths.

ကြွင်း (arch) 'palace'.

1.13 အောင်စည်ကြူရိုက်၊ အစဉ်လိုက်ဖြင့်၊ 'beating in turns the drums of victory'.

The five Buddhas would each beat the drum of victory when He appeared in the world.

အောင်စည် 'a drum of victory'

အစဉ်လိုက် 'one after another or in turns'.

1.14 အမြိုက်သဘင်၊ ယင်လတ်သောအား: '(they would each) celebrate a victorious celebration of deathless-ness'. အမြိုက် 'deathless - ness' (Pa amarita)

သဘင် 'celebration' (Pa sabba)

1.15 ကပ်တပါးထက်၊ ထွတ်ဖျားမိပတိ၊ တင်ထိုက်ဘိဇ် (the Buddha - kappa) should be place on the top of other kappas'.

Since Buddhas, it should be regarded as top of or superior to other kappas or world-cycles မိပတိ 'top, chief' (Pa adhipati).

1.16 ဩသတသ်၊ လောကဓါတ်လည်း 'the continent of 3,000 yojanas'

This refers to Jambudipa - continent which stands on the southern part of Mt. Meru and is often called the southern continent. The name Jambudipa is taken from the fact that a rose apple tree (Jambu) grows at the top of the land. According to Buddhist cosmology, the Jambudipa has a total extent of 10,000 yojanas' (1 yojana equivalent to 6½ miles) of which 4,000 are covered by water, another 3,000 by mountains, leaving only 3,000 for human habitation.

တြိသဟသ် '3.000 yojanas' (Pà tri + sahassa)

လောကဓါတ် 'the world element (Pà laka + dhātu)

1.17 ဥက္ကဋ္ဌမှန်ကူ၊ ဤတိုက်မူလည်း 'their continent which is superior'

ဥက္ကဋ္ဌ 'superior or better' (Pà. ukkattha)

မှန်ကူ 'top or tip'

1.18 တစ်ဆူပြဋ္ဌာန်း 'determined as one '

ပြဋ္ဌာန်း 'determined or considered' (Pà patthàna)

1.19 သပြေကျွန်းထက်၊ ဦးစွန်းမကိုဋ်၊ မှန်သမိုက်၏ '(is) truly determined as the chief of the Jambu-continent'.

သပြေ 'a kind of tree of Eugenia species.'

မကိုဋ် 'jewelled royal head - wear or top.' (Pà-mokuta)

1.20 တိုက်လောက၊ ဩကာသ၌ 'in their visible world'.

လောက 'world' (Pà. loka)

ဩကာသ 'visible, material'. (Pà okasa)

1.21 ဗြဟ္မာဂိုဏ်းဖွား၊ ကမ္ဘာသားတို့ 'man of the world who belong to the sect of Brahmà-s.'

Burmese cosmogony believes all human beings are children of 4 Brohmà-s who come down to earth at the beginning of the universe.

ဗြဟ္မာ 'brohmà of Suddhàsa-heaven'(Pà-Brahmà)

ဂိုဏ်း 'group or sect (Pà-gana)

ကမ္ဘာ 'world' (Pà-kappa)

1.22 မြောက်စားဘိသိက်၊ ရှိဦးညိတ်သည် '(is) consecrated and bowed to'

ဘိသိက် 'to consecrate; to make a king.' (Pà abhi + seka)

ရှိဦးညိတ် '(is) paid homage by

1.23 ဝိသိဋ္ဌလူ၊ ဗုဒ္ဓကွန်ကား 'the distinguished man who is Buddha embryo'.

ဝိသိဋ္ဌ 'distinguished, distinct' (Pà visittha)

ဗုဒ္ဓကွန် 'future Buddha or Budhisat' (Pà Buddha+ankura)

1.24 ဘူမဏ္ဍာလိပ်၊ လေးကျွန်းဒိပ်ကို 'four continents of flat earth'.

ဘူမဏ္ဍာလိပ် 'flat or even surface of earth'. (Pà-bhūmi+mandala)

ဒိပ် 'island or continent'. (Pà-dipa)

1.25 ဘုန်းရိပ်မိုးဖြန့်၊ တန်ခိုးကွန့်လျက် 'Lit. spreading the cover of glory and authority: i.e. ruling (over the people) with glory and authority'.

ဘုန်း 'glory ; power' (Pà-punna)

တန်ခိုး 'power; authority'.

1.26 အဝုဋ်များစွာ၊ သတ္တဝါအား 'numerous being'

အဝုဋ် (arch.) 'many; numerous'

သတ္တဝါ 'being; creatures' (Pà-satta)

1.27 ဓမ္မာနုဓံ၊ ထေတော်သံဟု 'order in accordance with thamma or truth'.

ဓမ္မာနုဓံ 'according to the truth'. (Pa dhamma+ anudhamma)

ထေတော်သံ (arch.) 'order; command'

1.28 ကျံကျံကျံမြည်၊ တရားစည်ဖြင့် 'Lit by a drum of Dhamma producing a peal of ringings; by beating repeatedly the drum of truth.

ကျံကျံ 'peal of ringing' is anomatopoeia.

1.29 ပတ်ပတ်လည်ကျော်ဟိန်း၊ ဇဗ္ဗထိန်းသည် 'Lit. control or keep the Janipudipa - continent by beating the thamma-drum; i.e. rule the continent by truth'.

1.30 အောင်ကျိန်း လက်မွန်ပွဲဦးတည်း 'the earliest sign of victory'. Since king Alaung-paya, great grandfather of Mindon, was a Bodhisat, his present victory was the earliest sign for his Buddha-hood.

မဟာသမ္မတ¹၊
ခတ္တိယရာဇာ²၊ ခရာတံဆိပ်³၊
ဘွဲ့ရွှေလိပ်⁴နှင့်၊ ဓိပ္ပ (ပ?) တိထွတ်⁵၊

ကမ္ဘာနတ်မှ⁶၊ သိဒ္ဓ္ဓိတဘုရား⁷
နှစ်ပါးခွဲဝေ၊ ဂိုဏ်းနှစ်ထွေဖြင့်၊ နေအာဒိဝင်၊
သာကိဝင်⁸ ဟု၊ နွယ်စင်သမ္ဘိန်၊ ထွန်းခဲ့တိန်မှ၊
အာလိဂျီ (ဂ?)စည်¹⁰

သဏ္ဌာန်¹¹တည်သည်၊ ပတ်လည်ရစ်ဝိုက်¹²၊
ကိုးရာတိုက်ဝယ်¹³၊ အကိုက်အညွန့်¹⁴၊
ကွန့်ကွန့်ကဲလျှံ၊ မင်းပွဲခံ၍¹⁵၊

စံခဲနှောင်းလည်း¹⁶၊ တကောင်းမြစ်ခြေ၊
ခေတ်သရေနှင့်¹⁷၊ မြေဘူမရတ်¹⁸၊
ရိမင်မြင်ခိုင်း¹⁹၊ စစ်ကိုင်းပန်းယ²⁰၊

နေဝံသတို့²¹၊ ရွှေဝမဏ္ဍိုင်²²၊ ဘုံဦးကိုင်ထက်²³၊
ရွှေစိုင်ရတနာ²⁴၊ သန္တာရိုးလက်²⁵၊
မြတ်မျိုးမျက်တည့်²⁶၊

ကိုးချက်နေဟန်၊ ပစ္စုဖြန့်လျက်²⁷၊
သတ္တဘက် (ပဏ?) နောင်²⁸၊ တောင်၏တံခွန်၊
ဝေဇယန်သို့²⁹၊ ဗိမာန်³⁰၊ ရွှေဘုံတရားထုံသည်³¹၊

ချက်ကို³²လောက်င်³³ကျေးဇူး³⁴တည်း။

(In the beginning of this cosmic age) there was a ruler of khathing a - caste, the supreme chief, the lord, of the world,

who held the title Mahāsammata written in gilden scripts. The Buddha, whose secular name was Siddhattha, (descended from the Sakyan race founded by him.) These two pure and unbroken pedigrees of Solar race and sakyan clan had Shone bright and their.

descendants had reigned, in magnificence and ceremony of an exceeding nature over lozenge-shaped Majjhima desa with its circumference of 900 yojanas.

After them, their descendants, the kinsmen of the Sun, had ruled Ta-gaung at the foot of the river (Aye-yar-wa- dy), Tha-ye-khit-taya, Arimaddana the land of jewels, Myin-saing, sa-gaing and Pin-ya.

Spreading simultaneously the royal parasol, made of precious sokid gokd with coral shafts and ribs and gems of best quality, they reigned in the palace of glorious In-wa, the central seat of authority,

analogous to We- ja-yan-tar mansion which looks like the pennon on the summit of Mt Meru, and were infused will righteousness.

(Their reigns occur) for the benefit of each and every being.

- 2.1 မဟာသမ္မတ (Pà.) The name of the first selected monarch. Belonging to the Solar Race (Pà-àdiccav-nsa), he is said to be the ariginal ancestor of the sakya clan into which the last Buddha was born. Burmese kings tend to proudly identify themselves as direct descendants of the Sun Race (Pà. àdiccabandhu) and the sakyan clan (Pà-sàkiyavansa).
- 2.2 ခတ္တိယရာဇာ (Pà.) 'King of warrios caste' According to Brāhmanical beliefs, there are four Vannas (Lit: colours) of people born of the Creator:viz. Brāhmains (Brāhmana), War-riors (Khattiya), Ordinary men (Vessa) and the poor (suddha). Those not belonging to any to these castes are called Pauc class or Untouchables.
- 2.3 ခရာတံဆိပ် 'the cmblem of Letters' ခရာ is the abbreviated from of Pà. akkhara 'script or letter'.
- 2.4 ဘွဲ့ရွှေလိပ် 'title an golden alphabets'. i.e. royal title written in gold-letters. လိပ် is from Pà. Lipi 'writing or script'.
- 2.5 ဝိပတိထွတ်. 'the supreme chief' (Pà-adhipati)
- 2.6 ကမ္ဘာနတ် 'Lord of the world'. i.e. Mahāsammata.
- 2.7 သိဒ္ဓတ္တဘုရား 'Buddha whose scular name is siddhattha' i.e. Gotama Buddha (Note: There is another Buddha by the same name in the list of 28 Buddha, i.e. Siddhattha Buddha).
- 2.8 နေအာဒိဝင်၊ သာကီ (ကီ?) ဝင် 'Solar Race, sakyan race နေ and အာဒိ means 'the sun, the latter beeing an abbreviated from of Pà - àicca: equally abbreviated is သာကီ from Pà. sàkiya/ sakya, the clan name of the Buddha. ဝင် in both contexts is derived from Pà-vanisa 'race'.
- 2.9 နွယ်စင်သမ္ဘိန္နံ 'pure an dun-interrupted pedigree'. နွယ် 'pedigree, lineage', စင် 'clean, pure' and သမ္ဘိန္နံ 'not broken, unadulterated from Pà. asamblinna.
- 2.10 အာလိင်္ဂစည် 'a small drum called àlinga in Pàli', having a lozenge shape.
- 2.11 သဏ္ဌာန် 'from, shape' Pà santhàna.
- 2.12 ပတ်လည်ရစ်ဝိုက် 'encircling or surrounding on all sides'
- 2.13 ကိုးရာတိုက်ဝယ် Lit, means ' in the continent of 900' i.e. Middle Country Pà majjhimadesa. In Pàli Buddhist literature, Majjhimadasa is the large stretch of land comprising Magadha (modern Bihar State) and Kosala (modern Oudh State) in Utlar pradesh in India. The cradle an dStranghold of Buddhism, the area is said to have 300 yojanas in length, 250 yojanas in breadth and 900. yojanas in circumference, in theshape of a lozenge. ကိုးရာတိုက် here refers to this region by oblique reference.
- 2.14 အကိုက် and အညွန့် are synonyms meaning ' sprout, tendril'. Descendants from Solar Race and Sakyan clan are here figuratively depicted as 'tendrils' of human society'.

- 2.15 ကွန့် and ကဲ are synonymes meaning 'to overdo', while လျှ means 'to over flow': ကွန့် is doubled for the sake of emphasis and the phrase is here used as a qualifies for မင်းပွဲခံ 'Lit, to perform.
- 2.16 စံခဲ့နောင်လည်း 'after (they had) reigned, in the times posterior of their reigns'. စံ 'to be crowned as in နန်းစံ 'to reign'. ခဲ့ is an auxiliary indicating 'part', while နောင် refers to 'a time after the ever.
- 2.17 ခေတ်သရေ or သရေခေတ္တရာ 'Land of Glory'; the classical name of modern Pyay in central Myanmar Pà- Thirikhettlara, skt. Sri kestra.
- 2.18 မြေဘူမရတ် 'earth as precious as jewels'. cpd. of မြေ 'earth '+ဘူမိ 'Pà-earth'+ ရတ် (=Pà-ratana) 'jewels'. Both Pàli words are truncated for the sake of rhyme.
- 2.19 ခိုမင်း is a contraction of Pà Arimaddana 'crushing the enemies' one of the ancient names of modern Ba-gan. The local legends have it that in the time of King Pyu-saw -hti the city was endangered by five kinds of enemies - a - carnivorous bird, a gigantic pig, a ferocious tiger, a giant flying squirrel and rapidly - growing wild gourd plants. Pyu -saq-hti had to fight and kill them one after another. Hence the name Arimaddana.
- 2.20 ပန်းယ is the original name of present ပင်းယ
- 2.21 နေဝံသတို့ 'descendants of Solar Kings' Pà àdiccabandha.
- 2.22 ရွှေဝမဏ္ဍိုင် 'golden In -wa as the centre' It is customary in Burmese to prefix ရွှေ 'golden ' to pagodas or objects or places or personal names as a means of glorification or eulogization as in ရွှေတိဂုံ , ရွှေထီး 'golden umbrella' ရွှေမန်း 'golden Mandalay', ရွှေကျီးညို 'name of a popular dancer'. မဏ္ဍိုင် 'centre' Pà mandaia'.
- 2.23 ဘုံဦးတိုင်ထက် 'in the stately , mansion of supreme sovereignty. A compound of four words ဘုံ (Pà .bhūmi) 'stately mansion, ဦး 'head ' တိုင် ' v. to hold' and ထက် 'on or in', the phrase in its extended meaning refers to a place of significant authority.
- 2.24 ရွှေဆိုင်ရတနာ 'precious gold- mass or solid gold'
- 2.25 သန္တာရိုးလက် 'shafts and ribs made of corar'.
- 2.26 မြတ်မျိုးမျက် 'gems of best quality'.
- 2.27 ကိုးချက်နေဟန်၊ ပစ္စုပ္ပန်လျက် 'sitting under the royal parasol that contains nine tiers'.
- 2.28 သတ္တ ပဏ် နောင် 'Elder brother of seven mountains'. Buddhist cosmogony says that Mt. Meru, the centre of the cosmic system, is surrounded by seven mounts (Pà. sattapanna). By virtue of its sheer, unexcelled height, Mt Meru appears the eldest of all. By oblique reference, therefore, this expression indicates Mt. Meru.

2.29 တောင်၏တံခွန်၊ ဝေဇာယန်သို့ 'like We-ja-yan, the pennon of the mountain'. We-ja-yan or we-ja-yan-tar (Pà Vejayanta) is the Burmese derivative for the celestial mansion of Sakka, the King of goals, as well as for his divine chariot. Situated in Tāvātimsa heaven on the summit of Mt. Meru, this We - ja - yan - tar palace stands like the pennant of the mount.

2.30 ပိမ္မာန် 'a magnificent building, a celestial abode, palace'. Pà -vinàna

2.31 တရားထုံသည် 'infused or permeated with Dhamma or righteousness'.

2.32 ချက်ကုံ (arch) ' totally '

2.33 လောက်ငံ (arch) 'be sufficient for distribution '

2.34 ကျေးဇူး ' good deed for others, benefit '

ပူရရတနာ¹၊ ပြည်အောင်ချာလျှင်²၊ သင်္ခါရမျိုး³၊
သိုက်ခါတ်ညှိုး၍⁴၊ တန်ခိုးမှိန်သော်⁵၊

ဆုံးချိန်အာဘသ်၊ ဘုံအထွတ်⁶ကို ၊ သံဝေဋ်ညှိုးညှိုး၊
ကမ္ဘာမီးဖြင့်⁷၊ အကျိုးမဟဲ့၊ လောင်သကဲ့သို့⁸၊

ပြည်ထဲအလုံး၊ ညှိုးချိုးပျောင်းမျည်း⁹၊
တလင်းညှင်း၍¹⁰၊ လုံးကျည်းငြိုငြင်¹¹၊
ရှိရာတွင်၌၊ ကောင်းကင်ပိတ်လိန်း၊
သုဘကိဏ်းမှ¹²၊

သိန်းကုဋေတိုက်¹³၊ ပတ်ဝိုက်ဖြိုးမောက်၊
အောက်အဇ္ဈာ¹⁴၊ ညီညာတင်းကျပ်၊
ရေတိမ္မင်းလျက်¹⁵၊ လျှမ်းလျှမ်းပြည့်ဝှန်၊
ကပ်မိုးသွန်သို့¹⁶၊

မန္တန္တရာဇ်¹⁷၊ နေမြစ်နွယ်ရင်း¹⁸၊ အာဒိမင်း¹⁹နှင့်၊
ခံတွင်းကြာမဲ့၊ ရွှေပဒုံမှ²⁰၊ ဝိဇ္ဇာမာလာ၊
ဝင်းဝင်းဖြာသည်²¹၊ ဥက္ကာမုက္ခ (ခ?)၊
သာကိယမှ²²၊

ပေါက်ပြမထင်²³၊ မဟာဝင်ဖြင့်²⁴၊
သုံးခွင်လူငိုလ်၊ ဘုန်းရိပ်ခိုသည်²⁵၊
ရွေးပိုဘုရား၊ လောင်မြတ်ဖျားလျှင်²⁶၊
ဖွားဖွားဖွင့်လွတ်၊ ကုဒ္ဓိပါဒ်ဟု²⁷၊ အာဝဋ်ဂင်္ဂါ၊
ဘုန်းမိုးရွာလျက်²⁸၊

မဟာရဟ၊ သိမ် (ဃ်?) ရန်အောင်၊
ပြည်ကုန်းဘောင်၌²⁹၊ တထောင်ရွှေရံ၊
ဗြဟ္မာခံသို့³⁰၊ အသမ္ဘိဝင်³¹၊ ငြမ်းကြီးဆင်၍³²၊
ဘုရင်ငိုလ်ပုံ³³၊ စက်ရိပ်လှည့်သည်³⁴၊

အုပ်ခြံသပြေ ³⁵စိုးမျိုးတည်း၊

When the capital Ratana-pura, the centre
of victory, which was of the transient nature, de-
clined in power as its prophecy withered,

the entire kingdom faded weakened and
longuished, and its people were filled with grudge
and bitter fellings,

because the Ta-laings tortured them. It was
like the time when the world-fire, which occurred at
the dissolution of this sanivatta-cycle devoured the
world completely upto Àbhassara-Brahmà heaven,

the top of planes of existence, leaving not
even a live-coal. Them, just as the life-giving rains
poured from Subhakinna-Brahmà world, out of the
totally darkend sky, that made the surface of
100,000 croes of cosmic systems under the sky
completely flooded and drowned in overflowing
water,

there appeared King Alaung-paya, the em-
bryo-Buddha of Shwe-bo, who belonged to that

great unblemished and un-interrupted lineal
descent of the first ruler King Manu, the blood rela-
tive of the Solar family and Ukkàmukha, the sakyen
King from whose golden lotus-like mouth.

issued radiant lights. While he wielded his
powers as Forcefully as torrents of River Àuata-
gangà, there came a mutitude of men, gods and
grahmàs to take refuge in the shadow of his author-
ity. That King of pure and unadulterated descent
reigned in

Kon-baung, also befittingly called Yadana-
simigha and Yan-gyiaung, as if he were a Brachmà
waited upon by 1000 attendants, and afforded ref-
uge to an assembly of kings who come to take shel-
ter under the shadow of his feet, He was the su-
preme lord of entire Jambu-dīpa continent.

- 3.1 ပူရရတနာ or ရတနာပူရ 'city of precious jewels', i.e. In-wa / Ava
- 3.2 ပြည်အောင်ချာလျှင် 'the kingdom of centre of victory'.
- 3.3 သင်္ခါရမ္ပိ: 'the nature of impermanence or transience' သင်္ခါရ (Pà.) in this context simply implies a sense of liability to decline and fall'.
- 3.4 သိုက်ခါတ်ညှိုး၍ 'When the element of prophecy turns withered'. သိုက် 'prophecy' here refers to an 'imaginary prediction' as to how long the capital could prosper. The Burmese writers often introduce into their works such ideas, as if its fate has been told by a supernatural being. ခါတ် 'element' does not carry any special meaning; a superficial noun as in အပူခါတ် 'heat', အအေးခါတ် 'cold' etc. (Pà dhàti)
- 3.5 တန်ခိုးမှိန်သော် 'When the glory or fades out'.
- 3.6 ဆုံးချိန်အာဘသ်၊ ဘုံအထွတ်ကို 'at the time of dissolution of the world, the topmost heaven of Abhassara-brahmà world' In Buddhist cosmogony when the world is destroyed by fire the fire spread up to Abhassara-brahmà heaven. The place is so called because it is inhabited by brahmà gods whose bodies 'shine bright'.
- 3.7 သံဝဋ်ညှိုးညှိုး၊ ကမ္ဘာမီးဖြင့် 'by the world-fire which puts this sanivatta-world on flames'
- သံဝဋ်, the contracted form of Pà-sanivatta kappa, 'Lit: rolling an', refers to the evolution of the Universe and time. Here the poet uses the expression သံဝဋ်ညှိုးညှိုး 'the world in flame just to mark the end of sanivatta-period-or evolution.
- 3.8 အကျီးမဟဲ့၊ လောင်သကဲ့သို့ 'Just as (it) burns completely not leaving a live coal'. As a result of aphesis, မီးကျီး 'Live coal' becomes ကျီး to which အ is prefixed to form a general noun. မဟဲ့ 'is not' is an archaic work equivalent to modern မရှိ။
- 3.9 ညှိုးချိုးပျောင်းမျည်း 'to fade, to wither, to become weak and languid'. A cpd of four noun-verbs, all express a generic sense of total suffering from oppression.
- 3.10 တလိင်းညည်း၍ 'being oppressed or tortured by Ta-laings' Ta-laing is allegedly derived from a place name Ta-laings on the eastern coast of India, and the word is used, until recently, to refer to Mons in Ramanna-desà, Lower Myanmar.
- 3.11 လုံးကျည်းငြိငြင် 'all felt hurt and full of grudge'. This foot contains 3 words လုံး 'all (fr. အားလုံး)', ကျည်း (ကြည်း?) 'feel gurt' (fr. နာကျည်း) and ငြိငြင် 'grudge', and is taken to express the general condition of the subjects of Ava kingdom, rather than the kingdom itself.
- 3.12 ကောင်းကင်ပိတ်လိန်း၊ သုဘကိဏ်းမှ 'from Subiha kinna-Brahmà heaven in the totally darkened sky' subhakinna is the 9th corporeal (rūpā Brahmà-world which forms the limit to which the water rises, when the world is destroyed by water.

- 3.13 သိန်းကုဋေတိုက် '100,000 crores of world -system (Pà koti-sata-sahassa-dhàt)
- 3.14 အောက်အဇ္ဈာ 'under the sky' (Pà-ajata)
- 3.15 ရေတိမ္မင်းလျက် 'completely drawnd, in water' contains four words ရေ 'water', တိ (fr. အတိ) 'replete with,'မင်း 'be drowned or suffocated' and လျက် 'while'.
- 3.16 ကပ်မိုးသွန်သို့ 'Just as the life-giving rains pour'. ကပ်မိုး 'world-rain' indicates that particularly torential rain which occurs, after the whole universe has been destoryed by fire, to re-generate a new one: so the Burmese consider it 'life-giving'.
- 3.17 မန္တန္တရာဇ် 'King Manu' He is often identified with Mahàsammata and claimed the first ancestor of humans. (Pà. Manu+india+ rājā)
- 3.18 နေမြစ်နွယ်ရင်း 'blood relative of the Sun '
- 3.19 အာဒိမင်း 'the first king' (Pà-àdirājā)
- 3.20 ခံတွင်းကြာပုံ၊ ရွှေပဒုံမှ 'from the mouth that looks like a golden Lotus-bud'. ခံတွင်း 'mouth', ကြာ 'Lotus-flower', ပုံ (fr. အပုံ) bud', ရွှေ 'gold or golden' ပဒုံ (fr. ပဒုမ္မာ) 'Lotu' and မှ (post - positional marker for separation) 'from'.
- 3.21 ဝိဇ္ဇမာလာ၊ ဝင်းဝင်းဖြာသည် 'a garland of lightning shines bright'. Here ဝိဇ္ဇ 'lightning' is changed to ဝိဇ္ဇာ to harmanize with preceding မုံ. (Pà. vijjumaḷā)
- 3.22 ဥက္ကာမုခ၊ သာကီယမှ 'from Okkāṃukha, the Sakyan king' Accorking to Pāli traditions, king okkāka (or Okkākamukha was the ancestor of the Sakyan race and he was so called because when he spoke light issued from his mouth. (Pà. okkā'glow of fi.
- 3.23 ပေါက်ပြဲမထင် or ပေါက်ပြဲမထင် 'no break age and tear visible'. ပြဲ is changed to ပြဲ to match in rhyme with preceeding .
- 3.24 မဟာဝင် 'great pedigrcce' (Pà. mahāvannsa)
- 3.25 သုံးခွင်လူငိုလ်၊ဘုန်းရိပ်ခိုသည် 'multitude of being from 3 planes of existence come for shelter under the shadaw of (his) power'. သုံးခွင် 'three planes of existence' refer to the world of men, that of gods and that of brahmās (Pà. tiloka) လူ+ငိုလ် 'men + strength' here simple means 'multitude' .
- 3.26 ရွှေပို (ဘို) ဘုရား၊ လောင်းမြတ်ဖျားလျှင် 'King Alaung paya of Shwe - bo , the supreme fature Buddha'.
- 3.27 ကုဒ္ဓိပါဒ် 'bases of power'. They are four, viz the making determinations in respect of concentration on purpose, on will, on thoughts and on investigation. (Pà. iddhipāda)

- 3.28 အာဝဋ်ဂင်္ဂါ၊ ဘုန်းမိုးရွာလျက် ' -- wields (his) powers as forcefully as torrents of River àvatta-gangà ဘုန်းမိုးရွာ ' Lit: the rains of power pour down'. Àvatta-ganga is a river which originates in Anotatta lake and joins Kanha-gangà. Because it has to flow on a rocky bed, the torrents are said very strong and terrible.
- 3.29 မဟာရဟ၊ သိယံရန်အောင်၊ ပြည်ကုန်းဘောင်၌ ' at the royal capital in Kon-baung also called befittingly Sigha (Yadanà-Singha) and Yan-aung (Yan-gyi-aung). မဟာရဟ ' Largely befitting, much appropriate' (Pà. mahàraha)
- 3.30 တထောင်ရွှေရံဗြဟ္မာခံသို့ ' as if the Brahmà sat on the throne being waited upon by 1,000 attendants'.
- 3.31 အသမ္ဘိန္ဒဝဏ် ' the un-adulterated family line' (Pà.asambhinna-vansa)
- 3.32 ငြိမ်းကြီးဆင်၍ ' forming or affording great refuge'.
- 3.33 ဘုရင်ဗိုလ်ပုံ ' an assembly of rulers ' ဗိုလ်ပုံ in this context should be taken in the sense of 'a mass an assembly'.
- 3.34 စက်ရိပ်လှူသည် ' come under (his) feet for refuge: In this cpd. of four words, စက် foot or authority', ရိပ် 'Shadow'. လှူ ' to takeshelter' and သည် (verb-marker), စက် is interpreted to mean 'foot', so as to strengthen the other virtues of the king စက် in the sense of 'foot', comes fr. Pà cakka 'circle, wheel' which is the principle characteristic of Buddha's foot. (c.f. စက်တော်ရာ 'foot of the Buddha). This is a case of what is called a shift in the focus of interest.
- 3.35 အုပ်ချုပ်သပြေစိုးမျှတည်း ' the chief ruler of entire continent of Thapye or Rose -apple tree'. သပြေ here indicates the southern continent of the Universe where a huge rose-apple (Pà. Jamby -tree grows, More popular name is Jambu-dipa which is often indiscriminately used both for India and Myanmar.

နေရလကျာ၊ သပြေညာထက်¹၊ ရာဘုရင်ချည်း²၊
မကိုင့်လည်း၍³၊

ယမ်းပည်းညွတ်ပျောင်း⁴၊ ခက်အောက်လျောင်းသည်⁵၊
အလောင်းမင်းတရား၊ မင်းခေါင်ဖျား၏⁶၊ ပတ္တမြားစတေ၊
မြရွက်ပေနှင့်၊ ရွှေအက္ခရာ၊ နေဆက်စာမူ⁷၊

ငါးဖြာမာန်သတ်၊ အရိမဒ်ဝယ်⁸၊ နတ်ဝေဇယန်၊
အောင်ဗိမာန်ဖြင့်⁹၊ ရန်မာန် ချွေနည်၊ သပြေတည်သည်¹⁰၊
စည်သူမင်းစစ်၊ ဒီပရာဇ်၏¹¹၊ မြစ်ရတနာ၊ သိဒ္ဓိကာမှ¹²၊

အာဒိစ္စဗန်¹³၊ သွေမလွန်တည်း၊ ရွှေသန်လျက်ခုံ၊
ဇေယဘုံကို¹⁴၊ စက်စုံကွန်နင်း၊ ဘုန်းဘန် (ဖန့်?)
ဆင်းသား¹⁵၊ မိုးညှင်းဘုရား၊ ယင်းသို့အားဖြင့်၊
သားသားဝှန်တင့်၊ တံခွန်လွင့်သည်¹⁶၊ ဘုရင့်စတေ၊
ခုနစ်နေတည်း¹⁷၊

ပရမေမှန်ကင်း၊ မိုးညှင်းမင်းမှ¹⁸၊ ဖြစ်ရင်းစင်ကြယ်၊
သကျွန်နွယ်ဖြင့်¹⁹၊ နန်းလယ်ရိပ်ဖြူ၊ ဆုနစ်ဆူတွင်²⁰၊
ဗုဒ္ဓကူကျော်၊ ဘေးလောင်းတော်ကား²¹၊ အဟော်ဝတ²²၊
ဤလောကကို၊ စောင်မတန်းတန်း²³၊

မြိုက်ရည်သွန်းလျက်²⁴၊ ကြဌာန်းရွှေတောင်၊
ပြည်ကုန်းဘောင်၌²⁵၊ နောင်ရာဇာဂုဏ်²⁶၊ ကမ္ဘာကုန်လည်း²⁷၊
တမျှန်ဖြူလွှာ၊ မတိမ်သာအောင်²⁸၊ သမ္ဘာချိန်ဘုန်း၊
တုမဲ့ဘုန်းဖြင့်²⁹၊

အနုန်းတော်မြတ်၊ တံဆိပ်ခတ်သည်³⁰၊
နာဂတ်ပြောပရည်ကြူးတည်း³¹။

The solar pedigree of Alaunmain- taya, the
topmost king of all, which was as pure as an un-
allay ruby, under whose feet one hundred genuine
kings of Jambudipa continent come for shelter most
respectfully and submissively, after abdication, was

written in gold letters on the emerald-green
falm-leaf manuscripts.

(According to it), he (on one side) de-
scended from siddhikā, the treasured great-grand-
son of Si-thu who established and reigned, in the
mansion of victory comparable to the divine we-
ja-yan-tar palace, Arimaddana, after the five-fold
enemy was annihilated.

(On the other) he was truly of Solar lineage
from king Mo-hnyin who created and ruled in
Zeyyabhūmi (Ava), the spit of earth.

In this way three were seven rulers of un-
blemished solar race distinct and over-whelmingly
comely like a .

banner on its post. Of twelve rulers of
Sakyanblood descending from most excellent King
Mo-hnyin, (your) great-grandfather King Alaung-
Paya, the famed embryo-Buddha, on the thrane in
palace, truly ruling by peaceful means and repeat-
edly aiding this world,

gave to this dynasty, after a cautious con-
sideration through his un-excelled glory, the name
Kon-baung, so that an iota of royal prestige in fu-
ture cannot get lost in oblivion, Until the world comes
to an end.

This will be talked of for long in posterity.

- 4.1 နေရူလင်္ကာ၊ သပြေညာ the continent of rose-apple tree on the right side of Mt.Neru'. နေရူလံ the same as Mt. Meru. (myint-mo-taung in Burmese) which is also known by other names as Sineru, Sumeru, Himaneru and Mahàmeru, which လင်္ကာ and ညာ (synonyms) refer to one's right-hand side. လင်္ကာ is sometime used in the sense of 'South', because if you stand facing east, south is on your right. သပြေ (Eugenia-tree) indicate the rose-apple tree (Pà.Jambu) said to mark this particular continent
- 4.2 ရာဘုရင်ချည်း '100 who are all kings'. One Burmese tradition claims the Jambudipa is being inhabited by 101 human races under 101 kings so ရာဘုရင် '100 kings' refers to 'all other kings except Alaung-paya'.
- 4.3 မကိုဋ်လှည်း၍ 'Laying down (their) crested royal head-dress' Since မကိုဋ် 'exested royal head-dress' forms one of the items in Burmese regolia the expression implies 'to abolicate, to surrounder, their kingship'.
- 4.4 ယမ်းပည်းညွတ်ပျောင်း 'with respect and srbmission? ယမ်းပည်း (arch) and ညွတ် are synonyms meaning 'respect, reverence' and ပျောင်း conveys a sense of 'softness, humble suppliance'.
- 4.5 စက်အောက်လျောင်းသည် 'lie down under (his) feet စက် here refers to me's foot.
- 4.6 မင်းခေါင်ဖျား 'the topmost king'
- 4.7 ပတ္တမြားစတေ၊ မြရွက်ပေနှင့်၊ ရွှေအက္ခရာ၊ နေဆက်စာမူ Of there four feet in a row , ပတ္တမြားစတေ 'the ruby of purest quality' should go together with နေဆက်စာ 'letter recording the lineage of the sun family to which it serves as a qualifier. The poet here makes a comparison between the purity of the 'unalloyed nature' of the king's decent from the sun race. In မြရွက်ပေ or မြပေရွက် , Lit, meaning 'emerald palm-leaf', မြ 'emerald' is again used as a symbol for its 'green color'. The entire expression, therefore, goes to mean 'the letters recording the king's descent from the Sunrace, which is as pure and unalloyed as a ruby, written in gold scripts on green palm-leaves'.
- 4.8 ငါးဖြာမာန်သတ်၊ အရိမဒ်ဝယ် 'At Arimadalama-pura where five kinds of enemies had bean killed'. (see not 2.19)
- 4.9 နတ်ဝေဇယန်၊ အောင်ဗိမာန်ဖြင့် 'in the abode of victory (like) divine We-ja-yan-tar palace'. ဝေဇယန္တာ is the name give to the celestial abode of king of gods as well as his chariot. (Pàvejayanta)
- 4.10 ရန်မာန်ချွေနှည်၊ သပြေတည်သည် 'remove dangress and harms and build the sourthen continent, the Jambu-dipa'. ချွေ normally means 'to pluck, to strip' leaves etc, but here should be understood as 'removing, eliminating' etc.
- 4.11 စည်သူမင်းစစ်၊ ဒီပရာင် 'Sithu, the true ruler of the continent. i.e. Jambu-dipa (P. diaràjà)
- 4.12 မြစ်ရတနာ၊ သိဒ္ဓိကာ ' Thiddhikà, the treasured great-grandchild' ရတနာ 'gem, precious things' (Pà Rotana)
- 4.13 အာဒိစ္စဗန် 'a relative of the sun (Pà-àdiuabandhu)

- 4.14 ရွှေသန်လျက်ခုံ၊ ဇေယဘုံ 'golden spit: of land known as Zw-ya-bhum or Land of Success (Pà-Jeyyabhù)
- 4.15 စက်စုံကွန်နင်း၊ ဘုန်းဖန်ဆင်းသား 'create through (his) glory and stepping on (it) with feet' စက်စုံ indicates a 'pair of feet' and ကွန် and နင်း respectively means 'go ' and 'step or tread'.
- 4.16 သားသားဝှန်တင့်၊ တံခွန်လွင့်သည် 'a fluttering banner, distinct and overwhelmingly camely? သား fr ပြတ်သား 'be explicit, distinct, is doubled for emphasis's sake and ဝှန် 'to overwhelm' goes to modify တင့် 'camely, pleasant'.
- 4.17 ဘုရင့်စတေ၊ ခုနစ်နေတည့် 'seven genuine kings of Solar dynasty' စတေ 'un-alloyed, genuine, pure ခုနစ်နေ 'Lit. seven sun's indirectly and symbolically refer to seven kings of solar dynasty.
- 4.18 ပရမေမှန်ကင်း၊ မိုးညှင်းမင်းမှ 'from king Mohnyin, the top of the excellence' မှန်ကင်း 'on ornamental painacle of a many-tiered, spiral-like roof is here figuratively used as a person holding an exalted position as a မှန်ကင်း၊ ပရမေ 'excellence' (Pà parama)
- 4.19 သကျနွယ် ' (of) the sakyan clan' (Pà-sakyakula)
- 4.20 နန်းလယ်ရိပ်ဖြူ၊ ဆွဲနှစ်ဆူတွင် 'of the 12 rulers who sat under umbrellas in the palace'.
- 4.21 ဗုဒ္ဓကူကျော်၊ ဘေးလောင်းတော် ' the royal great grand-father, the well-fomed Embryo-Buddha (Lit: Buddha-shrout) (Pà-Buddhankura)
- 4.22 အဟော်ဝတ or အဟောဝတ ' surely, indeed, alas! အဟောဝတ is a Pàli indeclinable used very often as an exclamation to express wonder, surprise and the like. (Pà-aho+vata)
- 4.23 စောင်မတန်းတန်း ' to give succour repeatedly'. တန်တန် fr အတန်တန်(adv.) ' repeated successively'.
- 4.24 မြိုက်ရည်သွန်းလျက် ' pour the peaceful water'. မြိုက်ရည်သွန်း (မြိုက် ' peaceful, deathless from . Pàamata, ရည် or ရေ 'water' and သွန်း 'to pour (on his subjects) goes to suggest a happy reign, peaceful and prosperous.
- 4.25 ကြွှာန်းရွှေတောင်၊ ပြည်ကုန်းဘောင် ' the royal palace at Kon-baung capital' ကြွှာန်း and ရွှေတောင်, (synonymous and archic) 'palace'.
- 4.26 နောင်ရာဇဂုဏ် ' royal prestige in future' ရာဇဂုဏ် 'royal honour, prestige' (Pà rāja-guna)
- 4.27 ကမ္ဘာကုန်လည်း ' though the world comes to an end'
- 4.28 တမှန်မြို့လွှာ၊ မတိမ်သာအောင် ' so that not even an iota (of royal prestige) gets lost in obscurity'
- 4.29 သမ္ဘာချိန်ဆုန်း၊ တုမဲ့ဘုန်းဖြင့် ' considering (it) with caution by means of his unexcelled power'.
- 4.30 အနုန်းတော်မြတ်၊ တံဆိပ်ခတ်သည် ' put the seal which is the magnanimous royal specimen'
- 4.31 နာဂတ် ပြောပရည်ကြားတည်း ' sth. to talk about for a long time in future'. နာဂတ် 'future' (pà-anàgata)

အလောင်းမင်းမြတ်၊ ဗောဓိသတ်၏¹၊
သည်းပွတ်တော်ကြီး²၊
ဘုန်းမီးလျှံထိန်၊ ဘေးနရိန်ကား³၊ သိင်္ခရတနာ⁴၊

ပြည်အောင်ချာနှင့်၊ ဇေယျာပူရ၊ ဌာနရန်ကြို့၊
စစ်ကိုင်းမြို့က⁵၊
မြင်းမိုရ်သင်းကျစ်၊ မရူရာလျှင်⁶၊ ကသစ်မဟာရိတ်⁷၊

နှစ်ပြည်ပိုက်၍၊ ထိန်ရိတ်တန်ခိုး⁸၊ နှစ်နန်းစိုးသို့၊
ဖြိုးဖြိုးဘုန်းလျှံ၊
ထီးသစ်စံသော်⁹၊ နိုင်ငံငါးရာ၊ နယ်ပါဇမ္ဗူ၊
မြကျွန်းငူထက်¹⁰၊

ရန်သူခပ်သိမ်း၊ ဦးခေါင်းကျိန်း၍¹¹၊ မတိမ်းစည်ဝေး၊
ပြည်ထဲစွေ¹²၊
ရှင်ဘေးတော်လတ်၊ သူရိန်နတ်လည်း¹³၊

ထုတ်ခတ် (ပိ?) စက္ကဝါ¹⁴၊ ကောင်းမီး(ခိုး?) ငြာ (ညာ?)
လျက်¹⁵၊ သိင်္ခါဇေယျာ၊ ရတနာပူရ၊ သုံးဌာနထက်¹⁶၊
ကမ္မဇတန်ခိုး၊ ဘိသိက်ကျိုးဖြင့်¹⁷၊ တိမ်းမိုးခွန်ဆွတ်¹⁸၊

သုန်သုန်ညွတ်သည်¹⁹၊ အာစွတ်မုံ (မုန်?) သောက်၊
ဥပေါ် (ပေါ?) ပေါက်ကို²⁰၊

စက်အောက်ထားတင်²¹၊
ဆင့်ဖြူရှင်ဟုသောင်းခွင်ကျော်ချောက်²²၊
ဘုန်းရှိန်တောက်သည်²³၊
ရန်ညောက်(ငြောင့်?)တွင်ထွင်ထူးတည်း²⁴၊

your great grand-father, the elder loved
son of King Alaung-paya, the future Buddha,
whose glory shone as bright as flames, ruled ever
two kingdoms of Yadanà-sàikha,

the centre of victory, and Sa-gaing, also
known as Zeyyà-pūra, to which all enemies
bowed down, just as Sakka, the king of gods and
the chief lord of Myint-mo-taung (Mt. Meru)
holds sway, with authority resounding as a
thunder, over two kingdoms of Mt. Meru and
Tàvatimsa-heaven where the huge Ka-thit tree
grows.

When in overwhelming glories he
reigned on the emerald colored Jambù-dipa to-
gether with its 500 minor islands, every
autagonist had a head-smart, the Kingdom knew
no havocs.

and was properous and peaceful.

your middle great grandfather, the voliant
lord, for whom good words of praise floated
across the world,

ruled three kingdoms of Yadanà-sinkha,
Zeyyàpura and Yadanà-pūra. He glowed with
radiance of glories and amazingly renowned,

throughout 10,000 world-system as Sin-
byu-shin (Lord of white Elephant) who, as the
consequence of his consecration brought about
by the power born of his past merits, could keep
under him, to rest his feet on, a young, white
male elephant.

its mouth wet with musths, that bowed
briskly and ate the rain-clouds. He removed
extraordinarily all sources of danger.

- 5.1 ဇောဝိသတ်၏ ‘ of the future Buddha’ refering to king Alaung-paya. (Pà-Bodhisatta)
- 5.2 သည်းပွတ်တော်ကြီး ‘ the elder royal loved one’. သည်း (fr အသည်း) ‘liver’ is often used in Burmese as the seat or source of love and has a wide currency as popular as ‘heart’ in English. Here သည်းပွတ် incicates ‘ one who is like liver to someone else’ and တော် ‘royal’ and ကြီး ‘elder’ all goto obliquely refer to king Naung-daw gyi, the eldest son of King Alaung-paya.
- 5.3 ဘုန်းမီးလှုံထိန်၊ ဘေးနရိန် ‘ the great -ground father, the ruler of men, whose glories shone as bright a flames’.နရိန် ‘ruler of men’ (Pà nareùda)
Thouth ဘေး ‘ great-grand father ‘ is used , the person described here is Naung-daw-gyi who should properly be addressed as ဘိုး ‘grand-father’.
- 5.4 သိမ်ရတနာ or ရတနာသိမ် is one of the five names of Kon-baung capital, the others being Moke-so-bo, Yan-gyi-aung and Shwe-bo.
- 5.5 ဇေယျာပူရ၊ ဌာနရန်ကြို့၊ စစ်ကိုင်းမြို့ ‘ Sa-gaing also named Zeyyàpura to which all enemies turn subservient or bow down.
- 5.6 မြင်းမိုရ်သင်းကျပ်၊ မရူရာဇ် ‘ the chief and King of Mt. Meru မြင်းမိုရ် (မြင်းမိုရ်တောင်) is the Burmese appellation for Mt Meru and သင်းကျပ် means ‘ the decorative fratlet on the forehead of a Buddha image. Since သင်းကျပ် is an the forehead of the Buddha, it also comes to mean figuratively any person of exalted standing or authority. မရူရာဇ် ‘king of Meru or Sakka’(Pà-Meru-ràjà)
- 5.7 ကသပ်မဟာရိက္ခ ‘ the huge kathit-tree ‘ (Pà mahà-rukkha). Of the six deva-words, the second is Tàvatimsa situated on the apex of Mt. Meru and marked by a large Kathit-tree (Erythrina arbrescens). ကသပ်မဟာရိက္ခ here indirectly refers to Tàvatimsa-heaven.
- 5.8 ထိန်ရိုက်တန်ခိုး ‘ with powers as resounding as a thunder’တန်ခိုး ‘power, glory’ and ထိန် ‘reasound’ and ရိုက် (fr ရိုက်ခြောင်း) ‘ thunder or a thunderous sound’.
- 5.9 ထီးသစ်ခံသော် ‘ Lit. to sit under a new (while) umbrella’ umplies that the king wielded his sway over a new country. History have it that Naung-daw-gyi was first the governor of Sa-gaing while Alaung-paya, his father, was alive, and after the king’s death he was alive, and after the king’s death he was coronated as the king of Ava. So ထီးသစ် here refers to the time he was made king of the empire.
- 5.10 နီင်ငါးရာ၊ နယ်ပါဇမ္ဗူ မြကျွန်းငူထက် ‘ on the emerald coloured Jambudipa continent together with its 500 minar island’. Buddhist cosmogony says that each of the four great continents en circling Mt, Meru, the centre of universe, is surrounded by 500 smaller islands and that each of the four sides of their mountain glitters with four different colours: gold on the north, silver on the east, emerald on the south and glass on the west. မြကျွန်းငူ , therefore, obliquely refers to Jambudipa, the southern continent.

- 5.11 ရန်သူခပ်သိမ်း၊ ဦးခေါင်းကျိန်း၍ ‘every enemy has a head-smart’ ခပ်သိမ်း (arch) ‘every’ ဦးခေါင်းကျိန်း ‘smart in the head’ implies that the king is so powerful that his antagonists could not think of any plot or intrigue to damage his kingdom.
- 5.12 မတိမ်းစည်းဝေး၊ ပြည်ထဲစွေ ‘the country knows no havoc, is replete with bustle and peaceful’ မတိမ်း (fr မတိမ်းမစောင်း) suggests the country does not ‘topple or bend’.
- 5.13 ရှင်ဘေးတော်လတ်၊ သူရိန်နတ် ‘your middle great grand-father, the valiant lord’. This refers to sin-byu-shin, the middle of three sons of Alaung-paya သူရိန်နတ် ‘the lord who is valiant’ or the valiant, heroic lord. (Pà surinda)
- 5.14 ထုတ်ခပ်စက္ကဝါ ‘through the world’. ထုတ်ခပ် (fr. ထုတ်ချင်းခပ်) ‘straight through’ စက္ကဝါ and ‘world sphere’ (Pà cakkavāla)
- 5.15 ကောင်းချီးညာလျက် ‘good words of praise floating’ ချီး (fr ချီးမွမ်း) ‘to praise, honour’ and ညာ (fr. ကျေညာ) ‘to announce, declare’.
- 5.16 သိင်္ခီလေယျာ၊ ရတနာပူရ၊ သုံးဌာန ‘three capitals of yandana-sinnga, Zwyypàpura and Yadana-pura’. These three names respectively represent modern Shwe-bo, Sa-gaing and Ava.
- 5.17 ကမ္မဇတန်ခိုးဘိသိက်ကျိုးဖြင့် ‘as a consequence of consecration brought about by the power born of his past meritorious deeds’. ကမ္မဇ ‘born of one’s own deeds (Pà Kammaja) and ဘိသိက် consecration’ (Pà-abhiseka)
- 5.18 တိမ်မိုးခွန်ဆွတ် or မိုးတိမ်ခွန်ဆွတ် ‘Lit: to pluck tax on rain clouds’ figuratively means ‘eat rain clouds. An Indian myth about elephants says that a kind of white elephants called Chaddanta (Lit. Six- tusked), can fly in the air and eat rain clouds as their fodder. Most national beliefs in the east tend to link all elephants to Airavata (the three- headed carrier-elephant of Sakka, the king of gods) in general and clouds in particular.
- 5.19 သုန်သုန် ညွတ်သည် ‘to bow briskly’ သုန် ‘brisk’ here is reduplicated to form an adv: to qualify ညွတ် ‘to bow to stoop’.
- 5.20 အာစွတ်မုန်သောက်၊ ဥပေါပေါက်ကို ‘the young, strong male elephant on musth that wets its mouth’. when bull elephants are on musth, their mouths are filled with secretions from musth-glands, and become restless, uncontrollable and extremely dangerous. ဥပေါပေါက် is a combination of two words ဥပေါ (Pà-uposatha) ‘an excellent kind of elephants’ and ပေါက် (Bur.) ‘an animal of growing age’. So ဥပေါပေါက် is a bull-elephant young, strong, often aggressive and dangerous.
- 5.21 စက်အောက်ထားတင် ‘(to)put under him to rest feet and’ စက် ‘feet’, အောက် ‘under’ and ထား ‘place, put’ all mean ‘to keep sth. under one’s feet’ and တင်(ပ) ‘rest on’.
- 5.22 သောင်းခွင်ကျော်ချောက် ‘amazingly renowned throughout 10,00 world-system’ In သောင်းခွင်ကျော်ချောက် သောင်း is a numerical 10,000 believed to be the number of world systems in cosmogony, ခွင် ‘area, region’ here goes as a description of the world: ကျော် (fr. ကျော်လေ ကျော်ကြား) ‘famous, removed’ and ချောက် (fr. ချောက်ခြား) ‘be alarmed: be agitated.

5.23 ဘုန်းရှိန်တောက်သည် ‘ glow with might’ .

5.24 ရန်ငြောင့်ထွင်ထွင်ထူးထူးတည်း ‘ remove extra. dinarily the source of danger’ငြောင့် ‘Lit. spike
,and ထွင် ‘ Lit, to pick out.’

ဆင်ဖြူသျှင် (ရှင်?) သား၊ တရားပဝရ၊ နရိန္ဒနှင့်¹၊
တဝသနင်းဘောင်းကားမင်းဟု²၊ ဘေးရင်းမြတ်ခေါင်၊
ဇမ္ဗူအောင်၍³၊ တန်ဆောင်နှစ်ဆူ၊ လွန်ပြီးမူကား⁴၊
ဝိဒ္ဓုလောက⁵၊

မည်ထိုက်လှသည်၊ ဘုရားဘေးလောင်း၊
မင်းကောင်းဘုန်းဟေ့၊ ဘူမတေ့ကို⁶၊ ရေမြေအလုံး၊
ပတ်ကုံးခြီး (ချီး?) ကြွေး၊ အောင်ဆုပေးသော်⁷၊
ကမ်းမှေးမြစ်ဆုံ၊ သန်လျက်ခုမှ၊ ဗိုလ်ပုံအပြီ၊
ပြောင်းခဲ့ချီ၍⁸၊

မဟီနက်သန်၊ မြေကြန်မင်္ဂလာ⁹၊ ဇေယျာ (ယျာ?)သန¹⁰၊
ထီးပေါင်းခထက်¹¹၊ အမရဗိမာန်၊
ပြည်ကြီးဘန် (ဖန်?)ပြီး¹²၊

နိဗ္ဗာန်လက်ဆောင်၊ ရွယ်လူးပြောင်နှင့်¹³၊
မိုးခေါင်လည်လှည့်၊ လိုတော်ပြည့်၏¹⁴၊
စည့်စည့်ထွန်းတင်၊ နေလူလင်သို့¹⁵၊

ရလွင်ဓမ္မ၊ အနုတ္တဖြင့်¹⁶၊ ဒီပလွံပေါ်၊
သောင်းလုံးကျော်သည်¹⁷၊ မြေးတော်စောထီး၊
ရှင်ဘကြီးလည်း¹⁸၊ ရန်မီးသတ်နှိမ်၊ ဝရွှေအိမ်ကို¹⁹၊

လေးကြိမ်သမိုက်၊ နန်းရိုးစိုက်သည်²⁰၊
ဆော်ရိုက်ပဉ္စင်ရင့်ကျူးတည်း²¹၊

After the region of those two lights, Sin-
agu Main the excellent and righteous son of Sin-
byu-shin and Phaung-ga Mun, the lord of life, your
most excellent, blood-related great grand father
conquered the Jambudipa and he, who should be

designated the knower of the universe, was
praised loudly by all beings, both aquatic and ter-
restrial, and was crowned as king.

Leaving for good Ava at the sand-spit where
two rivers met, the king, together with (his)
multitudinous following, moved

to the site, where the earth was blessed with
auspiciousness, and founded the magnificent and
deathless capital of Amarapura, the seat of victory,
to which bow all the rulers of men.

He (also) visited with (his) youthful white
elephant to drought-stricken areas and (his) wishts
were fulfilled (by producing rains.) Your uncle ba-
gyi-daw, the royal grandson of Alaung-paya, who,
like the bright and beautiful rising sun, was

widely formed for (his) practice of the ten-
fold conducts of kingship, across the Jambudipa
continent as well as 10,000 world-systems. It was
he who named victorious and golden In-wa for the
fourth time.

and established the royal dynasty (of King
Alaung-paya) amidst melodious sounds made by the
five classes of musical instruments.

- 6.1 ဆင်ဖြူသျှင် (ရှင်?) သား၊ တရားပဝရ၊ နရိန္ဒနှင့် 'with excellent and righteous king, son of Sin-byu-shin. This refers to Sin-gu Min, the king of Sin-gu. Pavara 'excellent' (Pà.pavara) narinda 'king of men' (Pà. narinda)
- 6.2 ဘဝသနင်း၊ ဘောင်းကားမင်း 'king of Phaung-ga, the ruler of men? ဘဝ 'the current life of all human beings' (Pà. bhava) သနင်း (arch) 'a ruler, chief or king'.
- 6.3 ဘေးရင်းမြတ်ခေါင်၊ ဇမ္ဗူ အောင်၍ 'the excellent great grandfather conquered the Jambudupa continent'
- 6.4 တန်ဆောင်နှစ်ဆူ လွန်ပြီးမှုကား 'after passing away of the two lights'. တန်ဆောင် 'light, flame' and နှစ်ဆူ 'two' refer to Sin-gu-min and Phaung-ga Min. ဆူ is a classifier for sacred personages or objects as in ဘုရားနှစ်ဆူ 'two Buddha images, ဘုရားသုံးဆူ 'Three Pagoda' etc.
- 6.5 ဝိဇ္ဇာလောက or လောကဝိဇ္ဇာ 'knowing the universe'. လောကဝိဇ္ဇာ is one of the epithets attributed only to the Buddhas, in the sense that their 'enlightenment' includes Sabbaññatva or omniscience.
- 6.6 မင်းကောင်းဘုန်းဟေ၊ ဘူပတေ 'good and glorious king, Lord of earth' ဟေ is an archaic and obsolete word equivalent to ရှိ 'is, have' in modern Burmese. ဘူပတေ or ဘူပတိ 'the lord of all creatures' or 'Lord of earth'. (Pà bhupati)
- 6.7 ရေမြေအလုံးပတ်တုံးချီးကြွေး၊ အောင်ဆုပေးသော် 'Lit.sb.is awarded with success being praised loudly by all water and earth'. ရေမြေအလုံး 'all water and earth' is here used in its extended meaning to signify all creatures living both on land and in water. အောင်ဆုပေး again goes to suggest that sb. is awarded with success or, in its applied meaning, that 'one is made king'.
- 6.8 ဗိုလ်ပုံအပြု၊ ပြောင်းခဲ့ချီ၍ 'the multitude of men moved for good. ဗိုလ်ပုံ is here used in the same sense as ဗိုလ်ပါ 'multitude, populace, while အပြု 'for good, once for all' is here changed to အပြီ for the sake of meter.
- 6.9 မဟိနက်သန်၊ မြေကြွန်မင်္ဂလာ 'earth blessed with auspicious characteristics' မဟိနက်သန် 'auspicious earth' (Pà. mahi an dskt, laksana) မြေကြွန်မင်္ဂလာ 'propitious characteristics of earth'. ကြွန် (fr.ကြွန်အင်) 'characteristics or signs'. မင်္ဂလာ 'propitious or auspicious' (Pàmangala)
- 6.10 ဇေယျာ သန 'seat of victory' (Pà jeyya+ àsana)
- 6.11 ထီးပေါင်းခ 'all embrellas bow to'. ထီး 'umbrella' in this context obliquely refers to white umbrellas or rulers of men, while ခ indicates that all these kings have to be subservient to Amarapura, the capital of Bodaw-paya.
- 6.12 အမရဗိမာန်၊ ပြည်ကြီးဖန်ပြီး 'created the heaven-like capital known as Amarapura' ဗိမာန် 'a heavenly abode' (Pà. vimàna) အမရပူရ 'the city of Deathlessness'. (Pà. Amarapura)
- 6.13 နိဗ္ဗာန်လက်ဆောင်၊ ရွယ်လူးပြောင်နှင့် 'with the youthful, husky (white) elephant namedနိဗ္ဗာန်ပစ္စယနာဂရာဇာ။

- 6.14 မိုးခေါင်လည်လှည့်၊ လိုတော်ပြည့်၏။ 'wonder wherever drought occurs and (his) wishes are fulfilled'.
In Indian myths about elephants, the white elephant is considered guardian of rains and clouds and one of the reasons why it is so adored in agrarian societies is that the very presence of the animal it is believed brings rains to drought-stricken areas. The Pāli Vessantara Jātaka, for instance, supports this belief. The expression therefore, implies that the king made tours of drought-stricken areas with the animal and gave rains to the sufferers.
- 6.15 စဉ့်စဉ့်ထွန်းတင်၊ နေလှလင်သို့ 'Like the youth full sun that shines brightly and beautifully' စဉ့် 'bright' is here reduplicated to turn into an adv. and တင့် 'beautifully' is used as တင် for the sake of meter. လှလင် 'a youthful gent; lad'.
- 6.16 ရှင်ခမ္ဘ၊ အနုတ္တဖြင့် 'with the priceless rules of conduct for kingship'. ရှင် (Pā. rajja) is so changed as to rhyme with လှလင် and is here used as a variant of ရာဇဓမ္မ 'rules of governing', usually mentioned as a set of ten. (Pā. rājadhamma) အနုတ္တ 'priceless, invaluable' (Pā. an+aggha)
- 6.17 ဒီပလွံပေါ်၊ သောင်းလုံးကျော်သည် 'widely known in the Jambudipa continent as well as the 10,000 world-systems. ဒီပ 'island' means Jambudipa, the Rose-apple continent, while သောင်း '10,000' refers to the number of world-systems supposed to be extant in Buddhist cosmic system.
- 6.18 မြေးတော်စောထီး၊ ရှင်ဘကြီး 'the king, your uncle and grandson of Alaung-paya' စောထီး (arch) 'ruler or king'.
- 6.19 ရန်မီးသတ်နှိမ်၊ ဝရွှေအိမ်ကို 'Ava capital which extinguished the fire of danger' ဝရွှေအိမ် or ရွှေအိမ်ဝ 'capital at Ava'.
- 6.20 လေးကြိမ်သမိုက်၊ နန်းရိုးစိုက်သည် 'name (it) for the fourth time and establishes the royal lineage'. နန်းရိုးစိုက်သည် 'Lit. to plant the royal ancestry' သမိုက် 'to name' (Pā. sammati)
- 6.21 ဆော်ရိုက်ပဉ္စင်ရင့်ကျူတည်း၊ 'the five kinds of musical instruments are played melodiously'. ဆော် and ရိုက် (synonyms) 'beat', ပဉ္စင် 'five kinds' and ရင့်ကျူ or ကျူရင့် 'omits melodious sounds'. Five classes of Burmese musical instruments are (1) brass, (2) string, (3) Leather-covered drum, (4) wind-instrument and (5) percussion instruments)

စတုတ္ထဘုရင်၊ ကျွန်းလုံးရှင်ဟု¹၊ ချစ်ခင်သက်နှင်း၊
ညီတော်ရင်းဟု²၊ ခပင်းအတူ၊ နတ်နှင့်လူတို့³၊
သျှောင်စူဠာဆင့်၊ တင်ထိုက်သင့်သည်⁴၊
သျှင့်ခမည်းမြတ်⁵၊

လောင်းမန္တာတ်ကား⁶၊ ဘုံထွတ်အမရ၊ ပြည်ဌာနထက်၊
ဒုတိယကွန်းပြောက်၊ ကြွန်းဆောက်လျက်⁷၊
ထက်အောက်ညာကြေ၊ မြေမကြွင်းကျန်၊ လောကဌာန်ကို⁸၊

နှံမွန်တင်းကျမ်း၊ ဘုန်းရှိန်လွမ်း၏⁹၊ နတ်ငြိမ်းစိုက်ထူ၊
ဘ(အ?)ရာယူသည်¹⁰၊ ဇမ္ဗူလွှံ့ကျော်၊
သျှင့် (ရှင်?)နောင်တော်လည်း¹¹၊ ဒူဘော်စက်ရောင်¹²၊
ထိန်ထိန်ပြောင်မျှ၊ လောင်လလိလိ၊
အံ့ဘွယ် (ဖွယ်?)ရှိ၏¹³၊

ဇာတိတော်ရှိက်စိုးလိုက်မင်းလာ၊ ထိုအခါကား၊
သာသနာစောင့်၊ နှစ်ထောင့်သုံးရာ၊ သင်္ချာတိုးပွား၊
ကိုးဆယ့်ငါးတိ¹⁵၊ ဓာတ်သွားဂတိ၊ ဝိထိဝင်္က၊
စုဒ္ဒသဟု၊ မြိတ္တကိန်းဝင်၊ ဆန်းဆဲတွင်၌¹⁶၊ ပလ္လင်ကဒဏ်၊
ဗိမ္မာန်စိုးညံ့၊ ညှိုးလတ္တံ့ဟု¹⁷၊ မိုးပျံ့စတေ¹⁸၊

မုနေသရာ၊ ပညဝါတို့¹⁹၊ အခါပရိစ္ဆိန်၊ သိုက်နှင့်ချိန်၍²⁰၊
ကုန္ဒိယ၊ ရဋ္ဌတိုင်းရပ်၊ မိမိုင်းကွပ်သည်၊
မိ(ဘိ?)လပ်သူရှင်²¹၊ ဗိုလ်ထုအင်နှင့်၊ သေနင်ဗျူဟာ၊
ပြိုင်ဆိုင်လာ၍²²၊ ဟံသာဝတ၊ ရာမညကို²³၊

စွန်းစထိပါး²⁴၊ အရေးများသည်၊
တိုင်းကားပူပင်ဖြစ်ငြိုး(ညစ်ညူး?)တည်း²⁵၊

Your illustrious father, the beloved younger brother of the fourth king and lord of entire Jambudipa continent, who should be considered by all gods and men the most excellent, like the top-most hair-knot of all

was destined to be born as Mondhātu, the universal king. He built the second palace at Amarapura, the most splendid realm, and the unfluence of his power spread and filled to the brim every corner of the world both up-country and down country.

your royal elder brother, who succeeded the throne in accordance with noble tradition, was renowned across the Jambu-continent and, surprisingly, the glow of his power was almost a blaze.

The time of his regnal period (coincided with) 3295 Buddhist Era, when the normal courses of planetary travels deviated and the time was 14th year Amritta or unfavourable number. That was the accurate time when the sky-flying and knowledgeable lord seers,

in consultation with prophetic sayings, predicted that the owner of the throne, the white umbrella and the royal palace would be ill-fated and wilt. Then the king of England, who governed the country of India, come with a vast army of troops and made war.

They encroached part of Hamsāvati in Rāmanna-desa and the (Burmese) kingdom was in turmoil, was troubled and disrupted.

- 7.1 စတုတ္ထဘုရင်၊ ကျွန်းလုံးရှင် 'the fourth king, the Lord of entire (Jambù)-continent.'
- 7.2 ချစ်ခင်သက်နှင့်၊ ညီတော်ရင်း 'dear and beloved young brother by blood' သက်နှင့် Lit: means 'he in whom one intrusts one's life'.
- 7.3 ခပင်းအတူ၊ နတ်နှင့်လူတို့ 'all gods and men'.
- 7.4 သျှောင်စူဠာဆင့်၊ တင့်ထိုက်သင့်သည် 'the most excellent like the hair knot in the top-most position'.
Synonyms သျှောင် (Myan.) and စူဠာ (Pà) mean a 'top-knot of hair on one's head' which obliquely refers to 'kings'.ဆင့်, meaning 'to put one upon the other', by oblique frference, implies that Mindon's father (i.e. Thayawady Min) is the top -most hair-knot, i.e. the most excellent of all.
- 7.5 သျှင့်ခမည်းမြတ် 'your illustrious father' ခမည်း (arch) 'father'.
- 7.6 လောင်းမန္တတ်ကား 'the embryo-king Mandhàtà'. In Pàli Buddhist tradition, the Buddhist was once born as a universal monarch, Mandhàtà by name, who, living for 252,000 years, ruled, in great pomp and power, the four continents as well as half of Tàvatinisa-heaven for 84,000 years. Accordingly, his fabulous life now becomes a source of human aspiration. (Pà. Mandhàtà/ Mondhàtu).
- 7.7 ဒုတိယကွန်းပြောက်၊ ကြွန်းဆောက်လျက် 'built the second royal palace' ကွန်းပြောက် and ကြွန်း, both archaic and synonymous, signify 'a highly decorated mainsion or palace'.
- 7.8 ထက်အောက်ညာကြေ၊ မြေမကြွင်းကျန်၊ လောကဌာန်ကို 'virtually every part of the world both up-xountry and down-country'. In ထက်အောက်ညာကြေ, ထက် 'up' and အောက် 'down, lower' are respectively synonymous with ညာ (fr. အညာ) and ကြေ (fr. အကြေ), which မြေမကြွင်းကျန် 'leaving no part of earth' goes with လောကဌာန် (Pà. lokathà-na) 'the world-palace'.
- 7.9 နှံ့မွန်တင်းကျမ်း၊ ဘုန်းရှိန်လွှမ်း၏ 'the influence of his authority overwhelmingly spreads'.
- 7.10 နတ်ငြိမ်းစိုက်ထူ၊ အရာယူသည် 'succeed the king-ship in accordance with the noble tradition' အရာယူသည်, in this succession of the throne by his brother is in accordance with noble tradition.
- 7.11 ဇမ္ဗူလွှံ့ကျော်၊ ရှင်နောင်တော် 'your royal brother whois famous across the Jambudipa continent'.
- 7.12 နှုဘော်စက်ရောင် 'colour of (his) power' Here နှုဘော် and စက် are used as synonyms meaning 'power, engerh'. (Pà ànubhàva).
- 7.13 လောင်လလိလိ၊ အံ့ဖွယ်ရှိ၏ 'surprisingly, (it is) almost ablaze'. This expression goes to describe the color of King's power which is 'almost on flames or burning'.
- 7.14 ထိုအခါကား၊ သာသနာစောင့်၊ နှစ်ထောင့်သုံးရာ၊ သင်္ချာတိုးပွား၊ ကိုးဆယ့်ငါးတိ 'the times was 2395 BE. (i.e. 1213 ME. and 1851 A.D.)
- 7.15 ဓာတ်သွားဂတိ၊ ဝိထိဝက် 'the planets go astrary' သွား (Myan.) and ဂတိ (Pà.) are synonyms meaning 'going', and ဝိထိဝက် or ဝက်ဝိထိ signifies 'crooked path' (Pà. Varika 'crooked'+vithi 'path')

- 7.16 စုဒ္ဒသဟု၊ မြို့တော်နန်းဝင်း၊ ဆန်းဆဲတွင်၌ 'while it was 14th year in the waxing of Amritta or unfavourable number'. စုဒ္ဒသ 'fourteenth day' (Pà. cuddasn) Mritta 'unfavourable number' (Pà amritta)
- 7.17 ပလ္လင်ကဒဏ်၊ ဗိမ္မာန်စိုးညံ့၊ ညှိုးလတ္တံဟု 'that the throne, the white umbrella and the owner of the palace would wither'. ပလ္လင် 'royal seat or throne' (Pà pallaùka) ကဒဏ် 'white umbrella' (Pà. Kanakkadonda) ဗိမ္မာန် 'palace, decorated mansion' (Pà vimàna)
- 7.18 မိုးပျံခဏ 'those (seers) who can really fly in the sky'. ခဏ (arch) 'reality, actuality'.
- 7.19 မုနေသရာ၊ ပညဝါတို့ 'the wise Lord sages' မုနေသရာ 'Lord sages' (Pà muni+ issara) ပညဝါ 'wise, knowledgeable' (Pà ùavanta)
- 7.20 အခါပရိစ္ဆိန်၊ သိုက်နှင့်ချိန်၍ 'time (was) accurately fixed in accordance with the prophetic saying' ပရိစ္ဆိန် 'fixed exactly' (Pà paricchinna) သိုက် 'a prophecy or prediction regarding when, where and how a thing will happen'.
- 7.21 ဓိမိုင်းကွပ်သည်၊ အိလပ်သူရှင် 'the imperial ruler of England who rules'. ဓိမိုင်းကွပ် In 'the august personage who rules, ဓိမိုင်း (arch.) refers to the British Emperor, while ကွပ် (fr, ကွပ်ကဲ) means 'to rule, to govern'. အိလပ် 'England' is the Burmese counterpart of Hindi wilayat.
- 7.22 သေနင်ဗျူဟာ၊ ပြိုင်ဆိုင်လာ၍ 'Lit. come to complete in the art of warfare'. The phrase, in other words, means 'make war on'. (Pà seneùgabyùhà)
- 7.23 ဟံသာသတ၊ ရာမည 'Hamsàvati in Ràmaùadesa. ဟံသာသတီ is here made ဟံသာသတ to match in rhyme with ရာမည။ Hamsàvati (Land of hamsa birds, or ducks) is the classical name of Bago.
- 7.24 စွန်းခထိပါး 'to encroach partially'.
- 7.25 တိုင်းကားပူပင် ညစ်ညူးတည်း 'the country was in turmoil, was troubled and disrupted'.

သိုက်လာဓာတ်လာ၊ ကုပ်တံထွာနှင့်¹၊ နတ်စာနိမိတ်²၊
ဟိတ်အတိုင်းလျှင်၊ ထုံးပိုင်းတညီ³၊ ထိုခါပြီကား၊
လောကီသိမ်းပိုက်၊ တတိုက်သနင်း⁴၊ မင်းနှင့်မျှမတ်၊
မညွတ်မညီ⁵၊ ဝါဒီယုံယွက်⁶၊

နုတ်လတ်မစောင့်၊ တရားထောင့်၍⁷၊ မစောင့်မအား၊
ပြည်ယိ(ရိ?)ပါးသော်⁸၊ ပြည်သားအထူ၊
မကြည်မျှကြောင့်၊ လိုဆုမတောင်း⁹၊
ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ နတ်ကောင်းမမ¹⁰၊

ထိုကိစ္စကြောင့်¹¹၊ တန္တမိစ္ဆာ၊ အခွင့်သာ၍¹²၊
ရောဂါနှိပ်စက်၊ စစ်မက်မဆိတ်၊ ဒုဘိက်ညှင်းဆိုး¹³၊
ပြည်တန်ခိုးလည်း၊ သမ်းညှိုးသိမ်ဖျင်း¹⁴၊

ပြည်ဦးကင်းလည်း¹⁵၊ အထင်းလုံးပိုး၊ သစ်ဆွေးကျိုးသို့¹⁶၊
ကိုးရာမဲ့ချည်း၊ အချည်းနီလျှင်၊ ပျက်စီးတတ်လှည့်¹⁷၊
သို့ဖြစ်သည့်ကြောင့်¹⁸၊ လူ၏အကွပ်၊ ဟိရောတ္ထပ်ကို¹⁹၊
ထက်ကြပ်မြဲမြဲ၊ အသက်နှံလျက်²⁰၊ ရာဇဇာဏ်တော်၊

ဝတ်ညီလျော်အောင်၊ ပယော်ဂပြု²²၊ သူမမျှလည်း²³၊
ပွင့်ဆုဘိသိက်၊ ရှစ်ပါးဟိတ်နှင့်၊
ဗျာဒိတ်ဘက် (လက်?)ရှိ၊ ဖြစ်ဘိရကား²⁴၊
ကိုယ်တော်အားကို²⁵၊ ကိုယ်ပွားမကူ၊ သယမ္ဘူဖြင့်²⁶၊
ဓမ္မပဒေသ၊ တင်ထိုက်လှ၏²⁷၊

ရာဇဓမ္မ၊ စာရထိန်းစောင့်၊ မင်းလမ်းဖြောင့်က²⁸၊
ပြည်ထောင့်မျက်နှာ၊ လမျှော်ကြာသို့²⁹၊

ချမ်းသာပြည့်လင်း၊ ရန်မျိုးကင်းသည်³⁰၊
မင်းလည်းဘုန်းရောင်ကွန်မြူးတည်း³¹။

In accordance with the auguries written by gods and as predicted in the prophetic sayings, the inevitable period of catastrophe come. Then the king of the continent who ruled the world come to differences with (his) ministress.

Ideology diverged. They lost restraint verbally and bodily and their moralities turned tortuous. Losing the top-place and out. Being unhappy, the populace of the country did not pray for wished.

As a consequence, the benevolent goods did not assist them. The heretical, malevolent spirits, therefore, found it opportune to torture badly the people with pestilence, war and famine. The glory of the country faded and wilted,

while the king become helpless, useless and went to ruins, just like a decayed and broken piece of wood eaten by insects. Therefore, entrusting one's life in the shame and fear of sir, which are hems to humanity, one should exert to practise them steadfastly,

in the same way as one will abide by the principles punishable by royal penalty. Through others do not notice, your power of self-dependence, developed by no external assistance, should be regarded as the indication of Dhamma, because you have already been endowed with prophecy to be consecrated as an

enlightened Buddha as well as with the eight-fold virtues of a Bodhisat. If the king uprightly practises the norm of kingship, the country is

peaceful, affluent, famous and danger-free, like the white lotus hoping for moon shine. The king (himself) also radiated brightly in glory.

- 8.1 သိုက်လာဓာတ်လာ၊ ကပ်တံထွာနှင့် 'The inevitable period of catastrophe as foretold in prophetic saying's ကပ် 'a time of calamity'. တံထွာ (arch.) inevitable, unavoidable'.
- 8.2 နတ်စာနိမိတ် 'omen written by gods, a divine augury'. နိမိတ် 'augury, omen, portent' (Pānimitta)
- 8.3 ဟိတ်အတိုင်းလျှင်၊ ထုံးပိုင်းတညီ 'in accord with signs and as customary' ဟိတ် 'omen, sign, ' (Pāhetu)
- 8.4 တတိုက်သနင်း 'ruler of the continent'. သနင်း: (arch.) 'ruler, king'.
- 8.5 မင်းနှင့်မျှမတ်၊ မညွတ်မညီ 'the king and minister are at variance' မျှမတ် 'ministers, high officials of Burmese palace' (Pā. amacca) မညွတ်မညီ or မညီမညွတ် 'not in agreement, not in harmony'.
- 8.6 ဝါဒီယုယွက် 'ideology diverges' ဝါဒ 'belief, ideology' is made ဝါဒီ to rhyme with ညီ, and ယုယွက် indicates a sense of deviation or deterioration from normal course.
- 8.7 နှုတ်လက်မစောင့်၊ တရားထောင့်၍ 'Lit: to not protect lip and hand and righteousness becomes tortuous'. The applied meaning of နှုတ်လက်မစောင့် 'do not protect lip and hand' is that 'one loses constraint both verbally and bodily' and တရားထောင့် 'righteousness goes tortuous' implies that 'one's ethics deteriorate'. The expression, therefore, may conveniently be translated as 'they do not restrain themselves verbally and physically and fail to keep moral ethics'.
- 8.8 မစောင့်မအား၊ ပြည်ရိပါးသော် 'Losing its top-position the kingdom grows weak and worn-out'. မစောင့် is မစောင့် (i.e. စောင့် is used for the meter) 'not top' and မအား 'not strength or weak'.
- 8.9 ပြည်သားအထု၊ မကြည်မျှကြောင့်၊ လိုဆုမတောင်း 'the multitudinous countrymen, being unhappy, do not pray for what they want'.
- 8.10 ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ နတ်ကောင်းမမ၊ 'as a consequence of that, benevolent gods do not help'. မ 'to help, to give assistance to'.
- 8.11 ထိုကိစ္စကြောင့်၊ 'because of that matter, therefore' ကိစ္စ 'matter, business' (Pā. kicca)
- 8.12 တန္တမိစ္ဆ၊ အခွင့်သာ၍ 'the wicked and the heretical, malevolent (spirits) get a chance'. (Pā. tanta+micchā)
- 8.13 ရောဂါနှိပ်စက်၊ စစ်မက်မဆိတ်၊ ဒုဘိက်ညှင်းဆိုး 'Lit. disease oppresses, war does not cease, famine tortures badly'. There three items ရောဂါ 'disease', စစ်မက် 'war' and ဒုဘိက် 'famine' constitute what is called in Buddhism as 'The Three catastrophes' which every Buddhist devotee prays daily not to encounter in his or her life. Here the poet attributes the occurrence of these three to the punitive character of wicked and malevolent spirits whom Burmese animists recognizes as micchadeva 'heretics not believing in Buddhism'. The three are known in Pāli as Rogantara-kappa 'period of epidemics', Sattantara-kappa 'period of war' and Dibbhikkhantara-kappa 'period of famine'.
- 8.14 ပြည့်တန့်ခိုးလည်းသမ်းညှိုးသိမ်ဖျင်း 'the glory of the country fades and wilts'.
- 8.15 ပြည့်ဦးကင်းလည်း 'the supreme head of the state or king'. ဦးကင်း 'Lit. forehead'

- 8.16 အတင်းလုံးပိုး၊ သစ်ဆွေးကျိုးသို့ 'like a decaying, broken wood eaten by insects'
- 8.17 ကိုးရာမဲ့ကြီး၊ အချည်းနှီးလျှင်၊ ပျက်စီးတတ်လှည့် 'helpless, useless and liable to ruin'.
- 8.18 သို့ဖြစ်သည့်ကြောင့် 'the case being so, or therefore' သည် is made သည့် to match with လှည့် in the preceeding stanza.
- 8.19 လူ၏အကွပ်၊ ဟိရောတ္တပ် 'the shame and fear which are hems to humans'.
- 8.20 ထက်ကြပ်မြဲမြဲ၊ အသက်နဲ့လျက် 'tenaciously and steadfastly by entrusting (one's) life'. အသက်နဲ့ to entrust one's life' conveys a sense of too great attachment or adoration for sth or sb. and here the implied meaning is that 'one attends to it as if it is one's own life'.
- 8.21 ဖယောဂပြု 'to exert, to undertake' (Pà .payaga)
- 8.22 သူမမျှလည်း 'though others do not take notice' သူ (fr သူတပါး) here means 'other people'.
- 8.23 ပွင့်ဆုဘိသိက်၊ ရှစ်ပါးဟိတ်နှင့်၊ ဗျာဒိတ်လက်ရှိ၊ ဖြစ်ရဘိကား 'has received the sacred prophecy to be consecrated as an enlightened Buddha and has in possession the eight special characteristics (of a Buddhisat)'. Any Buddhisat, who has recircled the ordainment to become a Buddha is future from a living Buddha, has come to possess 8 virtues of a Buddhisat such as 'being born as a human being, a male, becoming a monk, seeing a living Buddha, endowment with super-natural powers, etc.
- 8.24 ကိုယ်တော်အားကို 'your power'.
- 8.25 ကိုယ်ပွားမကူ၊ သယမ္ဘုဖြင့် 'through self-dependence without external help' သယမ္ဘု 'self-dependence (Pāsāyambhū)
- 8.26 ဓမ္မပဒေသာ၊ တင်ထိုက်လှ၏ ' --should be regarded as an indication of Dhamma. (Pà dhamma+upadresa)
- 8.27 ရာဇဓမ္မ၊ စာရထိန်းစောင့်၊ မင်းလမ်းဖြောင့်က 'If the king walks straight by observing the rules of conduct of a king'. Pāli literature recommends a set of ten items to be practised by a king as his rules of conduct, such as 'dāna'alms-giving', sila 'morality', pariccāga 'liberality' etc., called rājadhama. စာရ 'practice, conduct' (Pà. ācāra)
- 8.28 ပြည်ထောင်မျက်နှာ၊ လမျှော်ကြာသို့ 'the face of the country (is peaceful) as the lotus waiting for the moon'. ပြည်ထောင်မျက်နှာ 'face of the country' is here metaphorically used and it simply means 'kingdom' လမျှော်ကြာသို့ 'like a lotus hoping for the moon conveys the idea of a natural phenomena in which lotus-flowers, especially white-lotus called kumuda in Pāli, can bloom only when they are touched by moon-shine.
- 8.29 ချမ်းသာပြည့်လင်း၊ ရန်မျိုးကင်းသည်၊ 'peaceful, affluent, famous and free from dangers'
- 8.30 မင်းလည်းဘုန်းရောင်ကွန့်မြူးတည်း 'the king also radiates brightly with glory.'

အပရန္တ၊ မြန်ဒေသလျှင်၊ တန္တုအိုက်၊ စစ်မက်ဆိုက်၍၊
အရိုက်အရာ၊ သာသနာလည်း၊ အဝါနွမ်းညှိုး၊
မင်းသတိုးလည်း၊ တန်ခိုးလှိုကြို။

လူဗိုလ်ပုံလည်း၊ မလုံကိုယ်စိတ်၊ ဝိပရိက်ဖြင့်၊
လန့်ထိတ်ဗျာပါ၊ ရှိကြခါသော်၊ မြတ်စွာဘုန်းဝှန်း၊
ခန္ဓမာရ်ကို၊ ပယ်လှန်ချိုးဖျက်၊ အောင်မည့်ရက်တွင်၊

ရွှေစက်တော်ပါး၊ မိုးသကြားအား၊ ရှစ်ပါးသံအိန်၊
ဗျာဒိတ်မိန့်ကြောင့်၊

ဝတိန်မိပတိ၊ ထောင်မျက်စိဖြင့်၊ ဇာတိလူပြည်၊
ရှုလသည်တွင်၊ သုံးမည်သာသနာ၊ ဝန်ကြီးစွာကို၊

သမ္ဘာခိုင်ခံ့၊ ဘုန်းတော်ပုံ၍၊ ဆောင်အံ့သံကျန်း၊
ပြည်ရေးငန်းလည်း၊ တကျွန်းမျှသာ၊ မဟူရာတိ၊
စကြာဝိုက်ခွေ၊ တတိုက်မြေနှင့်၊ ဒေဝါလယ၊ နှစ်ဌာနသို့၊
ဒေသစာရီ၊ ရွှေစက်ချီ၍၊ လောကီပတ်ဝတ်၊
ဗိုလ်အစုတ်ကို၊ ဝိဖုတ်မြိုက်ဆေး၊ ပေးအံ့သကား၊

တို့ဘုရားကို ထင်ရှားမျက်ခြေ၊ မြင်တုံလေသော်၊
ဘယ်ခွေညာကွန်၊
မလှမ်းဟန်ဖြင့်၊ သံဝှန်ထစ်ထစ်၊ ဥဒါန်းဟစ်လျက်၊
ကသစ်သခင်၊ ဝမ်းတော်ရွှင်သည်၊
သို့ခင်မဖြစ်စဘူးတည်း။

When war come to sultry Myanmar, called
Aparanta, the sàsanà, the legacy of the Buddha,
was on the ware. The king's glory also decreased
in brilliance and splendour.

falling insecure both physically and men-
tally, due to changed situation, the people were filled
with anxiety and panicstricken. On the day of his
Great Denise the highly glorious Buddha had asked
Sakka, the celestial god,

in His melodious voice endowed with
eight qualities, to defend His Sàsanà.

Accordingly, when the lord of Tàvatimsa
Surveyed, the human world his one thousand eyes,
he distinctly saw our lord who would execute,

by virtue of his well-established slory, the
significant responsibility of supporting the three
branches of Buddha-sàsana As for administration,
he would rule two kingdoms of the universe as well
as the divine would and , while making intinesaries,
would save the multitude of the world from rounded
of existence by teaching them the truth.

Overjoyed there-upon, the lord of kathit
and the king of Tavatimsa walked lightly an
dshouted in exultantion the joyous uthurance in a
thunderous voice. Such an event had never hap-
pened previously.

- 9.1 အပရန္တ၊ မြန်မာသလျှင်၊ တန္တပုအိုက် 'the hot Myanmar region, the Aparanta'. Originally indicating the region to the west of Majjhimadesa (Middle country) in India, Aparanta(=Sunāparamta) is the classical name given to the regions of on the western bank of River Aye-yar-wa di, as opposed to Tambadipa refering to Bagan on the eastern bank. The term, havever is often indiscriminatingly used to designate Burma as a whole.
- 9.2 စစ်မက်ဆိုက်၍ 'war arrived'
- 9.3 အရိုက်အရာ၊ သာသနာလည်း၊ အဝိန္တမ်းညှိုး 'the order which is the legacy of the Buddha fades away'. အဝါ'yellow', being the color of Buddhist Order in Burma, is synonymous with the Order.
- 9.4 မင်းသတိုးလည်း၊ တန်ခိုးလို့ကြုံ 'the king's glory also becomes thir and stunted' သတိုး 'the king's is a traditional tittle of honour conferred upon princes as opposed to နေမျိုး 'Relative of the Sun' given to servicemen of other descent. သတိုး 'the Valiant one' (Pà+dhara)
- 9.5 လူဗိုလ်ပုံလည်း 'the populace also' ဗိုလ်ပုံ same as ဗိုလ်ပါ indicates 'abundance of men or the multitude'
- 9.6 မလုံကိုယ်စိတ်၊ ဝိပရိတ်ဖြင့် 'be inseure or unsafe physically and mentally due to change'. ဝိပရိတ် 'change' bright about by war' (Pà viparināma)
- 9.7 လန့်ထိတ်ဗျာပါ၊ ရှိကြခါသော် 'when (they) become alarmed and pamic-stricken'. ဗျာပါ 'anxiety' (Pà.byàpàra)
- 9.8 မြတ်စွာဘုန်းဂုဏ် 'the excudingly glorious Buddha'.
- 9.9 ခန္ဓမာရ်ကို၊ ပယ်လှန်ချိုးဖျက်၊ အောင်မည့်ရက်တွင် 'Lit: the day (the Buddha) was about to conquer the evil of body', i.e. 'on the day of His Great Demise', One of the popular epithets of the Buddha is 'Conqueror of Five Evils', and one of these five is Evil of Body (Pà khanda-màra). As one who had already attained Nibbàna (Buddhist summum bonum) while alive, Buddha had no reasons to be reborn again or, in other words, to possess another new body after Parinibbàna or death. So the Him and, to dispose of it at death is in itself a unquest or a victory for Him.
- 9.10 ရွှေစက်တော်ပါး၊ မိုးသကြားအား 'to celestial Sakka who was near His golden feet'. စက် 'foot' is here the Burmese derivative from Pà cakka 'the wheel' which is one of the principal characteristics of the Buddha's feet. ပါး 'near' fr နီးပါး .
- 9.11 ရှစ်ပါးသံအိန္ဒြိယ၊ ဗျာဒိတ်မိန့်ကြောင့် 'because (the Buddha) had made the prophecy in his melodious voice replete with eight qualities'.
One late commentarial tradition in Pàli states that the Buddha, immediately before His Demise at Kusunagara(mod. kasia), entrusted Sakka, the king of Gods, with the responsibitily of preserving, purifying, protection and promoting His Sàsanà (i.e. Buddha -sàsanà) which would last for 5000 years, and that the second half of that period (i.e. 2500) would be governed by Sakka. This very controversial subject, however, is discarded and ignored by many scholars. Buddha's voice is said to possess eight special qualities such as clarity, pleasantness, comprehensibility, etc. ပါး in this context is a numerical classifier for sacred or royal personages as in ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါး 'a monk', ဘုရင်တစ်ပါး 'aking', etc.

9.12 ဝတိန္ဒိဝတိ၊ ထောင်မျက်စိဖြင့် 'chief of Tavatimsa Heaven or Sakka with 1000 eyes'. King of gods, sakka, is believed to possess 1000eyes.

9.13 သုံးမည်သာသနာ၊ ဝန်ကြီးစွာကို 'the significant responsibility of three branches of Sāsana.
The Sāsana(Dessination) is popularly divided into three branches, viz. Study of Scriptures (Pà. paryathi-sāsana), Practice of Dhamma (Pà. patipathi-Sāsana) and Insight into Scriptures and Dhamma (pativedha-sāsana).

9.14 သမ္ဘာခိုင်ခံ၊ ဘုန်းတော်ပုံ၍ 'being assisted by glory firmly established 'သမ္ဘာ 'glory' (Pà. samblaàra)

9.15 ဆောင်အံ့သံကျန်း 'would carry out '

9.16 ပြည်ရေးငန်းလည်း 'lit. as far the extent of the state affairs, i.e. concerning the politics, administration.'

9.17 တကျွန်းမျှသာ၊ မဟူရာတိ 'not to speak of one continent only 'ဟူ (arch.) 'speak, say '.

9.18 ခကြာဝိုက်ခွေ၊ တတိုက်မြေနှင့် 'the circular sphere encircling the world ; i.e. the earth forming the continent.

9.19 ဒေဝါလယ 'the abode of gods, heaven ' (Pà. devatàlaya)

9.20 ဒေသစာရီရွှေစက်ချီ၍ 'make an itinerary ' (Pà. desa.càra)ရွှေစက်ချီ 'Lit to lift the goldend feet, i.e. to march.

9.21 လောကီပတ်ဝတ်၊ ဗိုလ်အစုတ်ကို 'the multitude of the world' ဗိုလ် 'many men ' (Pà.bala) and အစုတ် (arch) 'multitude, a large number'.

9.22 ဝိမုတ်မြိုက်ဆေး၊ ပေးအံသကား 'Lit pay the remedy of deathlessness to be free (from rounds of births) i.e. (be)would save (the multitude) from rounds of existence by teaching them the Truth. ဝိမုတ် 'freedom from rounds of existence' (Pà. vimuthi)

9.23 တို့ဘုရား 'our lord, i.e. Prince Mindon'

9.24 ဘယ်ခွေညာကွန်၊ မလှမ်းဟန်ဖြင့် 'walked quickly and happily'. ဘယ်ခွေညာ 'keeping left foot behind and advancing with the right'. မလှမ်းဟန် 'in a gait of walking'.

9.25 သံဝှန်ထစ်ထစ်၊ ဥဒါန်း ဟစ်လျက် 'made an utterance in exultation in a thunderous roar' ဥဒါန်း 'a joyous utterance, an utterance made in exultation'. (Pà. udàna)

9.26 ကသစ်သခင်၊ ဝမ်းတော်ရွှင်သည် 'the Lord of Kathit-tree felt delightful or happy'. (Erythrima arborescens)is the world-tree which grows at, and marks, the Tàvatins heaven.

9.27 သို့စင်မဖြစ်စဘူးတည်း 'such an event has never been before'.

ကသစ်သခင်¹၊ စိတ်ရွှင်ဝမ်းသာ၊ သောင်းမျက်နှာ၌²၊
ဗြဟ္မာနတ်ကောင်း၊ ဘော် (ဖေါ်?) ညီပေါင်း၍³၊
ဆယ်ချောင်းဦးညွတ်⁴၊ ဗောဓိသတ်ကို⁵၊ နတ်တုသိတာ၊
ဘုံဝိမာမ္မ⁶၊

Being joyful and elated, the king of gods,
together with gods and men from all over the world
within the cosmic system, reverently praised and
petitioned our lord of glory, in the same way as
benevolent

လူရွာသက်ခွင့်၊ သင့်ပြီဩဗ္ဗန်၊ လျှောက်တောင်းပန်သို့⁷၊
စက္ကန္တရာ၊ လောကတလွှား⁸၊ လူနတ်များလျှင်၊
ဘုရားဘုန်းကြီး၊ တို့စောထီးကို⁹၊ မြောက်ခြီး(ချီး?) ရှိပန်¹⁰၊
ခွင့်တောင်းဟန်အား၊ နောင်ဘန်သာသနာ၊
နှစ်ထောင်သာ၍၊ လေးရာတိုင်းရှည်၊
အလှိုင်းပြည့်သော်¹¹၊

gods and brahmàs from 10,000 cosmologi-
cal system, who were companions in unity, re-
quested the Bodhisat, bowing to him in respect with
their palms raised on the foreheads, to descend to
human world from Tusitā heaven.

ငါ၏ဓမ္မကံ၊ မြိုက်နက်တံကို¹²၊ နှိုင်းခံဘက်ကျွန်း၊
တုမဲ့ထွန်းသား¹³၊ မန္တလေးတောင်သာခေါင်မင်္ဂလာ၊
မြေအချာထက်¹⁴၊ ရတနာပုံမည်၊ ပြည်ကြီးတည်သည်¹⁵၊
မြန်ပြည်အုပ်စိုး၊ နေနတ်မျိုးသျှင်(ရှင်?)¹⁶၊
မြတ်နိုးခြီး(ချီး?)ပုံ၊ ဆောင်လတ္တံ့ဟု¹⁷၊

Saying that the Buddha had made a pre-
diction in His mellifluous voice to the effect that, in
the year of 2400 BE, there would appear a ruler of
Myanmarm, a descent of Solar race, who would
build Ya-da-na bon capital at Mt. Mandalay, the
centre of auspicious land and who

ချိုယုံသံခြေ၊ ဗျာဒိတ်ထွေကြောင့်¹⁸၊ ရက်ရေမြင့်ကာ၊
လင့်လျက်ကြာ၏¹⁹၊ အခါလျော်ညီ၊ တော်ပြီဘုရား၊
လူသုံးပါးကို²⁰၊ သနားထောက်ကူ၊ ကယ်တော်မူဟု၊
ဇမ္ဗူစိုးရန်၊ ခွင့်တောင်းပန်သည်²²၊
မုဋ္ဌာန်သာယာညံ့နူးတည်း²³၊

would patronize, in a manner matchless and
beyond comparison, His Teachings and Diciplines
(Dhamma and Vinaya); it had was time for you to
help and save gods, men and brahmà-gods and to
rule the Jambùdipa continent. (The request was
made) in sweet and soft wards.

- 10.1 ကသစ်သခင် 'Lord of Kathit-tree, King of gods'.
- 10.2 သောင်းမျက်နှာ၌ 'Lit. at 10,000 directions, i.e. 10,000 cosmological systems. Buddhist cosmogony recognizes 10,000 cosmic systems to be exirstant. (Pà dasa-sahassa-dhatu)
- 10.3 ဗြဟ္မာနတ်ကောင်း၊ ဖေါ်ညီပေါင်း၍ 'good brahmà-s and gods making companionship in unity' 'most ဗြဟ္မာ excellent and purest beings occupying. 20 uppermost levals of existence in the Buddhist hierchy'. (Pàbrahmà)
- 10.4 ဆယ်ချောင်းဦးညွတ် 'bow in respect with ten fingers' This expresses the Buddhist way of paying respect with palms raised together on the farehead.
- 10.5 ဗောဓိသတ်ကို 'the frture Buddha ' (Pà Bodhisatta)
- 10.6 နတ်တုသိတာ၊ ဘုံဝိမာမ္မ ' from Tusita, the heaven of gods'. Trsita (pleasant one) is the fourth divine heaven where, it is claimed, all Embryo Buddhas spent their time before being barn to the human world to become Buddhas. ဘုံဝိမာ 'highly decorated mansion' (Pà vimàna)
- 10.7 လူရွာသက်ခွင့်၊ သင့်ပြီဩဗ္ဗန်၊ လျှောက်တောင်းပန်သို့ ' Just kas (they) petition (him), in submision and reverence, that it is appropriate to descend to human world'. သက် 'to descend , to go down ' from ဆင်းသက် ဩဗ္ဗန် 'in submission and reverence', 'submission'(Pà. Okàsa)
- 10.8 စက္ကန္တရ၊ လောကတလွှား ' throughout the world within the cosmological system'. စက္ကန္တရ 'within, inside the cosmic sphere' (Pà. cakkavàla+entera)
- 10.9 ဘုရားဘုန်းကြီး၊ တို့စောထီးကို ' Our king who was the lord of glory'. စောထီး (arch) 'ruler, king, lord'.
- 10.10 မြှောက်ချီးဂ္ဂိပန် ' hon-our and request respectfully' မြှောက်ချီး or ချီးမြှောက် 'to honour, to praise ဂ္ဂိ 'respectfully, with respect' ပန် from တောင်းပန် 'to request, to petition'.
- 10.11 နှစ်ထောင်းသာ၍၊ လေးရာတိုင်းရှည်၊ အလှိုင်းပြည့်သော် ' when the Sàsanà-era trned fully 2400 years'
- 10.12 ငါ၏ဓမ္မကံ၊ မြိုက်နက်တံကို ' my most excellent doctrine and legal procedures in accordance with rules of order. ဓမ္မကံ 'logal procedures according to Vinaya rules' (pà dhamma+kamma) မြိုက်နက်တံ 'excellent teachings of deathlessness'.
- 10.13 နှိုင်းစံဘက်ကျွန်း၊ တုမဲ့ထွန်းသား ' --will render (Dhamana and vinaya) unexcelled and shine out matchlessly'. ကျွန်း in this context is a verb meaning 'not to be found', and thas ဘက်မဲ့ကျွန်း means 'comparison be not in existence'.
- 10.14 မန္တလေးတောင်၊ သာခေါင်မင်္ဂလာ၊ မြေအချာထက် ' Mt. Mandalay, the centre of highly propitious earth'. အချာ 'top, centre' from အချက်အချာ
- 10.15 ရတနာပုံမည်၊ ပြည်ကြီးတည်သည်၊ ' built the capital named Yandanabon'. Yandanabon 'city of Jewels'.(Pà. Ratanapura) is the classcial name of modern Mandalay.

10.16 မြန်ပြည်အုပ်စိုးနေနတ်မျိုးရှင် 'Lord of solar descent who rules Burma' နေနတ် 'sun god' is a figurative use for solar race to which all Burmese kings are said to belong.

10.17 မြတ်နိုးချီးပုံ၊ ဆောင်လတ္တံ့ '---will undertake to support sth. adorably'.

10.18 ချိုယုံသံခြေ၊ ဗျာဒိတ်ထွေကြောင့် 'because of (the Buddha's) prophecy made in (His) mouthful voice' ထွေ 'say, speak' and ဗျာဒိတ်ထွေ 'prophecy' (pābyādita)

10.19 ရက်ရေမြင့်ကာ၊ လင့်လျက်ကြာ၏ 'Lit. high number of days elapsed, i.e. it took a long time.

10.20 လူသုံးပါး 'Lit. three of men, i.e. three types of beings, viz. gods, men and brahmas:

10.21 သနားထောက်ကူ၊ ကယ်တော်မူ 'help and save (them) through compassion'.

10.22 ဇမ္ဗူဒီးရန်ခွင့်တောင်းပန်သည် 'request for permission to govern the Jambudīpa continent'.

10.23 မုဋ္ဌာန်သာယာညွန့်တည်း Lit 'those produced by mouth are sweet and soft, i.e. in sweet and soft words. In Pāli grammar, ဋ္ဌာန် 'place of different syllables or letters: ka, kha---, for example, are gutturals because they are produced in throat and, therefore, or called belonging to Kanda-than throat-place' and so on. So မုဋ္ဌာန် (Pā. မုဋ္ဌာန်) 'mouth-place' refers obliquely to words produced in mouth.

ထိုသရော်ခါ¹၊ တို့မြတ်စွာကား၊ မင်္ဂလာရွှေအိမ်²၊
ရိပ်ငြိမ်ဝဲဝဲ၊ စံပယ်ဆဲတည့်³၊ သဲသဲကျော်လျှက်၊
ကျွန်လုံးမြိုက်မျှ⁴၊ သိုက်တဘောင်တော်⁵၊

ကောင်းကျော်စနည်း⁶၊
ခါတ်လည်းဇုန်ယုတ်⁷၊ နှုတ်ဩဘာမြွက်၊ အိမ်မက်တော်ရိပ်၊
နတ်တံဆိပ်ကို⁸၊ နိဗ္ဗေဒိဉာဉ်၊ သမ္မဇဉ်ဖြင့်⁹၊ ခိုင်းမျှင်မရှိ၊
လုံးထွန်းသိ၍¹⁰၊ စရိယသုံးပါး၊ ဘုရားဖြစ်စာ၊
ကျင့်တံထွာကို¹¹၊

ငါလည်းသင့်လျော်၊ ဖြည့်ခွင့်တော်ပြီ¹²၊ ဗုဒ္ဓေါဟေဇေယျ၊
မုတ္တောမေစေယျ၊ တိဏ္ဍောတာရေယျ¹³၊
ကျုံး(ကြုံး?)သံတွတ်တွတ်၊ ရွှေခွန်းလွတ်ပြီး¹⁴၊

သိဒ္ဓတ္တဘုန်စည်၊ ကပ္ပိလ်ပြည်မှ¹⁵၊ ရွယ်ရွယ်အာရုံ၊
ဗောဓိဘုံသို့¹⁶၊

ကိုယ်ယုံညဉ့်ဝယ်၊ ထွက်စံပယ်သို့¹⁷၊ ငြိတွယ်လှေးမွှား၊
မာန်ကိုတားလျက်¹⁸၊ မြေသားမိုးသူ၊ စိုက်ထူညှိထောင်၊
မီးရှူးရောင်မြင့်¹⁹၊ ရွှေတောင်အမရ၊ နန်းဌာနမှ²⁰၊

သတ္တသတာ²¹၊ အဝါညီးညီး၊ စက်ယာဉ်စီး၍²²၊
ထီးလိုမင်းလို²³၊ ယာယီကြိုသည်၊
ရွှေဘိုဗောဓိရည်စူးတည်း²⁴၊

By then our exalted lord was still sojourning
quirtly in his auspicious golden home. Knowing per-
fectly, without hindance, though his penetrating com-
prehension, the prophecies.

the random cetterances of predictive nature,
for showing portending favourable omens, words
of praise and augural dreams which had widely
spread like a wild fire almost putting the entire con-
tinent on flames, he made the decision that

it was time for him to observe three
custanary practices canducive to Buddha-hood, viz.
perseerverance for the benefit of the world, that for
the benefit of Buddhahood. (Thinking so,) he
incrssantly proclaimed (to himself) saying 'he who
has (himself) been enlightened should enlighten other:

he who has (himself) freed should free oth-
ers and he who has (himself) attained Buddha-hood
show save others'. Then, just as glorious and self-
confident prince Siddhattha left, in the middle of the
night. kapila city for the Bodhi-land which had been
in his mind,

Prince Mindon left , checking mirror and
trifling dangers, on a mechanized yellow veticle by
the light of torches ignited and provided gy gods
and men, the Amarapura palace, for Shwe-bo.

He, who was unanimously like an dfavoured
for kingship, made in aidvance this temporary trip,
as if Shwe-bo were Bodhi-land.

- 11.1 ထိုသောခါ 'at that time or then' သော (port.) indicating a particular time same as သော.
- 11.2 မင်္ဂလာရွှေအိမ် 'the auspicious golden house' မင်္ဂလာ 'auspicious, propitious' (Pà.mangla)
- 11.3 ရိပ်ငြိမ်ဝံ့၊ ခံဝယ်ဆဲတည့် 'stay is peace in a quiet retreat. ခံဝယ် (of Buddha an droyalties) 'sojourn at a palace'.
- 11.4 သဲသဲကျော်လျှက်၊ ကျွန်းလုံးမြိုက်မျှ 'be rumoured widely and wildly as a fire across the entrie continent'.
ကျွန်းလုံးမြိုက်မျှ Lit 'as if the whole continent was on fire', i.e. the rumour spread so force-fully and rapidly as a wild fire which would scorch the entire Jambudipa-continent.
- 11.5 သိုက်တဘောင်တော် 'prophecy and random utterances of sudden popularity concerning royalty'. သိုက် is a prophectice saying generally of a past ortgin, while တဘောင် signifies rondom talks of children, madmen on public entertainers that soon become talk of the populace, concurning the development or destruction of an event or the like.
- 11.6 ကောင်းကျော်စနည်း 'a good, famous saying portending sth. auspicious' စနည်း 'general saying of many foreshowing as an omen for sth. favourable.
- 11.7 ဓာတ်လည်းဇုန်ယုဂ် 'elements like division of time in world's history'.
- 11.8 နှုတ်ဩဘာမြွက်၊ အိမ်မက်တော်ရိပ်၊ နတ်တံဆိပ်ကို ' words of praise and dreams which are divione emblems'. ဩဘာ 'praising or words of praise' (Pà.obhàsa)
- 11.9 နိဗ္ဗေဒိဉာဉ်၊ သမ္ပဇင်ဖြင့် ' through penerating comprehension' (Pà nibbendha+ sanipajanna)
- 11.10 ခိုင်းမျှင်မရှိ၊ လုံးထွန်းသိ၍ ' know (it) perfectly without a hindered'.
- 11.11 စရိယသုံးပါး၊ ဘုရားဖြစ်စာ၊ ကျင့်တံထွာကို ' the three cust omary practies leading to Buddha hood'.
Buddhist literature states three special practices, called cariya 'conduct to be observed by a world-be Buddha in future, viz. (1) Conduct for the benefit of the world (Lokattha-cariya), (2) Conduct for the benefit of the relatives (natattha-cariya), and (3) Conduct for the benefit of the Buddha (Buddhattha-cariya). စာ (fr.စရာ)'leading to, conductive to'
- 11.12 ငါတည်းသင့်လျော်၊ ဖြည့်ခွင့်တော်ပြီ ' it is proper time for me to bserve (them)'.
- 11.13 ဗုဒ္ဓေါဟေဇေယျံ၊ မုတ္တောမောစေယျံ၊ တိဇ္ဇောတာရေယျံ ' the one who has enlightened should enlighten (others), the one who has been relased (from rounds of existences) should free (others), the one who has attained Nibbàna should save (others)'. This is a stereotyped expression traditionally put into the mouth of a Buddhist When he is about to make decisions to undertake a religious vow for Buddha-hood.
- 11.14 ကြုံးသံတွတ်တွတ်၊ ရွှေခန်းလွတ်ပြီး Lit.' to out the golden words proclaiming incessantly, i.e. proclaiming incessantly uttering the words---' ကြုံး(fr. ကြုံးဝါး)'to proclaim တွတ်တွတ် (adv.) 'incessantly, continuously'

- 11.15 သိဒ္ဓတ္တဘုန်းစည်ကပ္ပိလ်ပြည်မှ 'glorious Siddhattha from kapilavatthu'. Siddhat (Pà. Siddhattha, i.e. one whose desires are accomplished) is the personal name of the last Buddha, Buddha Gotama, and Kapila(vall modern Pipràwà / Tilaura kof) his capital. Kapila is often spelt in Burmese as ကပ္ပိလ , as in this context, and the poet changes it into ကပ္ပိလ် , following the general principle of turning final 'လ' in the Pàli word to 'လ်' in Burmanized forms, as in ကုသလ > ကုသိုလ် , ဗလ > ဗိုလ် and the like.
- 11.16 ဗောဓိဘုံသို့ 'to the Bodhi-land' i.e. to Buddhagàyà where the Bodhi-tree stands. Bodhi 'enlithenments' (Pà. bodhi) and ဘုံ 'earth, land' (Pà. bhùmi) A bochi-tree (or bo-tree) may be any tree under which a Buddha attained enlithenment.
- 11.17 ကိုယ်ယုံညဉ့်ဝယ်၊ ထွက်စံပယ်သို့ 'just as he goes out in the night and sojourns (near the bo-tree), confident of himself'.
- 11.18 ငြိတွယ်လှေးမွှား၊ မာန်ကိုတားလျက် 'to prevent the insignificant dangers in which he gets entangled' လှေး and မွှား(synonymous) mean. 'tiny, insignificant, small' and မာန်(from ရန်မာန်)'danger'. N.B. This expression virtually refers to personal threats to Mindon, caused by 'rumours' of his conspiracy against his brother king Ba-gan, which forced him to leave for shwe-bo.
- 11.19 မြေသားမိုးသူ၊ စိုက်ထူညှိထောင်၊ မီးရှူးရောင်ဖြင့် 'by the light of torches ignited and posted by humans and gods' မြေသား 'earthlings, terrestrial beings' and မိုးသူ 'gods, celestial beings'.
- 11.20 ရွှေတောင်အမရ၊ နန်းဌာနမှ 'from the palace at Amara (Pàra)' ရွှေတောင်(arch.) 'palace'.
- 11.21 သတ္တသတာ 'with a retinue of 700' (Pà satta+ satàni)
- 11.22 အဝါညီးညီး၊ စက်ယာဉ်စီး၍ 'rides a mechanized vehicle glowing bright yellow'
- 11.23 ထီးလိုမင်းလို 'wanted by the umbrella as well as by the king'. ထီး 'umbrella' here signifies ထီးဖြူ 'white umbrella' which is one of five coronation regalia of Burmese kings and also a symbol of sovereignty, in almost in the same sense as မင်း 'king' လို (fr. လိုလား) 'want, need'. Since the phrase is frequently used to express 'consensus or universality in actions or opinions', it here conveys the idea that Prince Mindon is unanimously wished by all to be the king.
- 11.24 ယာယီကြိုသည်၊ ရွှေဘိုဗောဓိ ရည်စူးတည်း၊ 'make is advance a temporary trip, considering Shwe-bo as the Bodhi-land' 'temporary' and (fr) in advance'. The poet here compares again the aim of Mindon's sojourn to shwebo with that made by the Bodhisat to Bodhi-land, implying that, just as the Bodhisat attained enlightenment at Bodhi-tree, so would Prince Mindon win sovereignty at shwe-bo.

နေမြစ်ပဌမ¹၊ နန်းသိင်္ခံ၌၊ ဘဝအခေါင်၊
ပြည်ထဲအောင်သော်²၊ နောင်တော်ဘုရင်၊
လက်ထက်တွင်က³၊ သူရှင်သနင်း၊ ဝိ(ဘိ?)
လပ်မင်းလည်း၊ ဝင်းဝင်းလျှံမောင်း၊
နေရှိန်ထောင်းသော်⁴၊ ဘ(ဖ?) ယောင်းခဲဆိုင်၊
ကြေကွဲယိုင်သို့⁵၊ လက်ပိုင်ခုံခံ၊ မလုပ်ကြံဘဲ⁶၊
ကျိုးနွံကြောက်ရုပ်၊ စက်အောက်ကုပ်၍⁷၊

ထည်အုပ်ဘိုးလွန်⁸၊ အမွန်ရတနာ⁹၊ စကြာသင်္ဘော¹⁰၊
ဆင်ရောမြင်းပုံ၊ လက်နက်စုံဖြင့်၊ ကြည်ယုံဆက်နံ၊
အညံ့ခံလျက်¹¹၊ သံလည်းစေလွှတ်¹²၊ မာန်စွယ်ကျွတ်၏¹³၊

မညွတ်သည်ဘိ၊ မရှိရလေ၊ မိုးနှင့်မြေကို၊
ပရမေဘုန်းစည်၊ မျက်နှာရည်က¹⁴၊ မတည်ထိန်နန်း၊
ဖြန်းဖြန်းလန့်၍¹⁵၊ လေးကျွန်းအလုံး၊ ရွှေစက်အုံးသည်¹⁶၊
ပတ်ကုံးရန်ညှာ ဆွတ်ခူးတည်း¹⁷၊

After king Mindon, the great grandson of Solar race, firstly secured victory within the kingdom while at Yandana-seikha, the top abode of human existence, the British ruler (who come here) in the regin of his elder brother, king Bagan, was like a block of wax that broke and bent when severely burnt by sun-heat.

Practically, he was neither on defensive nor on offensive; (instead) he humbly retreated in fear and cringed under the king's feet. Surrendering in submission, the British offered respectfully to the king, in good faith, boths of highly expensive cloth, excellent jewels, the ship called Ye-nan-sak-kya, elephants, houses and all sorts of weapons.

Being mellowed in temperament the British sent envoys and there was nothing contrary or in discard. When the most illustrious and glorious king turned his face towards the earth and the sky, the four continents could not stand firms; there resulted a tumult and the populace awa overcome with a shivering alarm and pillowed on his golden feet. The king annihilated all aources of danger in every nook and corner (of the land.)

- 12.1 နေမြစ်ပဌမ 'first great grandson of solar descent, i.e. King Mindon'.
- 12.2 ဘဝအခေါင်၊ ပြည်ထဲအောင်သော် 'when he secured conquest within the kingdom, the topmost of human world'
- 12.3 နောင်တော်ဘုရင်၊ လက်ထက်တွင်က 'in the time of his brother, the king, i.e. Ba-gan Min.
- 12.4 ဝင်းဝင်းလျှံမောင်း၊ နေရှိန်ထောင်းသော် 'When steamed by the brightly shining sun' နေရှိန်ထောင်း 'Lit. meaning 'pounded by the heat of sun' obliquely indicates that 'sth. is steamed severely by the sun'.
- 12.5 ဖယောင်းခဲဆိုင်း၊ ကြေကွဲယိုင်သို့ 'just as a block of wax turn broken and decline'
- 12.6 လက်ပိုင်ခုခံ၊ မလုပ်ကြံဘဲ 'practically neither an defensive nor offensive'.
- 12.7 ကျိုးနွံကြောက်ရုပ်၊ စက်အောက်ကုပ်၍ 'be humble, retreat in fear and cringe under his feet'.စက် (fr. Pà. cakka) 'feet' and ကုပ် 'to cringe'
- 12.8 ထည်အုပ်ဘိုးလွန် Lit 'bolt of cloth beyond value' i.e. bolt of invaluable or priceless cloth.
- 12.9 အမွန်ရတနာ 'excellent gems'
- 12.10 စကြာသင်္ဘော 'the ship named ရေနန်းစကြာ'
- 12.11 ကြည်ယုံဆက်နံ၊ အညံ့ခံလျက် 'offering respectfully in confidence and surrendering' ကြည်ယုံ or ယုံကြည် 'to believe, to have faith in'
- 12.12 သံလည်းစေလွှတ် 'send messengers or envoys' သံ 'messenger or a diplomat'.
- 12.13 မာန်စွယ်ကျွတ်၏ Lit: 'the eyetooth of pride drop off: i.e. becomes mellowed in temperament'
- 12.14 ပရမေဘုန်းစည်၊ မျက်နှာရည်က " if the most illustrious and power looks"ရည် (fr. ရည်မျှော်) 'to face, to look hoping for'.
- 12.15 မတည်ထိတ်နုနု၊ ဖြန်းဖြန်းလန့်၍ 'cannot stay firmly; there occurs a tumult and people become extremely alarmed'.
- 12.16 ရွှေစက်အုံးသည် 'to pillow on his golden feet'
- 12.17 ပတ်ကုံးရန်ညာဆွတ်ခူးတည်း 'pluck off sources of danger from all corners'.

မြေပြင်ခပ်သိမ်း၊ ရန်မီးငြိမ်းသော်¹၊
 ချောက်(ခြောက်?)ခြိမ်းစကြာ၊ အသူရာကို²၊
 အောင်ခါရွှင်ကြည်၊ ဝတ်န်ပြည်သို့³၊
 ရွှေစည်ငြိမ်ငြောင်း(ညောင်း?)၊ နတ်ဗိုလ်ပေါင်းနှင့်⁴၊
 တင့်ကြောင်းကဲလွန်၊ သိကြားပြန်သို့⁵၊

After the entire land had been pacified, king Mindon returned to the elegant palace built by his great grand-father at a place down Aung-pin-lei-lake an dup- Taung-tha-man pond, in the same splendour as Tha-gyar Min went back happily, with his huge army of godly

အောင်ပန်လယ်အောက်⁶၊ ကွန်းပြောက်ပိမာန်⁷၊
 ဘေးတော်ဘန်(ဖန်)သည်⁸၊ တောင်သမန်ညာ၊
 နန်းသိင်္ဂါသို့⁹၊

troops, amidst the melodious sounds of drums, after beating the titans who threatened the universe.

အာကာမိုးဗွေ၊ နတ်ဗိုလ်ခြေသို့¹⁰၊ မြေတကြောတုန်¹¹၊
 အခေါဘဏီ (အက္ခောဘိဏီ?)၊ ဆယ့်ရှစ်လီတည့်¹²၊
 ရုံးညီဗိုလ်လူ၊ ထီးရာဆူလည်း၊ ကြယ့်တူရံပတ်¹³၊
 ဝတ္တ(တ?)ရ၌နှင့်¹⁴၊

Just like the multitude of godly troops in the centre of the sky, (there was on the ground with Mindon) a hugarmy of troops, numbering 18 akkhobhini-s, who made the earth tremble. A populace together with one hundred rulers surround the king like the stars do round the moon, just as

နတ်ရေနဒီ၊ ဘသုကီသို့¹⁵၊ ကိုယ်စီခြံရံ၊
 ကိုယ့်ဘုန်းကံဖြင့်¹⁶၊ စက်ထဦးခိုက်¹⁷၊
 နောက်တော်လိုက်လျက်၊ မကိုဋ်မဲ့ရင့်၊ ပွင့်အံ့ကျားကျား၊
 ဘုန်းဘုရားလျှင်¹⁸၊

hainsa-king Dhatharattha and legendary drayon-king Bà-su-lù of the rivers. Each, with his own retinue according to his power and result of former merits, bows to his feet and accompanies him. The magnificent lord, who was

ဖဝါးဦးတည်၊ ပြန်တော်လည်သည်¹⁹၊
 ရန်နည်စက်ရှိုန်ဟူးဟူးတည်း၊²⁰

about to be consecrated as king, come back heading to Amarapura. His kingly authority was intense.

- 13.1 မြေပြင်ခပ်သိမ်း၊ ရန်မီးငြိမ်းသော် Lit. 'when the fire of danger was extinguished all over the earth; i.e. 'when peace had been restored to the entire kingdom' ခပ်သိမ်း (arch.) 'all, all over.'
- 13.2 ခြောက်ခြိမ်းစကြာ၊ အသူရာကို 'Asura-s who threatened the universe'. ခြောက်ခြိမ်း or ခြိမ်းခြောက် 'to threaten, to intimidate'. စကြာ abbreviated from စကြာဝဠာ 'universe'.
- 13.3 ဝထိန်ပြည်သို့ 'to Tavatimsa, the second level of heavens where sakka resides in Vejayanta-palace.
- 13.4 ရွှေစည်ငြိမ်းညောင်း၊ နတ်ဗိုလ်ပေါင်းနှင့် 'together with the multitude of godly troops amid melodious aounder of golden drums'. ဗိုလ် 'multitude' (Pà. bala)
- 13.5 သိကြားပြန်သို့ 'just as Tha-gyar Min returns'. သိကြား is the popular Burmese appellation for Sakka, the king of gods. Burmese most likely derives this name from skt. Sakya rather than PàSakka.
- 13.6 အောင်ပန်လယ်အောက် 'down Aung -pin lai'. အောင်ပန်လယ် is the name of a big man-made lake to the north of Mandalay. အောက် (Lit. lower, under, below etc.) refers to a position further down, as in အောက်မြန်မာပြည် 'Lower Myanmar'.
- 13.7 ကွန်းပြောက်ဗိမာန် 'richly decorated mansion or place'. ကွန်းပြောက် (arch.) and ဗိမာန် (Pàvimàna) are synonyms.
- 13.8 ဘေးတော်ဖန်သည် 'created or built by greated grandfaths ဖန် 'to creat' (fr. ဖန်ဆင်း)
- 13.9 တောင်သမန်ညှာ၊ နန်းသိင်္ဂီသို့ 'to the elegant palace up Taung-tha-man pond' တောင်သမန် is the name of a natural pond is Amarapura township. ညှာ 'up, further up' c.f. အောက် 'under' သိင်္ဂီ 'elegant, graceful' (Pà singàra)
- 13.10 အာကာမိုးဗွေ၊ နတ်ဗိုလ်ခြေသို့ 'like the multitude of god-troops in the centre of the sky'. အာကာ (Pà.ākāsa) and မိုး both signify the sky, while ဗွေ means 'centre'. နတ်ဗိုလ်ခြေ 'the armed forces of gods'.
- 13.11 မြေတကြောတုန် 'earth-nerve trembles, i.e. the earth trembles or shakes'.
- 13.12 အက္ခောဘိဏီ၊ ဆယ့်ရှစ်လီတည့် '18 times of akkhobhini number' အက္ခောဘိဏီ is the highest numeral in which 1 is followed by 42 ciphess. One Akkabhini is usually claimed to contain a huge host of men under whose tread sixty fascines of sixty bomboos each can be turned into dust.
- 13.13 ထီးရာဆူလည်း၊ ကြယ်တူရဲပတ် 'one hundred rulers also surround him like stars (round the moon) ထီးရာဆူ 'Lit. one hundred umbrella, i.e. one hundred rules', ထီး meaning ထီးဖြူ 'white parasol or king'.
- 13.14 ဓတ္တရဋ္ဌနှင့် 'like Dharattha, king of Hansas' The Buddhisat was once born among hamsa-birds as a hainsa named Dhatarattha. When he come of age, he was made king of 90, 000 hamsas who followed him on his journeys. Once he was caught by men of king Bahuputtaka who, on hearing the bird's teaching together with his wife Queen Khenà, homoured him and released him again. Very often in Burmese literature as well as in Pàli, this Dhata. rattha Hamsa-king is described as an example of splendid following.

- 13.15 နတ်ရေနီ၊ ဗာသုဏီသို့ 'like Bà-su-ki in the divine waters. Bà- su-ki in the divine waters. Bà-su-ki or Vâ-su-ki, a legendary snake-king mentioned in Anàgata-vainsa, is often used as an example of great following.
- 13.16 ကိုယ်စီခြံရံ၊ ကိုယ့်ဘုန်းကံဖြင့် 'each with his own entourage according to his glory and result of one's meritorious deeds' ကံ 'result of one's good or bad acts (Pà. kamma)
- 13.17 စက်ထံဦးခိုက် 'bow to his feet'.
- 13.18 မကိုဋ်မုံရင့်၊ ပွင့်အံ့တျားတျား၊ ဘုန်းဘုရားလျှင် 'Lit. the illustrious lord who is like a mature bud of crested headdress an the verge of blooming', i.e. 'Prince Mindon who is about to be crowned as king'. မကိုဋ် 'crested head-dress froms one of the five items of Burmese coronation regalia. (Pà. makuta) မုံရင့် 'bud+mature, i.e. a mature bud' ပွင့်အံ့တျားတျား 'on the verge of blooming'.
- 13.19 ဖဝါးဦးတည်၊ ပြန်တော်လည်သည် 'Lit. come back heading his soles towards royal capital: i.e. 'return to Amarapura'.
- 13.20 ရန်နည်းစက်ရှိန် ဟူးဟူးတည်း 'the authority of the king was greatly intense'. ရန်နည်း (arch.) 'king' is here made to ရန်နည် match in metre with ပြန်လည်. ဟူးဟူး (arch) 'raging: intense'.s

အမရရွှေနန်း၊ မြန်းဦးချိန်၌¹၊ ဂေါပိန်ကာဇာ²၊
ဂြိုဟ်လာဂြိုဟ်သွား³၊ ဆယ်ပါးဂတိ⁴၊ ပရိမဏ္ဍလ၊
နိုင်ငံငှသား⁵၊

It was at the start of his reign at Amarapur that the king wished to build the capital of Mandalay . He was a man knowledgeable about the ten movements of plants, both in the current year and in the cycle of 12 months,

ဂြဟရာသီ⁶၊ သုံးလီပြောင်း⁷၊ နဝင်းကိုးချက်⁸၊
အဖျက်အဆန်း၊ ဓာတ်ပန်းငုဇယုတ်⁹၊ အဆုတ်အရပ်¹⁰၊
ကပ်ခရာပုံ¹¹၊

the three-fold plants called torrin and the nine-fold duster of plants known as na-win, benevolent or malevolent attributes of planets and their soujourns during long (keep) and short (kha-rà) periods.

တိတ္ထိနိမိတ်¹²၊ အစိတ်အဖန်¹³၊ ဤရွှေဉာဏ်လည်း၊
မကန်လေစွ¹⁴၊ ဆန့်တိ၊ ဝေဒီသုတ္တံ¹⁵၊ သုတိကျမ်းကို¹⁶၊

He also know the means of reading or interpretation of dreams and omens. His knowledge and skill in the Vedas, or Suti texts, and its six-fold divisions was perfect and unexcelled. The king, who was the universal ruler of four continents,

ဖက်မ်းထုတ်ချောက်၊ ရွှေဉာဏ်ပေါက်သည်¹⁷၊
မြောက်ဦးတင်ယူ၊ ဟူစခေါက်ရက်၊ စံမဖက်တည်¹⁸၊
စကြာသနင်း၊ မင်း၏ရတနာ¹⁹၊ ဥတမဟေသီ၊
နတ်ဒေဝီနှင့်²⁰၊ လေးဒီပရှင်²¹၊ ဘိဉာဏ်မြင်တို့²²၊

and also with certain psychic power, and his graceful chief queen unanimously agreed that they would build, on the central the auspicious earth of Mandalay, the capital of safe and secure Ya-da-nar-pura, like sun and moon shinning together. The king was a marevelous destroyer of enimeins,

ဆန့်ကျင့်မရှို၊ နှစ်ပါးညို၍၊ သီရိမဏ္ဍိုင်၊
မန်းဦးကိုင်ထက်²³၊ နေမြိုင်လဝါ၊ မနုန်းသာသား²⁴၊
ရတနာပုံ၊ ပြည်ရန်လုံကို²⁵၊ အာရုံဆောက်တည်၊
ဖန်အံ့ရည်သည်၊ ဇာနည်နရရန်ဌားတည်း²⁶၊

- 14.1 အမရရွှေနန်း၊ မြန်းဦးချိန်၌ 'at the start of going to Amarapura palace'.
- 14.2 ဂေါပိနိကာဇာ 'current era'
- 14.3 ဂြိုဟ်လာဂြိုဟ်သွား 'the paths of plants or their movement' ဂြိုဟ် 'planet' (skt. graha)
- 14.4 ဆယ်ပါးဂတိ 'ten kinds of going or ten paths. ဂတိ 'going or journey' (Pà. gati)
- 14.5 ပရိမဏ္ဍလာ နိုင်ငံသွား 'travelling in the cycle (of seasons)' ပရိမဏ္ဍလ 'circle' (Pà. parimenda-la) နိုင်ငံသွား 'going or visiting the kingdom'.
- 14.6 ဂြဟရာသီ 'group or collection of plants' ရာသီ 'collection, pile'. (Pà. rasi)
- 14.7 သုံးလီပြောင်း 'a group or cluster of three plants'.
- 14.8 နဝင်းကိုးချက် 'a group or cluster of nine planets'. နဝင်း 'nine' (Pà.nava)
- 14.9 ဓာတ်ပန်းဖုန်ယုဂ် ' the flower of elements like division of time in world's history'.
- 14.10 အဆုတ်. အရပ် ' (various positions of a planet, just as) withdrawal or stop'.
- 14.11 ကပ်ခရာပုံ ' long and short periods in a planetary travel'.
- 14.12 တိတ္ထုနိမိတ်၊ ' interpretation of dreams or the text an that particular art, and omens or signs'. တိတ္ထု 'art of reading the dreams'. (Pà. titthuina) တိတ္ထုနိမိတ် 'omen, sign'. (Pà.nimitta)
- 14.13 အစိတ်အဖန်၊ ' analysis or study in details'.
- 14.14 ဤရွှေဉာဏ်လည်းမကန်လေစွ ' this golden knowledge cannot grasp' ဉာဏ် 'knowledge, wisdom'. (Pà. nana)
- 14.15 ဆန့်တိ၊ ဝေဒီသုတ္တံ ' the six-fold division of Vedas and discourses'. ဆန့်တ 'six divisions' (Pà. cha+augati) ဝေဒီသုတ္တံ 'Vedic texts and discourses'. (Pà.Vedika and Sutta)
- 14.16 သုတိကျမ်း ' Suti text '. Suti (skt, gruti) is the Vedic texts.
- 14.17 ဖက်ကမ်းထုတ်ချောက်၊ ရွှေဉာဏ်ပေါက်သည်၊ ' Lit. the golden knowledge goes through to another band: i.e. expert or well-versed.
- 14.18 ဟူစခေါက်ရက်၊ စံမဖက်တည့် ' not comparable, not to speak'. ဟူ 'to talk'
- 14.19 စကြာသနင်း၊ မင်း၏ရတနာ ' the jewel of the universal monarch'.
- 14.20 ညာမဟေသီ၊ နတ်ဒေဝီနှင့် ' with the chief queen who is like a goddess'. ညာမဟေသီ 'queen sitting on the right (of the king) .မဟေသီ 'queen' (Pà.mahesi)

14.21 လေးဒီပရင် 'owner or leader of four continents' i.e. universal monarch

14.22 ဘိဉာဏ်မြင့်တို့ 'one who possess the psychic powers'. ဘိဉာဏ် 'six-fold psychic powers such as 'divine sight, divine hearing, telepathy' etc. (Pā. abhi+nāna)

14.23 သီရိမဏ္ဍိုင်၊ မန်းဦးကိုင်ထက်၊ 'on the auspicious, central ground of Mandalay.

14.24 နေပြိုင်လဝါ၊ မနုန်းသာသား 'not comparable to sun and moon; i.e. grander or more glorious than sun and moon placed together'.

14.26 ရတနာပုံ၊ ပြည်ရန်လုံကို 'the safe or danger-free Ya-da-nar-bon'.

14.25 ဇာနည်နရရန်ဌးတည်း ' (the king was) a marvellous and distinguished killer of enemies'. ဇာနည် 'distinguished or marvellous' (Pā. ājāneyya) ရန်ဌး (arch.) 'killer of enemies or king'.

ခေတ္တပြည်ထောင်၊ ဒုတ္တပေါင်နှင့်¹၊ ကျော်ခေါင်နှံသိ၊
ပါရုလ်ပတ်၊ သီရိဓမ္မာ၊ ရာဇသောက²၊ သီဟနဋ္ဌ၊
ဒုဋ္ဌဂါမဏိ³၊ အရိမဒ်စိုး၊ နေမျိုးမင်းကြီး၊ စောထီးရာဇာ၊
နော်ရထာတို့⁴၊

သာသနာရှင်၊ ဘုရင်မင်းကောင်း၊ ဟူတုံရှောင်းလည်း⁵၊
ဆူးစောင်းတစက်၊ ပျားတခွက်သို့⁶၊ သက်သက်မြူမဲ့၊
မကင်းခဲ့တည့်⁷၊ ချို့တဲ့အင်္ဂါ၊ အကြောင်းမှာကား၊
ပါဏတိပါတ်၊ မလွတ်ငြိစွန်း၊ တက္ကတွန်းကို⁸၊
ရဟန်းအရိယာ၊ ထင်စပါ၍⁹၊

သရဏါဝံ၊ ယုံစဘူးမိ¹⁰၊ ငဲ့ဘွယ်ရှိ၏၊ ဟာရိတနတ်၊
ဗြဟ္မာမြတ်တို့¹¹၊ အထွတ်မာရဇိန်၊ ဘုန်းရှိန်လှံတောက်၊
တို့ရွှေမှောက်ကား¹²၊ မြူလောက်ပစ္ဆာ၊ မရှိပါ၍¹³၊

သာသနာရှင်ဗျာဒိတ်ဝင်နှင့်¹⁴၊ သိုက်ဝင်မင်းဆုံး၊ ဘက်
(ဖက်?)မဲ့ကျိုး၏¹⁵၊ သုံးလေးငါးခြောက်၊ မြောက်တုံခုနှစ်၊
ရှစ်နှင့်ကိုးသွယ်၊ ဆယ်ဆဲ့နှစ်မည်¹⁶၊ စွမ်းရည်သင်္ဂြိုဟ်၊
ဗိုလ်ဂုဏ်ရလွင်၊ မင်းတွင်ကျေးဇူး၊ ရောင်မြူးနဝရတ်၊
မြတ်ရာဇဝံ၊

စက်ယုံယာဉ်စီး၊ မင်းကြီးကျင့်တမ်း၊ ဘွယ်ရာငြိမ်းလည်း¹⁷၊
ညွန့်လမ်းမရှိ၊ လုံးစုံသိ၍¹⁸၊ ဝိနာယက၊
မည်တင့်လှသည်¹⁹၊ စကြာသခင်ရွယ်လူးတည်း²⁰။

King Dutta-baung, the founder of Thirikhetta, the widely well-renowned king, Thiridhammāsoka of Pāṭaliputta, king Dutthagāmaṇi of Sihala and king Now-ra-tha of solar dynasty at Arimaddana

were all the noble and pious rulers who supported and patronized the (Buddha) sāsanā. They, however, had not been completely blameless. Their life was like a glass of honey with a drop of soo-zaung sap in it king Asoka had once approached a non-Buddhist ascetic,

holder of dualism, who had committed killing life, for taking Buddhist referges, believing that he was a true, noble monk. Our magnificent and glorious victor of evils, the head of Mahābrāhmaṇa know as Harita, had no remorse of the size of a dustiota even. He was predicted

to be a patron of Buddha-sāsana as well as an unparalleled top most ruler already mentioned in prophetic sayings. He was conversant with several virtues and practices of a king, such as Three Powers of a king, four characteristics of Sympathy, five-fold forces of a king, Six Virtues

of a leader, Seven Jewels of a Universal monarch, Eight-fold Qualities of a ruler, Nine kinds of the king's Jewels, Ten-fold code of conducts for kingship and Twelve Rules observable by a universal king. He knew then all with no guide or no tutor and was fittingly designated leader. He was a youthful lad about to be a universal king.

- 15.1 ခေတ္တပြည်ထောင်၊ ဒွတ္တပေါင်နှင့် 'King Dvatta-baung, the founder of Thiri-khetta' ခေတ္တ (fr.သီရိခေတ္တ is supposedly to be the site of earliest human settlement and Burmese dynasty: modern Pyay in central Burma. သီရိခေတ္တ 'Land of Glory'. (Pà. Thirikhatta: skt. sriksetra)
- 15.2 ကျော်ခေါင်နံ့သိ၊ ပါဠိလိပတ်၊ သီရိဓမ္မာ၊ ရာဇာသောက 'the celebrated and renowned king Thiri-dhammāsoka of Pātahipatta'. Pātaliputta (mod Patnā) is the capital of Magadha (mod. Bihar state) in India, which was built and ruled by king Asoka.
- 15.3 သီဟနန္ဒ၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏိ 'King Dutthagāmaṇi of Sihala-rattha or Sri lanka.
- 15.4 အရိမဒ်စိုး၊ နေမျိုးမင်းကြီး၊ စောထီးရာဇာ၊ နော်ရထာ 'King Naw-ra-tha (Pà. Aniruddha) of the solar dynasty, the ruler of Arimaddana (mod. Bagan in Burma). မင်း ,စောထီး , and ရာဇာ (Pà.) are all synonyms referring to the king.
- 15.5 သာသနာ့အရှင်၊ ဘုရင်မင်းကောင်း၊ ဟူတုံရှောင်းလည်း 'though (they) are said to be good and pious kings who patronized the (Buddha) Sāsana'. In ဟူတုံရှောင်းလည်း 'thouth said', ဟူ (arch.) 'say' andတုံရှောင်း (parts.) used for emphasis, while လည်း (conj.) from 'သော်လည်း' means 'although).
- 15.6 ဆူးစောင်းတစ်စက်၊ ပျားတစ်ခွက်သို့ 'Like a glass of honey with a drop of soo-zaung sap in it' ဆူးစောင်း is a tropical tree whose sap is extremely bitter.
- 15.7 သက်သက်မြူမဲ့၊ မကင်းခဲ့တည့် 'have not been pure and free from an iota of dust'.မြူ 'smallest quantity of dust or haze'
- 15.8 ပါဏာတိပါတ်၊ မလွတ်ငြိစွန်း၊ တတ္တတွန်းကို 'the non-Buddhist ascetic who has committed himself to taking life'. ပါဏာတိပါတ် 'taking down one's life' (Pà. pāna+ atipāta) တတ္တတွန်း 'one who holder dualism as his doctrine' (Pà. takka+dvanna)
- 15.9 ရဟန်းအရိယာ၊ ထင်စပါ၍ 'thinking (him) to be a noble, true monk'. ရဟန်း 'monk' အရိယာ 'noble' (Pāariya)
- 15.10 သရဏဂုံ၊ ယုံစဘူးမိ 'approached (him) an faith for the Three Refuges'.သရဏဂုံ 'going to reguge' signifies ones's taking refuge in Three Jwels of Buddhism-Buddha, Dhamma and Saigha-which not only forms th every basic principle to be observes by its devotees but an 'un-written' formular for the initiation as a Buddhist. (Pà sarana+gamana)
- 15.11 ဟာရိတနတ်၊ ဗြဟ္မာမြတ်. 'Hāita, the head of 100, 000 noble Brahmā-gods'
- 15.12 အထွတ်မာရဇိန်၊ ဘုန်းရှိန်လှံတောက်၊ တို့ရွှေမှောက်ကာ: 'our lord the lofty conqueror of evils whose glory shines brightly' မာရဇိန် 'conqueror or victor of evils' (Pà. mārā+jina) ရွှေမှောက် (arch.) 'Lord, king'.
- 15.13 မြူလောက်ပစ္ဆာ၊ မရှိပါ၍ 'has no remarse (for evil) as big as an iota of dust' မြူ (fr. မြူမှန်) 'iota, the smallest, tiniest quantity. ပစ္ဆာ 'remorse, repentance' (Pà. paccha+anutāpa)
- 15.14 သာသနာ့၊ ဗျာဒိတ်ဝင် 'the patran of Buddha-sāsana who has been prophesied' ဗျာဒိတ် 'prophecy' (Skt.byāditā)

15.15 သိုက်ဝင်မဆုံး၊ ဖက်မဲ့ကျုံး၏ 'the un-paralleled and loftiest king martianed in the prophetic sayings'.

15.16 သုံးလေးငါးခြောက်၊ မြောက်တုံခုနှစ်၊ ရှစ်နှင့်ကိုးသွယ်၊ ဆယ်ဆဲ့နှစ်မည်၊ 'The expression simply gives a set of Burmese cardinal numbers from 3 through 12 (excepting 11) as '3,4,5,6,7,8,9,10, and 12 ' These are to be considered in connection with the following context:

15.17 စွမ်းရည် ,သဂြိုဟ် , ဗိုလ် , ဂုဏ် , ရဇ္ဇင်၊ မင်းတွင်ကျေးဇူး၊ ရောင်မြူးနဝရတ်၊ မြတ်ရာဇာဓိ၊ စက်ယုံယာဉ်စီး၊ မင်းကြီးကျင့်တမ်း၊ ' In this long series of words, each syllable or syllabic group, marked by a comma (,) , is the abridged or abbreviated title, suggestive of different kingly virtues or duties, corresponding to the number in the first list: namely, 3 စွမ်းရည် 'Three power of a king', 4 သဂြိုဟ် 'fours characteries of Sympathy', 5 ဗိုလ် 'five -fold forces of a king', 6 ဂုဏ် 'Six Virtues of a leader' 7 ရဇ္ဇင် (Pà. rajjanga) ' Seven Jewels of a Universal king', 8 မင်းကျေးဇူး 'Eight Qualities of a king', 9 နဝရတ် 'Nine kinds of kingly Jewels', 10 ရာဇာဓိ (fr. ràjadhamma) 'Ten - fold code of Conducts for kingship and 12 မင်းကြီးကျင့်တမ်း 'The Twelve Rules observable by a universal king'.

15.18 ညွှန်လမ်းမရှိ၊ လုံးစုံသိ၍ 'comprehends everything with no guide or tutor'.

15.19 ဝိနာယက၊ မည်တင့်လှသည် 'befitting with the title 'leader' ဝိနာယက 'leader' (Pàvinàyaka)

15.20 စကြာသခင်ရွယ်လူးတည်း ' a youthful lad to be an owner of cakka, i.e a universal king. (arch.) 'a lad, a youthful man'.

ဝနမိဂ¹၊ ဘူပါလနှင့်²၊ ဇီရတွက်ကျုံး³၊ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးတို့၊
 နှလုံးနိုးနိုး၊ ဘေးကို လန့်၍⁴၊ လိုလွန်စိတ်ချ၊ မအိပ်ရဟု⁵၊
 ရှေးကဥပဒေ၊ ရှိပလေလည်း⁶၊ ကြက်(ကျက်?)
 သရေမရွန်း၊ မင်းဖြစ်ဆန်းတို့⁷၊ မာန်ကျမ်းစွမ်းခက်၊
 ကိုယ့်ထက်အားခွန်⁸၊

ဂုဏ်လွန်သသူ၊ လူရှိသေး၍⁹၊ ဘေးကိုမငဲ့မြော်၊
 စက်မပျော်တည်¹⁰၊ သဗ္ဗေဘူမ၊ စကြာရသည်¹¹၊
 လောကလုံးမှန်၊ ဘဂဝန်ကား¹²၊ တသွန်လူနတ်၊
 ပရိတ်သတ်တို့¹³၊

စရိယတ္တယ၊ ဂုဏ်သေဋ္ဌကြောင့်၊ ချသားဦးခေါင်း¹⁴၊
 မာန်စောင်မထော်၊ ရွှေကိုယ်တော်ထက်၊ လွန်ကျော်သသူ၊
 လူမဟဲ့၍၊ မငဲ့စပါ¹⁵၊ နန်းသိင်္ဂီထက်၊ ချမ်းသာရွှင်ဘိန်း၊
 စက်တော်ကျိန်း၏¹⁶၊ အကိန်းအခန်း၊ ဂဏန်းမရာ၊
 စက္ကဝါကို¹⁷၊

ငယ်စွာသိမ်မွေ့၊ မုန်ညင်းစေ့ဖြင့်¹⁸၊ ဤမျှအဆုံး၊
 ခန့်တွက်ကျုံး၍၊ တလုံးတတိုက်၊ စဉ်လိုက်ချထွေ¹⁹၊
 ဗြဟ္မရေလည်း၊ ရေနိုင်မည်သာ²⁰၊ ရှင်သမ္ဘာကား²¹၊
 သချ်သက်သက်၊ ကိန်းမထွက်သည်²²၊
 နန္ဒဂမ္ဘီဂုဏ်ထူးတည်း²³၊

There is an adage that the forest deer, the ruler and the wiseman are three individuals who cannot sleep peacefully and assuredly, due to the agitated restlessness caused by fear from dangers Mere Kings without glory cannot sleep, in fear of others

who excelled them in pride, health, power, sternness and physical strength. The illustrious one and the mirror of the entire world, who owned the miraculous vehicle that traveled everywhere, however, could sleep, soundly and peacefully at his elegant

palace, because of the fact that there was no other one superior to him and also by his noblest virtues of observing the three practices (of a Bodhisat) for the assemblage of men and gods. A Brahmā may probably be able to count the

tiny and delicate mustard- seeds covering, in serial order, the surface of the in measurable universe from one end to another, but you glory and power cannot be described in terms of numbers. Your attributes are distinctive, priceless and unfathomable,

- 16.1 ဝနမိဂ 'the deer in the forest' (Pà. vana+miga)
- 16.2 ဘူပါလ 'lord or protector of the earth, i.e. ' the king (pa. bhùmi+ pàla)
- 16.3 ဝီရ ' the wiseman' (Pà dhira)
- 16.4 နှလုံးနိုးနိုး၊ ဘေးကိုလန့်၍ 'restless from the fear of danger'
- 16.5 လိုလွန်စိတ်ချ၊ မအိပ်ရ ' cannot sleep peacefully and assuredly' (Lit. min dropped)i.e. be assured.
- 16.6 ရှေးကဥပဒေ၊ ရှိပလေလည်း ' though there have been in existence ancient sayings or adage' (Lit. low;; regulation) i.e. adage (Pàupaclesa)
- 16.7 ကျက်သရေမရွှန်း၊ မင်းဖြစ်ဆန်းတို့ ' mere kings, or kings just for name's sake, without glory' ကျက်သရေ 'glory, grace' (Mon. kyàk+Pà suri) မရွှန်း 'not bright, not brilliant'
- 16.8 မာန်ကျန်းစွမ်းခက်၊ ကိုယ့်ထက်အားခွန် ' superior than oneself in pride, health, power, harshness and strength' မာန် (fr . Pà. màna) 'pride', ကျန်း (fr.ကျန်းမာ) 'health, စွမ်း (fr.စွမ်းရည်) power, ခက် (fr.ခက်ထန်) 'harshness and အားခွန် or ခွန်အား 'strenght'. ကိုယ့်ထက် In 'superior than meself, ' refers to self while (Lit up, above, over) here serves as a cong. in the sense of 'mare-- than'.
- 16.9 ဂုဏ်လွန်သသူ၊ လူရှိသေး၍ ' because there be men who excell than in honour'.
- 16.10 စက်မပျော်တည့် ' cannot sleep'. စက် (fr. ကျိန်းစက်) and ပျော် (fr. အိပ်ပျော်)'to sleep'.
- 16.11 သဗ္ဗေဘူမ၊ စကြာရာသည် ' owner of the minaculows vehicle (able to travel) all over the earth, i.e. Universal king. သဗ္ဗေဘူမ 'all over the earth' (Pà. sabba+ bhùmi). Here ' သဗ္ဗေ ' is made 'သဗ္ဗေ 'to match in metre with 'ပျော်'. စကြာ 'the Jewelled, miraculous vehicle of a universal monarch which can travel everywher. (Pà. cakka-rata-na)
- 16.12 လောကလုံးမှန်၊ ဘဂဝန်ကား ' the mirror of the entire world, the illustrious one' မှန် 'mirror' is frequently used in Brumese to incicate 'fame or popularity' of sth. or st., in the sense that it is 'looked at' by populace. ဘဂဝန် 'illustrious one, fortunate one'. (Pà-bhagavanta)
- 16.13 တသွန်လူနတ်၊ ပရိသတ်တို့ ' assemlage of men and gods'
- 16.14 စရိယတ္တယ၊ ဂုဏ်သေဌကြောင့် ' by his noblest virtue of observance of three practices'. စရိယတ္တယ 'three practices' refers to the three custamary practices of a Bodhisat. (Pà. cariya+taya) (see not 11.11) ဂုဏ်သေဌ 'best, most excellent virtue' (Pà. guna+settha)
- 16.15 ချသားဦးခေါင်း ' Laying down his head' ဦးခေါင်း 'head'
- 16.16 လူမယုံ၍၊ မဇ် ' does not take into account because there is no man' လူမယုံ 'no man' ယုံ (arch.) '--- မဇ် is 'not head, not consider'

16.17 ချမ်းသာရွှင်ဘိန်း၊ စက်တော်ကျိန်း၏ 'sleep soundly and peacefully'. စက်တော်ကျိန်း (of monks and royalty) 'to sleep'.

16.18 အကိန်းအခန်း၊ ဂဏန်းမရာ၊ စက္ကဝါကို 'the universe which is not worthy of number', i.e. the universal system which cannot be described in terms of numerals. ကိန်း, ခန်း and ဂဏန်း are synonyms meaning 'number or numeral'. စက္ကဝါ 'universal system'. (Pā. cakkavāla)

16.19 ငယ်စွာသိမ်မွေ့၊ မုန်ညင်းစေ့ဖြင့် 'with delicate and minute mustard seed'

16.20 တလုံးတတိုက်၊ စဉ်လိုက်ချထွေ 'dropping (mustard seeds) in serial number all over the continent' တလုံးတတိုက်၊ 'the whole continent'

16.21 ဗြဟ္မာရေလည်း၊ ရေနိုင်မည်သာ 'Brahmā may probably count them' Brachmās (noble beings) are always considered to be superior to men and gods in everything, in power, in intellect, in longevity, etc.

16.22 ရှုသမ္ဘာကား 'your glory and power' (Pā. sambhā)

16.23 သချာ်သက်သက်၊ ကိန်းမထွက်သည် 'does not yield results in terms of numerals'.

16.24 နန္ဒဂန္ထိဂုဏ်ထူးတည်း၊ 'your distinctive attributes are both priceless and unfathomable'. နန္ဒ 'priceless' (Pā. anagga) ဂန္ထိ 'profound, unfathomable' (Pā. gambhīra)

သရေအထွတ်၊ ရှင်သိဒ္ဓတ်အား¹၊ ဒုက္ကဋ်ခြောက်နှစ်၊
ဘုရားဖြစ်၍၊ သံဝစ်အတွင်း²၊ မာရ်နတ်မင်းလျှင်³၊
ညီးလင်းတိမ်းစောင်း၊ မကောင်းကျင့်နိုး၊ လင့်ခိုးမပြတ်၊
ကြည့်ရှုလတ်လည်း⁴၊

နိရတ္တက၊ အာစာရကို⁵၊ မြူမျှမမြင်⁶၊ သန့်ရှင်းစင်၏၊
လုလင်ဥတ္တရ၊ မာဏဝလည်း၊ ခုနစ်လစင်၊
ထံတော်ဝင်၍⁷၊ ရှင်ပင့်အပြစ်၊ လစ်မလစ်ကို၊
ကုပ်ကျစ်သဲသဲ၊ ခွာရှာကြံလည်း⁸၊ ဆံတမျှင်ရှိ၊
ပြစ်မရှိ၍⁹၊ ငြီးဘိသောအား၊ ခွာထွက်သွား၏၊

နှစ်ပါးခြင်းရာ၊ ထို့ပမာတည့်၊ နာနာစောဒက၊
ဝိတဏှာတို့¹⁰၊ ရာဇာလက္ခဏာ၊ ဓမ္မာစီရိ¹¹၊ ညီမညီကို၊
နှစ်လည်ကြာမြင့်၊ စီးစောင်းချင့်၍၊ နုရင့်ဒေါသ၊
ရှာကြံကြလည်း၊ သူရိယမိတ်၊ တိဟိက်ဘုရား၊
နရဖျား၏¹²၊ လေးပါးပေါင်းညှိ၊ အဘိသမဓီ၊
တရားကိုယ်ကား¹³၊

မယိုမယွင်း၊ တမုန်ညင်းမျှ၊ လစ်ဟင်းမမြော်¹⁴၊
ကျေးဇူးတော်သည်၊ ဇေမ္ဘာနိတုလျော်ဦးတည်း¹⁵။

During the years of Buddhahood of the magnificiant Prince Siddha-ttha including six years of his austerities, Māra the Evil one kept vigiel all the time watching what error or wicked acts He would ever do.

But the Buddha was elru of any vain conduct the size of an iota even, Ultrar the Brāhmin lad also spent seven months in the presense of the Master, living decorously and observing seriously if He would ever commit a guilt and finding no fault even the size of a single hair he felt almost baring and left.

Like these two instances, numerous persons, who would like to criticize and rebuke him, could not find fault with the friend of the Sun, the chief endowed with three well-springs of merets and the top of men. He never deviated , not even the size of a mustard seed, for observing

the four- fold conducts of sympathy. His unfashioning good deeds for others are as valuable as the newly-roasted gold of excellent quality.

- 17.1 သရေအထွတ်၊ ရှင်သိဒ္ဓတ္တအား 'Siddhattha the Buddhisat, the top-most nobility'
- 17.2 ဒုက္ကဋ်ခြောက်နှစ်၊ ဘုရားဖြစ်၍၊ သံဝစ်အတွင်း 'during the years of His Buddhahood including six years of austerities' Buddha is said to have spent six long years at Uruvela grove as a Bodhisat doing austerities of utmost degree. (Pà. Dukkaracarija) သံဝစ် 'year, a period of 12 months'. (Pà. samvacchara)
- 17.3 မာရ်နတ်မင်းလျှင် 'The Evil One, the Tempter'. Also known as Pàpimà, Adhipati, Namusi, etc. he is always described as an opponent attacking the Buddha in many ways and creating problems for His devotee and Buddha-sàsanà. (Pà. Māra)
- 17.4 ညီလင်းတိမ်းစောင်း၊ မကောင်းကျင့်နိုး၊ လင့်ခိုးမပြတ်၊ ကြည့်ရှုလတ်လည်း 'though he keeps vigil all the time to see the Buddha would error do something wicked' လင့်ခိုး 'keep vigil watchig'
- 17.5 နီရတ္တက၊ အာစာရကို 'useless or vain conduct' (Pà. nirattaka+àcàra)
- 17.6 မြူမျှမမြင် 'does not see (fault) the size of an iòta even. မျှ (past.) denoting the sense of 'about'.
- 17.7 လုလင်ဥတ္တရာ၊ မာဏဝလည်း၊ ခုနှစ်လစင်၊ ထံတော်ဝင်၍ 'Uttara the lad entered into the presence (of the Buddha) for seven months'
- 17.8 ကုပ်ကျစ်သဲသံ၊ ခွာရှာကြံလည်း 'Living decorously, the tried seriously to find out (any blame).' ကုပ်ကျစ် 'be decourous'. သဲသံ (adv.) 'seriously'.
- 17.9 ဆံတမျှင်ရှိ၊ ပြစ်မရှိ၍ ' -- does not have any fault the size of a hair even'. in ရှိ 'ဆံတမျှင်ရှိ' is a part. of comparisan, while the second ရှိ is a verb-to-be. These stāyas tell the story of one uttara, a pupil of Brahmā-yu brāhmain, who was sent by his tutor to check if the Buddha really possessed 32 characteristics of a great man. Uttara spent 7 months near the Buddha, observed all his wonderful marks which he reported back to his master.
- 17.10 နာနာစောဒက၊ ဝိတက္ကတို့ ' various persons who rebuke and maintain frivolous discussions' (Pà.nānā+codaka) (Pà. vitandā)
- 17.11 ဓမ္မာစီရီ 'righteous behaviours'. is here made for the sake of metre. (Pà. dhamma+àcàra)
- 17.12 သူရိယမိတ်၊ တိဟိတ်ဘုရား၊ နရဖျား၏ ' the friend of Sun, the tip of people and the noble man endowed with three well-springs of merit'. တိဟိတ် 'three causes' refers to the absence of greed, absence of anger and absence of ignorance. (Pà. Ti+hetuka) နရဖျား 'tip or apex of men' (Pà. nara)
- 17.13 လေးပါးပေါင်းညှိ၊ အဘိသမဇ္ဈိ တရားကိုယ်ကား ' the four rules of good social relations' These conslitude (1) charity, (2)kindness in speech, (3) goodwill and , (4)sympathy. အဘိသမဇ္ဈိ 'conduct of lesser ethics' (pà. abhi+sanàdāra)
- 17.14 တမုန့်ညင်းမျှ၊ လစ်ဟင်းမမြော် ' do not see any deviation even to the extent of a mustred seed'.မုန့်ညင်း 'mustard (seed)'.

17.15 ကျေးဇူးတော်သည်၊ ဇမ္ဗန်နိတုံလှော်ဦးတည်း၊ 'your good deeds are as valuable as the newly- roasted gold'. ကျေးဇူး 'good deeds, benefits' (pā. katannuta) ဇမ္ဗန် (or ဗမ္မရစ်) and synonymously mean 'gold of excellent quality under the name 'ဗမ္မရစ်'.

အဓိပတိ၊ တိုင်းမသိသား၊ ပါရမီသခင်၊ စကြာရှင်ကို¹၊
သောင်းခွင်ပြောထူ၊ နတ်နှင့်လူတို့²၊ ကြည်ဖြူသဒ္ဓါ၊
လက်မဲ့ကြာဖြင့်³၊ အာဏာတန်ခိုး၊ ဖြိုးထက်ဖြိုး၍၊
တိုးပစ်မိငှာ၊ သာသနာလျှင်၊ သုံးရာညွန့်သွယ်၊
ကိုးဆယ့်နှင့်ရှစ်၊ နှစ်ထောင်နှစ်၌⁴၊ ဘုန်းသစ်အာနုဘော်၊
အောင်မျှို့တော်ကို⁵၊

ခေါ်လော့ပရမေ⁶၊ တောင်းပန်ထွေကြောင့်၊
ရေမြေတောင်ထွတ်၊ ဥပပတ်တည်⁷၊ နတ်နာဂရာဇ်⁸၊
တလွှဲမိုးဖျား၊ သိကြားသုယံ၊ သန့်ကုမာ⁹၊

သုဒ္ဓါဘုံသူ၊ သယမ္ဘူတို့၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖွင့်၊ ပူဇော်လင့်လျက်¹¹၊
လိုက်သင့်ညီညာ၊ ရံစကတည့်၊ စုလ္လာသီတိ၊
တောင်ရှိခရိုင်၊ ထီးနန်းပိုင်လည်း¹²၊ အပြိုင်လက်အုပ်၊
ကြာသို့ရုပ်လျက်¹³၊ ပတ်ချုပ်ပိုလ်ဘွဲ့(ဖွဲ့?)¹⁴၊
သုံးဆယ့်ခြောက်ယူဇနာ¹⁵၊

ဗြဟ္မာနိကာယ်၊ သဘင်လယ်၌¹⁶၊ စွယ်ဥနွဒန်၊
ခုန်စဟန်နှင့်¹⁷၊ ဂုဏ်ဟန်ရောင့်ရောင့်၊
ခြင်္သေ့စောင့်သည်၊ အမြောင့်စားစား၊
ပတ္တမြားရောင်ရိပ်၊ ပလ္လင်ထိပ်ထက်¹⁸၊ မာန်နှိပ်နှင်းနွံ၊
တင်းတင်းစံလျက်၊ အောင်သံဩဘာ၊ မင်္ဂလာဖြင့်¹⁹၊
မုဒ္ဓါရေစင်၊ သိဒ္ဓိတင်သည်²⁰၊
ကောင်းကင်ဘတ်တိမူးတည်း²¹၊

It was in the Buddhist Era 2398 that gods and men of the Jambūdīpa continent of 10,000 yojana-s, expecting to promote his authority and power, made requests, with their palms placed in the shape of a lotus bud on the foreheads, in faith and adoration, that the chief

whose virtues are beyond calculations, the possessor of the cakka-vehicle and the bearer of unusual power and splendour, should be invited. Being of instantaneous birth living in the water, on the earth and on summits of mountains, such as dragon-king, celestial Thagyar Min, Suyāma the king

of Yāma-gods, the Mahā-Brahmā Sanikumāra and self-dependent Brach-mā-s from Suddhāvāsa heaven, waiting (for his coming) with a white parasol already spread in his honour, accompany him in unity on all sides. The ruler of the district with 80.

small mountains, keeping his palms in the shape of a lotus bud formed a big organization (among his subordinates.) In the middle of the assemblage of Brahmas extending 36 yojanas, and while seated bravely as a conqueror of enemies on the green lion's throne having several prismatic segments, he was consecrated (as a king) by being poured lustral water on his head. The voices of victory, applause and auspiciousness (accompanying the ceremony) state of existence in the sky.

- 18.1 အဓိပတိ၊ တိုင်းမသိသား၊ ပါရမီသခင်၊ စကြာရှင် 'the chief whose virtues are beyond calculations and the owner of cakka-velicde'. အဓိပတိ 'chief' (Pà. adhipati) ပါရမီ 'acquired virtue's' စကြာရှင် 'possessor of Dakka', i.e. universal monarch (Pà. pàrami)
- 18.2 သောင်းခွင်ပြောထူ၊ နတ်နှင့်လူတို့ assemblage of gods and men in Jambu-dipa continent of 10,000 yojanes' ပြောထူ 'density, thickness'.
- 18.3 ကြည်ဖြူသဒ္ဓါ၊ လက်မဲ့ကြာဖြင့် 'faithfully and adoringly with two palms on the forehead in the shape of a lotus bud'. သဒ္ဓါ 'faithfully, confidently'. (Pà. saddhà) လက်မဲ့ကြာ or လက်ကြာမဲ့ 'hands in the shape of a lotus-bud i.e. Buddhist way of paying homage.
- 18.4 သာသနာလျှင်၊ သုံးရာညွန့်ဝယ်၊ ကိုးဆယ်နှင့်ရှစ်၊ နှစ်ထောင်နှစ်၌ ' in the Buddhist Era of 2398 (i.e. 1216 ME and 1854 AD)
- 18.5 ဘုန်းသစ်နုဘော်၊ အောင်မျိုးတော်ကို ' (Prince Mindon) of splendid victory and bearer of novel power'. နုဘော် 'power' (Pà. ànubhàva) မျိုး 'splendour'. (Skt. sri)
- 18.6 ခေါ်လော့ပရမေ 'Lit. call the noblest, i.e. invite the most excellent' လော့ (part.) a term of command in Imperative mood.
- 18.7 ရေမြေတောင်ထွတ်၊ ဥပပတ်တည့် ' (those beings of) in stantaneous birth in the water, on the earth and an the summits of mountains'. ဥပပတ် 'of instantaneous, automatic birth'. (Pà. upapatti)
- 18.8 နတ်နာဂရာဇ် ' the godly king of dragon' (Pà. nàtha+ nàga+ràjà)
- 18.9 သိကြားသုယံ၊ သနံကူမာ 'Tha-gyar Min (Sakka), Suyàma and Senaigakumàra Brahmà-king'. သိကြား 'is the Burmese appellation for Sakka, king of gods: သုယံ (Pà. Suyàma) is the Lord of Yàma-devas who appeared along with Sakka in the company of Buddha, such as when He descended from Tàvatinnsa. သနံကူမာ (Pà. Sanankumàra) is one of Mahà Brahmà-s. A devout follower of the Buddha, he used to teach the assenbly of gods an the advantages of taking Three Buddhist Refuges, etc.
- 18.10 သဒါဘုံသူ၊ သယမ္ဘူတို့ 'self-dependent being from Suddhàvāsa-Brahmà-world'. Suddhàvāsa is one of the five heavens where pure brahmà-s live. (Pà. suddha+āvāsa) Sayambhū 'knowing by oneself' is an epithet of the Buddha. (Pà. syan+bhū)
- 18.11 ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ ပူဇော်လင့်လျက် 'awaits with the while parasol already spread in his honour' ပစ္စု 'white umbrella' (Hind. paccūsa) ပူဇော် 'to do honour' (Pà. pàjà)
- 18.12 စုလ္လာသီတိ၊ တောင်ရှိခရိုင်၊ ထီးနန်းပိုင်လည်း ' the ruler of the district with so small mountains'. စုလ္လာသီတိ 'so small (mounts) (Pà. culla+ asili)
- 18.13 အပြိုင်လက်အုပ်၊ ကြာသို့ရှပ်လျက် 'Lit. wrapping the palm- buds in the worshipping gesture' ကြာသို့ရှပ် 'with draw the gesture of fully- opened lotus into a budding stage, or like a fully-opened lotus goving back into a closing budding'. လက်အုပ် 'gesture of respect by putting the palms together on the forehead'

18.14 ပတ်ချုပ်ဗိုလ်ဘွဲ့ 'organize into a big gathering'. ဗိုလ် 'plenty, big group'. (Pà. bala)

18.15 သုံးဆယ့်ခြောက်ယူဇနာ '36 yojana-s (in length)'. (1 yojana is roughly equivalent to 7½ miles.)

18.16 ဗြဟ္မနိကာယ်၊ သဘင်လယ်၌ 'in the assembly of group of brahmà-s. ဗြဟ္မာ same as Brahmà. (Pà. brachmà)
သဘင် 'assembly, congregation'. (Pà. sabhà)

18.17 စွယ်ဥန္နဒန်၊ ခုန်စဟန်နှင့် 'in the style of jumping with its conine-teeth'. ဥန္နဒန် 'conine-teeth'
(Pàunna+danta)

18.18 ခြင်္သေ့စောင့်သည်၊ အမြှောင့်စားစား၊ ပတ္တမြားရောင်ရိပ်၊ ပလ္လင်ထိပ်၌ 'on the emerald-green throne, with
various prismatic segments, guarded by a lion, 'i.e. the royal throne called Sihàsna-pallinka or Throne
of lions. ပလ္လင် 'royal seat or throne (Pà. pallanka)

18.19 အောင်သံဩဘာ၊ မင်္ဂလာဖြင့် 'amidst voice of victory, apploures and auspiciousness'. ဩဘာ 'praise,
applause' (Pà. obhàsa) မင်္ဂလာ 'auspiciousness, propitiousness' (Pà. mangala)

18.20 မုဒ္ဓါရေစင်၊ သိဒ္ဓိတင်သည် 'consecrate sb. by pouring lustral waters on the head '. မုဒ္ဓါ 'head'
(Pà. muddhàbhisakd) သိဒ္ဓိတင် 'make sth. or sb. more potent' (Pà. siddhi)

18.21 ကောင်းကင်ဘဝဂ်ထိမူးတည်း 'the voice of this celebration almost reached the highest state of exist-
ence in the sky. 'highest level of existence in Buddhist cosmology. (Pà. bhava+agga)

ဗုဒ္ဓါဘိဓေ၊ ကြက်(ကျက်?)သရေမျိုးခေါ်၊
အာနုဘော်ကြောင့်¹၊ မနော်ရတနာ²၊ သုံးထွာလုံးဝန်း၊
သွန်းသွန်းအလျား၊ လေးထောင်အားတည့်³၊
သားသားကွန်ဖြိုး၊ ကြိုးငါးဆယ့်ခြောက်⁴၊
ရာလောက်ထိန်ညိုဝေဠုရိနှင့်⁵၊

ဇုတိမန္တ၊ ကာသစာရီ၊ မူးချိန်မှီသည်⁶၊ တိမ်ဆီကွန်ဝဲ၊
ပုလဲမျက်နှစ်⁷၊ တကြိမ်ပစ်က၊ ခြစ်ခြစ်(ချစ်ချစ်?)သံဝါ၊
လောင်မီးပါမျှ⁸၊ တရာအသွား၊
ဖွားဖွား(ဘွားဘွား?)ထွက်စည်⁹၊ ဖြတ်ပိုင်းရည်လျက်၊
ဝိညာဉ်ရှိသူ¹⁰၊ ရွယ်ရာယူသည်၊ ဝှန်ဆူကျိုက်ပွက်၊
နတ်လက်နက်က¹¹၊ စက်နရိန်တိပ်¹²၊ လျှပ်တရိပ်ဝယ်၊

ခွာနှိပ်ခွန်ဆွတ်¹³၊ သုန်သုန်ပတ်သား၊ အဿဇာနည်¹⁴၊
ငွေရည်ကိုယ်သွေး၊ ကိုယ်မွေးမင်းစံ¹⁵၊ မျက်လှုံရွှေရွှေ၊
ပုလဲရတနာ¹⁶၊ လျှာအာခြေသည်၊ သန္တာချည်းတည့်¹⁷၊
လှည်းရထားသန်၊ ဤသာဒန်လည်း¹⁸၊

ဆဗ္ဗဏ္ဏာရောင်¹⁹၊ ဝင့်တိုင်းပြောင်လျက်²⁰၊
မိုးခေါင်လှည့်ပတ်၊ ရွှေဂူနတ်ကို²¹၊ မင်းမြတ်ဘုန်းသန်၊
သုံးတော်ရန်ဟု၊ တုတ်ခွန်နတ်တို့၊ ဆက်လာပို့သည်²²၊
ပျိုပျိုသမ္ဘာငုံဖူးတည်း²³။

Owing to the power of glory and splendour of his consecration, the gods respectfully of him, as a revenue, a precious stone, lapis lazuli, measuring 27 in circumference and 72 in length, which contained 56 radiant stars as bright as one hundred torches,

along with a brightly shining, sky-flying pearl of precious quality, he was also offered an externally noisy, divine weapon which, once launched, never missed its targets of men and severed them with 100 protruding blades making noises like a thunderbolt. A thoroughbred horse that would gallop,

encircling briskly, at the touch of the king's feet, was also had at his disposal a king, with eyes like bright gems and precious pearls with its tongue palate and jump about: gallop.

toe-nails of coral color, and having tusks as long as a cart-shaft that shine in 6 different hues when ever the animal brandished them. He travelled to drought-stricken place (with the king)

- 19.1 ဗုဒ္ဓါဘိသေ၊ ကျက်သရေမျိုးခေါ်၊ အာနုဘော်ကြောင့် 'Oeing to the power of glory and splendour of consecration'. ဗုဒ္ဓါဘိသေ 'consecration by pouring lustral water on the head' (Pà, muddhà+abhiseka) ကျက်သရေ 'glory' (Mon. kyàk+P. siri) မျိုး 'splendour, magnificence'. (skt. sri) အာနုဘော် 'power' (Pà.ànughàva)
- 19.2 မနောရတနာ 'the jewel of the mind' (Pà. mano+ratana)
- 19.3 သုံးထွာလုံးဝန်း၊ သွန်းသွန်းအလျား၊ လေးတောင်အားတည့် '3 hand spans in circumference and 4 cubits in length'. In သုံးထွာ '3 hand spans', ထွာ (part) is a numerical equivalent to 9 inches: there fore 3 hand spans means '27 inches'. တောင် (part), another numerical equivalent to ½ a yard or 18 inches: hence, 4 တောင် is equal to 72 inches.
- 19.3 ကြိုးငါးဆယ့်ခြောက် '56 stars (in a precious hem)
- 19.4 ရာလောက်ထိန်ညို၊ ဝေဠုရိနှင့် 'the precious stone (Lips Lazuli) as bright as 100 ingnited torches'. ဝေဠုရိ 'Lapies Lazuti stone' (Pà. veluriya)
- 19.6 ဇုတိမန္တ၊ ကာသစာရီ၊ မူးချိန်မှီသည် 'radiant, sky-flying and of standard quality' ဇုတိမန္တ 'shining, radiant' (Pà. jti+manta) ကာသစာရ 'flying in the blue' (Pà. àkàsa+càri) မူးချိန်မှီသည် 'of standard weight or quality'.
- 19.7 ပုလဲမျက်နှစ် 'the essence of precious pearl '
- 19.8 ချစ်ချစ်သံဝါ၊ လောင်မီးပါမျှ 'as if it was a thunderbolt blazing and resounding'. လောင်မီး (lit. burming fire) means 'thunderbolt',
- 19.9 တရာအသွား၊ ဖွားဖွားထွက်စည် '100 blades projecting or protruding obviously'.
- 19.10 ဝိညာဉ်ရှိသူ 'Lit. anyone with a spirit', i.e. a living being.
- 19.11 ရွယ်ရာယူသည်၊ ဝှန်ဆူကျိုက်ပွက်၊ နတ်လက်နက် 'the extremely noisly, divine weapan which does not mirs what is animed', ရွယ်ရာယူသည် 'Lit. takes what is animed; i.e. never mises its target. ဝှန်ဆူကျိုက်ပွက် 'extremely and extraordinarily noisy'.
- 19.12 စက်နရိန်ထိပ် 'at the top of the kings feet' စက်နရိန် 'feet of the king' (Pàcakka+nara+ inda)
- 19.13 ခွာနှိပ်ခုန်ဆွတ် 'jump about: gallop'.
- 19.14 သုန်သုန်ပတ်သား၊ အဿဇာနည် ' through bred horse of a good race that encircled briskly'. အဿဇာနည် 'a horse of good Gace and breed' (Pà. assa+àjàniya)
- 19.15 ငွေရည်ကိုယ်သွေး၊ ကိုယ်မွေးမင်းစံ 'the colour of the body is silver which is the royal model'.
- 19.16 မျက်စွဲစွဲ၊ ပုလဲရတနာ 'eyes like bright gems and valuable pearls'. စွဲ 'bright gem'.

- 19.17 လျှာအာခြေသည်၊ သန္တာချည်းတည့် 'the tongue, the palate and the toe-nails are totally (red) as coral'.
သန္တာ 'coral' (Pà.santànkā)
- 19.18 လှည်းရထားသန်၊ ဤသာဒန် 'the elephan having tusks as long as plough-pole, or a cart-shaft.
လှည်းရထားသန် 'the crat-sjaft' ဤသာဒန် 'elephant with tusks as long as the cart-shaft'. (Pà. isà+danta)
- 19.19 ဆဗ္ဗဏ္ဏာရောင် 'of six colours'. i.e.a set of brown, gold, red, white sambre and coruscating hues.
(Pà. cha+vanna)
- 19.20 ဝင့်တိုင်းပြောင်လျက် 'shines whenever (it) brandished or moved'.
- 19.21 မိုးခေါင်လှည့်ပတ်၊ ရွှေဂူနတ် 'the lord of golden cave.(i.e. the white elephant) that wondered to places
where drought occured'.
- 19.22 တုတ်ခွန်နတ်တို့၊ ဆက်လာပို့သည် 'sth, gods sent as a revenue (to the king.)
- 19.23 ပျို့ပျို့သမ္ဘာဠုတည်း၊ 'Lit. a flower-bud of glory beginning to appear'; i.e. 'someone on the verge of
becoming a magnificent king'.သမ္ဘာ 'glory' (Pà. sambhàra)

စတုရာသီတိ၊ သဟသိဖြင့်၊ ပရိမဏ္ဍိုင်၊
သောင်းဦးကိုင်ထက်¹၊ ခရိုင်သီးသီး၊ ရိပ်ဖြူထီးနှင့်၊
ပြည်ကြီးစိုးချုပ်²၊ တဂိုဏ်းအုပ်သည်³၊ တရုပ်သင်းတွဲ၊
လွဲခဲ့သီခေါင်၊ သံတောင်တံတား၊ ဘုရားငှက်ကြီး၊
ငယ်ငယ်သည်၊ ညာစည်လှည့်သွား၊ ဥဒည်လားသော်၊
နားခါးတဘက်၊ စာနက်ထင်ပြီ၊ မွဲနဖူးစည်း⁴၊

ကျော်ကသည်းက⁵၊ ယွန်းလည်းဥသု⁶၊ ခုံလည်းပတ်ဝိုက်၊
သမုဒ်ခိုက်လျက်⁷၊ စရိုက်တထူး၊ ပသျှူးဘုမ္မိ⁸၊

နာဝိအဟိလ၊ သရစိတြာ⁹၊ ပန်ထွာပဋိက္ကရား¹⁰၊
ကုလားရှက်ကူး၊ ကံထူးတသီး၊ ငနားကြီးနှင့်၊
ရေမီးထိန်ထိန်၊ တက်စိန်တက်ခေါင်၊ ဂေါရခေါင်၊
ဂွါဟတ်၊ အက္ကပတ်အာသံ၊ ပတ်ခြံရံသည်။ တမ္မဒေသ၊
ပရန္တဟု¹¹၊

တိုင်းမနိမိတ်၊ ခရိုင်စိတ်နှင့်၊ အမြိတ်အစွန်း၊
ပင်လယ်ရန်းသား¹²၊ ကျွန်းအတည်တည်၊
မင်းတို့သည်လည်း၊ ဖြီးစည်များစွာ၊ ရတနာနှင့်¹³၊
ကညာတင့်ခံ¹⁴၊ ပဏ္ဍာနံလျက်¹⁵၊
စက်ထံလျောင်းလျောင်၊ မာန်ညံ့ပျောင်းသည်¹⁶၊
ဦးခေါင်းမြေထိနဖူးတည်း¹⁷၊

In the chief Jambù-dipa the centre of earth
extending 84,000 yojanas in area, there are numer-
ous provinces with distinct groups ruled indepen-
dently by individual kings. There are China, Thin-
twe, Than-daung in a far distance, Nghet-kyi Paya,
Nga-htee and Nga-yin. If one circumam.

bulates them tavadrs the east, one comes
to well-known ka-thes, who used to make clear
tattoos on their ears, waists and who also have
shawls wrapped around their fareheads and all
kinds of Yans. Also present are land of Pa-shoos
(i.e. Malaysia) with beautiful lakes, surrounded by
sand-banks on the sea-share who are mariners.

Surrounded by Pan-htwà Patikkayar, Kan-
too connecting with Ka-lars(i.e. Indians), Nga Nar-
gyi, Tak-sein and Tak-khaung, replete with water
and fire, Gora-khaung, Gwa hat, Akka-pat and
Assam, there are big states like Tamba-dipa and
Aparanta. There are also several islands and reciers
on the frontiers near the sea.

Their pride softening and weakening, these
rulers sent plenty of precious presents and beauti-
ful maidens and lie to bow to the royal feet, in the
maner that their faceheads touched the earth.

- 20.1 စတုရာသီတိ၊ သဟသိဖြင့်၊ ပရိမဏ္ဍိုင်၊ သောင်းဦးတိုင်ထက် ' at the centre seat of chief Jambudipa continent of 10,000 yojana-s on the earth of 84, 000 yojana-s' The Buddhist cosmogony claims that the total volume of the visible earth is 84, 000 yojanas. ပရိမဏ္ဍိုင် 'centre' (Pà. pari+mandala) စတုရ '4', အသီတိ 'so' and သဟသ '1,000' =84,000
- 20.2 ခရိုင်သီးသီး၊ရိပ်ဖြူထီးနှင့်၊ ပြည်ကြီးစိုးချုပ် ' rule or regin over various districts with various while umbrellas (of their own)'. Their expression refers to ' rulers of different countries and districts'.
- 20.3 တဂုဏ်းအုပ်သည် ' rule or control a distinctive group' ဂုဏ်း 'gang, group' (Pà. gana)
- 20.4 နားခါးတဘက်၊ စာနက်ထင်ပြီ၊ မွဲနဖူးစည်း ' people who have marked clearly tottoos on their ears and waists and (also) who wrapped their foregeads with shawls'. နား 'ear ', ခါး 'waist', တဘက် 'shawl, towel', စာနက် 'tattoo မွဲ (or မှည့်) 'to name, to mark' and နဖူး 'forehead'
- 20.5 ကျော်ကသည်း ' well-known Ka-the'. ka-the is a people of the khasi and Jaintia Hilly areas in Assam. (Haidi: Kacàr)
- 20.6 ယွန်းလည်းဥသို ' all Yun-s' Yun is an ethnic group speaking Shan dialect and ingabiting the easternmost part of Shan state. (Pà. Yanaka) ဥသို ' all ' (Mon, ottho)
- 20.7 ခုံလည်းပတ်ဝိုက်၊ သမုဒ်ခိုက်လျက် ' (people inhabiting an area) surrounded by sand-bands and touching the ocean'.
- 20.8 စရိုက်တထူး၊ ပသျှူးဘုမ္မိ ' Land of Pa-shus (i.e. Malaysia) with special characteristic'. စရိုက် 'charcter, nature' (Pà.càrita) ဘုမ္မိ 'Land, earth' (Pà. bhùmi)
- 20.9 နာဝိမဟိလ၊ သရစိတြာ ' beautiful lakes, the Land of boatmen or mariners'. နာဝိ 'belonging to a boat' (Pà.nàvika) မဟိလ 'earth, land' (Pa. mahi+tala) သရ 'lake, pond' (Pa. sara) စိတြာ 'beautiful, pleasant' (Pà. citta, sktcitra)
- 20.10 ပန်ထွာ ' seems the name of a princess who once ruled the ancient city of Beik-tha-no.
- 20.11 တမ္ပဒေသ၊ ပရန္တဟု : တမ္ပဒေသ (Tamba+ desa ' Land of Copper') is ariginally one of the classical names of Sri danka, and ပရန္တ (Aparanta or Sunàparanta) refers to regions west of Majjhima-desa or Middle country. The Burmese borrowed and used these two names to mean, respectively, 'places on the eastern bank and western bank of Aye-yar-wa-di River which divides Burma from north to south. Tamba-desa (=Tamba-dipa) now is one of ancient names of modern Ba-gan.
- 20.12 အမြိတ်အစွန်း၊ ပင်လယ်ရန်သား ' the frantier or out-lying areas surround by sea'.
- 20.13 ဖြိုးစည်များစွာ၊ ရတနာ ' plenty of precious gems'. ဖြိုးစည် and များစွာ (Synonyms) 'much, plenty'.
- 20.14 ကညာတင်စံ ' beautiful young maidens'. ကညာ 'maiden' (Pà. kannà)
- 20.15 ပဏ္ဏာနံလျက် ' give as presents'. ပဏ္ဏာ 'present' (Pà. pannàkàna)

20.16 စက်တံလျောင်းလျောင်း၊ မာန်ညံ့ပျောင်းသည် 'pride becoming soft and supple, they lie down at the feet of the king'. မာန် 'pride' (Pà. mǎna)

20.17 ဦးခေါင်းမြေတိနဖူးတည်း 'heads bow toward the earth until foreheads touch the ground. ဦးခေါင်း 'head'.

ဤရွှေလာသည်ကထာမဂ္ဂ၊ ဝစနကား¹၊ ဒသမဘုရား၊
မင်းခေါင်ဖျား၏²၊ ဆက်ပွားစီလျှင်၊ နွယ်တော်စဉ်နှင့်³၊
ညေပူည၊ ပဝရလက္ခဏာ⁴၊ တုဘက်ကွာသည်။

အသာဓာဂုဏ်၊ ရာဇာဂုဏ်မူ၊ ဝသုန်ဘဝင်၊
ခုန်တက်လည်လှိုမ့်၊ တခြံခြံခြံတည်း၊ ရွှေအိမ်အသည်၊
တမွတ်ရည်လျက်၊ ဥဒည်မင်္ဂလာ၊ စံခြင်းရာကား⁹၊

သမ္ဘာတော်ရင့်၊ အောင်ချိန်သင့်၍၊ ပွင့်သည့်တိုင်တိုင်¹⁰၊
အကိုင်အကန်၊ မရေရန်ကို¹¹၊ ရွှေမန္တာပြွန်၊
နတ်မြစ်သွန်သို့¹²၊ ဘန်ဘန်ငြိမ့်ရွှန်း၊
သီတာသွန်းသည်¹³၊ မော်ကွန်းတင်ထပဌမတည်း¹⁴၊

The speech the that has so far come here is about the royal lineage of the tenth excellent lord, king Mindon, in its continuous order and his magnificent characteristics of good fortunes and merits of incomparable quality.

(The sounds praising) his kingly virtues jumped up to the highest plane of existence and were resounding. In dedication to the king as the noblest one, the state of affairs, his increasing auspiciousness,

which cannot be counted due to its hugness, until the time of his coronation at the right monent, were(described here) in a smooth and melodious tone, in the same frank and continuous way as waters flowed in Mandàkinù lake. This constitutes the first section of (my) Maw-kun.

- 21.1 ဤရွှေ့လာသည်ကထာမဂ္ဂ၊ ဝစနကား 'the speech that has come so far or the talk that has come to this much'. ဤရွှေ့ 'up to this much'. ကထာ and ဝစန (synonyms in pāli) mean 'speech, talk while မဂ္ဂ (Pā.) signifies 'path, road, track'.
- 21.2 ဒသမဘုရား၊ မင်းခေါင်ဖျား၏ 'of the most exalted king, the tenth lord'. ဒသမ 'tenth' (Pā. dasa+ma) i.e. king Mindon who is the tenth ruler of kon-baung dynasty.
- 21.3 ဆက်ပွားစီလျှင်၊ နွယ်တော်စဉ်နှင့် 'the royal line of descent in a continuous order or in succession'.
- 21.4 ဧည့်ပုည၊ ပဝရလက္ခဏာ 'excellent signs of good fortune and merit'. ဧည့် (fr. Pā. dhana 'wealth' literally means 'grain, corn' which is regarded as manifestations of 'richness'. ပုည 'merit' (Pā. punna) ပဝရလက္ခဏာ 'excellent signs or characteristics'.
- 21.5 အသာဓာဂုဏ် 'in-comparable, not matched'. (Pā. asādhāraṇa)
- 21.6 ရာဇဂုဏ် 'royal virtues, kingly honours' (Pā. rāja+gu)
- 21.7 ဝသုန်ဘဝဂ်၊ ခုန်တက်လည်လှိုင်း၊ တခြိမ့်ခြိမ့်တည့် 'resounding by jumping up and rolling from this earth to the highest plane of existence'. ဝသုန် 'earth' (pā. vasundhara) ဘဝဂ် 'highest plane of existence' (Pā. bhava+ agga)
- 21.8 ရွှေအိမ်အသည်၊ တမ္ပတိ၊ ရည်လျက် 'in dedication to the king as the most noble man'. ရွှေအိမ်အသည် 'owner of the golden house, i.e. king'. တမ္ပတိ (arch.) 'most noble, most lofty'.
- 21.9 ဥဒညမင်္ဂလာ၊ စံခြင်းရာ 'circumstances leading to his arising or increasing auspiciousness.
- 21.10 အောင်ချိန်သင့်၍၊ ပွင့်သည့်တိုင်တိုင် 'Lit. until he bloomed as the time come for his success'; i.e. until he was crowned with success at the right moment'
- 21.11 အကိုင်အကန်၊ မရေရန်ကို 'many events or things that are not to be counted' အကိုင်အကန် (arch.) 'many, numerous' မရေရန် 'that which is not to count; i.e. 'uncountable'.
- 21.12 ရွှေမန္တာပြွန်၊ နတ်မြစ်သွန်သို့ 'like the flow of water from the golden pipe of divine Mandākinī River'. မန္တာကိနီ is the name of one of the seven great lakes in the Himavat, eventually flowing into River Ganges in India.
- 21.13 သီတာသွန်းသည် 'water pours or flows'. သီတာ in original Pāli means 'cold', but Burmese borrow and use this word in the sense of 'water' (Pā. sita)
- 21.14 မော်ကွန်းတင်ထ ပဌမတည်း၊ 'this constitutes the first section of (my) Maw-kun'. (ordinal number) 'first'. (Pā. pathana)

အထူးထူး၊ မြတ်ကျေးဇူးကို¹၊ ကျမ်းဦးပဌမ၊
ဂါထာပြုပြင်²၊ သာတဂု(ကု?)မျှ၊ ဒေဝသုဝဏ်၊
ရွှေစံလွန်ကို³၊ အမွန်ဘိုး(ဖိုး?)နက်၊ ဝေဠုမျက်နှင့်⁴၊

မိတ်ဆက်စင်နွယ်၊ တင့်ကြောင်းခြယ်သို့၊
သုံးသွယ်လက်⁵၊ ဩဇာချီနှစ်၊ မြိုက်ဆည်ညစ်ပြီး⁶၊
ဘုန်းသစ်ရွှန်းရွှန်း၊ ရွှေစောင်းတန်းကို⁷၊ သွန်းသွန်းလူ၊
တခန်းထူပိမ့်⁸။

တဆူဓမ္မရတ်၊ နောင်တော်မြတ်၏⁹၊
ထိမ်းမှတ်သာသနာ၊ ဗျာဒိတ်မှာလျှင်၊ လေးရာပြည့်ရန်၊
လေးနှစ်ကျန်နှင့်၊ သာလွန်ဖြိုးမောက်၊
နှစ်ထောင်မြောက်တိ¹⁰၊ ရွှေမှောက်ရာဇာ၊ ဗုဒ္ဓါသဘင်၊
မယင်လမီ၊ နှစ်နှစ်ဆီက¹¹၊

မဟီတလ၊ ယောနကဟု၊ ရဋ္ဌဂိုဏ်းသီး၊
တိုင်းရပ်ကြီးထက်¹²၊ နန်းထီးသမုတ်၊
တိုင်းစိတ်ထုတ်သည်၊ အယုဇ္ဈရဋ္ဌ¹³၊ ဝန်းပတ်ရံကာ၊
ဒွာရာဝတီ၊ ပူရီနန်းရိုး¹⁴၊ ကြဌန်းစိုးသည်၊
ယိုးဒယားမင်း၊ ယွန်းသနင်းလျှင်¹⁵၊

ရွှေအင်းဝပြည်၊ လေးကြိမ်တည်နှင့်¹⁶၊
ဘုန်းစည်ဘမြတ်¹⁷၊ နောင်စောထွတ်တို့¹⁸၊
တမွတ်တင်ထ၊ လက်ထက်ကပင်၊ မြန်မာ့နိုင်ငံ၊
အရံထီးနန်း၊ ရှမ်းနှင့်ယွန်းကို¹⁹၊ တစွန်းတစ၊
နှောင့်ရှက်(ယှက်?)ရ၍²⁰၊

မာနကိုးစား၊ ထင်ဝိုးဝါးနှင့်²¹၊ ဘုရားဘုန်းထက်၊
ရွှေလက်ထက်လည်း²²၊ အဘက်(ဖက်?)မရာ၊
ကြံစကာသည်²³၊
အာဏာကျုံးကျုံး(ကြိုးကြိုး)ဝါးဝါးတည်း²⁴၊

After narrating numerous good deeds (of the king) in the verses in the first section of the text, I shall speak in three strands of prosody another chapter which will be embedded only in the virtual essence, as if building a golden convered passage consisting of three parts,

in the same proper way as uniting the lapis lazulistane of precious value, called Veluriya, with the excellent gold of the gods.

This is 2396 BE or 1852 A.D. About 2 years pricer to the coronation of the king, the sovereign of ancient dynasty of Yo-ola-yar, the lord of Yuns, who was ruling at Dvārāwady surrounded by Ayorjjha-capital which was made the city of Yonaka country, the

level surface of the earth, had disturbed parts of Shan and Yun kingdoms subject to Myanmar,

in the regions of the Bagyi-daw Min who built In-wa for the fourth time, (your) glorious and noble father Tha-yar-wa-di Min and (your) elder brother Bagan Min.

Even in the time of the majestic lord (of yours), they proclaimed loudy of their power, full of pride and whims, and conspired in competitively (against the Myanmar kingdom.)

- 22.1 အထူးထူး၊ မြတ်ကျေးဇူးကို 'several grand gratitudes (of the king)
- 22.2 ကျမ်းဦးပဌမ၊ ဂါထာပြုဖြင့် 'as shown by the verses in the first (section) of the text'. ဂါထာ 'versified compositions in Pāli (Pā.gāthā)
- 22.3 သတကုမ္ဘ၊ ဒေဝသုဝဏ်၊ ရွှေစုံလွန်ကို 'gold of superior quality used by gods'. သတကုမ္ဘ 'gold' (Pā.sāta-kumbha) ဒေဝသုဝဏ် 'gold of gods' (Pādeva+suvanna)
- 22.4 အမွန်ဖိုးနက်၊ ဝေဠုမျက်နှင့် 'treasured lapis lazuli of excellent and priceless quality'. အမွန် 'excellent, grand'. ဖိုးနက် 'in-valuable, priceless'. (Pā. an+aggha) ဝေဠု 'Lapis lazuli stone' (Pā. veluriya) မျက် (fr.ကျောက်မျက်) 'precious gems'.
- 22.5 သုံးသွယ်လင်္ကာ 'three strands of prosody' သွယ် (part.) a numerical classifier or counting long, sinuous things, such as garlands, ways, etc. လင်္ကာ 'prosody, a versified piece of literature' (Pā. alankāra)
- 22.6 ဩဇာချိန္တ၊ မြိုက်ဆီညှစ်ပြီး 'squeeze out the sweet essence'. This is a figurative expression which implies that the author uses as his data only the best and essential points associated with the king. ဩဇာ 'essence' (Pā. oja)
- 22.7 ရွှေစောင်းတန်းကို 'covered passage or stairway made of gold'.
- 22.8 သွန်းသွန်းညွှန်လူ၊ တခန်းထူဝိမ့် 'Lit.'will build another portion (of the passage) which will rise up toweringly'. In 22.7 and 22.8, the author uses a metaphor between a stairway and his writing. He states that his work consists of 3 chapters, like a stairway of 3 sections or portions and that, after the first, he will 'build' the second portion which obliquely refers to second chapter in his work.
- 22.9 တဆူဓမ္မရာဇ၊ နောင်တော်မြတ်၏ 'of the king of Dhamma, the noble elder brother', Here (Pā.dhamma-rāja) signifies the Buddha Himself, and 'elder brother' is used to express that the Buddha was 'the king's elder brother'.
- 22.10 လေးရာပြည့်ရန်၊ လေးနှစ်ကျန်နှင့်၊ သာလွန်ပြီးမောက်၊ နှစ်ထောင်မြောက်ဘိ '2396 BE' (i.e. 1214, ME, 1852 A.D)
- 22.11 ရွှေမှောက်ရာဇာ၊ ဗုဒ္ဓါသဘင်၊ မယင်လမီ၊ နှစ်နှစ်ဆီက 'two' years before your coronation'. ရွှေမှောက် (arch.) and ရာဇာ (Pa) 'king' ဗုဒ္ဓါသဘင် 'ceremony of coronation' (Pā.muddhā+sabhā) NB. (Two years before your coronation' suggests 1850-1 A.D)
- 22.12 မဟိတလ၊ ယောနကဟု၊ ရွှေဂိုဏ်းသီး၊ တိုင်းရပ်ကြီးထက် 'in an individual large country known as Yonaka on a flat surface of earth' မဟိတလ 'level of earth' (Pāmahi+tala) ရွှေ 'capital, country' (Pā. rattha)
- 22.13 နန်းထီးသမုတ်၊ တိုင်းစိတ်ထုတ်သည်၊ အယုဇ္ဈရဋ္ဌ 'Ayujjha-capital which was separated and made a kingdom with palace and (white) umbrella'
- 22.14 ဣရာဝတီ၊ ပူရီနန်းရိုး 'Dvārāvati, the ancient dynasty' ဣရာဝတီ 'a town of doors' (Pā. dvāravati) ပူရီ 'ancient, old' (pāpūra)

- 22.15 ကြွန်းစိုးသည်၊ ယိုးဒယားမင်း၊ ယွန်းသနင်း 'king of Yo-da-yar or lord of Yums who was ruling' ယိုးဒယား (fr. Ayuddhaya) is the Burmese designation for Thailand or Thai people or anything associated with Thai-s, as in ယိုးဒယားအက 'Thai dance', ယိုးဒယားသီချင်း 'Thai song', ယိုးဒယားဟင်းခို 'Thai soup', etc.
- 22.16 ရွှေအင်းဝပြည်၊ လေးကြိမ်တည်နှင့် '(the king who built A-va for the fourth times, i.e. king Bagyi-daw (1819-37)
- 22.17 ဘုန်းစည်ဘမြတ် 'the glorious and noble father, i.e. Tha-yar-wa-di Min (1837-46)
- 22.18 နောင်စောထွတ် '(your)elder brother the king; i.e. Ba-gan Min (1846-53)
- 22.19 မြန်မာ့နိုင်ငံ၊ အရံထီးနန်း၊ ရှမ်းနှင့်ယွန်းကို 'the shan and the Yun kingdoms subject to Myanmar'
- 22.20 တစွန်းတစ၊ နှောင့်ယှက်ရ၍ 'get a chance to disturb (sth) partially' တစွန်းတစ (adv.) 'partially, in parts'.
- 22.21 မာနကိုးစား၊ ထင်ဦးဝါးနှင့် 'proudly and whim-sically' မာန 'pride, conceit' (Pà. màna) ထင်ဦးဝါး 'think indistinctly in a whimsical manner'.
- 22.22 ဘုရားဘုန်းတော်၊ ရွှေလက်ထက်လည်း 'even in the golden time of glory-rising lord i.e. in the time of king Mindon.
- 22.23 အဖက်မရာ၊ ကြံစကာသည် 'to plot or conspire, though not (being) competitive'.
- 22.24 အာဏာကြီးကြီးဝါးဝါးတည်း၊ 'to proclaim loudly of (one's) power, authority'.

တဆဲနှစ်ခရိုင်၊ နယ်ဆိုင်ယုက်ကူးပြည်ထောင်လူးကို¹၊
ကွပ်မျက်ပိတ်ချုံး၊ တုတ်ခွန်ကျုံးသား²၊ ကျိုင်းရုံးကြီးစား၊
သေည်ဝိဘွားနှင့်³၊ မပြားတဝမ်း၊ ချစ်ကြည်ချမ်းသည်⁴၊
နန်းငြမ်းမိစ္ဆာ၊ ဥပရာလျှင်⁵၊

ကြမ္မဟိတပြု၊ အနိဋ္ဌဖြင့်⁶၊ မိတ္တဝိန္ဒက၊ တလ္လအလား⁷၊

ယိုးဒယားသို့၊ ဝင်စားခိုကပ်⁸၊ နှလုံးလျှပ်နှင့်⁹၊
မအပ်အလျှော်၊ မကြံတော်ကို¹⁰၊ ဝက်ကော်စားကျင်း၊
နားပါးသွင်းသော်¹¹၊

ယွန်းမင်းဝမ်းထဲ၊ ကြံရင်းစွဲတွင်¹²၊ သဟဲကံမြို့၊
ဒုပုဂ္ဂိုလ်၏¹³၊ အလိုငြိတ်ကာ၊ အဘိဇ္ဈာဖြင့်¹⁴၊
မဟာဝင်ပေါက်၊ ဂုဏ်လွေ့လောက်သား¹⁵၊
ကျောက်သီဝရာ၏၊ ညီတော်ချစ်ကို၊

စစ်အမျိုးကြီး၊ ဗိုလ်များထီးဟု¹⁶၊ မြောက်ချီးဘုရင်၊
သိဒ္ဓိတင်မှ၊ အမှင်ရဲရဲ၊ မာန်ခက်ခဲသည်၊ စစ်ကပ်ယာ၊
နာခွာနာလုံ¹⁷၊ ရန်ပုံဗိုလ်ထဲ၊ ငှက်နှယ်ဝဲသည်၊
တောက်ခဲမည်ရှိ၊ တောက်သိဒ္ဓိတို့¹⁸၊ ဂီရိကျောက်စိုင်း၊
တောင်မဏ္ဍိုင်ကို¹⁹၊

ပစ်ချိုင်မာန်လို၊ ငါတို့ပဖြူက၊ ပြို၏အပြီး၊ နှလုံးကြီးနှင့်²⁰၊
ခတ်တီးကြော်ငြာ၊ စည်ခရာလည်း၊
ကြာကြာမည်(မြည်?)ရှုန်း၊ ခြိမ့်ခြိမ့်အုန်းမျှ²¹၊
ခြကုန်းနှိုင်းပုံ၊ ဗိုလ်ပေါင်းရုံလျက်²²၊

ကျိုင်းတုံမြို့ရောက်၊ ချီလာပေါက်၍၊
တပ်ထောက်ဖွေးဖွေး၊ နှစ်ဆဲ့လေးကို²³၊
စည်းဝေးခင်းကျင်း၊ မာန်ရည်သွင်းသည်၊
ရန်တင်းလိုလိုလားလားတည်း²⁴။

Thay-wi-bwar, the governor of
Kyaing-yon-gyi, who protected, administered
and took revenues from the young union of
the 12 intertroining districts and his very inti-
mate and very close and heretical friend the
crown prince

whose evil works were about to take
effect, approached Yo-da-yar as parasites, in
the same way as repulsive Mittavindaka (did
towards the hell sufferer.)

With ill-intent, they insistently and
persuasively told the Yun king of their im-
proper and unthinkable ideas, in the same
maner as hogs wolf down food from the
trough.

The latter, who had already harboured
a similar idea, agreed with these wicked, ill-
fated men through (his own)envy. (Then) he
honoured and made his loved younger, royal
brother chao si-wa-rit, repleta with numer-
ous honours,

chief of the arway, the commander, the
paraeol of all troops. Hairy, brave and tough
Na-khwar and Nalon were also made seconds
in -command an his right and left. There were
Tao-se and Tao-siddhi who flew in circles
like a bird over the multitude of enemies.

Thinking that the central mountain of
solid rock would topple down for good if they
would shell and demolish (it) belligerently,
they marched to keng-tung (ken-tung) amidst
reverberations from long and thunderous ech-
oes of big drums and bugles being played.

The 24 divisions of huge army of
troops, arganized and amassed like a white-
ant hill, were deployed haughtily and provok-
ingly.

- 23.1 တဆွဲနှစ်ခရိုင်၊ နယ်ဆိုင်ယုက်ကူးပြည်ထောင်လူးကို 'the union of 12 intertrovinig Lao districts'. ပြည်ထောင်လူး 'union of Lao-s'
- 23.2 ကွပ်မျူးပိတ်ချုံး၊ တုတ်ခွန်ကျုံးသား 'block, administer and collect revenies'
- 23.3 ကျိုင်းရုံးကြီးစား၊ သေည်ဝီဘွား 'Thay-wi-bwar, the governor of kyaing-yone-gyi or who had kyaing-yone-gyi as his appendage'.
- 23.4 မပြားတဝမ်း၊ ချစ်ကြည်ချမ်းသည် 'Lit. intimate, loving ones sharing the same womb', i.e. two very intimate and close friends' မပြားတဝမ်း 'having the single womb'.
- 23.5 နန်းငြိမ်းမိစ္ဆာ၊ ဥပရာလျှင် 'the crown prince who is heretical'. ဥပရာ 'crown prince'. (Pàuparàjà)
- 23.6 ကြမ္မာဟိတ်ပြ၊ အနိဋ္ဌဖြင့် 'unfavourable reasons indicative of (one's) ill-fate' ကြမ္မာ 'ill-fate' (skt. kramma) ဟိတ် 'reason, cause' (Pà. hetu) အနိဋ္ဌ 'unpleasant, unfavourable (Pàan+ittha)
- 23.7 မိတ္တဝိန္ဒက၊ တလ္လအလား 'Like disgusting Mittavindaka; A non-believer of very rich and pious parents, Mittavindaka once hit his own mother and as a result he eventually come to attain from a hell-sufferer a wheel as shap as a razor, thinking it to be a Lotus-bloom. Wearing the thing on his head, he suffered in hell. His illustion and willingness to receive the torturing wreath become an example of one's self-sought punishment when his own evils ripe'.
- 23.8 ယိုးဒယားသို့၊ ဝင်စားခိုက် 'approached Yo-da-yar depending on her as a parasite' ခိုက် 'act as a parasite'
- 23.9 နှလုံးလျှပ်နှင့် ' (Lit. with a wonton heart); i.e. with an ill-intent. 'warton'နှလုံး 'heart'is very often useal conditions of mind, as in နှလုံးသွင်း 'to bear in mind', နှလုံးလှ 'beautiful in mind or be good-natured' and so on .
- 23.10 မအပ်မလျော်၊ မကြံတော်ကို 'improper, un-thinkable plots' မကြံတော် or မတော်ကြံ 'in-appropriat thinking or ideas'.
- 23.11 ဝက်ကော်စားကျင်း၊ နားပါးသွင်းသော် 'tell sth. to sb. persuasively and but forcibly, like hogs wolfing down food from a trough'. နားပါးသွင်း or နားသွင်း (Lit. to put into ear) 'speak sith. to sb. both repeatedly and persualively;
- 23.12 ယွန်းမင်းဝမ်းထဲ၊ ကြံရင်းစွဲတွင် 'in the mind of Yun ruler who had already had the idea' ဝမ်း (Lit .womb), like 'heart', is another term used in place of 'mind'.
- 23.13 သဟဲကံဠိ၊ ဒုပုဂ္ဂိုလ်၏ ' of the wicked person whose destiny rests an ill-luck' ကံဠိ 'of unfavourable fate, ill-fated'. ဒုပုဂ္ဂိုလ် 'a wicked or bad person' (Pà. du +puggala)

- 23.14 အလိုငြိတ်ကာ၊ အဘိဇ္ဈာဖြင့် 'nod or agree to his want through covetousness' အဘိဇ္ဈာဖြင့် 'covetousness, envy' (Pāabbhijjhā)
- 23.15 မဟာဝင်ပေါက်၊ ဂုဏ်လောက်လွေ့သာ၊ ကျောက်သီဝရာဇ်၊ ညီတော်ချစ်ကို 'his loved younger brother chao Thi-wa-rit of royal, blood, replete with numerous honours' မဟာဝင် 'royal lineage, royal blood' (Pā.mahā+vaimsa)
- 23.16 စစ်အမျိုးကြီး၊ ဗိုလ်များထီးဟု၊ မြောက်ချီးဘုရင်၊ သိဒ္ဓိတင်မှ 'the king honoured and appointed (chao Thi-wa -rit) as the chief commander as well as the umbrella of all troops' ဗိုလ်များထီး 'umbrella of troops' သိဒ္ဓိတင် 'to honour, to consecrate' (Pā. siddhi+My. tin)
- 23.17 စစ်ကဲဝဲယာ၊ နာခွာနာလုံ 'Na-khwar and Na-lon as seconds-in -command on his right and left.
- 23.18 ရန်ပုံဗိုလိထဲ၊ ငှက်နှယ်ဝဲသည်၊ ထောက်စဲမည်ရှိ၊ တောက်သိဒ္ဓိတို့ 'Tao-se and Ta0-siddhi who flew like a bird round and round over the enemy'.
- 23.19 ဝိရိကျောက်စိုင်း၊ တောင်မဏ္ဍိုင်ကို 'the central mountain of solid stone'.(Pā.giri) ဝိရိ 'mountain' မဏ္ဍိုင် 'pillar, stone-pillar' (Pā. mandalay)
- 23.20 ပစ်ချင်မာန်လို၊ ငါတို့ဖြိုက၊ ပြို၏ အပြီး၊ နှစ်လုံးကြီးနှင့် ' with the main thoughts that (the pillar) would topple down for good, if we would shell and destroy (it) belligerently'. မာန်လို 'belligerently' နှလုံးကြီး 'lit. big heart' 'big ideas or big thoughts.'
- 23.21 ခတ်တီးကြော်ငြာ၊ စည်ခရာလည်း၊ ကြာကြာမြည်ရှုန်း၊ ခြိမ်းခြိမ်းအုန်းမျှ 'revergerating with long and thunderous sounds of big drums and bugles being played'
- 23.22 ခြကုန်းနှိုင်းပုံ၊ ဗိုလ်ပေါင်းရုံလျက် ' gathering or amassing a huge army like a while-ants' hill' ခြကုန်း 'white-ants' hill' ဗိုလ်ပေါင်းရုံ 'organize or collect or amass large units of troops'
- 23.23 တပ်ထောက်ဖွေးဖွေး၊ နှစ်ဆဲ့လေး '24 divisions of multitudous troops'
- 23.24 မာန်ရည်သွင်းသည်၊ ရန်တင်းလိုလိုလားလားတည်း ' steel themselves haughtily and provoke willingly'.

မူလဒွာရာ၊ ပြည်အောင်ချာမှ¹၊ ယတြာရည်စောင်၊
ပြောင်းတည်ထောင်သည်²၊ ဗန်ကောင်ပြဌာန်း၊ တိုင်းနယ်ယွန်း
က³၊ အနန်မြို့စား၊ မိုင်းပုံသားကို⁴၊ လူငါးထောင်ကျော်
ဗိုလ်ရဲဘော်နှင့်၊

ဘုရင်အသီး၊ တင်မြှောက်ခြီး (ချီး?) သည်၊ မင်းကြီး
မဟာ၊ မင်းလှမင်းထင်ကျော်⁹၊ ဇေယျာနိဗ္ဗာန်(တုံ?) ဘွဲ့ပုံတမ္ပတိ၊
မတ်စိတ်ထွတ်လျှင်¹⁰၊ နတ်စစ်သည်မှူး၊ သားစားကြီးသည်¹¹၊
ဘီလူးပမာ၊ ရဲရုပ်ဝါနှင့်¹²၊ မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြားမင်းခေါင်၊
သံတောင်ကျောက်တိုင်၊ တခဲစိုင်သို့¹³၊ နောက်ယိုင်မယိုင်၊
တပ်ဦးဗိုလ်ကို၊

ကြိုသတ်ဖြတ်၊ တိုက်စိမ့်လွှတ်သော်၊ ရေးတက်မြော်
တင်း၊ တပ်ဦးမင်းလည်း¹⁴၊ တစင်းထီးခြား၊ ကျိုင်းရုံးစားနှင့်¹⁵၊
ထံပါးနေည၊ မြစွဲရသည်၊ ဗလဇေယျကျော်¹⁶၊ တေဇော်စက်မီး၊
သူရဲကြီးကို¹⁷၊ ဦးစီးကဲကွပ်၊ အရေးအပ်၍၊ ရာတပ်သုံးသွယ်၊
ကျိုင်းရုံးနယ်မှ¹⁸၊ ညာဘယ်ဖြန့်ချိ၊ ခုစေဘိသည်၊ တောင်ကြီး
သဏ္ဌာန် ငွားငွားတည်း¹⁹။

Lord of the town of Anan, a citizen of
Maing- pon, in the Yun kingdom called Bangkok
which was founded after a move from original
centre of victorious city Dvārāvati, in accordance
with the astrological calculations in the hope of
awerter dangers, was given 5,000 troops under
his command

The humble governor of Mai-has took
the command of the rearm, guarding the army
from behind, forceing the situation of nine Maw
states on the eastern border, the lord of Jambutipa
continent appointed Minister Mahā-mi-hla min
htin- gyaw as the chief (of the area) The diamond
like minister with exalted titles written or gold-
leaves sent Maādev and

severeign and Ba-la- za - ya kyaw, the
mighty and powerful warrior who was near him
day and night the charge of 3 forces of 100 troops
each and ordered the to defend from Kyai- yor
area, deploying the forces or both left and right
like towering mountains

- 24-1 မူလဒွာရာ၊ ပြည်အောင်ချာမှ' originally from Duārāvati the centre of victorious capital
မူလ basic, original, origin (Pā muta)
ဒွာရာ Dvārāvati (Pā vlārāvati)
- 24-2 ယတြာရည်စောင့်၊ ပြောင်းတည်ထောင်သား transferred and founded according to the astrological calculations, hoping to avert evil or danger or harm (skt, Yātrā)
- 24-3 ဗန်ကောက်ပြဌာန်း၊ တိုင်းနယ်ယွန်း the kingdom of the yins called Bangkok. Here ဘန်ကောက် is turned into ဘန်ကောက် for the sake of metre ပြဌာန်း designated, determined (Pā Patthār)
- 24-4 အနန်းမြို့စား၊ မိုင်းပုံသား၊ lord of Anam- town the citizen of Maing pon
မြို့စား (Lit eater of the town) is the one whom the king granted to collect revenues of a particular city for town by a royal decree.
- 24-5 ဆော်ဆော်ဖန်ဖန် to manage, have charge of
- 24-6 မာန်တရို့ရို့၊ မိုင်းဟန်မြို့စား၊ ဆီးဆို့နောက်အုပ်၊ တပ်ခြေလုပ်၏။ humble governor of the town to
Mai han takes command of the rear, guarding the army from behind
တပ်ခြေ Lit the foot of the army; i.e rear forces of the main army
- 24-7 ပြုဗ္ဗာတကြော၊ ကိုးပြည်မော nine Maw-king downs on the eastern border
ပြုဗ္ဗာ 'east, eastern (Pā Pubba)
- 24-8 တိုက်လောကရှင်၊ ရွှေညာဏ်မြင်၍ 'lit the lord of Jam-judipa- world sees it with his golden knowledge, i.e. the king foresees the situation in these nine states
တိုက်လောကရှင် Lit owner or possessor of the continent
- 24-9 ဘုရင်အသီး၊ တင်မြှောက်ချီးသည်၊ မင်းကြီးမင်းလှမင်းထင်ကျော် the king made or appointed Mingyi- min-hla- htin gyaw an independent chief
- 24-10 ဇမ္ဗော်နီတုံ၊ ဘွဲ့ပုံတမ္ပတ်၊ မတ်စိန်ထွက် diamind like inister who bears most exalted titles (written on) best quality gold
ဇမ္ဗော် or ဇမ္ဗူ gold of best quality (Pā jambunada)
နီတုံ a kind of gold (Skt. niddhuma)
- 24-11 နတ်စစ်သည်မှူး၊ သားစားကြူးသည် a divine general and extremely covorous one
- 24-12 ဘီလူးပမာ၊ ရဲရုပ်ဝါနှင့် with a physical appearance like an ogre' ဘီလူး ogre
- 24-13 မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြားမင်းခေါင်၊ တံတောင်ကျောက်တိုင်၊ တခဲခိုင်သို့ Tein - kyar- min- gaung the great god, who is as hard as a solid iron- post or stone pillar
တိမ်ကြားမင်းခေါင် is the title of one of the Burmese commanders meaning chief king from among the clouds
- 24-14 ရေးတတ်မြော်တင်း၊ တပ်ဦးမင်း skilled and long sighted commander of troops in the vanguard

- 24-15 တစင်းထီးခြား၊ ကျိုးရုံးစား၊ Lord of kyaing- yone- another independent sovereign
- 24-16 ထံပါးနေည၊ မြဲစွဲရသည်၊ ဗလဇေယကျော် Ba-la-ze-ya- kyaw who has to attend (upon him) both day and night
- 24-17 တေဇော်စက်မီး၊ သူရဲကြီး 'power glowing warrior of famed gallantry
တေဇော် or တေဇာ power, glory (Pā. teza)
- 24-18 ရာတပ်သုံးသွယ်၊ ကျိုင်းရုံနယ်က with three forces of 100 troops each, from Kyaing-yon region
- 24-19 ညာဘယ်ဖြန့်ချိ၊ ခံစေဘိသည်၊ တောင်ကြီးသဏ္ဌာန် ငွားငွားတည်း order (them) to defend from kyaing-yon area deploying forces on both right and left
ငွားငွား (arch) clearly

မြအရည်ရှင်၊ ကြည်သွင်သွင်တည့်။ သံလွင်ရစ်ရုံ²
ရှေ့ကမ်းခုံတွင်၊ ကျိုင်းတုံစော်ဘွား၊ မိုင်းလိပ်စားနှင့် ဘယား
ခန်းဝင်း³၊ တင်းတင်းသံကြား၊ လွန်ဆတ်မြားသည်။ ဘယား
ဗွတ်ပါ⁴၊ အာဏာဝန်ချောင်း၊ ရှမ်းမတ်ပေါင်းကို⁵

On eastern bank of Than-lwin river
that flow copiously with emerald-green, clear
waters, the overwhelmingly influential shan
officers such as chief of keni tung, governmen
of Maileek, Phra Khan-win and Phra Butipa
who was reputed for his shart.

ကောင်းလက်ရွေး၊ သုံးတောင်ပေး၍ စစ်တလေး
ကွန်ကွန်၊ တကြောင်းခန့်မှ⁶ လည်ညွှန်းခူးဆွတ်၊ ဦးမချွန်
သည်⁷ မြန်ရာ၌ထင်ပေါ်၊ မင်းကျော်တန်သောင်⁸၊ ခေါင်ခေါင်
မာကျန်း၊ သံကိုသွန်းသို့⁹

temperadnass and tautness, were given
3000 elite troops to deploy another column
for battle. Min-kyaw -da-zaung who was
highly famous in Myanmar country for his
ability to behead the enemies first and Min-
htin-ze- ya-kyaw- khaung who was tip-top
healthy as hard as isan

ဟုတ်တွန်းတိုက်နှင့်၊ လေ့နှယ်လျှင်သည်¹⁰၊ မင်းတင်
ဇေယ (ယျ) ကျော်ခေါင်၊ လက်စောင်၊ ယာဝဲ၊ တပ် စစ်ကဲ
နှင့်¹¹ စိတ်ရဲမာန်ကိုး၊ ရွပ်ရွပ်ချိုးသည်¹²၊ နေမျိုးသမန္တ ကျော်
သူ၊ ဇေယျတရိုး၊ လွန်ကျော်ဟိုးသည်၊ နေမျိုးသူရဇော်ရ ထာ¹³

and as swift as a gust of wind, were
made seconds-in command, close associates
an his left and right Brave, proud and en-
emy crushing Ne-myo-thu-ra-naw-ra-tha, who
was well- known all over Jam budipa conti-
nent, Min-

ကေသရာပျံ၊ ရင်ဆိုင်ခဲလည်း၊ မရွံ့ မငြင်း၊ တန့်
တန့် (တုံတုံ) နင်းသည်၊ မင်းကျော်သီဟ မင်းတင်¹⁴၊ ရန်မျှင်
လွင့်မောင်း၊ လင့်ပညောင်း၊ (ငြောင်း) သား¹⁵၊ တကောင်းမို့
တား၊ ငပ်ငါးဆုတ်ဖြတ်၊ ဝါးမတတ်မျှ¹⁶

Kyaw-thi-ha-min-htin who would an-
flinchingly face and fight a lion even and the
good-natured and cheer-ful canmandex of
campai nago forces, after driving away the
sources of danger without hesitation (and in a
harrific maner) as if they would rend and
chew them, agreed with

သည်းပွန်ကြီးကျယ်၊ စိတ်မငယ်သည်¹⁷၊ စမ္မာယ်
နဂိုရ်၊ တပ်မျိုးဗိုလ်တို့¹⁸၊ အလိုညီတူ တထောင်လူနှင့်၊
စိုက်ထူ ဝင့်ဝင့်၊ အောင်လံလွင့်လျက်¹⁹၊ အသင့်ပြင်ဆင်၊
တိုက် အံ့ရင်သည်၊ ဆံမျှင်မခံမငြား (ညား) တည်း²⁰။

1,000 men and made arrangements
and stood alect for battle without fear even
the size of a hair, white hoisted flage of
victory were fluttering overhead.

- 25-1 မြအရည်ရှင်း၊ ကြည်သွင်သွင်တည်း၊ clear and emerald- green water" မြ 'emerald'
- 25-2 သံလွင်ရစ်ရုံ 'Than Lwin River encircling and meandering' သံလွင် (ferrerly spelt as Salwin) from north to south, close to Thai-Burmere border, mainly through shan state.
- 25-3 ကျိုင်းတုံစောဘွား၊ မိုင်းလိပ်စားနှင့်၊ ဘယားခန်းဝင်း 'Chief of Kang-tang, loard of Mai-laik, Phra Khan wai'
- 26-4 တင်းတင်းသံကြား၊ လွန်ဆတ်မြားသည်၊ ဘယားဗွတ်ပါ 'reputed for tautness and much stort-tempered Phra But-pa'
- 25-5 အကာကာဝှန်ချောင်း၊ ရှမ်းမတ်ပေါင်းကို 'Shan ministers or officals with avowhealming rethorcily'
- 25-6 စစ်တလေးကွန်ကွန်၊ တကြောင်းခန့်မှ deploys another column for battle'
- 25-7 လည်ညွန့်ခူးဆွတ်၊ ဦးမချွတ်သည် Lik pluck the spring of neck first and faremost or before liers, i.e. (he) who baheads (enenmies) firsh'
- 25-8 မြန်ရ၌ တင်ပေါ် မင်းကျော်တန်ဆောင် 'Min - gyaw Da - zaung well-kmar in Myanmar' မြန် ရ၌ 'country, kingdom' (Pa, ratha)
- 25-9 ခေါင်ခေါင်မာကျန်း၊ သံကိုသွန်းသို့၊ in tip - top health as if coast in iron' ခေါင်ခေါင် 'top , tip' -top' သံကိုသွန်းသို့ 'like 5th cast in iran?'
- 25-10 ဟုတ်တွန်းတိုက်နှင့်၊ လေနွယ်လျင်သည် သံကိုသွန်းသို့ 'as' swift as a gust of wind' ဟုတ်တွန်းတိုက်နှင့် 'a gust or a whiff rceshing rapially? 'နွယ်' in 'လေနွယ်' in same as 'သို့' which dendtes campariorn.
- 25-11 မင်းတင်ဇေယျ ကျော်ခေါင်၊ လက်စောင်ယာဝဲ၊ တပ်စစ်ကဲနှင့် 'Min-htin-ze-ya-kyaw-khaung, sacand-in-command on left and right'
- 25-12 စိတ်ရဲမာန်ကိုး၊ ရွပ်ရွပ်ချိုးသည်၊ 'brave, proced and able to break (things) ferociovsly'
- 25-13 ဇမ္ဗူတရိုး၊ လွန်ကျော်ဟိုးသည်၊ နေမျိုးသူရနော်ရထာ 'Nay myo- thera- naw - ra- tha - well formed all over the Janbudipa cantiment'
- 25-14 ကေသရာပျံ၊ ရင်ဆိုင်ခဲလည်း၊ မရွံ့မငြင်း၊ တုံတုံနင်းသည်၊ မင်းကျော်သီဟမင်းတင် 'Min - gyaw- thi- ha- min htin who will even a flying lion that faces him' ကေသရာပျံ 'flying lion' signifies a lion that can jump and somersoult in the air.
ကေသရာ (lit. king of manes) is a Burmanized pali word from Kesaraja (kesa'manes') raja 'king')

- 25-15 ရန်မျှင်လွင့်မောင်း၊ လင့်မငြောင်းသား 'drives a way source of danger without hesitation' လင့်မငြောင့်၏ မလင့်ငြောင့် 'without wailing for'
- 25-16 ငဝ်ငါးဆုတ်ဖြတ်၊ ဝါးမတတ်မျှ 'rending and cutting in a gaping manner an if chawing (them) ငဝ်ငါး (arch) 'in gaping manner' ဝါး 'to chew' မတတ်သမျှ nearly, almost'.
- 25-17 သည်းပွတ်ကြီးကျယ်၊ စိတ်မငယ်သည် 'lit big and wide heart, not a small mind; i.e, good-hearted and not down- hearted.
- 25-18 စမ္ဗာယ်နဂိုရ်၊ တပ်မျှူးဗိုလ်တို့ 'The comanding officer who was lard of Cam-pa-na-go' can - pa - na - go in the name of an old town-site in the Magwe Division in central Burma. (Pa - Canpo-+ nagara)
- 25-19 စိုက်ထူဝင့်ဝင့် အောင်လံလွင့်လျက် 'banners or flage of vietary flettering on the posts?
- 25-20 အသင့်ပြင်ဆင်၊ တိုက်အံ့ရင်သည်၊ ဆံမျှင်မခံမညားတည်း၊ 'putan aler, prepared for battle and un - ofraid of (the ememy) even for a degree of a hair', ဆံမျှင် (size of) a hair? မခံမညား or မခံမညား The original verb ခံညား be afraid of is made negative using two မ for empfasis.

အခိုင်အကျည်၊ တောင်ကြီးတည်သို့¹၊ မုန်ရင်သွင်
သွင်ပြောင့်မာတင်²ကို ဖြုတ်ခြင်မျှလောက်၊ လက်တွင်
ပျောက်အောင် သွေးပေါက်စိုစွတ်၊ ဆုတ်ဖျစ်သတ်သည်³
ကြီးမြတ်ဂုဏ်ရှိန်၊ ဒါဌာသိဟ်⁴ နှင့် တချိန်တိုင်းထွာ
နှိုင်းလောက်စွာသည်။ မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြားမင်းခေါင်၊
စစ်ဆောင်ထိန်းအုပ်⁵ တပ်ဦးချုပ်သည်။

တဟုမ္မလ၊ သူရဗိုလ်ပါ၊ လူငါးရာ⁶နှင့်၊ သုံးဖြာသုံး
ကြောင်း၊ တပ်ချုပ်ပေါင်းကို၊ အုပ်ဆောင်းခြံလျက်၊ ကျိုင်း
တုံမြို့တောင်၊ တာတတောင်⁷တွင်၊ သာခေါင်ပညတ်၊
မြိန်းဆံ ရပ်၌၊ တပ်နှစ်ဆဲ့လေး၊ ယွန်းရန်၏ ငွေးကို⁸ ဟစ်
ကြွေးရန်ကျော်၊ စည်မောင်းဆော်လျက်⁹၊ ဖျော်ဖျော် (ဖြော်
ဖြော်) ပစ်ကြ¹⁰၊ တိုက်သတ်မဲသော်၊

နွားကွဲကျားအမ်း¹¹ (ဖမ်း)၊ ယွန်းမျိုးရွှမ်းတို့၊ ဘ(ဗ)
ရမ်းဘ(ဗ) တာ၊ ရှုံးချက်နာ၍¹²၊ စွဲရာမူလ၊ ပြိန်းဆံကလျှင်
ခိုပဟိုသို့၊ လှည့်ပိုက်ကြိုလျက်၊ မြို့အနောက်ဆီ၊ စွန်စလီကို
မှီအုံလျင်ခုပ်၊ တပ်ခြေလှုပ်တွင်¹³ ဖတ်ချုပ်ညီညာ၊ ရှမ်း
မြန်မာတို့¹⁴ ညာ၍ အားသစ်၊ လိုက်တိုးပစ်က¹⁵

ယွန်းစစ်ယောက်ျား၊ ဇင်းမယ်စား၏ ညီဘွား၊
(မှား) မင်းလျာ၊ စောဝန်းနာ¹⁶နှင့် ကြေညာတင်ရှား၊ လကွန်း
စား၏ နောင်ဘွား (ဖွား) တပ်မှူး¹⁷ မင်းနှစ်ဦးကိုဟူးဟူးပြင်း
ထန်း၊ လှံချက်မှန်၍¹⁸၊ ဝိညာဏ်ပျော်ကရွှေ¹⁹ အသေရ၏။

ရဲကတင်တင်၊ အာဝင်မုန်အိုက်၊ အလံစိုက်သား²⁰
စိုးထိုက်မင်းစီး၊ စစ်ဆင်ကြီးလည်း²¹၊ ဘမ်း(ဖမ်း)ဆီးလက်ရ၊
အရေးလှသည်။ ရွှင်ပပျော်ပျော်ပါးပါးတည်း²²။

Maha-dwa Tein-leyar-min- garung,
who should properly be compared to the
highly- honoured fanged-lion that killed and
tore into pieces the male, mighty elephant
on mrusth as firm and massive as a monen
tain, just in the same way as squeezing, kill
ing and destroying a

Mosquito or sand-fly in one's bloody
grips, commansted- and led three columns
of 500 mighty and voliant troops and at-
tached the 24 armies of small Yun enemy at
Pyein- san, about 1000 tar-5 south of keng-
teeng. Under the temedtuous, determined
and heavy assault, with gins shooting
unremitingly, accomp-

arried by beating of dreams, the jun-
s of Yun-race were in dis-order and suf-
fered a heavy loss and were killed or cap-
tured in the way as the astray cattle was
preyed upon by the tiger.

They than evacuated their eriginal
camp Pyein-san and, detouring kho-pa-ho,
huriedly moved to sun-sa-

le, wast of keng-tang, where they
hoped to take shelter, The Shan and Myan
amrs, in shouts and in a united effart, chared,
pierced and shot them. Saw Wun-nar the
king-desig- nated yocenger brother of lord
of Zin-main and the commander who was
the elder borhter of well-known lord of da-
geen were killed from ferrocious

spear-thresh, Also captured was the
flag-bearing mili-tary elephant with a bright
red harness fit for rayals and kings. The
situation was favourable and The Myanmar
army) was cheer ful and happy.

- 26-1 အခိုင်အကျည်၊ တောင်ကြီးတည်သို့ 'just as a big mountain is built firmly'
အခိုင်အကျည် (arch) firmly, stead fastly'
- 26-2 မုန်ရည်သွင်သွင်၊ ပြောင်မာတင် 'a male, youth fal and mighty elephant an mustl'
မာတင် 'young, strang, male elephant' (Pa, matinga)
- 26-3 ဖြုတ်၊ ခြင်မျှလောက်၊ လက်တွင်ပျောက်အောင်၊ သွေးပေါက်စိုစွတ်။ ဆုတ်ဖျစ်သတ်သည် like on sand -
fly or masquito killed in blood by squeezing within one's grip till it disappeaved'
ဆုတ်ဖျစ်သတ် 'to grip to squeeze and kill'
- 26-4 ဒါဌာသိတ် 'a fanged lion'
ဒါဌာ 'fang, carrine toolt' (Pa. datha)
သိတ် 'lion' (Pa seka, stet singher)
- 26-5 စစ်ဆောင်ထိန်းအုပ် 'led to the battle, maintained and adminitered'
- 26-6 တာဟုဗ္ဗလ၊ သူရဗိုလ်ပါ၊ လူငါးရာနှင့် 'with 500 men who are vary strong and courageous
troops'
- 26-7 ကျိုင်းတု မြို့တောင်၊ တာတထောင်တွင် '1000 tar-s south of keng-tung Tar is a kind of
measure for hori-zontal length and tar, avang alhers is thaught equivalant to 2
yards or 72 inches.
- 26-8 တပ်နှစ်ဆဲလေး၊ ယွန်းရန်လေးကို '24 armies of small Yunenemy' လေး (arch) 'ting, small')
- 26-9 စည်မောင်းဆော်လျက် 'playing an both drums and gangs စည် big drum or dreem' မောင်း
'gong' ဆော် 'to beat or strike with force'
- 26-10 ဖြော်ဖြော်ပစ်ကြ 'shoot unremitingly'
- 26-11 နွားကွဲကျားဖမ်း lit the tiger preys on the catle that goes astray' This expression
reminds of a popeelar Bummarre sayiung, Tiger bites the lanely bullock' which is
often qudted to wam danger or rein for a dio-united community.
- 26-12 မှီအံ့လျင်ခုပ်၊ တပ်ခြေလှုပ်တွင် 'in the wake of withtrawl of the army in disorder or
without displine?
- 26-13 မှီအံ့လျင်ခုပ်၊ တပ်ခြေလှုပ်တွင် 'in the wake of withrlrawl of the army in hated to take
refage;' မှီ '(fr မှီခို) take refuge' လျင်ခုပ် (arch) in haste
- 26-14 ပတ်ချုပ်ညီညာ၊ ရှမ်းမြန်မာတို့ Shans and Myanmar encireling (the ememy) in cevity'

- 26-15 ညာ၍ အားသစ်၊ လိုက်တိုးပစ်ကာ (When they) renewed their strenght chared (the ememy) and prerced a nd shot shouting' ညာ၍ (fr ညာသံလေး) shouting in high note'
- 26-16 ယွန်းစစ်ယောက်ျား၊ ဇင်းမယ်စား၏ ညီဘွားမင်းလျား၊ စောဝန်းနာ Saw wum - nar the Crwon Prince, blood younger brother of Lord of Zin- mai who was a Yun warriar? Zin- main Chengr-mai? မင်းလျား၏ မင်းလောင်း 'one to be destimed to be a future king, embryo- ling , crown Prince'.
- 26-17 လကွန်းစား၏ နောင်ဖွားဝယ်မှူး၊ 'the militarey commander, elder brother of lord of la- gum,"
- 26-18 ဟူး ဟူး ပြင်းထန်၊ လှံချက်မှန်၍ 'being struck by a spear both furious and rident' ဟူးဟူး (arch) 'furious; raging'
- 26-19 ဝိညာဏ်ပျောက်ရှု lit, (their) socials disappear'. i.e. they lost their souls or died. ဝိညာဏ် 'mind; cansciouners' (Pa - vennana) ပျောက်ရှု 'to disappear, to varirh?
- 26-20 ရဲကတင်တင်၊ အာဝင်မုန်အိုက်၊ အလံစိုက်သား 'the young, mighty elephant on musth with a red harness and bearing the flag'
အာဝင် 'militant male elephant' မုန်အိုက် 'be on musth' အလံ 'flag, banner'
- 26-21 စိုးထိုက်မင်းစီး၊ စစ်ဆင်ကြီးလည်း 'the military elephant fit for royalty and kings'
- 26-22 အရေးလှသည် 'lit the affair was beautiful; i.e. the candilian was sateifactory or favourable

ဇမ္ဗူဒီညာ၊ ထီးတရာတွင်¹

Chao Tray - wi - raja, younger blood-brother of king of Bangkok and the illustrious and gallant chief of the military, proclaiming loudly that

ငါလည်းတဆူ၊ ဟူ၍ ကြုံးခြင်း၊ ဗန်ကောက်မင်း²၏ ညီရင်း ဘုန်းတောက်၊ ကျောက်သေသည် ဝိရာဇာ³၊ ဘွဲ့သညာနှင့် သေနာဓိပ၊ စောသူရ⁴ ကား၊ ဘဝစိုးတန်၊ တို့ထိပ်ပန်⁵ ၏၊ ကျွန်သာပည⁶၊ မတ်ငယ်မျှကို ဖွဲ့ရဆိုင်ပြိုင်⁷၊ မယူနိုင်လျက်

he (too) was one of the 100 kings on the southern continent of Jambudipa, though unable to defeat the minar of ficer and mere servant of the Lord who was destined to rule the world,

ကြန့်ခိုင်စိတ်မာန်၊ အားအန်မလျော့၊ မကန်တော့ဘဲ⁸၊ ဟော့ ဟော့ ရမ်းရမ်း၊ နှလုံးသွမ်း⁹ နှင့် အဟမ်းမမ၊ ကြုံးသံပ၍¹⁰၊ အဋ္ဌဝိသတိ၊ ရုံးညှိတိုတို၊ တပ်ပေါင်းဗိုလ်¹¹ နှင့်၊

remained well-determined and did neither lose heart nor paid any obeisance (as an apology.) Being reckless and ill-wishing, he prodained 'Its" me', consulted with commanders of 28 units of troops and led item to Sun - sate in Kho-pa-ho, which they out-flanked.

ခိုပဟိုဆီ၊ စွန်စလီသို့၊ တက်ချီဝိုင်းဝန်း၊ မြို့ကို ပန်းလျက်¹²၊ ဖြန်းဖြန်းတိုက်နှိမ်၊ သုံးလေးကြိမ်လျှင်၊ တိမ်အလိပ်လိပ်၊ မိုးသို့ရိပ်မျှ¹³၊ ကွက်စိတ်ရာဇမှတ်၊ ခရုပတ်တည့်¹⁴၊ သေနတ်ဖြောက်ဖြောက်၊ အမြောက်စိန်ကြ¹⁵၊ ရဲဆင်တိုက်နှံ၊ ကြိုးလုပ်ကြိလည်း¹⁶၊

and besieged. Three or four times they assaulte the town, perseneringly and heavily, with a mass of troops, manoeuvoured in a closed pattern of a lattice fence, who, like waves of clouds, almost shadowed the sky, while guns were banging, cannons booming and scattering shells and valiant.

မြို့ခံမှုထမ်း၊ မြန်မာရှမ်းတို့၊ နှမ်းကိုပတ်ပတ်၊ ဆုံပွတ်သော လား၊ ညက်ညက်တွားမျှ¹⁷၊ ဘုန်းအားကိုးကိုး၊ ထိုးပစ်ခုတ် သော်¹⁸၊ ဆုတ်လည်းအခက်¹⁹၊ တက်လည်းဗိုလ်ခြေ၊ တက်တိုင်းသေ၍²⁰၊ ဆားလှေရေနစ်၊ ဘေးကြီးဖြစ်၏²¹၊

battle - elephants attacking severely. The Shan and Myanmar servicemen, desidential in the town, however, defended themselves continuously and repeatedly, as seasmes are pressed in oil-press to the almost pawder-stage, with spears, guns and swords, depending on the power (of the king). The enemies focend it difficult either to withdraw or to advenche, because the advance meant death. The situatain (for them) was like a salt-laden boat which was sinking and they faced great danger. The Yun general the parasol of all commanders, was in anear-death delirium from fear.

ယွန်းစစ်သူကြီး၊ ဗိုလ်မျှထီး²²လည်း၊ သေနီးမိန်းမူး၊ ဖျပ်ဖျပ် လူးသည်၊ သွေးရူးကြောက်နာကြောက်ဖျားတည်²³။

- 27-1 ဇမ္ဗူဒီညာ၊ ထီးတရာတွင် 'among to umbrellas in the Jambudipa continent on the right side
ဇမ္ဗူဒီ 'Jambu-continent' (Pa-Jambudipa) ညာ 'Lit right side' sometimes refers to 'south'
that will be on your right when we stand facing the principal direction east. ညာ 'on the
right' is here used in context with Meree or Myint-mo Mt.
ထီးတရာ '100 umbrellas' here refers to 100 kings each with a white umbrella or
parasol, the significant symbol of sovereign authority. In Burmese folk-belief, there are
101 races, each under an individual ruler, on this rose-apple (Jambu) asland and the list
constitutes ' 7 kinds Myanmar, 4 kinds Man, 30 kinds Shans and 60 kinds Kala-s (or
Indians.)
- 27-2 ငါလည်းတဆူ၊ ဟူ၍ ကြုံးခြင်း၊ ဗန်ကောက်မင်း 'King of Bangkok who proclaims ' I'm one of
them" တဆူ 'one (king)' is a classifier for sacred objects, statues and royalty, as in ဘုရားသုံးဆူ
' Three Pagodas', နွယ်တော်တစ်ဆူ 'One Koky Tooth' etc ဟူ၍ ကြုံးခြင်း ' proclaim saying ---
- 27-3 ညီရင်းဘုန်းတောက်၊ ကျောက်သေသည် ဝိရာဇာ ' glorious, young blood-brother Chao Thay-wi-
raja'
- 27-4 သေနာဓိပ၊ စောသူရ ' Illustrious and brave chief, commander of the army'
သေနာဓိပ ' commander-in-chief (Pa-sena+adhipati)
သူရ 'brave, gallant' (Pa - sura)
- 27-5 ဘဝစိုးတန်၊ တို့ထိပ်ပန် 'our honourable lord who rules the human world' ထိပ်ပန် (lit. that
which is worn on (your) head) signifies ' Lord, chief,
- 27-6 ကျွန်သာမည် 'ordinary slave' သာမည် 'normal, insignificant and ordinary' (Pa samanna)
- 27-7 ပွဲရဆိုင်ဖြိုင် 'turn victorious by competition'
- 27-8 ကြံ့ခိုင်စိတ်မာန်၊ အားအန်မလျှော့၊ မကန်တော့ဘဲ 'strong-minded, not losing heart and not paying
obeisance'
ကန်တော့ 'pay respect' is here used in the sense of ' apology'.
- 27-9 ဟော့ဟော့ရမ်းရမ်း၊ နှလုံးကြမ်းနှင့် 'reckless and evilminded'.
ဟော့ဟော့ရမ်းရမ်း 'reckless or rude'
နှလုံးကြမ်း (Lit.' rough heart) ' evil-minded or wicked-minded' နှလုံး as in other case, is
used here to replace ' mind or intention'.
- 27-10 အဟမ်းမမ၊ ကြုံးသံဝှံ ' proclaiming loudly saying 'its' me.' အဟမ်း (int), same as ahem in
English, is here used in combination with မမ 'of me or I' (Pa-mama), to indicate a '
warnig or threat.'
- 27-11 အဋ္ဌဝီသတိ၊ နုံးညှိတိုတို၊ တပ်ပေါင်းဗိုလ် 'with 28 military officers, he consulted and agreed'
အဋ္ဌဝီသတိ ' twenty - eight' (pa - attha + visati)

- 27-12 တက်ချီဝိုင်းဝန်း၊ မြို့ကိုဝန်းလျက် 'marched, out-flanked and besieged the town'
- 27-13 တိမ်အလိပ်လိပ်၊ မိုးသို့ရိပ်မျှ 'Like waves of clouds or stratus as thick as shadowing the sky'
တိမ် 'cloud' မိုး 'roof, sky', ရိပ် 'shadow'
- 27-14 ကွက်စိတ်ရာဇမုတ်၊ ခရုပတ်တည့် 'in a spiral, closed pattern like a lattice fence'. This stanza explains the formation of the enemy.
- 27-15 သေနတ်မြောက်မြောက်၊ အမြောက်စိန်ကြ 'guns and cannons booming'
သေနတ် 'gun' (Dut-snap)
အမြောက် 'canon' and စိန်ကြ 'scattering splinters'
- 27-16 ရဲဆင်တိုက်နွံ၊ ကြိုးလုပ်ကြိလည်း 'sbediently brave, military elephants fight an attacking perseveringly လုပ်ကြိ 'to attack, to assisnate'.
- 27-17 နှမ်းကိုပတ်ပတ်၊ ဆုံဖွတ်သောလည်း၊ ညက်ညက်သွားမျှ 'asseasanes are being pressed continecously and repeatedly into the oil-press until they turn into powder to yield oil'. နှမ်း 'sesame' yields oil when it was incessantly pressed in the oil-press, drawn by oxen, and becomes totally pounded to form pastes. The metaphor wanted to make here is to the frequency and degree of pressure Burmese made to defend the town.
- 27-18 ဘုန်းအားကိုးကိုး၊ ထိုးပစ်ခုတ်သော် 'Lit depending on the power (of the king), they pierced, shot and cut; i.e. They used effectively spear (to pierce), gun (to shoot) and sword (to cut).
- 27-19 ဆုတ်လည်းအခက် 'difficult for a withdrawal'.
- 27-30 တက်လည်းဗိုလ်ခြေ၊ တက်တိုင်းသေ၍ 'when advance was made, death resulted'
တက် 'to advance, to march forward'
တက်တိုင်းသေ 'every advance meets death'
- 27-20 ဆားလှေရေနစ်၊ ဘေးကြီးဖြစ်၏ 'it is big danger for a salt-boat when it is sunk in water'
ရေနစ် 'sink, drawn'
ဆားလှေ 'boat carrying salt'.
- 27-22 ယွန်းစစ်သူကြီး၊ ဗိုလ်များထီး 'general of Yun army who is the umbrella of all military commanders'
- 27-23 သေနီးမိန်းမူး၊ ဖျပ်ဖျပ်လူးသည်၊ သွေးရှူးကြောက်နာ ကြောက်ဖျားတည်း၊ 'writhe in pain deliriously from fear as if in death'
သေနီး or သေလုနီး 'almost dying'

ဇယသေန¹၊ အမည်ရသည်၊ ယက္ခစွယ်ပြု၊ ဘုတ်ဘိ
လူးနှင့်²၊ ပွဲဦးလယ်ချက်၊ လက်ပမ်းရှက်သော်³၊ ခုန်တက်လျင်
တွေ၊ လက်ဝဲခြေဖြင့်၊ လေသင်စုန်းဖြတ်၊ ဆန့်လိုက်ခတ်က⁴၊
ဘုတ်နတ်ဦးခေါင်း၊ တိတိတောင်း၍၊ ခြောင်းမြောင်းသွေးစိမ့်၊
မြေဝယ်လိမ့်သည်⁵၊

ကောဇူရိန်လား⁶၊ ယောက်ျားပိစွာ၊ ဟန်သည်ဝါနှင့်၊
မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြော့မင်းခေါင်၊ မတ်တန်ဆောင်လျှင်⁷၊
တောင်စွန်စလီ၊ ခိုမှီတန်စား၊ ယိုးဒယားကို၊ လျင်လျားမကြာ⁸၊
သည်တစ်ခါ၌၊ အာဠာဝက၊ ဒုက္ခလကို⁹၊

ဒေါသမာန်ယစ်၊ မြေဝယ်ပစ်က¹⁰၊ ဆွဲနှစ်နှစ်စင်၊
မြက်တပင်မျှ၊ မြေပြင်ဟင်းလင်း၊ မပေါက်ကင်းသို့¹¹၊ တျင်း
တလျှားမကျန်၊ မြစ်ရင်းလှန်အံ့¹²၊ အား၊ အန်ထောင်ထား၊ သံကြိုး
ဝါးလျက်¹³၊ ဘယားကျော်သောင်း၊ ရှမ်းမတ်ပေါင်းနှင့်¹⁴၊ သူ
ကောင်းမှုထမ်း၊ မြန်မာရှမ်းတို့၊

သုံးလမ်းစည်းကြပ်၊ ဖိတိုက်ညှပ်က¹⁵၊ တပ်နှစ်ဆဲ့ရှစ်၊
ယွန်းမင်းစစ်လျှင်¹⁶၊ ပြစ်ပြစ်ပျက်သုန်၊ ချက်ခြင်းကုန်သည်¹⁷၊
သူပုန်ပြည်လေး၊ ပြည်မွှားတည်း¹⁸။

Like manly warrior Kotayimbora, who
could send the head of Jayasena, the agree with
proturding teeth, rolling bleeding on the ground,
when he out it off, like a rizer, in a wrestling
bout, the

distinguis he minister Mahā-deva Tein-
kyar- min- gaung, porclaing his power with might
and main, decided that this time he would soon
uproot entirely the Yo-da-yar taking refuge in sun
sa te mountain. He would do so as if throwing

Ālāvaka's dukula-weapon which, when
thrown in fury on earth, would leave it for 12
whole years barren of any crops, not even a grass.
Saying this he supported by than high officers
entitled Phra and Myanmars and shans of

Loyal service, starmed the enemy by three
columns. The 28 units of the Yun King's troops
were annihitated quickly and completely. They
were (now minor and insignificant rebels of the
kingdom.

- 28-1 ဇယသန name of the ogre, meaning
victorious warrior (Pā jaya+ senā)
- 28-2 ယက္ခဝယ်ပြု၊ ဘုတ်ဘီလူးနှင့် 'the ogre with protruding teeth called Yakkha in Pāli
ဘီလူး ogree or a monster
- 28-3 ပွဲဦးလယ်ချက်၊ လက်ပမ်းယှက်သော် when engaged in wrestling in front of many men
လက်ပမ်း wrestling
- 28-4 လေသင်စုန်းဖြတ်၊ ဆန့်လိုက်ခတ်က when kicked (with his left foot) as forcefully as a
- 28-5 ခြောင်းခြောင်းသွေးစိမ့်၊ မြေဝယ်လိမ့်သည် roll on the ground bleeding heavily
ခြောင်းခြောင်း heavily or in force
- 28-6 ကောဠရိမ္ဗိလာ: Like kotayimbara warrior
Kotayimbara one of the ten warriors of king Dutthagāmañi Sri Lanka, is said to be
powerful, enough to cut the head of Jayasena ogre by a kick of his left- foot
- 28-7 မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြားမင်းခေါင်၊ မတ်တန်ဆောင်လျှင် the distinguished officer Mahādeva tein- kya-
min giving
- 28-8 လျင်လျားမကြာ quickly လျင်လား arch quickly
- 28-9 အာဠာဝကာ၊ ဒုက္ခလင်္ကာ Ḍālāvaka the ogre's weapon called dukla. Ḍālāvalca is the name of a very
ferocious ogre who once made an abortive attack on the life of the Buddha but was
finally converted to Buddhism. His weapon, tradition says, is made of cloth called, dussa
cloth or dukāla cloth made of fibre, and is said to have the power of stopping rain for 12
years if have the power of stopping rain for 12 years if thrown into the sky, of destroying
all trees and crops for a similar period if thrown on earth and could dry up waters if
hurled into the ocean and could even shatter the Mt. Meru
- 28-10 ဒေါသမာန်ယစ်၊ မြေဝယ်ပစ်က if (it is) thrown on earth furiously
- 28-11 ဆွဲနှစ်နှစ်စင်၊ မြက်တပင်မျှ၊ မြေပြင်ဟင်းလင်း၊ မပေါက်ကင်းသို့၊ for entire 12 years, the earth be bar-
ren of even a grass
- 28-12 တျင်းတျင်းမကျန်၊ မြစ်ရင်းလှန်အံ့ would uproot leaving none at all တျင်းတျင်း (arch) all entirely
- 28-13 အားအန်ထောင်ထား၊ သံကြိုးဝါးလျက် proclaim with might and main
- 28-14 ဘယားကျော်သောင်း၊ ရှမ်းမတ်ပေါင်းနှင့် with wellknown shan officress holding titles as Phra.
- 28-15 သုံးလမ်းစည်းကြပ်၊ ဖိတိုက်ညှပ်က storm (the enemy) attacking on three sides
- 28-16 တပ်နှစ်ဆူရှစ်၊ ယွန်းမင်းစစ်လျှင် 'the army of the Yun king having 28 units
- 28-17 ပြစ်ပြစ်ပျက်သုန်၊ ချက်ခြင်းကုန်သည် be annihilated quickly and completely

ပြစ်ပြစ် (arch) completely ပျက်သုန်း be destroyed

28-18 သူနုန်ပြည်လေး ပြည်မှားတည်း small and insignificant rebels of the kingdom သူပုန် rebels insurgents

လွတ်ဆုံးစံငှါ၊ ဘုန်းကမ္ဘာကြောင့်¹၊ အံ့ရာထူးလည်၊
ကြိုက်လတ်သည်ကား²၊ သူပြည်ယွန်းသား၊ မိုင်းလွန်းစား³ဟု၊
ထောင့်ငါးရာအုပ်၊ တပ်ချုပ်ပါမောက်⁴၊ အပြီးမြောက်သည်၊
တောက်သေသည်စီ၊ မတ်သူရဲ⁵ကို၊ ပွဲကြီးတဆစ်၊ ဖြစ်စေစီမံ
ငှါ⁶၊ နတ်ကုန်ကို⁷

မာယာဘန် (ဖန်း) ညှို့၊ ကျိုင်းတုံမြို့သို့၊ မရှိ (လျှို့?)
မဝက်၊ ပြက်ပြက်ထင်စွာ⁸၊ ရဲဗိုလ်ပါနှင့်⁹၊ ရွံရှာကင်းကင်း၊
ဝင်စေလျှင်းသော်¹⁰၊ ခံတွင်းအပါး၊ စွဲသည့်ဖျားကို၊ စားငှါမြန်ချို၊
မခဲငြိုသို့¹¹၊ ဗိုလ်ပါနှင့်ကွ၊ အသာရ၏¹²။

အနန္တဂုဏ်¹³၊ ကြိုး (ကျိုး?) ဟုန်တွေ (ဖွေ?) လှစ်၊
ဘုန်းသနစ်ကို¹⁴၊ ယာဝေတ္တကံ၊ ပိုင်းခြားခံ၍၊ မကြံကောင်းစွာ¹⁵
ရှင်တော်သာလျှင်၊ အနာဂုဏ်၊ ရွှေဉာဏ်ဟုန်ဖြင့်¹⁶။

အကုန်အခင်း၊ ကြွင်းမဲ့မြင်လိမ့်¹⁷၊ သဘင်ခြံမဲ့သဲ၊
ဤအောင်ပွဲကား၊ မှတ်စွဲဂဂါ (ကော?) ဇာ၊ ထောင့်နှစ်ရာနှင့်၊
သင်္ချာတွက်ဆ၊ မုဒ္ဒသတည်း¹⁸၊ ဘ(ဖ?) ဂူဏနှစ်

ရစ်ညွန့်ညွန့်၊ သာပေါင်းကွန့်သည်²⁰၊ သင်္ကြန်ယတြာ၊
မင်္ဂလာဟု၊ အတာသဘင်၊ နွေသစ်ယင်သော်²¹၊ အောင်မြင်ဥ
သု၊ အရေးကုန်၍²²၊ စုပုံရတနာ၊ မင်းလျာစိုးတန်၊ ဘဏ္ဍာမွန်
လည်း²³၊ ကိုင်ကန်ခြင်းငှာ၊ မတတ်ရာတည်း²⁴။

စကြာတော်အောက်²⁵၊ ဖြိုးမောက်လွန်ကဲ၊ ဆက်မစဲ
သည်²⁶၊ အောင်ပွဲလက်မွန်ခမ်းနားတည်း²⁷။

Due to the maturity of his power to gain final salvation and to live last life, a wonderful and mysterious thing happened. In order to enhance the honour of valiant lord of Mai-lum Tao Thay-wi-se, king of goods and a native of Yun country, who

Controlled and led 1500 troops, was persuaded to enter keng-tung, spenly and boldly, together with his retinue of followers, and was easily captured, just as one can eat without difficulty the honey that swarms near one's mouth.

His glory and occurrences, sought for and collected exhaustively, should not be decided how much it is, because his honour is beyond calculation. Only the king himself will comprehend all without remainder by his unstructured intelligence.

This victorious event happened during the auspicious, transitory period called sankanta (New year), in the new summer or spring in the year of 1214 Myanmar or which happened to be a phaggun a -year, when

(the season) was replete with tendrib, tender buds and all kinds of pleasance. All affairs attended to and victory obtained, precious treasures in piles fit for royalty and governments, too much to hold in hand.

were incessantly and respectfully presented in heaps to the king. This was the ceremony for the first and foremost victory.

- 29.1 လွတ်ဆုံးစံငှါ၊ ဘုန်းကမ္ဘာကြောင့် 'due to the maturity of his glory and power to gain freedom and to live for the last time.'
- 29.2 ကြိုက်လတ်သည်ကား 'coincidence or happening ကြိုက် (fr ကြုံကြိုက်) 'an unexpected coincidence'
- 29.3 သူပြည်ယွန်းသား၊ မိုင်းလွန်စား the native of Yun country who is the lord of Maring-Lum.
- 29.4 ထောင့်ငါးရာအုပ်၊ ဝယ်ချုပ်ပါမောက် 'Leader administering an army of 1500 troops.'
ပါမောက် 'Lead, Leader' (Pa-pamokkha)
- 29.5 တောက်သေသည်ဝီစ၊ မတ်သူရဲ 'valient officer Tao Thay-wi-se'
- 29.6 ပွဲကြီးတဆစ်၊ ဖြစ်စေစိမ့်ငှါ 'so that it happens to be a big victory or honour.'
ပွဲကြီး (Lit. big assembly, large festival) 'victory'
- 29.7 နတ်ကုန္တကို 'good-king' ; i.e. Tao-thay-we-se. နတ်-god. (Pa. natha) ကုန္တ 'king' (Pa inda)
- 29.8 မလျှို့မ့ဝက်၊ ပြတ်ပြတ်ထင်စွာ 'Lit. not secred, not hidden, clearly) i.e. openly and clearly.
- 29.9 ရဲဗိုလ်ပါနှင့် 'together with attendant troops'
- 29.10 ရွံရွာကင်းကင်း၊ ဝင်စေလျှင်းသော် 'when (he was) made to enter without fear and suspicion' ရွံရွာ to fear with respect, to loathe.'
- 29.11 ခံတွင်းအပါး၊ စွဲသည့်များကို၊ စားငှါမြိန်ချို၊ မခဲငြိုသို့ 'just as it is not difficult to eat, egarly and dediciously, the honey which swarms near the mouth; ခံတွင်း 'mouth, hole.' အပါး 'near by' ယုး 'bee' မခဲငြို 'not difficult, not loathsome.' This expression is in meaning suggestive of a native proverb which says 'Bees swarm in your beard when you chance to eat.'
- 29.12 ဗိုလ်ပါနှင့်ကွ၊ အသာရ၏ 'obtains them easily along with a huge following of troops'.
အသာ (adv) "easiness, without difficulty."
- 29.13 အနန္တဂုဏ် 'inmeasurable honour or virtues' အနန္တ 'indefinite, inmeasurable.' (PE. an-anta) ဂုဏ် 'honour, vitue' (Pa guna)
- 29.14 ကျုံးဟုန်ဖွေလှစ်၊ ဘုန်းသနပ်ကို 'Litgathers in momentum, opens and searches for (his) glory and circumstances; i.e. to collect and investigate his glory'
- 29.15 ယာလတ္တကံ၊ ပိုင်းခြားခံ၍၊ မကြံကောင်းစွာ 'Lit not proper to think putting an end saying this much only is all his glory,' Together with the previous feet, the poet warns never to think and decide how much is king Mindan's power which is အနန္တ (29.13) or inmeasurable.
ယာလတ္တက 'as much as' (Pa. yava + ettakā)
- 29.16 အနာဝဂုဏ်၊ ရွှေညာဏ်ဟုန်ဖြင့် 'Lit with golden power of lanowledge not shutting off.' i.e. with an un-interrupted knowledge (Pa. anan+avarana)
- 29.17 အကုန်အစင်၊ ကြွင်းမဲ့မြင်လိမ့် 'will see all without remainder' ကြွင်းမဲ့ (fr အကြွင်းမဲ့) with no remainder'
- 29.18 မှတ်စွဲကောလ၊ ထောင့်နှစ်ရာနှင့်၊ သင်္ချာတွက်ဆ။ စုဒ္ဒသတည့် '1214 Myanmar Era called ကောလ ME. i.e. 2396 BE, 1852 CE.' ကောလ is the name of Myanmar years beginning from 638 CE in one of the kings of early Bagan period. မုဒ္ဒသ '14 (Pa. cuddasa)

- 29.19 ဖဂ္ဂုဏန္တိ 'the phagguna year.' According to our chronological calculations, there is another set of 12 months, apart from lunar one on the ordinary calendar, which, corresponding to planets can be found out in this way. Deduct from the current year 2 and divide the remainder by 12; if 12 is the remainder again, the year is called phagguna (1214 ME, for example, is phagguna because $1214 - 2 = 1212 \div 12 = 101 \therefore 12/12$)
- 29.20 သရစ်ညွန့်ညွန့်၊ သာပေါင်းကွန့်သည် 'replete with tendrils and pleasance' သရစ် (arch) tender bud, sprout.'
- 29.21 သင်္ကြန်ယတြာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ အတာသဘင်၊ နွေသစ်ယင်သော် 'Lit. when it calibrates the new summer called temporary auspicious transition; i.e the festive period of auspicious transition called Thein-gyan or New Year.'
- သင်္ကြန် 'transitory period from old year to the new one.' (Pa. sankanta)
- အတာ 'time of new year'
- 29.22 အောင်မြင်ဥသု၊ အရေးကုန်၍ 'vanquish all and affairs come to an end.' အရေးကုန် 'Lit. affairs are exhausted; i.e. affairs or matters have been attended to.'
- 29.23 စုပုံရတနာ၊ မင်းလျာစိုးတန်၊ ဘဏ္ဍာမွန် 'precious finances like gems in piles fit for royalty and ruling classes' ဘဏ္ဍာ 'finance' (Pa. bhanda)
- 29.24 ကိုင်ကန့်ခြင်းငှါ၊ မတတ်ရာတည့် 'not able to hold and carry with hands.'
- 29.25 စကြာလက်အောက် 'under the foot' စကြာ (Lit. wheel) refers in this context to the foot of the king which, like those of the Buddha, possess special marks, the wheel ek.
- 29.26 ပြီးမောက်လွန်ကဲ၊ ဆက်မစဲသည် 'does not cease or stop presenting them in heaps.'
- 29.27 အောင်ပွဲလက်မွန်ခမ်းနားတည်း 'early ceremony of a victory or the ceremony for an early or first victory.'

ဇမ္ဗူဒိပ်မြေ၊ သောင်းချက်တွေ (ဗွေ?) တွင်¹၊
ဧကဒေသ၊ တဌာနထက်²၊ ယောနကမျိုး၊ သိမ်းပိုက်စိုးသည်၊
ယိုးဒယားမင်း၊ ထီးတစင်းကား³၊ ဘုန်းချင်းနိုင်ချင့်၊ မခိုင်းသင့်
လျက်⁴၊ တဖျင့်တပါး၊ ကြံမှောက်မှား၍⁵ အများဖျက်စီး၊
အချည်းနှီးလျှင်၊ ဘေးကြီးတွေလျှင်⁶၊

သည်ထောင်ချင်းမှာ၊ သတင်းမလှ အရှက်ရလည်း⁷၊
မချစ်တလက်⁸၊ ညွှန်လူးဝက်လျှင်၊ ပြာထက်တဖန်၊ အိပ်တုံပြန်
သို့⁹၊ မာန်တဘီဘီ (ဖိဖိ?)၊ လက်ရုံးချီလျက်¹⁰၊ ဇမ္ဗူဒိလုံး၊ ကြိုး
(ကျိုး?) အံ့ရည်ချိန်၊ ငါနရိန်ကို¹¹၊

ဝရဇိန်ကွန်ကွန်၊ သိကြားဟန်လည်း¹²၊ မလန်
လိပ်ပြာ၊ ဘယ်တောင်းထားအံ့¹³၊

အရာမတော်၊ ခါမလျော်က၊ ချွတ်ချော်စမြဲ¹⁴၊
သည်တပွဲမူ၊ အခဲမကျေ၊ ရှိနှင့်စေဟု¹⁵၊ ကွညီလာရုံ၊ ဗိုလ်ရှင်
တွင်¹⁶၊ သံယံစိုင်းပြင်း၊ အရေးခင်းလျက်¹⁷၊ ခပင်းဝန်းလည်း၊
ရှမ်းကိုးပြည်¹⁸ကို၊ နည်မျှမကျန်၊ မှောက်လွန်တိုက်သိမ်း၊
ငြိမ်းပြီးခါသော်¹⁹၊

သာသနာတည်ထွန်း၊ မြန်ဦးစွန်းတက်၊ ကြွန်းတဆူ
ထူအံ့ရည်သန်²⁰၊ ကိုယ့်အားအန်နှင့်၊ မတန်လေစွ၊²¹
တိမာနဟု²²၊ ဒုက္ခလောလော၊ ဖရာဘော²³ကို၊ မနောဖိုက်
ကျိုး၊ အမြိုက်သုံးသည်²⁴၊ လက်ရုံးထောင်ထောင်ထားထား
တည်း²⁵။

The king of Yo-da-yar, who reled an in-
dependent country of Yonaka on the Jambudipa
continent, the centre of 10,000 world-systems,
though not proper to compete in glory, thought
(and acted) disorderly and erroneously, so that
many met in vain great dangers and damages.

He received shame and disgrace (in the
eyes) of (other) kingdoms, but did not give up
(the scheme.) dike a mudk-stained hog that sleeps
again on a heap of ashes, he raised in fury the
upper arm in the shape of challenge and
proclainmed, saying, "(Even) Sakka.

With his radiant thunderbolt cannot de-
ter me, the king of men, who intended to take in
possession the entire Jambudipa continent. I'm
neither startled nor wracked.

At the audience with his generals, he told
them: 'Things used to go wrong when circum-
stances are inopportune and timing is improper.
Let by-gones be by-gones. But I'm implacable.'
They (then) zealously plotted and eagerly agreed
that, after attaching, occupying.

completely, not leaving even the sedi-
ments, and pacifying all nine Shan king-doms in
the surrounding, they would found a dynasty on
the pinnacle of sasana-shining Myanmar which
was beyond their strength and power. Impelled
by the conceit of highest degree.

they bare in mind and accepted happily
(that scheme) which meant much sufferings and
ruins. In a sign of challenge, they raised their
upper arms.

- 30.1 ဇမ္ဗူဒိပ်မြေ၊ သောင်းချက်ငွေတွင် 'on the Jambudipa continent, the centre of 10,000 world-systems.'
- 30.2 ဧကဒေသ၊ တဌာနထက် 'one place'
ဧကဒေသ 'one place, single region' (Pa-eka+desa)
တဌာန 'one place' (Pa-thana)
- 30.3. ယိုးဒယားမင်း၊ ထီးတစင်းကား 'king of Yo-da-yar, an umbrella', i.e. king who owns a white parasol or an 'independant king'.
- 30.4 ဘုန်းချင်းနိုင်ချင်း၊ မခိုင်းသင့်လျက် 'though not proper to compare and compete in glory'
နိုင်ချင်း (v) 'compare in mass, or length, or height, etc., of two different things.'
ခိုင်း (fr. ခိုင်းနှိုင်း) (v.) compete in 8th.
- 30.5 တဖျင့်တပါး၊ ကြံမှောက်မှား၍ 'think erroneously in disorder' တဖျင့်တပါး (arch) 'chaos, at sixes and sevenses.' မှောက်မှား (v) 'to err.'
- 30.6 အများပျက်စီး၊ အချည်းနှီးလျှင်၊ ဘေးကြီးတွေ့လျှင် 'many face or encounter danger and receive for nothing အချည်းနှီး (adv.) 'in vain, fruitlessly.'
- 30.7 ပြည်ထောင်ချင်းမှ၊ သတင်းမလှ၊ အရှက်ရလည်း 'Lit. though one gets shame and one's news are not beautiful over the kingdoms; i.e. despite shame and disgrace between (two) kingdoms.'
ပြည်ထောင် 'union, country, kingdom.'
- 30.8 မချစိတ်လက် 'Lit does not drop mind and hand i.e. 'does not give up the struggle.'
- 30.9 ညွန်လူးဝက်လျင်၊ ပြာထက်တဖန်၊ အိပ်တုံပြန်သို့ 'Like a marsh-stained hog sleeps again an ashes' ညွန် 'mud, marsh' ပြာ 'arh' အိပ် (v) 'sleep' ဝက် 'pig, hog.'
- 30.10 မာန်တဖီဖီ၊ လက်ရုံးချီလျက် 'behave belligerent by and roaring out a challenge? မာန် 'pride, conceit' (Pà. màna). လက်ရုံး 'upper arm' ချီ 'lift up'.
- 30.11 ဇမ္ဗူဒိလုံး၊ ကျုံးအံ့ရည်ချိန်၊ ငါနရိန်ကို 'me, the king of man who intended to rule (by collecting all) the entire Jan budipa-continent. ငါနရိန် 'I, the king' ငါ 'I' နရိန် 'king of men' (Pà. nara+inda)
- 30.12 ဝရဇိန်ကွန်ကွန်၊ သိကြားဟန့်လည်း 'even though king of goods, with his shining thunderbolt, prevents' သိကြား 'king of goods' (Pà. sakka, skt. sakra)
ဝရဇိန် 'diamond, thunderbolt' (Pà. vajira)
- 30.13 မလန့်လိပ်ပြာ၊ ဘယ်ထောင်းထားအံ့ 'Lit. (my) butterfly is not frightened and there is no convulsion;

လိပ်ပြာ (butterfly) in Burmese animism is a visible symbol of spirit or soul or a life-principle residing in one's physical body, and, as such, is often used in the sense of 'mind or consciousness'

ထောင်း (or ထောင်းထာ) is a wrackage to mind ဘယ် (Lit. which, what, where, etc.) is here used as a question to emphasize the fact that there is none of mind-damage'. The whole expression, therefore, should be interpreted as 'feel neither fright end not distressed.'

- 30.14 အရာမလျော်၊ ခါးတော်က ချွတ်ချော်စမြဲ 'It is a fact that things go wrong when circumstances and timing are not proper.'
- 30.15 အခဲမကျေ၊ ရှိနှင့်စေဟု 'saying' let it be so but I am implacable' This refers to king of Yo-dar who had to tolerate the defeat.
- 30.16 ဗိုလ်ရှုခံတွင် 'at royal audience'
- 30.17 သံယဗိုင်းပြင်း၊ အရေးခင်းလျက် 'display or discuss the matter to aspire or plot farwently for rally'
- သံယ (arch) 'rally' ဗိုင်းပြင်း (v) aspire for or plot or conspire zealously.' In အရေးခင်း 'spread the matter, ခင်း (fr ခင်းကျင်း) may also mean 'display before many' or ' discuss among many'
- 30.18 ခပင်းဝန်းလည်၊ ရှမ်းကိုးပြည်ကို 'all nine shan kingdoms in the surrounding.'
- 30.19 နည်မျှမကျန်၊ မှောက်လှန်တိုက်သိမ်း၊ ငြိမ်းပြီးခါသော် 'after fighting occupying completely and restaring peace; နည် (fr. အနည်) 'sediment' မှောက်လှန် 'turn upside-down and up'
- 30.20 မြန်ဦးစွန်းထက်၊ ကြွန်းတဆူ၊ ထူအံ့ရည်သန် 'eager to build a palace on the prinnacle of Myanmar' ဦးစွန်း 'peak, prinnacle' is here figuratively used to the country of Myanmar.
- 30.21 ကိုယ့်အားဟန်နှင့် မတန်လေစွ 'not competent with (his) strength or power.'
- 30.22 တိမာန 'conceit of highest quality or degree' (Pà.ati+mána)
- 30.23 ဒုက္ခလောလော၊ ပရာဘော 'Loss of life full of much suffering or dukkha'
- လောလော 'uery much' ပရာဘော 'Loss in life, defeat, recium, disgrace' (Pà.pará+bhava)
- 30.24 မနောပိုက်ကျုံး၊ အမြိုက်သုံးသည် 'take or use (this idea) earnestly as a delicious thing.'
- မနော 'mind, consciousness' and ပိုက်ကျုံး 'gather up fewently.'
- 30.25 လက်ရုံးထောင်ထောင်ထားထားတည်း 'the upper arm raised up in defiance.

အယုဇ္ဈသခင်¹၊ ယွန်းသူသူင် (ရှင်?) လျှင်၊ မာန်ဝင်
ဟုံးစုံးသံပကြီးလျက်²၊ ကျိုင်းရုံးနန်းလျာ၊ ဥပရာနှင့်³၊ မိစ္ဆာရန်
လေး၊ စင်ကြောင်းဆေးသည်⁴၊ ဘထွေးတော်ချစ်၊ နန်းနွယ်
စစ်တည်⁵၊

စုံတစ်ကွံမဲ့၊ ဝံစာမိရသနစ်⁶၊ ရွှေစုလစ်နှင့် သင်းကျစ်
သားသား⁷၊ ယွန်းယောက်ျားကို၊ ကိုယ်ဖွားဘန်ဘန် (ဖန်ဖန်?)၊
ကြီးမှူးရံ၍ ဉာဏ်လက်ရုံးအား၊ အခေါင်ထားသည်⁸၊
ဘယားဘယသိဒ္ဓိ၊ နံ့သိကျော်ကြား၊ နတ်ယောက်ျားသို့⁹၊
ဘယားဂရုဗာဟု ဗိုလ်စုကွပ်ကဲ၊ မတ်သူရဲလည်း၊ ယာဝဲတသွန်၊
သဲသဲဝှန်မျှ¹⁰၊

ကျိုင်းလွန်မြို့စား၊ ထီးစည်ခြားသည်¹¹၊ စော်ဘွားကြီး
ဝံ့သာ၊ ငါတခံခဲ၊ ရာဇသံနှင့်၊ မိုင်းနဲစားသား၊ ဗညားပရဝံ¹²၊
ကိုယ်ရည်ယုံတို့¹³၊ ဗိုလ်ပုံဖတ်ခြံ၊ ထပ်ထပ်ရံလျက်၊ ဝန်ခံ
နှစ်သောင်း၊ သူရဲကောင်းတွင်¹⁴၊

လက်စောင်းလက်ကူ၊ စွမ်းသန်သူ¹⁵လည်း၊
လူအဖည်း ဖည်း၊ ချပ်ဝတ်ချည်းတည်¹⁶၊ ရိုက်ဟည်းမုန်သွင်¹⁷၊
ရန်လိုခင်သည်၊ ဆင်တထောင်ကျော်¹⁸၊ မြေပေါ်ကြွားကြွား၊
ခွာမနားမျှ၊ ဗိုလ်ကြွားဖောက်ထွင်း၊ ငေါက်တိုင်းနင်းသည်¹⁹၊
မြင်းနှင့်ရထား၊

ရေမအားတည်²⁰၊ လေးမြားမီးပေါက်၊ အမြောက်
စိန်သံ မြေကြီးရွံ့မျှ²¹၊ အောင်လံညီးညီး၊ စည်မောင်းတီး
လျက်²²၊ စစ်ကြီး အုပ်(တ်?)အာ၊ ချီတက်လာသည်၊
မြေချာပိတ်မျှ ဝန်းလျားတည်း²³။

Full of pride and proclaiming aloud, the
ruler of the Yuns and Lord of Ayujjhaya (pre-
pared for a battle. The crown prince of Kyaiyum
kingdom and his loved uncle, a genuine descent
of royal blood and clearer of minor.

wrong sponents, Sun-htit Kun-mun Van-
sar-di-ra-sa-nit by name, who was a male Yun
native wearing a prominent frantlet. Lioing in a
gold-topped mansion, were given several men
of their calibre to surround them. Phra Ba-ya-
sid-di who was considered most excellent.

in both mental and physical strength and
phra Ga-rum-bar-her, who was widely lanown
as a god-man, were placed together with
ncemeraces brave, leading officers on his left and
right. (The general was also) surrounded repeat-
edly by the multitude of men-of-arms

under Sawbwa Tri Vain-sa, govermar of
independent Kyai-lun and exceedingly stubbarm
and conceited Banyar Pa-ra-wun, lord of Mai-
nam. Among the 20,000 warriors who pledged
allegiance (to the king) were may strong and
skilled in the martrial art of self-defence and all
were in coats-of-mails.

(Also included) were over 1009 militant
elephants on musth, along with in-numerable
chariots and horses which would stampede at
every berating, nimbly and repeatedly, brought the
troops. Bangs of bows and arrows, guns, can-
nons and mortars made even the earth fear with
respect. With flags fluttering and drcems and
gongs resounding, the huge army came march-
ing, almost filling the ground in both circum-
ference and length.

- 31.1 အယုဇ္ဈသခင် 'Lord of Ayujjha' Ayujjha is here sad in place of usual Ayuddhaya and it means 'not to be fought or inviaible.'
- 31.2 မာန်ဝင်ဟုံးစုံး၊ သံပကြုံးလျက် 'full of pride and proclaiming aloud in exultation'
မာန်ဝင် 'pround, conceited, full of pride' (Pa. mana)
ဟုံးစုံး (arch). 'be jubilant'
သံပကြုံး 'proclaim aloud of one's own power, e
- 31.3 ကျိုင်းရုံးနန်းလျာ၊ ဥပရာ 'Crown Prince of Kyai-yun kingdom'. နန်းလျာ 'heir apparent to the throne'
ဥပရာ 'crown prince' (Pa. upa + rājā)
- 31.4 မိစ္ဆာရန်လေး၊ စင်ကြောင်းဆေးသည် 'Lit: wash for cleanliness the insignificant enemy-heretics; i.e. clear or remove kminar heretical opporents'
မိစ္ဆာ 'wrong, heretical in thought (Pà. micchà)
- 31.5 ဘထွေးတော်ချစ်၊ နန်းနွယ်စစ် 'Loved royal uncle, genuine descent of royal family'
ဘထွေး 'Uncle, brother of father or mother'.
- 31.6 စုံထက်ကွဲမွဲ ဝံစာမိရသနစ် 'Sun-htit Kun-mun-wan-sar-di-ra sa-nit'
- 31.7 ရွှေစုလစ်နှင့်၊ သင်းကျစ်သားသား၊ ယွန်းယောက်ျား 'Yun native male with a prominent frontlet who dwells in a gold-topped mansion.'
စုလစ် (archit) 'pinnacle an roofs'
'decorative frontlet that usually covers the farehcad of a Buddha's statue and also used by Myanmar kings.'
- 31.8 ဝိဉာဏ်လက်ရုံးအား၊ အခေါင်ထားသည် 'considered most excellent in physical and mental strength'
'knowledge, intelligence' (Pà. ñāna)
- 31.9 နဲ့သိကျော်ကြား၊ နတ်ယောက်ျားသို့ Like a widely-known god-man' နတ် 'god, dirty' (Pà-nàtha)
- 31.10 'multitude of men on both left and right'
ယာ 'right' ဝဲ 'left'
သဲသဲဝှန် ' a very huge crowd'
- 31.11 ကျိုင်းလွန်မြို့စား၊ ထီးစည်ခြားသည်၊ စော်ဘွားတြိဝံသာ 'Sawbwa Tri-van-sar, governar of Kyai-lun which stands independently'
ထီးစည်ခြားသည် 'Lit' umbrella and drum are dif ferent; i.e. of an independent sovercign.
- 31.12 ငါတခံ၊ ရာဇသံနှင့် မိုင်းနဲစားသား၊ ဗညားပရဝံ 'Lit. Lord of Mai-non, Banyar Pa-ra-wun, who used to say 'I,I' in a royal tome;'
ငါတခံ၊ ရာဇသံနှင့် '(speak) I, I in an authoritative, king-like style' expresses the nature of the speaker to be 'exceedingly proud, stubbam and conceited.' So the phrase may be para-phrased as 'Ba-nyar Pa-ra wun who is both very rude and proud'.

- 31.13 ကိုယ်ရည်ယုံ 'Lit (those who) believe in their own abilities, i.e. confident.
- 31.14 ဝန်ခံနှစ်သောင်း၊ သူရဲကောင်းတွင် 'among 20,000 warriors who had promised (to fight)
- 31.15 လက်စောင်းလက်ကူ စွမ်းသန်သူ 'those persons who are strong in the skill of hand-fighting or marthal art of self-defence.
- လက်စောင်းလက်ကူ 'hand-fight without arms.'
- 31.16 လူအမည်းမည်း၊ ချပ်ဝတ်ချည်းတည့် 'numerous man in coats-of-mail or chain-mail'
- အမည်းမည်း (arch.) 'numerous, many'
- ချပ် (or ချပ်ဝတ်တန်ဆာ) 'coat of mail; chain-mail'
- 31.17 ရိုက်ဟည်းမုန်သွင် 'making thunderous noises while musth flowing down'
- ရိုက်ဟည်း 'crying aloud' မုန် 'musth'
- 31.18 ရန်လိုခင်သည်၊ ဆင်တထောင်ကျော် 'Lit. more than 100 elephants which love and are fond of enmity; i.e. over 1,000 militant, belligerent elephants.
- 31.19 ဗိုလ်ကြားဖောက်ထွင်း၊ ငေါက်တိုင်းနင်းသည်၊ မြင်းနှင့်ရထား၊ 'horses and chariots which stampede at every berating through the soldiers'
- ငေါက် 'to berate' နင်းသည် 'to stampede, to step'
- 31.20 ရေမအားတည့် Lit not free to count, i.e. un-count, i.e. un-countable, beyond calculation'
- 31.21 လေးမြားမီးပေါက်၊ အမြောက်စိန်သံ၊ မြေကြီးရွံ့မျှ 'baws and arrows, guns, cannons and mortars the bongs of which make the earth fear with respect.'
- မီးပေါက် 'a match-lock or a gun'
- စိန် (fr.စိန်ပြောင်း) 'mortar' မြေကြီးရွံ့ is here made မြေကြီးရွံ့ to match in metre with အောင်လံ 'fear with respect.'
- 31.22 အောင်လံညီးညီး၊ စည်မောင်းတီးလျက်၊ 'flags fluttering brightly and beating drums and gongs'
- 31.23 စစ်ကြီးအုတ်အား၊ ချီတက်လာသည်၊ မြေချာပိတ်မျှ ဝန်းလျှာတည်း၊ 'a huge army was marching almost filling the earth both in circumstance and legth.'

ခေမာဝရာ သာလှတိုင်းစည်၊ ကျိုင်းတုံပြည်က¹၊
ဥဒသညပြုဗ္ဗ၊ ယူဇာနာလျှင်၊ သင်္ချာခန့်ထောက်၊ ငါးပြန်
လောက်၌၊ ²မြကျောက်တောင်ရေ ပိုက်ခွေရံကြို့၊ မိုင်းညောင်း
မြို့သို့၊ ³သူတို့စစ်အင်၊ ချင်းနင်းဝင်၍ မြေပြင်မလပ်၊
တကြောင်း ရပ်၏⁴။

တပ်တသွယ်တုံ၊ များငိုလ်ပုံနှင့်⁵၊ ကျိုင်းတုံတောင်
လက်၊ ဘယက်မိုင်းဟဲ⁶၊ လွန်ခက်ခဲ၍၊ ရဲရဲတင်းတင်း၊
ဟိုပုံကွင်း က ဝင်းဝင်းအောင်လံ၊ စွဲရပ်ခံ၏⁷။ သံယံသည်ကား⁸၊
ရေကြည် စီးရစ်၊ သံလွင်မြစ်ကို၊ အဆစ်အပိုင်းဖရိုင်း
တားလျက်⁹၊ အရှေ့ ဘက်(ဖက်) က၊ ပြည့်နှက်ကျေးသီး၊
ကျိုင်းရုံးကြီး¹⁰ဟူ။

ထီးတဖွင့်မျှ¹¹၊ ဟော်ကွန်းဘူးနှင့်¹²၊ လူးဆဲနှစ်ခန့်၊
ပနားပိုင်ကို¹³၊ လက်နိုင်အုပ်ခြံ၊ ကျားနှယ်ဝံ၍¹⁴ ကျိုင်းတုံ
စသား၊ များလှပြိုင်းပြိုင်း၊ ကိုင်းပြည်ကျိုင်းနှင့် ¹⁵မိုင်းလည်း
ကိုးဝှမ်း၊ အရှေ့၊ ခြမ်းကို¹⁶၊

ပြွမ်းပြွမ်းပြိုက်ပြိုက်၊ အကုန်တိုက်မှ¹⁷၊ နန်းကိုဋ်ဟူစွာ
ဥပရာ¹⁸ကို၊ ဇေယာ (ယျာ?) သဘင်၊ မင်းခမ်းရင်၍¹⁹
နန်းဘင် ပြီးမြောက်²⁰၊ မြစ်အနောက်ကို၊

လက်ဖြော (ဖျော?) ကံတီးကာ၊ ပြီးလွယ်စွာဟူ²¹၊
ဒွာရာ ဝတီ၊ ပူရီစစ်သျှ (ရူ?) င်၊ စိတ်ကြီးဝင်သည်²²၊
ကျားသွင်မျက် မှောင်ဘားဘား (ဖားဖား?) တည်း²³။

The Yo-da-yar army invaded and encamped at Mai-nayung, filling every port of the town, encircled by the emerald-green mountain-waters, about 5 yojana-s to the east of beautiful and prosperous keng-tung also known as noble khama-rattha.

Another column of several troops stood defensive, bravely hoisting up bright banners of inctary, at hardly-accessible Ho-pong in the open and at Ba-yet and Mai-he south of Keng-tung. The cenanimous objective was to keep in their possession the 12 doo districts (presently) under the admi.

nistration of Pa-nar and the mansion of Kun-boo sawbwa together with thickly populated kyai-yun-gyi on the east of Than-lwin river, which meanders full of clear waters, using it as a demarcation line, as firmly as a tiger keeps (its prey) in its mouth. They would

(also) occupy, in all-out attack, the various eastern shans known as nine capitals of Mais and nine capitals of Kyais as Kengtung etc. (Only) after the uparàjà (crown prince), the heir-apparent to the kingship and royal palace, was enthralced, the regions to the west of Than-lwin would

easily be sized and occupied in such a shart time as that of a snap. The general of the Dvārāvati army (thus) became conceited and ware a broad scowl on his face like a tiger.

- 32.1 ခေမာဝရာ သာလှတိုင်းစည်၊ ကျိုင်းတုံပြည် 'beautiful and prosperous land of keng-tung (also) known as noble khema-rattha.'
Khema 'safe', vara 'noble, magnificent' and Khema-rattha is the classical name of Keng-tung, meaning 'Land of Peace.'
- 32.2 ဥဒသည်ပြုဗြ၊ ယူဇနာလျှင်၊ သင်္ချာခန့်ထောက်၊ ငါးပြန်လောက်၌ 'about 5 yujana-8 to the east of Keng-tung'.
ဥဒသည် and ပြုဗြ, both signifying the East, are respectively derived from Pà.undaya and skt.purva'
- 32.3 မြကျောက်တောင်ရေ၊ ဝိုက်ခွေရံကြို့၊ မိုင်းညောင်းမြို့ 'Mai-nyaung town encircled by emerald-green mountain-water'
- 32.4 မြေပြင်မလပ်၊ တကြောင်းရပ်၏ 'stopped and comped filling the entire face of the ground'
- 32.5 တပ်တသွယ်တုံ၊ များဗိုလ်ပုံနှင့် 'another cohemn of troops in great number'
- 32.6 ကျိုင်းတုံတောင်လက်၊ ဘယက်မိုင်းဟဲ 'Ba-yet and Mai-he on the south of Keng-teng'
- 32.7 တိုပုံကွင်းက၊ ဝင်းဝင်းအောင်လံ၊ စွဲရပ်ခဲ၏ 'camped at Ho-pun open field and defended with hoisting flags brightly fluttering.'
- 32.8 သံယံသည်ကား (what is decided at) the rally' သံယံ (arch) 'rally' is here used as the outcome of the rally made among Yo-da-yar officers.
- 32.9 အဆစ်အပိုင်းပရိုင်းတားလျက် 'dividing or making into barricaded partions or parts.'
ပရိုင်း (arch.) 'barricade, wall'
- 32.10 အရှေ့ဖက်က၊ ပြည့်နှက်ကျေးသီး၊ ကျိုင်းရုံးကြီး 'on the east Kyai-yun-gyi constituting numerous villages.
ပြည့်နှက် (Lit: stuffed into) 'numerous, mony'
ကျေးသီး 'individual villages'
- 32.11 တီးတပွင့်မျိုး 'release of a (white) umbralla; i.e. a chieftain, a ruler.
- 32.12 ဟော်ကွန်းဘူး 'manar of the Shan Sawbwa at kcen-boo' ဟော် 'mansion of a Shan chief'.
- 32.13 လူးဆွဲနှစ်ခရိုင်၊ ပနားပိုင် '12 Lao districts under the control of Panà.'
- 32.14 လက်နိုင်အုပ်ခြုံ၊ ကျားနှယ်ငုံ၍ 'ably control and administer as a tiger keeps 8th in its mouth
ကျား 'tiger' (parth.) encting similarity, equivalent in usage to adus. 'as, like' etc. ငုံ 'keep 8th. in the mouth without chewing'.
- 32.15 ကျိုင်းတုံစသား၊ များလှပြိုင်းပြိုင်း၊ ကိုးပြည်ကျိုင်းနှင့် 'nine different and various Kyai cities like keng-teng (i.e. kyai-ton) etc.
စသား 'beginning with, or ecetras'

- 32.16 မိုင်းလည်းကိုးဝမ်း၊ အရှေ့ရှမ်း 'nine Mais or shans on the east (of Than-lwin)'
- 32.17 ပြွမ်းပြွမ်းပြိုက်ပြိုက်၊ အကုန်တိုက်မှ 'attack-all without discrimination thoroughly and continuously'
     ပြွမ်းပြွမ်း 'all mixed without discrimination'
     ပြိုက်ပြိုက် 'continuously or heavily'.
- 32.18 နန်းကိုဋ်ဟူစွာ၊ ဥပရာကိ 'the corwn prince said to be heir-apparant'
     နန်းကိုဋ် (or နန်း+ မကိုဋ်) 'palace and decalated head-dress.'
- 32.19 ဇေယျာသဘင်၊ မင်းခမ်းရင်၍ 'arrange or prepare a victorious, royal occasian'
     ဇေယျာ 'victory' (Pà. jeyya)
     သဘင် 'celemony, fastivity' (Pà. sabhà)
     မင်းခမ်း (fr.မင်းခမ်းမင်းနား) 'royal occasion'
- 32.20 နန်းတင်ပြီးမြောက် 'after enthronement'
     နန်းတင် 'place sb.on the throne'
- 32.21 လက်ဖျောက်တီးကာ၊ ပြီးလွယ်စွာ '(it would be) easily finished in so shart a time as that of a snap'
- 32.22 ဒွါရာဝတီ ပူရီစစ်ရှင်၊ စိတ်ကြီးဝင်သည် 'the ruler of Duàràvati capital felt conceited'
- 32.23 ကျားသွင်မျက်မှောက်ဖားဖားတည်း ' (he had) a broad frown or scowl like a tiger'

မင်္ဂလာရွှေပို(ဘို?) ရန်ဖြူပဌမ၊ အောင်ဦးစဉ်¹
ဥတ္တရဟိမဝန်၊ ဣာစွန်တောင်တည်၊ တိဗက်ပြည်မှ²၊
ညာလည်ရစ်သွန်၊ စီးလာရှန်သည်၊ သဲလွန်ကမ်းခြေ³၊ ဤဘက်
မြေ၌၊ ပဒေသရာဇ်၊ မင်းစစ်သည်း (သီး)ခြား၊ ထီးကိုးပါးနှင့်⁴။

စော်ဘွားတပ်ပေါင်း၊ အသောင်းသောင်းတည်⁵၊
ခနောင်းရစ်ကွေ့၊ မြစ်အရှေ့က⁶၊ ဓလေ့အထူး၊ ⁷ယွန်းလူးစုမျိုး၊
လူတရား⁸ကို၊ တန်ခိုးတော်အုပ်၊ ရွှေလက်ဆုပ်၍၊ ချုပ်ဘိသော
လား⁹၊ ကိုယ်တော်စားလျှင်¹⁰။

ယော်ကျားရည်ကောင်း¹¹၊ ရန်ညောင်းခုတ်ဖျည်၊
နန္ဒသေည်သို့¹²၊ ညာဉ်ဝိရိယ၊ ဗလခုံခိုင်¹³။

ရဲခေါင်တိုင်သည်၊ ကျော်လှိုင်အံ့ခြီး(ချီး?) ဆောင်
ယောင်တီးနှင့်၊ မင်းကြီးမဟာနော်ရထာ¹⁴၊ မည်သာတင့်မော၊
မတ်ဩရောကို¹⁵၊ ကမ္ဘောဇတိုင်း၊ ပြည့်လှိုင်းဗိုလ်စု၊
ခြောက်ထောင်ပြုသား¹⁶။

ကြီးထူပြောစည်၊ မိုးနဲပြည်က¹⁷၊ ကျည်သရေလား၊
ရပ်တန့်နား၍¹⁸၊ ပိုင်းခြားခွဲဝေ၊ စီရင်လေဟု၊ မြေသမုဒ်ဆုံး၊
ပတ်ကုံးကွပ်နှိပ်¹⁹၊ ကိုးတောင်ထိပ်ကို၊ ဘုန်းရိပ်ခြုံပတ်၊
မင်းမင့်နတ်က²⁰၊ လေးမြတ်တင့်ကဲ၊ ရာတော်လွှဲသည်၊ စောရဲ
မတ်ခေါင်ယောက်ျားတည်း²¹။

At the beginning of the first conquest (by king Mindon over invincible and auspicious Swhebo, on the hither bank of River Than-Lwin meandering in torrents from Tibet in the Himalayas in the north, where originate forests and morin tains, there are tens of thousands of armed forces under.

Saw-baws who (themselves) were independent and genial lords with nine white umbrellas. On the eastern side of the river, full of twisting whirl pools, there were tribes of yuns and doos with distinct customs or traditions.

To rule these peoples authoritatively as if in a golden grasp on his behalf the king (selected) his famous praise-worthy and lion-like minister Mingyi Maha Naw-ya - thar, with a golden brelia as on insignia of office, who was and able, energetic, intelligent, diligent,

Strang and exceedingly brave man like Nan-di-the-na. He was sent out to the large and prosperous Moe-nie capital in kamboja province, which could raise and contribute 6,000 soldiers, with a mission to be based there and to supervise and administer (the military

operations) like a lion. (Thee) the powerful and glorious king of kings, who entirely controls all earth and water, most sincerely deputed the magnificent and gallant man to rule the nine mountain-tops.

- 33.1 မင်္ဂလာရွှေဘို၊ရန်မြို့ပဌမ၊ အောင်ဦးစဉ် ' at the beginning of the conquest over invincible and porpitious shwe bo' Shwe - bo is one of the 5 names of Konboun founded by Alaung - pa -ya.
- 33.2 ဥတ္တရဟိမဝန်၊ ဟောစွန်တောင်တည်၊ တိပက်ပြည်မှ ' from Tibet in the vtimalayas in the north where forests and mountains originate'
ဥတ္တရ ' north, nothern, province' (pa uttara) ဟိမဝန် the Hinakatas' is indis crinimatively called ဟိမဝန္တာတောင်/တော 'Himovan mountain / faest' in Burmese, mening 'snow + vorniting' (Pa. hima + vanta)
- 33.3 ညာလည်ရစ်သွန်းစီးလာဝှန်သည်၊ သဲလွန်ကမ်းခြေ 'bank of Than-Lwin which flows down in a snak-like manner or meonders in torreints'
- 33.4 ပဒေသရာဇ်၊ မင်းစစ်သီးခြား၊ထီးကိုးပါးနှင့် 'gauine, independant feudal lords with nine umbrellas' ထီး (frထီးဖြူ)'white umbrella' is a symbol of sovereignty or kingship.
- 33.5 ဇော်ဘွားတပ်ပေါင်း၊ အသောင်းသောင်းတည် 'tens of thousands of tropes controlledb by shan chief-tains called sawbaw. သောင်း 'ten thousand'
- 33.6 ခနောင်းရစ်ကွေ့၊ မြစ်အရှေ့က 'east of the river which snakes with winding whirlpools' ခနောင်း 'whirpool' (Man kanium)
- 33.7 ဓလေ့အထူး 'distinot habits or charcteristics' ဓလေ့ 'custom, habits, manners, traditions'
- 33.8 ယွန်းလူးစုမျိုး၊ လူတရား 'a nation of Yun and Loo tribes or a hereality of Yun and doo peoples'
- 33.9 တန်ခိုးတော်အုပ်၊ ရွှေလက်ဆုပ်၍၊ ချုပ်ဘိသောလား 'as if overwhealring them with (his) power and holding them tight in the golden grasp of grips' လက်ဆုပ် 'keep tight and hold in the hands'.
- 33.10 ကိုယ်တော်စားလျှင် 'in the king's place or on his behalf' ကိုယ်တော် 'royal body (of the king) or the king.
- 33.11 ယောက်ျားရည်ကောင်း 'Man of good abilities'
- 33.12 ရန်ညောင်းခုတ်ယှဉ်၊ နန္ဒီသေည်သို့ 'like Nan-dir-then na who cuts and entangles the enenies' နန္ဒီသေည် (fr. Nan- di-the-na or Pa Nandisena) is the name of the wise and wirly minister of Pataliputta who challenged and defeated, for the sake of hisking, and out-mumbering enemy under a mighty king, by employing effectivly the military stratagem in a jotaker story named culakalinga jataka. He was inmor talized by a pyo compsiton in Burmese in different and voried stratagem for military purposes. bearing his name in the time of Sin-byu-shin Min
- 33.13 ညာဉ်ဝိရိယ၊ ဗလနံခိုင် '(possess) funnly intelligence, perseverance and physical strength' ဉာဉ် 'habit or intelligence (Pa nan a).

ဝီရိယ 'diligence, perseverance' (pa viriya)
ဗလ 'strength, power' (Pa bala)

- 33.14 ရဲခေါင်တိုင်သည်၊ ကျော်လှိုင်အံ့ချီး 'wonderfully famous and exceedingly brave'
- 33.15 ဆောင်ယောင်ထီးနှင့်၊ မင်းကြီးမဟာနော်ရထာ 'Mingyi Maha Nawrathar complete a royal insignia of a golden umbrella'
ထီး 'umbrlalla' here signifies a golden umbrella the king used to bestow on ministers for distinguished valour or service.
- 33.16 မတ်ဩရောကို 'the minister (the king) loved as his own son; i.e son like minister;
ဩရော (fr ဩရ) 'one's own son' (Pa orasa)
- 33.17 ကမ္ဘောဇတိုင်း၊ ပြည့်လှိုင်ဗိုလ်စု၊ ခြောက်ထောင်ပြုသား 'produces 6,000 troops in all in Kan-baw-za province'
ကမ္ဘောဇ is the classical appellation, given to the area now known as shan and kayah-states, similar to Aparanta or sumaparanta (western part of R-Aye-Yar-Wa-di) and Tamba-dipa (eastern bank of it)
ခြောက်ထောင်ပြု 'make 6,000' refers to the size and state of the town. Under the Burmese monarchical administration every city and town had to raise and provide a fixed number of soldiers to the royal army, depending on the size and population. 6000 is a fairly big number for a flourishing city.
- 33.18 မိုးနဲပြည်က 'from Moe-nai state (in shan province)
- 33.19 ကျည်သရာလား၊ ရပ်တန့်နား၍ 'stop there (and fight back) as a lion. ကျည်သရာ 'lion' (Pa. kesara)
- 33.20 မြေသမုဒ်ဆုံး၊ ပတ်ကုံးကွပ်နှိပ် '(one) who completely controls (all) towards the end of earth (or globe) and ocean' i.e king who controls all earth and water.
- 33.21 ကိုးထောင်ထိပ်ကို၊ ဘုန်းရိပ်ခြုံပတ်၊ မင်းမင့်နတ် 'the god of kings who overwhelms and covers nine tops with his power; i.e the king of nine shan mountain or nine states in shan province.
- 33.22 ရာတော်လွဲသည် စောရဲမတ်ခေါင်ယောက်ျားတည်း 'the magnificent and brave man who was deputized (by the king); if signifies Main-gyi-maha-naw-ra-tha who was sent to Kan-bo-ja Province.

မိုးနဲရွှေပြည်၊ ရာတော်တည်¹သည်၊ အရှည်ရေးမြင်၊
မတ်ကျော်ထင်²လျှင်၊ သူ့သျှင် (ရှင်³) ယွန်းသား၊ ယိုးဒယား
တို့၊ စစ်အားအင်ကောင်း၊ ချီလာကြောင်း³ကို၊ ဦးခေါင်းကြာ
သွင်၊ သံတော်တင်သော်⁴၊ ဘုရင်များထွတ်၊ လွတ်သားနက်တံ၊
ထွေတော်သံကား⁵၊ အကမ္ဘာတာ၊ သုံးလူချာတို့⁶၊

သစ္စာပွင့်အံ့၊ နှုတ်ရန်⁷ကို၊ တုံတုံစားစား၊ ခံပြီးငြား
လျက်⁸၊ သူ့အားသွေးပေါက်၊ ယင်တသောက်မျှ⁹၊ ရောက်စေ
သဖြင့် ငါမသင့်ဟု၊ ခွင့်မမြော်စွာ¹⁰၊ မတကာသား¹¹။

ဒွာရာသနင်း၊ ထီးတစင်းနှင့်၊ ယွန်းမင်းသူပုန်၊ ကြမ္မာ
ကုန်ကို¹²၊ ကရုဉာတိတ်၊ မြတ်သည့်စိတ်ဖြင့်¹³၊ ထိတ်ရုံလန်ရုံ¹⁴၊
ယွန်းဗိုလ်ပုံကို၊ တောအုံလေးမြေ၊ နှင်ထုတ်လေဟု¹⁵။

ရွှေဗျာဒိတ်ညွန့်၊ သရက္ခန်သည် လေသွန်ပျံ့ပျံ့ရှား
ရှားတည်း¹⁷။

The far-sighted and best known minister posted at Moe-nei (i.e) Maha Naw-Ya-thar) shikkocd, with his clasped hands like a lotus on his forehead, and reported to the king that the Yo-da-yars, the people of Yun country, were marching with might and main. The king (then) made this pronouncement

ment: 'I have already received firmly the vocal declarations from Buddhas of several worlds that I will be a Buddha (in future) So it is improper for me to shed others' blood even a drop much enough for a fly to drink with noble kindness in your heart.

just fighten him and drive away the Yan recler, the king of Dvaravati who owns the white umbrella, the ignorant and law soldiers the doom fated rebel along with his Yun army to a further jeenle.

The king (thus) gave the royal pronouncement which, with the scent of sandalwood spreaded for and wide like the wind.

- 34.1 မိုးနဲရွှေပြည်၊ ရာတော်တည်သည် 'posted at golden capital of Moe-nei'
- 34.2 အရှည်ရေးမြင်၊ မတ်ကျော်ထင် 'famous minister who in far - sighted (into the future)
- 34.3 စစ်အားအင်ကောင်း၊ ချီလာကြောင်းကို '(that) thay came marching with might and main'
- 34.4 ဦးခေါင်းကြာသွင်၊ သံတော်တင်သော် 'lit send royal voice with hando like a lotus on the head: i.e to inform royalty most respectfully.
- 34.5 ဘုရင်များထွက်၊ လွတ်သားနတ်တံ၊ ထွေတော်သံ 'the royal pronouncenment, the inauguhal order made by the chief of the kings'
- 34.6 အကမ္ဘာဘာ၊ သုံးလူ့ချာတို့ 'lit the centres of three peoples in several worlds; i.e every Buddha in every world.
အကမ္ဘာဘာ 'several wrolds ' is formed by adding ကမ္ဘာto ကမ္ဘာ with a prefix အ which, in this context, serves as a particle to denote multiplicity or much'
သုံးလူ 'three people's means 'heemans,gods and brahma,
- 34.7 သစ္စာပွင့်အံ့၊ နှုတ်ရန်ကို 'lit the vocal forgrance that he will be entightened; i.e sexred precrdainment that he will realize the four truths on be a Buddha
- 34.8 တုံတံးစားစား၊ ခံပြီးငြားလျက် 'after having received the (preordaiment) resouletly'
တုံတံးစားစား (adv) resolutely unflinchingly
- 34.9 သူ့အားသွေးပေါက်၊ ယင်ထသောက်မျှ '(let) his blood bleed a drop much enough even for a fly's single drink'
သွေး 'blood' ယင်'fly'
- 34.10 ခွင့်မမြော်စွာ 'lit not seeing or expecting the chance or opportunity; i.e not understanding the situation or ingornat'
- 34.11 မ၊ တကာသား 'lit sons of various mothers' the wordd in rather abusive, indicanting that the troops in the Thain army are of low charcters born of law mothers'
- 34.12 ယွန်းမင်းသူလုန်၊ ကြမ္မာကုန်ကို 'the rebethous Yun king whose fate is at an end;
ကြမ္မာကုန် 'fata at an end is here so used as to describe that the person in question is facing one of the four causes of doath; viz. death dece to the exhaustion or finish of one's life span.
- 34.13 ကာရည်ဟိတ်၊ မြတ်သည့်စိတ်ဖြင့် 'with a noble feeling of kindness or caused by compassion'
ကာရည + ဟိတ် 'caused by compassion or kindness (pa karunna + hetu)
- 34.14 ထိတ်ရုံလန့်ရုံ 'just to get frightened and scared'
- 34.15 တောအုံဝေးမြေ၊ နှင်ထုတ်လေဟု 'that (you) drive then away to further jungle of forest' နှင်ထုတ် 'to exper, to bonish, to drive away'

- 34.16 ရွှေဗျာဒိတ်ညွန့်၊ သရက္ခန်သည် 'Lit instruct golden preordainment and in tone'
ဗျာဒိတ် 'preordinment or prophecy made by the Buddha (s) or royalty' (skt byaditta)
သရက္ခန် (uncertain etymology) may come from Pa sara + gandha 'sandalwood' or Pa sara
+ khandha 'voice + group or intone'
- 34.17 လေသွန်ပျံ့ပျံ့ရှားတည်း 'the wind spreads for and winde' when taken together with 34.16 the
expression means 'the king instructs the prophecry or royal command and the wind spreads
for and inted unith the sucts of sandalwood (coming from his mouth)

ဤအရာတွင် စကြာမိုးဖြင့်၊ တို့ဘုန်းပွင့်၏¹၊ အသင့်
ယုတ္တိ၊ အရှိအမြင် မှန်ရာတွင်ကို² မတက်နှုတ်လျှပ်၊

ကမ္မည်းတပ်အံ့⁴၊ စေ့စပ်ကွဲပြား၊ စစ်သွားစစ်နေ၊
နှစ်ထွေကြံနက်၊ ကာကကွံနည်း၊ အားသည်းကျိုးနွံ၊ အညံ့ခံ⁵ဟု
သုံးစံးကရာဇ်၊ ဂုဏ်ခြောက်ဆစ်တွင်၊ ဝေဿဝတီ၊ လောကီစိုး
ခြံ၊ မာရ်မင်းတုလည်း⁷၊

တဟုံသဟသ်၊ ကုဒ္ဓိပါဒ်ဖြင့်⁸၊ စက်လွတ်ပစ်ချိုင့်၊
စစ်ကြီးဆိုင်၍၊ ပြိုင်ပစေကာ၊ မြူဆံလွှာမျှ၊ မညာမကြို၊ (ကျိုး?)
မတွန့်တိုတည့်¹⁰၊ မြင့်မိုရ်တချိန်၊ သမာဓိန်နှင့်¹¹၊ ဝရဇိန်ညာည်
(၉?) သမ္ပဗည (၉?)ဖြင့်¹²၊

ဖြတ်ယဉ်ကျင်းကျင်း၊ ဘုန်းတော်ခွင်းက¹³၊ မာရ်မင်း
လျက်ကဲ့၊ တန်ခိုးမဲ့လိမ့်¹⁴၊ အံ့ဘွဲ့အတိ၊ ရဲရဲညီသား၊ ကုဒ္ဓိဝိမ၊
ဘုန်းတေဇကြောင့်၊ အာသယဟူ၊ ဂုဏ်တဆူကို¹⁵၊

ဘူပထဗျာ၊ တည်ကြာသရွေ့၊ မသုံးလေတည့်¹⁶၊
မြေတက်ဝန်းကျင်၊ ကျွန်းလေးခွင်၌¹⁷၊ လူစင်စစ်သာ၊ မင်းချင်း
မှာသော်၊ ဘ(ပ?)ဇာတဓိ၊ ကျို့ဘွယ်(ဖွယ်?) ရှိလိမ့်¹⁸၊ သမ္မော
မိငြိမ်း၊ တသ (ဖ?)က ကမ်းကို¹⁹၊

လက်လှမ်းမီသူ၊ ဖြစ်တော်မူရွှေ²⁰၊ လူဖြင်ပည်းအား၊
ရင်တော်သားသို့²¹၊ သနားချစ်ခင်၊ ဆယ်ကယ်တင်သည်၊
သို့စင်ပိုက်ပိုက် ဖြားဖြားတည်း²²။

Here, concerning this mother, I will put
on the written record the logical reason of over
powerful king, whose feet are high in the stay
(or) who can fly in the stay with his treasure of
wheel) in order to avoid blames in future.

There are six kinds of actins customary for
on empetor to choose in tines of war

(1) negotiations with those at differences,
(2) going to war (3)marching to battle, (4)stand-
ing defensive employing the method dof
kākakhi (crow's eye) strategy, (5)alliance with
the stranger and (6)surrender to more powerfull.
Even if Māra, the Evil one with his 1000 arms,
reeking Vessavati heaven came

to fight, sending his powerful and hack-
ing weapon, Cour king) would feel neither fright-
ened nor concerned even the size of a dust or
haiv. Of the king, complete with concentration
as massive and fim as Mt. Meru and knowledge
and a attentiveness as hard as diamond, fights
back with his powers his opporent

despite the face that he is Māra the king,
will turn powerless. owing to his amazing, and
glowing powers of mystio nature, he never re-
sorts to the use of refuge or reliance upon as long
as the globe lasts of the dntagornist happens to
be a heeman king like himself from four
continants of oarth, what reason is there to stoop.

Because he is a man who has grasped the
enlightement tradilion (which) belongs) to thither
side of the ocean (of ro unds of existence) he
compassionate and loving,

saves multitude of men and holds them
in his arms endearingly like the children of his
own.

- 35.1 ဤအရာတွင် စကြာမိုးမြင့်၊ တို့ဘုန်းပွင့်၏ 'concerning this mother of our very powerful king whose feet is as high as the sky or who can fly with wheel. cakka ဘုန်းပွင့် '(one) whose power blooms; i.e very powerful
- 35.2 အသင့်ယုတ္တိ အရှိအမြင်၊ မှန်ရာတွင်ကို 'the logical or consequential turk which is axtant and see able or realizable.
အသင့်ယုတ္တိ 'consistent with logic or logical'
(Pā Yuth)
အရှိအမြင် 'what is in existence and what is seen; or reasonigy; spinion; view;
- 35.3 မတင်နှုတ်လျှင် Lit if not put on recoral the mouth is indecorous. The poot here defends his (up-coming) explanation why the king gives this order, because he foars that, if he fails to state this reason he would I he mis cenderstod on a reckless wanton wreter so the expres- sion မတင်နှုတ်လျှင် may be translated (I will explain) to avocal future blome'
- 35.4 ကမ္ပည်းတင်အံ့ ' (I will record in writing
ကမ္ပည်း writing; inscription'
- 35.5 စေတမိက္ခန္ဓာ၊ စစ်သွားစစ်နေ၊ နှစ်ထွေကြံနက်၊ ကာကက္ခိနည်း၊ အားသည်းကျိုးနွံ၊ အညံ့ခံ '(1) negotiation with those at varance, (2) making war, (3) march to battle, (4) standing defensive employ- ing the method of kākakkhi (the Crow's eye) (5) alliance with greater powers and (6) surrender to more powerful. These six methods are taditionally given ion an ancient Pāti text as choices for a king in times of war.
- 35.6 ထုံးစံဧကရာဇ်၊ ဂုဏ်ခြောက်ဆစ်တွင် 'six kinds of honour able practices customary for an experor' ဧကရာဇ် 'sola authoristy; an emperor' (Pā. eka + rājā)
- 35.7 ဝေဿဝတီ၊ လောကီမိုးခြုံ၊ မာရ်မင်းတုလည်း၊ 'Māra the king (or Euil one) who rules the entrie world of para nimita vessavati the highest heave of six cleva worlds. Māra မာရ်နတ် is the Buddhist Devil and has several other epithats as kanha (The Black One), Adhipati (the load), Pāpimā (the wicked one) etc.
ဝေဿဝတီ 'the abode of Māra - God' (Pā paraminmitavessawati)
- 35.8 ဗာဟုသဟသံ၊ ကုဒ္ဓိပါနိဖြင့် 'through his power of 1,000 arms' ဗာဟုသဟသံ '1000 arms's (Pā bāhu+ sahassa)
- 35.9 စက်လွတ်ပစ်ချိုင့်၊ စစ်ကြီးဆိုင်၍ ပြိုင်ပစေကာ 'even when (Māra) sending his powerful weapon to hack makes war' စက် 'powerful weapon' (Pā cakka)
ပစ်ချိုင့် 'throw, cut off or hack'
- 35.10 မြူဆဲလွှာမျှ၊ မညာမကြို၊ မတွန့်တို့တည်း ' neithis obedient nor show concern nor shrink even the size of a hair on dust
- 35.11 မြင့်မိုရ်တချိန်၊ သမာဓိနံနှင့် 'with concentration as huge as Mt. Mere မြင့်မိုရ် high mountain i.e Mt Meru' သမာဓိနံ 'mental concentration'

(Pā samādh:)

- 35.12 ဝရနိဉာဉ်၊ သမ္ပဇဉ်ဖြင့် 'Knowledge and attentiveness as enduring as a diamond
ဉာဉ် (or ဉာဏ်) knowledge intelleats (Pā ñāṇa)
သမ္ပဇဉ် 'attentiveness, awareness' Pā sami + pajañña
- 35.13 ဖြတ်သည် တျင်းတျင်း၊ ဘုန်းတော်ခွင်းက 'Lit if (the king) cust and penetrates entirely with his
royal power; i.e if the king fighto back with his power
တျင်းတျင်း (arch) all entirely
ခွင်း (v) to pierce with on arrow: to penetrote
- 35.14 မာရ်မင်းလျက်ကဲ့၊ တန်ခိုးမဲ့လိမ့် 'even the Evil one himself will lose (all) his power;
မာရ်မင်း (The Evil one) is like sturn in chistaniy and makes many attempto to subert Bud-
dha and Buddhism, including an assorsination plot on Buddha's life is considered the
most powerful among the supernatural beings.
- 35.15 ကုဒ္ဓိဝိဓ၊ ဘုန်းတေဇကြောင့်၊ အဘသယဟူ ဂုဏ်တစ်ဆူကို 'because of his surporisingly wonderful
and glowing paser of mystic nature, the honour known as 'refuge'
ကုဒ္ဓိဝိဓ 'kinds of mystic power ' (Pā iddi + vidha)
တေဇ 'power ; glory (Pā teza)
အာသယ 'refuge, abode, haunt' (Pā āsaya)
- 35.16 ဘူပထဗျာ၊ တည်ကြာသရွေ့ မသုံးလေတည့် '(he) does not use (it) as long as earth remains and
last'
ဘူပထဗျာ 'the earth, the globe' (Bur Pā bhimi + pathai)
- 35.17 မြေထက်ဝန်းကျင်၊ ကျွန်းလေးခွင်၌ 'in four cantinents all over the earth'
- 35.18 ပဇာတစိ ကြုံဖွယ်ရှိလိမ့် 'is there what reason to stoop? ပဇာ 'what' တစိ (Lit no seed, not a seed)
' not the size of a (seasone) seed !'
- 35.19 သမ္မောဓိဌမ်း၊ တစ်ဖက်ကမ်းကို 'the tradition of enlightened knowledge which is the other side
(of rounds of births)
သမ္မောဓိ 'enlightemment (Pā sain + bodhi) Sambahi (or sammāsambodhi) is the highest
knowledge attainable only to Buddhis, Pacceka - buddha (Lonely Buddhas) and Sāvakas
(Arahats)
- 35.20 လက်လှမ်းမီသူ၊ ဖြစ်တော်မူ၍ 'being a man who has reached or grasped (the samblodi)
လက်လှမ်း 'reach, grasp or hold of...'
i.e beeing a Buddha - embryo
- 35.21 လူဖြစ်ပည်းအား ရင်တော်သားသို့ 'multitude of men like (his) own, bosom sons, ဖြစ်ပည်း (arch)
many multitude much ရင်တော်သားသို့ like childrem born of his own womb
- 35.22 သို့စင်ပိုက်ဖြားဖြားတည်း 'hold endearingly colse to one's bosom on this way
ပိုက်ပိုက် 'hold is one's hand close to the brest'
ဖြားဖြား 'seducugly or endecringly

မင်းကြီးမဟာ နော်ရထာလျှင် ရွှေဗျာဒိတ်သံ၊ ဦးဖြင့်
ခွဲပြီး¹၊ သံလွင်ပြည့်လျှမ်း၊ အနောက်ကမ်းတက်²၊ မောရှမ်း
ဖြင့်ပဲ³၊ မိုးနဲကျော်ထိပ်၊ မိုင်းစိတ်မိုင်းပွန်၊ နောင်မွန်လဲချား၊
သီးခြားခရိုင်၊ မိုင်းကိုင်းမိုင်းပဲ၊ ခြံရံပတ်ဝန်း⁴၊ ကျိုင်းခန်းတလီ၊
သိန္နီဟဲလို့၊ နယ်ကို (ကုန်း) မလွတ်၊ သင်ညွတ်သင်မောင်း၊
သောင်းသောင်းများစွာ၊ ငွေစွန်ရွာက စသည်ပြောဟို သန်
ကိုယ်စွမ်းရဲ့ ပိုလဲခဲပဲနှင့်⁵၊ မိုးနဲရှိဟောင်း၊ ငါးကြောင်းငါးတပ်⁶၊

မလပ်မြဲ⁷၊ ကိုယ်ရံပြွမ်းပြွမ်း၊ သူကောင်းထမ်းတည့်⁸၊
ရှမ်းနှင့် မြန်မာ၊ ရက်ရောစွာသည်၊ ဘူတာရကွသ၊ ဒါနဝသို့⁹၊

ဖြဖြဗိုလ်ညီ ခေါ်ဘဏီတွင်¹⁰၊ ရဲဆီဝင်းဝင်း၊ ကြောက်
ရွံ့ကင်းသား၊ မင်းလှမင်းခေါင်ကျော်¹¹၊ ညာကျော်ဟိုးဟိုး၊
လက်ရုံးကိုးသား၊ နေမျိုးမင်းတင်သီဟသူ¹²၊ ခံယူဘွဲ့ထူးအမတ်
နှစ်ဦးကို၊ ကွပ်မျိုးစီရင်၊ စစ်ကဲတင်၍¹³၊ မင်္ဂလာရက်၊
စည်းလက်ကိုက်ညီ၊ အောင်တပ်ချီသည်¹⁴၊ မဟိသိမ့်သိမ့်
ချောက်ချားတည်း¹⁵။

Putting respectfully the royal command
into execution Mingyi Mahā naw-ratha (rasied
an army) of numerous, strong, powerful and
brave Maw shans on the west bank of Than-lwin
from places like well-known Moe-nei, Mai Seit,
Mai Pum, Naung mun. Lecher, indepemdent dis-
tricts of Mai-kaing and Mai- pan Kyai- Khan in
their environs sein ne, Helum and remving areas
as Thein nyut, Thin maw Ngwe gun and many
other

villages and added these recreits tp origi-
nal five units based in Moe- nei, Making (the
army) a angle- merate of numerous good
servisemen of shans and Myanmars, strong, brave
and powerful who stood infailigly and cenantly.
The bravest and fearless Mein- hal min gaeng
gyaw

who was like severs Dānawn the demon
among the countless tropes as many as a khobhani
and widely famous warries Ne myo min htin thi
ha thee were made seconds in command to ad-
minister and lead it.

The victorious army marched in orderly
manner on an auspicious day, making the earth
temble and shaky.

- 36.1 ရွှေဗျာဒိတ်သံ၊ ဦးဖြင့်ခဲ့ပြီး Lit 'receives on his head the voice of golden prophecies, i.e he very shediently obeys the royal command
- 36.2 သံလွင်ပြည်လျှမ်း၊ အနောက်ကမ်းထက် 'west bank of over flowing Than- Lwin River'
- 36.3 မောရှမ်းဖြင့်ပဲ 'plently of Maw Shans' ဖြင့်ပဲ (arch) 'plentiful, bountiful
- 36.4 ခြံရံပတ်ဝန်း 'surrounding an all sides'
- 36.5 သန်ကိုယ်စွမ်းရဲ ဗိုလ်ခဲနှင့် 'numerous officersd strong, brave and powerful'
- 36.6 မိုးနဲရှိဟောင်း၊ ငါးကြောင်းငါးတပ် 'five armies already camping in Moe- nei
- 36.7 မလပ်မြဲမြဲ 'unfailingly and steadfastly'
- 36.8 ကိုယ်ရံပြွမ်းပြွမ်း၊ သူကောင်းသည့် 'numerous good servicemen guarding their body
ပြွမ်းပြွမ်း 'mixed up or being together
- 36.9 ရက်ရောစွာသည်၊ ဘူတာရက္ခသ၊ ဒါနဝသို့ 'like Dānava the severe demon (belonging to the category of)bhita ရက္ခသ (Bur ရက္ခိသ်) is a term for demons, espacially water demons who reigns a particular pond and eats man enterious into their waters. Bhuta beings, living beings' is firequently referred to a particular category of horrible and pumitive beings believed to live east of Mt. Maru and guard that direction under king Dhatarattha. This Dānava (Bur tānoyakkha tā no ogra) appearing as a hero in one Buddhist Jātaka (sanaungga-singi Jātaka) is now a classic example to advocate for 'female infidelity'
- 36.10 ဖြူဖြူလှည့်၊ ခေါဘဏီတွင် 'in the army of khobhari sofdiers united and innumerable
- 36.11 ရဲဆီဝင်းဝင်း ကြောက်ရွံ့ကင်းသား၊ မင်းလှမင်းခေါင်ကျော်၊ 'Min hla min gaun gyaw who was fearless and brave.
- 36.12 ညာကျော်ဟိုးဟိုး လက်ရုံးကိုးသား၊ နေမျိုးမင်းထင် သီဟသူ 'Ne myo min htin thi ha thu, well known and a war like warrior
- 36.13 ကွပ်မျှူးစီရင် စစ်ကဲတင်၍ 'appointed commondersin chief to administer and lead (the army)
- 36.14 မင်္ဂလာရက်၊ စည်းလက်ကြိုညီ၊ အောင်တပ်ချီသည် 'The victorious army marches arderly in good form on auspicious day.
- 36.15 မဟီသိမ့်သိမ့်ချောက်ချားတည်း ' The ground shook and termbled မဟီ 'earth, ground' (Pā mahi)'

တိုင်းကမ္ဘာဇာ မိုးနဲကလျှင်¹၊ ကာလကောဇာ²၊
ထောင့်နှစ်ရာနှင့်၊ သင်္ချာအမြတ်၊ ပန္နရသံတည့်³၊ မိုးနတ်ရာသီ၊
တိထိဆန်းတက်၊ ဆဲလေးရက်ဝယ်⁴၊ ကောင်းဘက်ညွန့်တုံ၊
စည်းလက်စုံဖြင့်⁵၊ ချီတုံဖြောင့်တန်း၊ တစ်စခန်း၌၊ ရေငန်းချင့်
နှိုင်း၊ ရပ်လင့်ဆိုင်းလျက်⁶၊

ကျိုင်းခန်းနဂိုရ်၊ ယင်းခဗိုလ်ဟု⁷၊ ရန်လိုပေါက်ပြောင်၊
ကျောက်ခေါင်⁸ကို၊ လှံထောင်ထား(ခါး)လွတ်၊ သေနတ်
လုလင်၊ ဝန်းကျင်ရံကာ၊ ဗိုလ်တရာနှင့်⁹၊

ညီညီဆီးဆို့၊ ကျိုင်းတုံမြို့က၊ မကြို့(ကျို?)မရွံ၊ ခြင်္သေ့
ခဲသို့၊ မြဲမြဲစစ်ခြေ၊ စွဲရပ်စေ၍¹⁰၊ လွန်းမြေလူးခုံ၊ နယ်အကုံ
(ကုန်?) ကို¹¹၊ လုံးစုံငှ၊ မလစ်ရအောင်၊ ကြပ်မစိမ့်တွေ၊ ချီတက်
စေပြီး¹²၊ ဝေဝေခွဲခွဲ ကြောင်းတကွဲတုံ၊ မိုးပြုမြို့တောင်၊ ဘား
ပေါင်သမတ်၊ လမ်းသို့လွှတ်၍¹³၊ သမ္မတ သီဟရာဇ်၊ ချစ်ချစ်
သံဂေါ၊ တောင်လုံးကျော်သည်၊ တဘော်မည်သီး ကရင်ကြီး
နှင့်¹⁴၊

ပေါက်ထီးကျွဲဆိုး၊ ချိုအားကိုး¹⁵သို့၊ ကြယ်ဘိုးကြီး
ငယ်၊ မြိုင်ရိပ်ကွက်လျက်¹⁶၊ နယ်တသီးခြား၊ တောင်ကြီးစား
သည်၊ စော်ဘွားကဲ့သို့ ကရင်တို့လည်း¹⁷၊ ကရင်တို့လည်း၊
ဆီးဆို့တင်းကျပ်၊ ဇင်းမယ်လမ်းက၊ ဖုံးလွှမ်းသောတွေ၊
စွဲရပ်စေ၏¹⁸၊ အနေအခံ၊ စီရင်ပုံကို၊ အစုံအစု၊ ပြီးကုရွေ့
လျှင်၊ အရှေ့ဘုရင်¹⁹၊

ဗိုလ်စစ်အင်နှင့်၊ သံလွင်ကမ်းခိုက်၊ အောင်တပ်ဆိုက်
သည်²⁰၊ ဆူလှိုင်မြေရေမိုး ဖျားတည်း²¹။

It was the 14th lunar day on the waxing
side of raining season in 1215 of the current year
that the army advanced straight forwardly in good
order on an auspicious day.

The stoped at one comp to servery and
corordinate the maker. the mightly

and warlike Nga Kyaw Gaung, known as
Yai Khe chief of Kyai khan town with 100 cap-
tains accompanied by troopers armed with spears
bare swards and guns was comdonded to take

base of Kang-tung and defend it fearlessly
and without a retreat like a liow. He was also
ordered to march all place thoroughly in too sand
bank in Yun countref leaving On place on vis-
ited. Another unite was sent to phar-paun tha-
mat road to the south of Moe- bye town.

One Karen native Ba Baw by name also
known across the region as king lion of the moun-
tains kye pho gyi and kye pho ngai taking cover
under the shadow of the jangle who were like
youthful male and militant buffaloes relying on
their harns and saw bwa of Taung gyi in

independed province were (all) ordered
to block Zin mairood thickly and over
whealmingly. Once the arrangements and maneu-
vers were complete the east king together with
combat arms and victorious army came to the
bank of Than- Lwin while noises and clamours
filled the earth the warters and the sky.

- 37.1 တိုင်းကမ္ဘောဇ မိုးနဲကလျှင် 'from Moe-ne in the Kan bo za province
- 37.2 ကာလကာဇာ 'current Brumese are in terms of time; i.e Myanmar Era
- 37.3 ထောင့်နှစ်ရာနှင့် သင်္ချာအမြတ်၊ ပန္နရသ်တည့် '1213 Me (i.e 2397 BE; 1853 A.D)
သင်္ချာ 'arithmetics numbers' (Pā saikhyā)
ပန္နရသ်တည့် '15' (Pā pamnatrasa)
- 37.4 မိုးနတ်ရာသီ၊ တိထီဆန်းတက်၊ ဆယ့်လေးရက်ဝယ် 'or the 14th waxing day of rainy season
- 37.5 ကောင်းတက်ညွန့်ဟုံ၊ စည်းလက်စုံဖြင့် 'the army advance with propitious users and in good order
- 37.6 တစခန်း၌၊ ရေငန်းချင့်နှိုင်း၊ ရပ်လင့်ဆိုင်းလျက် 'stop and wait at one camp co ordinating the matters.
စခန်း 'camp' ရေးငန်း 'mother or business
- 37.7 ကျိုင်းခန်းနဂိုရ်၊ ယင်းခဲဗိုလ်ဟု '(ha) known as Yin- Khe officer from Kyai khan town
Yin khe (probably) name of an ethnic group in present day kayah state'
နဂိုရ်'town, city' (Pā nagara)
- 37.8 ရန်လိုပေါက်ပြောင်၊ ကျော်ခေါင် 'an aggressive militant by the name of Nga Kyaw Gaung
Kyaw Gaung is his personal name and nga Mr is prefixed to show that he is a servant of
the king In colonial times every convict or suspect is called or recorded prefix nga by the
British as someone law and disgraceful
- 37.9 လှံထောင်စားလွတ်၊ သေနတ်လုလင်၊ ဝန်းကျင်ရံကာ ဗိုလ်တရာနှင့် 'with 100 officers surround on
all sides by troops armed with spears bare sword and rifle
ဗိုလ် in this context signifies a captain ruling 100 men according to Burmes military formation. (Pā bala)
- 37.10 ကျိုင်းတုံမြို့က၊ မကျိုးမရွံ့၊ ခြင်္သေ့ခံသို့ မြဲမြံစစ်ခြေ၊ စွဲရပ်စေ၍ 'is ordered to stand and defend like a
fearless and un frightened lion based in Kang tung
- 37.11 ယွန်းမြေလူးခုံ၊ နယ်အကုန်ကို 'all places like too delta in yun kaungtry.
- 37.12 ကြပ်မစိမ့်ထွေ ချီတက်စေပြီး 'let (him) superious and lead (the army)
- 37.13 မိုးပြုမြို့တော်၊ သားပေါင်သမတ်၊ လမ်းသို့လွှတ်၍ 'sent (another unit) to the road called phat boung
tha mat to the south of Moe bye
- 37.14 ပဗ္ဗတသီဟရာဇ်၊ ချစ်ချစ်သံဂေါ် တောင်လုံးကျော်သည်၊ ဘတော်မည်သီး၊ ကရင်ကြီးနှင့် 'the karen native
by the name of Ba Baw widely reputed across the mountains as the King lion of the
Mountain.
ပဗ္ဗတသီဟရာဇ် 'king lion of the mount (Pā pabbata + siharājā)
ချစ်ချစ်သံဂေါ် 'feverishly repeated

- 37.15 ပေါက်ထီးကွဲဘိုး၊ ချိုအားကိုးသို့ 'like a youthful and make mililant buffolo relying upon its harms
ပေါက်ထီး 'make, young, strong animal ချို 'harms'
- 37.16 ကြယ်ဘိုးကြီးငယ်၊ မြိုင်ရိပ်ကွယ်လျက် 'Kye pho gyi and Kye pho ngai covered by the shadow of
the jungle
ကြယ်ဘိုးကြီး 'andကြယ်ဘိုးငယ် are names of villagers in today's kayah state, But in Mindon's
period they might have been pesonal names of individuats
- 37.17 တောင်ကြီးစားသည်၊ စော်ဘွားကဲ့သို့၊ ကရင်တို့လည်း 'Karens like sawbwat of taung gyi (now city of
ston state)
- 37.18 ဆီးဆို့တင်းကျမ်း၊ ဇင်းမယ်လမ်းက ဖုန်းလွှမ်းသောတွေ၊ စွဲရပ်ခြေ (they) are ordered to block in large
numbers filling the Zin mai road to the brim
- 37.19 အရှေ့ဘုရင် 'king of the east' on this context the word may refer to yo da yar king who lives
on the east bank of than lwin.
- 37.20 ဗိုလ်စစ်အင်နှင့်၊ သံလွင်ကမ်းခိုက်၊ အောင်တပ်ဆိုက်သည် 'together with combat arms the victorious
army reached the bank of than-lwin
စစ်အင် 'combat arms' usually means infantry cavalry chariots and alephant corps'
(Bur sit + Pã aingã)
- 37.21 ဆူလှိုက်မြေရမ်းဖျားတည်း 'noises and clamours filled earth, water and soared up high to the
end of the stay

မြေကြီးဝသုန်၊ သိမ့်သိမ့်တုန်မျှ¹၊ ကုန္တဒီဗွေ၊ သံလွင်
ရေကို²၊ ဗိုလ်ခြေခံလျှင်၊ ကူးအံ့စည်၌³၊ စိမ်းချည်မျက်မာန်၊
မုန်ရည်မွန်၍⁴၊ ရန်နိုင်မည်ခေါ်၊ ဇမ္ဗူကျော်သည်၊ ဆင်တော်
တောက်ပြောင်၊ မျက်စည်းထောင်လျှင်⁵၊

ခေါင်ခေါင်လည်းဟစ်၊ ပဲ့တင်ထစ်လျက်⁶၊ ခြစ်ခြစ်
(ချစ်ချစ်⁷) ကျိုက်ဖွက်၊ တောင်ကမ်းအက်မျှ⁷၊ လေးဘက်မြေ
ရောက်၊ ထောက်၏မထင်၊ နွယ်ရှင်ဝဇီ၊ ဦးနားချိုလျက်၊
အသိမခံ⁸၊ လှံလည်းမစွန်း၊ ချွန်းလည်းဖြောင့်စင်း၊ မြစ်ကိုငြင်း
သော်⁹၊

သျှင်(ရှင်⁹)ရင်းသတိုး၊ တို့ဘုန်းဖြိုး၏¹⁰၊ တန်ဖိုးက
လွန်၊ ဂုဏ်တံခွန်ကို¹¹၊ မိုးစွန်မောက်မောက်၊ မြှောက်ချိန်အဆီ၊
ခါတန်ပြီဟု¹²၊ သင်္ဂီရတနာ၊ ရွှေပေလွှာတက်၊ ဩဘာတော်လျှံ
ဗျာဒိတ်သံကို¹³၊ မိုးယံငြိမ့်ငြိမ့်၊ ကြက်သီးစိမ့်မျှ¹⁴၊

ဦးနှိမ့်ရိပ်နံ၊ ဘတ်(ဖတ်⁹)ကြားပြန်သော်¹⁵၊ ဆန္ဒန်
အသွင် ရန်နိုင်ဆင်လည်း¹⁶၊ ရွှေခြင်္သေ့သံ၊ ဟောက်ကြိုးနွံက¹⁷၊
မြိုင်ယံသားမျိုး၊ ဦးဆက်ကျိုး၍၊ ခေါက်ချိုးဝပ်တုပ်၊ ဝိဉာဉ်ချုပ်
သို့¹⁸၊

မလှုပ်ရှားဝံ¹⁹၊ ညံ့သားမာန်စောင်၊ ဘုန်းတော်
ဆောင်က²⁰၊ မှာ သောင်ဘက်(ဖက်⁹)ကျွန်း၊ ဖြောင့်ဖြောင့်
သန်းသည်²¹၊ ရေပန်းယက်သံ ဖွားဖွားတည်း²²။

The huge army of soldiers whose weight nearly shook the earth, was about to cross the waters of Than-lwin ie vulet. The jambircontinct famous, yourthful and mighty, elephant Yan Naing now turning uncontrollable and furious on musth screamed and howled aloud

which reverberated almostg oracking valleys and ridges. The animal roamed and stam-peded as if it did not stand on the ground and raisiing its trunk and tusks twoards the head it allowed on one to approach him. In defiance of spears and iron-hooks

the creaties refused to enter the river. It was the right moment to praise the banner-like everwhealming glary of our lord, its owner. (So) a royal order written on a golden palm- leaf was read, most respectfully in a bowed head position which resocended melodiously

nearly making the hearese feel goose-flesh. Like animals of the fareset, on hearing the roar of a loin turned unable to move as if dying with booken necks and lying on fours the royal power softened his feery.

He (now) crossed right- throught towards the sand - bank on the other side keeping the sprinkles of water, caused by his stroless rise up in white

- 38.1 မြေကြီးဝသုန်းသိမ့်သိမ့်တုန်မျှ 'The earth was about to tremble' ဝသုန် 'earth, ground' (Pā vasu + indra)
- 38.2 ကုန္တဒီဗ္ဗေ၊ သဲလွင်ရေကို 'The waters of riverled of Than-lwin' ကုန္တဒီ 'small river, rivelet' (pa-leu + nadi)
- 38.3 ဗိုလ်ခြေခဲမည်၊ ကူးအံ့စည်၌ '(when) the wast army of troops was about to cross' ခဲယှည် (arch)'multitude' ကူးအံ့ 'about to cross, on the verge of crossing' အံ့ (part) indicating a future.
- 38.4 စိမ်းချည်မျက်မာန်၊ မုန်ရည်မွန်၍ 'unfamailar, angry and pungand with musth'.
- 38.5 ရန်နိုင်မည်ခေါ်၊ ဇမ္ဗူကျော်သည်၊ ဆင်တော်ပေါက်ပြောင်၊ မျက်စည်းတောင်လျှင် 'The youthful, mighty and male elephant lenen ever the Jambudipa-cmmtninent an Yan-naing or the Conguerar' မျက်စည်းတောင် , of an uncertain origen, refers to a yereng and streng stags of griwth.
- 38.6 ခေါင်ခေါင်ဟည်းဟစ်၊ ပဲ့တင်ထစ်လျက် 'highly havls revarberating and echoing' ဟည်းဟစ် 'to havf loud and high' ပဲ့တင် 'echo; revberate'
- 38.7 ချစ်ချစ်ကျိုက်ဖွက်၊ တောင်ကမ်းအက်မျှ 'ridges and bonks are blagingly bubbling, wntil they almost get cracked'
- 38.8 စွယ်ရှင်ဝဇီ၊ ဦးနားချီလျက် အသီမခ 'raiseing (eto trunk) and adamantine tusks towarab the head and allows none to approach' ဝဇီ 'tid: diamand; adamantime' (Pa. vajera) သီ (v) 'come near, approach'
- 38.9 လှံလည်းမစွန်း၊ ချွန်းလည်းဖြောင့်စင်၊ မြစ်ကိုငြင်းသော် '(the elephant) refuses (to cross) the river in defiancne of spear were cricn hook'
- 38.10 ရှင်ရင်းသတိုး၊ တို့ဘုန်းဖြိုး၏ 'of our cilustrious king who is the original owner'
- 38.11 တန်ခိုးကဲလွန်၊ ဂုဏ်တံခွန်ကို 'the banner of exceeding us powerfal glory or honour' တံခွန် 'banner, flag'
- 38.12 မိုးစွန်မောက်မောက်၊ မြောက်ချိန်အလီ၊ ခါတန်ပြီ 'the right time has come to uplift or praise (it) as high as the sky'.
- 38.13 သင်္ဂီရတနာ၊ ရွှေပေလွှာထက်၊ ဩဘာတော်လျှံ၊ ဗျာဒိတ်သဲကို 'the praise-worthey royal conom and writhen on the golden plate or palm-keal.
- 38.14 မိုးယံငြိမ့်ငြိမ့်၊ ကြက်သီးစိမ့်မျှ 'the recitation (of the command) resournal meladiously through the sloy until (the hearels) have goose-flesh'.
ကြက်သီးစိမ့် 'have good-flesh or goose-pimples'.

- 38.15 ဦးနှိုးပုခိုး၊ ဖတ်ကြားပြန်သော် ' (when) it is read most respectfully with a bowed head'
ဦးနှိုး 'bowed head' ရှိ 'respectfully' ဖန် (fr.ပန်ကြား) 'beg'
- 38.16 ဆဒ္ဒန်အသွင်၊ ရန်နိုင်ဆင် 'elephant Yang-naing like a six-tusked elephant' ဆဒ္ဒန် 'six-tusked, mythical elephants.' (Pà. cha+danta)
- 38.17 ရွှေခြင်္သေ့သံ၊ ဟောက်ကြိမ်းနွံက 'when the golden lion roars and threatens'
ခြင်္သေ့ 'lion' ဟောက် 'to roar' ကြိမ်း 'threat'
- 38.18 မြိုင်ယံသားမျိုး၊ ဦးဆက်ကျိုး၍၊ ခေါက်ချိုးဝပ်တုပ်၊ ဝိညာဉ်ချုပ်သို့ 'just as the animals of the jungle have their necks broken, sit on their fours and die' မြိုင် (arch). 'forest, jungle'
'spirit, sour' (Pà-viññāna) and ဝိညာဉ်ချုပ် 'spirit comes to an end'.
- 39.19 မလှုပ်ရှားဝံ့ 'dare not more'
လှုပ်ရှား 'move, go about' ဝံ့ 'dare to have courage to'
- 30.20 ညံ့သားမာန်စောင်း၊ ဘုန်းတော်ဆောင်က 'Lit when the royal power carries out to soften (the elephant's) anger' i.e; when the elephant becomes calm and soft.
- 30.21 မှာ သောင်ဘက်ကျွန်း၊ ဖြောင့်ဖြောင့်သန်းသည် (the animal) crosses right through towards the sand-bank on the thither side.
- 38.22 ရေပန်းယက်သံ ဖွားဖွားတည်း 'water sprinkles in white the stroke of (his swimming)
ထက် 'strokes made with arms when one is swimming'

မြမြသံလွင်၊ တိုဘ (၈) ကံတွင်၌၊ ဘွေ (ဗွေ?)
ဟင်သောင်ပြန်၊ ပုလဲညွန့်ထက်¹၊ အဝန်ဗိုလ်သင်း၊ အောင်မြေ
နင်းစဉ်²၊

When the multitudinous army treaded on
the auspicious ground on the flat sandbank of
bearly lustre on the thither side of emerald-green
river of Than-Iwin,

ဝင်းဝင်းတောက်ပြောင်၊ မိုးလုံးလောင်မျှ၊ လျှပ်ရောင်
ဘိတ်ဘိတ် (ဖိတ်ဖိတ်?)၊ ကိုးရပ်ပိတ်လျက်³၊ ကြိတ်လည်းရဲရဲ⁴၊
ခြိမ်းမဲရိုက်သည်၊ တဟည်းဟည်းတည်း⁵၊ ရှည်းရှည်းရှန်းရှန်း၊
တစ်အုန်းသံရှိန်⁶၊

these came a series of bright lightning-flashes
which filled the nine quarters of the globe, al-
most burning the stay. The firmament was glow-
ing bright red averywhere. A peal of thunders,
accompanied by shee-shee-shune-shune noises
echo-

ဝရဇိန်လည်း၊ ထိန်ထိန်ပစ်ချိုင်း၊ မြေကွဲယိုင်မျှ⁷၊
ဖြိုဖြိုဖြိုဖြို၊ မိုးကြိုးစွေ၍⁸၊ နတ်ရေသီတာ၊ စဲသောခါ၌⁹၊
သဲသာသောင်ထိပ်၊ ခုံစဲရိပ်ဝယ်¹⁰၊

ing loudly and constantly, came rumbling in
force. The thunderbolt, viewed as the diamond-
weapon of Sakka, stroke hard, as if the ground
was about to crack and totter. It rained cate and
dogs. When the cold rain ceased many saw with
their eyes, on the beautiful sand.

ချိပ်ချိပ်ရောင်မောင်း၊ မရှုတောင်းတည်¹¹၊ ခြောင်း
ခြောင်းဝှန်ပတ်၊ အလျှံလွှတ်လျက်¹²၊ မိုးနတ်ကုန္တာဆက်သလာ
သည်¹³၊ ဝဇီရာဝုဇ်၊ စက်ခုတ်ဖြတ်လွှား၊ မိုးကြိုးသွားကို¹⁴၊

beach, the brightly shining thunderbolt, which
can cut and break like a machine coruscating
with deep hues, so that it does not dereroe hu-
man sight. All were much delighted mat over-
joyed, thinking that this

မျက်ဝါးထင်ထင်၊ ဗိုလ်ပေါင်းမြင်သော်၊ ဝမ်းရွှင်ပီတိ၊
တို့ဘုန်းရှိကို¹⁵၊ သုဇိဘမောင်၊ မြိုက်လက်ဆောင်ဖြင့်၊
အောင်ပစိမ့်ရန်၊ ဆက်လာဘ (၈)န်သည်¹⁶၊ မှန်၏မုချ၊
ရွှင်အား ရလျက်၊ သတကောဋီ၊ လျှံညိုထိန်လက်၊
မိုးကြိုးခက်ကို¹⁷၊

excellent present was truly offered to their
majestic land, in order to win this war. by Indra,
the king of celestial gods and the beloved one of
Sujitā.

ဘုန်းထက်ဘုန်းဖျား၊ စောဘုရား၏¹⁸၊ ရွှေဘွားတော်
ထံဆက်သန်သည်¹⁹၊ တရံမကြိုက်ဘူး၊ ငြားတည်း²⁰။

Much elated and delightfult, they re-
spectfully sent their diamond-weapar that glowed
throughout the 100 croes of the coemic worlds.
This had new happened before.

- 39.1 ငွေဟင်သောင်ပြန့်၊ ပုလဲညွန့်ထက် 'on the centre of the flat sand-bank (which appeax) best pearts' သောင်ပြန့် 'kvelled sandbank'... ပုလဲညွန့် 'best kinds of pearls' here qualifies the color of the sand and so may simply be interpreted as 'on the pearly beach.'
- 39.2 အဝုန့်ဗိုလ်သင်း၊ အောင်မြေနှင်းစဉ် ' a swam of troops tread on the earth of victory'.
အဝုန့် (arch) 'multitude' ဗိုလ်သင်း 'group of troops' အောင်မြေနှင်း 'tradition, especially in the monarchrial times, that armies, just before taawing for battlerficeld, tread on a particuarly-selected spot called Earth of victory, to secure victory or success in their endeavours.
- 39.3 မိုးလုံးလောင်မျှ၊ လျှပ်ရောင်ဖိတ်ဖိတ်၊ ကိုးရပ်ပိတ်လျက် (the bright ness) shinning and glowing like a flash of light. ning, filling the nine directions almost burning the whole stay' မိုးလုံး 'entire sky' လောင် (v) 'burn' လျှပ် 'flash of lightening' ကိုးရပ်ပိတ်လျက် (the brightness)' covers nine directions' i.e. the four cordinal directions+four angles+the above.
- 39.4 ကြိတ်လည်းရဲရဲ 'color of red over-crowded (in the slay)
- 39.5 ခြိမ်းမဲရိုက်သည်၊ တဟည်းဟည်းတည် 'thunders and rumbles in force' တည်း 'to reemble'
- 39.6 ရှည်းရှည်း ရှန်းရှန်း၊ 'sounds such as 'shee-shee-shune-shune' reverberating like themdarous bonbs'
ရှည်းရှည်းရှန်းရှန်း is an enomatocpoetic word, echoing the thunder noises.
- 39.7 ဝရဇိန်လည်း၊ ထိန်ထိန်ပစ်ချိုင်း၊ မြေကွဲယိုင်မျှ 'the thunder-bolt hits glowingly almost (it seems) the earth cracks and topples'
ဝရဇိန် 'thunder-bolt' is belivered to be the fear-ful weapan of sakka and its occurence is supposed that sakka hit his weapon on the earth. (Pà. vajira, 8kt. vajra)
- 39.8 ဖြိုင်ဖြိုင်ဖြိုးက မိုးကြီးစွေ၍ (it) rains cats and dogs in strong torrents'.
- 39.9 နတ်ရေသီတာ၊ စဲသောခါ၌ 'when the godly waters stop or cease; i.e. when the rains ceased. နတ်ရေ 'godly water' သီတာ 'water' (Pà.sita) စဲ 'to stop, cease, come to an end'.
- 39.10 သဲသောင်ထိပ်၊ ခုံစဲရိပ်ဝယ် 'on the sandbank or the edge of the sandy bank'
ခုံစဲ (ar စဲခုံ) 'sand beach, sand-bank'
စဲ (arch) same as သဲ 'sand'
- 39.11 ချိပ်ချိပ်ရောင်မောင်းမရှုတောင်းတည့် 'coruscate with wax-color so that no one can look at it'
ချိပ် 'sealing wax' and ချိပ်ချိပ်ရောင်မောင်း 'color of wax deep and bright'.
မရှုတောင်း 'cannot look' signifies that the heres are so corescating that it is hard to look straight.
- 39.12 ခြောင်းခြောင်းဝုန်ပတ်၊ အလျှံလွတ်လျက် 'the flame-like colors rising in force or intensively'.
ခြောင်းခြောင်း (adv.) 'in force'

- 39.13 မိုးကုတ်ကုန္တ၊ ဆက်သလာသည် 'presented respectfully by 'the lord of celestial gods or sokka.'
- 39.14 ဝဇီရာဝုဇ်၊ စက်ခတ်ဖြတ်လွှား၊ မိုးကြိုးသွားကို 'the Sakka's diamond-weapon which cuts and breaks or severs, called thunder-bolt.'
 Sakka is traditionally believed to possess this special weapon and ordinary thunderous noises during rainy season are often referred to as noises made by Sakka shooting the weapon.
 ဝဇီရာဝုဇ် 'an adamantine weapon' (Pā. vajina+āvuccha)
 (As a matter of fact, it is a mineral creature supposed to have been cast to earth with lightning. Many believe it possesses a medicinal power, particularly for eye-sores.)
- 39.15 ဝမ်းရွှင်ပီတိ၊ တို့ဘုန်းရှိကို (all are) happy and delightful that our glorious one'
 ပီတိ 'delight' (Pā. piti)
- 39.16 သုဇိတမောင်၊ မြိုက်လက်ဆောင်ဖြင့်၊ အောင်ပစိမ့်ရန်၊ ဆက်လာသန်သည် 'Sakka presented the excellent weapon in order to conquer (the battle)'
 သုဇိတမောင် 'Lit. the beloved of Sujita'. Siyita is supposed to be one of the queens of Sakka.
- 39.17 သတကောဋီ၊ လျှံညီထိန်လက်၊ မိုးကြိုးစက် 'the thunder-both the weapon of Sakka, which brightens the 100 crores of the cosmic worlds.'
 သတကောဋီ '100+crores' is a popular number to describe the cosmic worlds in Buddhist cosmogony.
- 39.18 ဘုန်းထက်ဘုန်းများ၊ စောတရား 'Lit. the right-eours reeler whose glory is the top-most; i.e. the most glorious and righteous ruler'
- 39.19 ရွှေဘွားတော်ထံ၊ ဆက်သန့်သည် 'is entrusted with on offered to the golden feet.'
 ရွှေဘွား (same as ရွှေဘဝါး) 'golden soles'
- 39.20 တရံမကြိုက်ဘူးငြားတည်း '(this) has never happened, or met with, before; or it is without precedence.'
 တရံ (adv) 'once'
 ကြိုက်(fr.ကြံကြိုက်) 'to meet have experience'

ဗိုလ်ပေါင်းကြည်လင် ပီတိရွှင်လျက်¹၊ (ဗွေ)ဟင်
ကျော်ထိပ်၊ စဲသောင်မြိတ်က၊ ကိုယ်စိတ်မကျဉ်း၊ ချီခဲ့လျည်း
သော်²၊ မိုင်းပျဉ်းရောက်ခါ၊ မိုးသတ်မှာလည်း၊ ရေးရာလွဲလွဲ၊
တပ်စစ်ကဲတို့³၊ ဝံ့ရဲစွမ်းဆောင်၊ ဗိုလ်သုံးထောင်နှင့်⁴
ဘုန်းရောင်ပြတွေ၊ ရပ်စဲလေဟု၊ ခွဲဝေဥသံ၊ အရေးကုန်မှ⁵၊

ကျိုင်းတုံမြို့တွင်း၊ အောင်မြေနှင်း၍⁶၊ ခင်းကျင်းသည့်
ကား၊ ရဲရည်သန်ကြွား၊ ခြင်္သေ့အားသို့၊ လဲချားကြမိုင်း၊ စိတ်မုန်
တိုင်းကို⁷၊ ကျိုင်းတုံအနောက်၊ နှစ်ရာလောက်တည့်၊
တထောက် သင်္ချာ၊ ကျော်ခန့်ကွာက၊ ဗိုလ်ပါတထောင်၊
မြင်းသုံးထောင်နှင့်⁸၊ တောင်တရုတ်၊ စိန်ထွတ်တည်သို့⁹၊
ခိုင်ကျည်တုံစား¹⁰၊ ရပ်စေ ထား၏။ ယောက်ျားပီပီ၊ ကေသရီ
သို့၊ သိန္နီစစ်ကဲ၊ လှစ်ခွဲရန် ခွင်း၊ ငရွှေမင်းနှင့်¹¹။

သတင်းကျော်ရှိန်၊ မိုင်းနောင်ဟိန်ဟု၊ အာလိန်ရန်ဆီ၊
ကုမ္ဘာကြီးလည်း¹²၊ တသီးတခြား၊ ကျားသို့ရန်လို၊ ထိပ်သွေးမြို့
သည်။ ဗိုလ်ဆဲဟဲ့¹³၊ အိုဘဲယောက်ျား၊ လက်ရုံးအားဖြင့်၊
လွှားလွှားတောင်းကို၊ ခုတ်တွင်ဖြိုသည်၊ ဗိုလဝရီမယ်¹⁴။

အံ့ဘွယ်သူရဲ၊ ဗိုလ်ငရွှေဟု¹⁵၊ အကဲအကွပ်၊ ငါးဦးကြပ်
လျက်¹⁶၊ တောင်ရပ်မျက်နှာ၊ တာသုံးရာက၊ မဟာဂီရိ၊ ခွန်စလီ
ဟု၊ မိုးဆီရိပ်ရိပ်၊ တောင်ခြေထိပ်ဝယ်¹⁷၊ ပြည့်သိပ်ရဲဘော်၊
ဗိုလ်ထောင်ကျော်နှင့်¹⁸၊ တီးဆော်အောင်စည်၊ ရှည်ရှည်
အောင်လံလွှားလွှားတည်း¹⁹။

Filled with happiness and delight, all sol-
diers advanced forward from the centre of sand-
beack freely and lgihtly. When they came to Mai-
phin, certain commanding officers were assigned
to various duties and ordered to camp, with 300
brave and powerful troops,

in Mai-thet, as a means of displaying the royal
glory. After all had beend thoroughly arranged,
they stepped on the ocuuspicious ground within
Keng0teng. Thuigs were then thus determined.
furious, strong, brave land lion-hearted Kya-mai
of Le-char, with 1000

infantrymen and 3000 cavatry men under his
command, was commanded to stand steadfastly
at a place, 200 tars west of Keng-gung, like a
diamond top a strong and firm as a mountain.
Manly and Lion-like commander of Since Nga
Shwe Min whowould

break and crush the enemy the well-known Mai
Naung-hein who was like a gun-ban manster
guarding the tiers of Mt. Meru: Nga San Hei who
was as agressive as a tiger that drink blood of its
prey's neck: marwelous. Nga Yee Mai who, with
his aword and shield, would cut and destory the
enemy and wonderful warming Nga Shwei: un-
der

the administration and leadership of these five, a
large battlion of over 1,000 men was placed and
posted on the summit of great mountain sumsats,
300 tars from the city, where drums echoed and
banners of victory proudly flew in the wind.

- 40.1 ဗိုလ်ပေါင်းကြည်လင်ပီတိရွှင်လျက် 'delightful, and cheerful, the multitude'.
- 40.2 ကိုယ်စိတ်မကျဉ်း၊ ချီခဲ့လျဉ်းသော် 'they advanced on freely and without carries'
ကိုယ်စိတ်မကျဉ်း 'Lit not narrow in body and mind
- 40.3 ရေးရာလွှဲလွှဲ၊ တပ်စစ်ကဲတို့ 'assign (official) duties to commanders'
- 40.4 ဝံ့ရဲစွမ်းဆောင်၊ ဗိုလ်သုံးထောင်နှင့် ဘုန်းရောင်ပြထွေ၊ စွဲရပ်လေ၊ '(the king) gave the royal command to stand with 3000 courageous troops (as a means of shawing (his) glory.
ထွေ, in this context 'means' issuing orders'
- 40.5 ခွဲဝေဥသည့်၊ အရေးကုန်မှ 'when arrangements of affairs have all been accomplished or done'
ဥသည့် 'all' (Mon-aik-th)
- 40.6 ကျိုင်းတုံမြို့တွင်း၊ အောင်မြေနှင်းစဉ် 'treads or steps on an auspicious ground (to ensure victory or success) in Keng-tung.
- 40.7 ရဲရည်သန်ကြွား၊ ခြင်္သေ့အားသို့၊ လဲချားကြမိုင်း၊ စိတ်မုန်တိုင်းကို 'Kya-mai of de-char furious, mighty and courageous like a lion'
- 40.8 ဗိုလ်ပါတထောင်၊ မြင်းသုံးထောင်နှင့် 'with 100 infantry-men and 3000 cavalry-men'
- 40.9 တောင်တရုထည်၊ စိန်ထွတ်တည်သို့ 'Lit just as building a diamond-tap like a mountain; i.e. cause them to stand as firmly as a mountain'
- 40.10 နိုင်ကျည်တုံစား 'firmly, stead fastly'
- 40.11 ယောက်ကျားပီပီ၊ ကေသရီသို့၊ သန္နိစစ်ကဲ၊ လှစ်ခွဲရန်ခွင်း၊ ငရွှေမင်း the manly Nga Shwe Min, the commanding officer of the military unit from Thin-nee who breaks and crushes enemy like a lion. ကေသရီ lion
- 40.12 မိုးနောင်ဟိန်ဟု အာလိန်ရန်ဆီး၊ ကုမ္ဘာကြီး 'Mai Naun-hein, the age who defends the tiers (of M.Meru)'
In Burmese (i.e Buddhist) cosmogony, ကုမ္ဘာကြီး is the name of a class of geni or agres of mon sterous propotions who guard the 5 tiers of Mt. Meru against the Asuras, the arch-eneraies of Sak .
အာလိန် 'tiers, terraces of Mr. Meru' (Pà.àkind)
- 40.13 ကျားသို့ရန်လို၊ ထိပ်သွေးမျိုသည်၊ ဗိုလ်ငမံဟဲ့ 'Nga San Hai who, quarrelsome like a tiger; drinks the blood on his prey's top or head' ထိပ်သွေးမျို expresses the nature of a tiger which, after killing the prey drinks first the blood of its neck or head.
- 40.14 လက်ရုံးစားဖြင့်၊ လွှားလွှားတောင်းတို့၊ ခုတ်ထွင်ဖြိုသည်၊ ဗိုလ်ဝရီမယ်၊ 'Nga Yee Mei who hacks and destroys the enemy with his sword and short, oblong shield' လွှား 'oblong-shaped shield'.
တောင်းတို့ (fr.တိုတောင်း) 'short'.

- 40.15 အံ့ဘွယ်သူရဲ၊ ဗိုလ်ငွေ့ 'Nga shwei the wonderful warrior'
သူရဲ 'a courageous fighter; a warrior'
- 40.16 အကဲအကွပ်၊ ငါးဦးကြပ်လျက် 'these five supervise, administer and lead'
- 40.17 မဟာဂီရိ၊ စွန်မလီဟု၊ မိုးဆီရိပ်ရိပ်၊ တောင်ခြေထိပ်ဝယ် 'on the apex of the massive and stay-high mountain known, as Sun-sa-t မဟာဂီရိ 'great mountain' (Pā. maha+giri)
- 40.18 ပြည်သိပ်ရဲဘော်၊ ဗိုလ်ထောင်ကျော်နှင့် 'with a crowd of over 1000 troops'
- 40.19 တီးဆော်အောင်စည်ရပ်စေတည်သည်၊ ရွက်ရှည်အောင်လံလွှားလွှားတည်း 'cause to stand beating victory-drum and hoisting the victory-banner'.

တပ်ဦးချုပ်ချုပ်၊ ဂုဏ်ဩဇာနှင့်၊ မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြား
မင်းခေါင်^၁၊ ပြောင်ပြောင်ဘွဲ့ပုံ၊ ရည်စွယ်စုံကို၊ ကိုယ်ယုံလက်
ထောက်၊ ငါးရာလောက်နှင့်^၂၊ မြောက်ဘုရားကုန်း၊ တောင်တ
နန်းက၊ ရွှေဘုန်းအားကိုး၊ ရပ်စေကြိုး၏^၃၊ နေမျိုးရန် အောင်၊
ရမ်းတထောင်နှင့်၊ ရန်ဘောင်ခွင်းဖြတ်၊ မြို့ရွှေပတ်၍
ဝတ်ကုန်းတလျှောက်၊ ခံစောင့်ရှောက်၏^၄။

ထို့နောက်တဖုံ၊ ကျိုင်းတုံစော်ဘွား၊ တပြည့် (ပည့်)
အားနှင့်^၅သားကြမိုင်းခံ^၆၊ သက်နွဲ့မြေးရင်း၊ မိုင်းလိပ်မင်း^၇ကို၊
မြို့တွင်းထားကာ^၈၊ တပ်မမှာလည်း၊ ပြုဗ္ဗာရပ်သီး၊ တံခါနီးက^၉၊
မြို့စီးတဘ (ဖ) က၊ ရပ်တန့်လျက်တည့်၊ စည်းလက်သန့်စင်၊
ထိုခါတွင်လည်း^{၁၀}။

တို့ရှင်ဘုန်းကံ၊ နှိုင်းမစံကြောင်^{၁၁}။ မီးလျှံမီးတောက်၊
တပ်တလျှောက်ကို^{၁၂}၊ ထက်အောင်ပြောင်ရွှန်း၊ နတ်တို့
ထွန်းသား^{၁၃}၊ ထူးဆန်းအံ့အော်၊ ဩဘာတော်ကို^{၁၄}။

မျက်မျှော်ထင်းထင်း၊ မြင်ကုန်လျှင်း၍^{၁၅}၊ ကောင်း
တင်း ခြီး (ချီး?) ဝှန်၊ ရွှင်အားလွန်သည်၊ မိုးစွန်ပျံလှ
ကြွားကြွားတည်^{၁၆}။

The strong and influential military commander Mahadeva Terin-kyar-min-gaung, endowed with a pile of golden titles for both physical and mental powers, was asked to stand, reliable on the royal glory, at the high ground of the pagoda platform, on the north with some reliable assistants of about 500 in

all. On the eastern part of the city, Ne-Myo-yan-Aung, together with 100 enemy. penetrating Shans, guarded along the monastery compound. Then again, Keng-tung Sawbwa and chief of Mai-leik, his beloved grandson, supported by their own securicemen, were placed inside the city. The main army, however, lodged in camp on both sides of the city wall by the eastern gate.

It was a time when the moon and position of the sun were astronomically clear, and by virtue of the centuries-excelled honours of our lord, these appeared tongues of flames along the camp which shone both above and below, as if it was offered by goods.

Seeing with their own

eyes this marvelous and amazing augury, many praised the propitious new and their voices of exaltation almost filled the firmament.

- 41.1 တစ်ဦးချုပ်ချာ၊ ဂုဏ်ဩဇာနှင့် မဟာဒေဝ၊ တိမ်ကြားမင်းခေါင် 'Maha-deva Tein-gyar-mingaung, commander of the army, replete with honours and power or influence.' ဂုဏ်ဩဇာနှင့် honour and influence' (Pà guna+oja)
- 41.2 ကိုယ်ယုံလက်ထောက်၊ ငါးရာလောက်နှင့် 'about 500 rehiable assistants.'
- 41.3 မြောက်ဘုရားကုန်း၊ တောင်တန့်က၊ ရွှေဘုန်းအားကိုး၊ ရပ်စေကြိုး၏။ 'is placed, relying on the golden power, at northern pagoda platform similar to a mountain. တောင်တန့်က 'like a mount (in firmness).
- 41.4 နေမျိုးရန်အောင်၊ ရှမ်းတထောင်နှင့် ရန်တောင်ခွင်းဖြတ်၊ မြို့ရှေ့ပတ်၍ ဝတ်ကုန်းတလျှောက်၊ ခံစောင့်ရှောက်၏။ 'the area along the monastery compound on the east of the town was defended by Na-myo-yau aung with 1000 shans.
- 41.5 ကျိုင်းတုံစော်ဘွား၊ တပည့်အားနှင့် 'with the strength of his followers, the Saw-bwa of Keng-tung.'
- 41.6 သားကြမိုင်းခံ ' (his) son who bears the title of Kya-maing'
- 41.7 သက်နွဲ့မြေခရင်း၊ မိုင်းလိပ်မင်း 'ruler of Mai-leik who is the beloved blood-grandson'
- 41.8 မြို့တွင်းထားကာ 'keeps in the town'
- 41.9 တပ်မမှာလည်း၊ ပြုဗ္ဗာရပ်သီး၊ တံခါးနီးက 'the main army, near the door on the eastern side'
- 41.10 စည်းလက်သန့်စင်၊ ထိုခါတွင်လည်း 'at the time when good luck and signs are clear'
- 41.11 တို့ရှင်ဘုန်းကံ၊ နှိုင်းမစံကြောင့် 'because the glory of our lord is un-excelled'
နှိုင်း 'to compare' မ 'not' and စံ 'to compare, to match; so နှိုင်းမစံ 'not comparable or unexcelled'
- 41.12 မီးလျှံမီးတောက်၊ တပ်တလျှောက်ကို 'flames all along the army'
- 41.13 လက်အောက်ပြောင်ရွှန်း၊ နတ်တို့ထွန်းသား '(is) inflames or ignited by gods both under and above on gods ignite the flames so that the light shines on earth as well as in the sky'
ထက် 'above, owerhead' အောက် 'under underneath'
- 41.14 ထူးဆန်းအံ့ဩော်၊ ဩဘာတော်ကို 'the aura strange and wonderful' ဩဘာ 'awa avgury'
(Pà obhà)
- 41.15 မျက်မျှော်ထင်းထင်း၊ မြင်ကုန်လျှင်း၍ 'see clearly with one's own eyes'
- 41.16 ကောင်းတင်းချီဝှန်၊ ရွှင်အားလွန်သည်၊ မိုးစွန်ပျံလှကြွားကြွားတည်း၊ '(people) are overjoyed and praised the good news, (their voices) flying to the apex of the slay.' ကောင်းတင်း (fr ကောင်းသတင်း) 'good news' ရွှင်အားလွန် 'enjoyment or cheers are beyond boundaries'.

အပြီအပြီ၊ နေသားညီသော်¹၊ သိန္နီကျော်ရှိန်၊
မိုင်းနောင်ဟိန်ကို၊ ဝတ်န်စစ်ဦး၊ နဂါးမြူးသို့²၊

After all had been accomplished in order,
famous Mai-naum-hein of Since, with over 1000
reckless soldiers, who were like high-spirited
dragons at the head of Tavatinsa battles, was sent
towards Mai-kei and Mai-wun to lure the enemy.

ရှူးရှူးရဲဘော်၊ တထောင်ကျော်နှင့်³၊ စစ်ခေါ်စစ်ယူ၊
မြို့ခွဲပြယာယ်၊ စေခိုင်းပယ်မှ⁴၊ မိုင်းကယ်မိုင်းဝန်း၊ မြို့ရောက်
ထွန်း၍⁵၊ စခန်းတူစွာ၊ ချီစေရာဝယ်⁶၊ ကြော်ငြာအုတ်ကျက်၊
နိုင်လိုကြတ်သို့⁷၊

The clamorously noisy Yo-da-yais
known as Zai-mis army, under a Yun Saw-bwa,
including 100 war-elephants on full musth and
6500 armed men, came, like a fighting cock
eager to win, to upper Mai-thet.

သူ့ဘက်ယွန်းသား၊ ယိုးဒယားက၊ စော်ဘွားကြီးကြပ်၊
ဇင်းမယ်တပ်ဟု⁸၊ ဖတ်ဖတ် မုန်သွင်၊ တိုက်ဆင်တရာ⁹၊ ဗိုလ်
ပါပြည့်နှက်၊ ခြောက်ထောင်ဝက်နှင့်¹⁰၊ အထက်မိုင်းသတ်၊ တို့
ကလွတ်သည်¹¹၊ ဝေဿဝရော၊ နတ်ရစောသို့¹²၊

There they met at once with lord's near-
est servond Mai-hla-min-gaung-gyaw, who was
as tough and famous as vassauara the goolly
chief, already sent there by our side.

ကျောကျောမာတင်း၊ မြေညီးလင်းမျှ¹³၊ မင်းလှမင်း
ခေါင်ကျော်၊ ဘွဲ့တော်အပ်နှင်း၊ ရှင့်ကျွန်ရင်းနှင့်¹⁴၊ လက်ငင်း
ကြံကြိုက်၊ တွေ့ကြဆိုက်သည်၊ တိုက်အံ့ရင်ဆိုင် တျားတျား
တည်း¹⁵။

They stood face to face ready to fight at
once.

- 42.1 အပြီအပြီ၊ နေထားညီသော် 'Lit. when the ends are similar in position is when all were accomplished in order. အပြီး 'end' is here made အမြီ for the sake of meter.
- 42.2 သိန္နိကျော်ရိန်၊ မိုင်းနောင်ဟိန်ကို၊ ဝတိန်စစ်ဦး၊ နဂါးမြူးသို့ 'famous Mai-naun-hein of Sin-ne, just like the dragon rejoices at the vanguard of the battle at àvatimsa.
According to a Buddhist (Burmese) legend, Tavatimsa, second level of six deva-heavens, where a world-tree Erithrima arborens grows was the original home of Asura-demons, sakka's goods wanted the place for themselves, so when one day Asuras were totally drunken Devas threw them down Mt. Meru head-long. They reached a lower place marked by a world-old Pical Trumpet tree. When this tree was in full bloom, they know it is not their place and marched to Tavatimsa to make war. Gods met them in battle and defeated them everytime. Sakka's army usually have nāgas (dragons) in theanguard, and time of battle is beginning of rainy season. Thunders, therefore, are believed chos from sakka's weapon, the Vajurāvudha or Thundarolt.
- 42.3 ရူးရူးရဲဘော်၊ တထောင်ကျော်နှင့် 'with a unit of over 1000 reckless soldiers'.
ရူးရူး 'mad; insane; reckless'.
- 42.4 စစ်ခေါ်စစ်ယူ၊ မြူခဲ့ပယာယ်၊ စေနိုင်မယ်မှ 'ask (him) to decoy the enemy by briefly showing themselves. စစ်ခေါ်စစ်ယူ 'a military decoy or lure' မြူ (v) 'lure'.
- 42.5 မိုးကယ်မိုင်းဝန်း၊ မြို့ရောက်ဘွန်း၍ 'pushing them to works the toona of Mai-kei and Mai-wun'
- 42.6 စခန်းတူစွာ၊ ချီစေရာဝယ် 'ordes to march together simultaneously'
စခန်းတူ 'lid: samping similarly'.
- 42.7 ကြော်ငြာအုတ်ကျက်၊ နိုင်လိုကြက်သို့ 'shouting clamorously like a fighting cock eager to win'.
ကြော်ငြာ '(v) 'shout, cry? အုတ်ကျက် (fr. အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်) 'noisily; clomorously'.
- 42.8 သူ့ဘက်ယွန်းသား၊ ယိုးဒယားက၊ စော်ဘွားကြီးကြပ်၊ ဇင်းမယ်တပ် 'Zin-meia army under a saw-bwa who is a Yunrative on Yinda-yar side.
- 42.9 ဖတ်ဖတ်မုန်သွင်၊ တိုက်ဆင်တရာ '100 fighting elephants fully on musth'.
- 42.10 မိုလ်ပါပြည့်နှယ်၊ ခြောက်ထောင်ဝက်နှင့် 'crowded with 6.500 soldiers' ပြည့်နှက် 'crowded; many'.
ခြောက်ထောင်ဝက် '6000 x 1/2 of 1000> 6500'
- 42.11 အထက်မိုင်းသတ်၊ တို့ကလွှတ်သည် '(man) whom we send to upper Mai-that'.
- 42.12 ဝသဝရော၊ နတ်ရဲစောသို့. 'Like Vassauara, the courageous and noble god'.
Vassauara or Vassauanna, also known as kuvera, is one of the four guardian gods governing the north. Commander of the Yakkhas, he is very powerful and feared by many.
- 42.13 ကျောကျောမတင်း၊ မြေညှီးလင်းမျှ 'very stern and tough, and famous almost placing the earth ablaze (with his shining fame).

42.14 မင်းလှမင်းခေါင်ကျော်၊ ဘွဲ့တော်အပ်နှင်း၊ ရှဉ့်ကျွန်ရင်းနှင့် 'The lord's nearest servand entitled as Mai-hla-min-gaung-gyaw'

42.15 လက်ငင်းကြုံကြိုက်၊ တွေ့ကြဆိုက်သည်၊ တိုက်အံ့ရင်ဆိုင် တျားတျားတည်း။
'mest ast once with (Myanmars) about to fight face to face'.

လက်ငင်း (adv) 'at once, instandly'.

ကြုံကြိုက်,တွေ့. and ဆိုက် at near synonyms, mean 'to mest to confront, to face'.

တျားတျား (adv) ' about to, on the verge of '.

အတိစက္က၊ မာနရက်ရော၊ စွယ်ခေါခေါနှင့်¹၊ ဒါနေ
ခံတွင်း၊ ကြုတ်နတ်ဆင်းကို²၊

(Once) a magician with supernatural
powers entered into a casket, encasing a fair lady
similar to nymph, which was kept in side the
mouth of an extremely rude, conceited,

အတင်းဆက်ဆံ၊ ထွက်ခုန်ပျံသည်³၊ တိမ်ယံရိပ်ခို၊
ဝိဇ္ဇမိုရ်သို့⁴၊ ကိုယ်ကိုဌက်ဟန်၊ ခုန်တက်ကွန်၍⁵၊ ရန်ကို
ခြုတ်ခြုတ်၊ သိမ်းနှယ်သုတ်သည်⁶၊ ဥရုဇ္ဇသန်၊ သူရဲမွန်ထက်⁷၊

violent and buck-tusked demon named
Dānaua, had an affair with her in farce, came
flying out and hid behind the cloudy shades. The
warrior Urujjassan, jumping high like a bird, was
able to press the enemy low and snatch away
like an eagle.

ပြန်ပြန်မောက်မို၊ မိုင်းသတ်ဗိုလ်နှင့်⁸၊ မျက်လိုကြီး
ဝါး၊ ဇင်းမယ်စားတို့⁹၊ ရထားဆင်မြင်း၊ ခြေသည်ချင်းလျှင်၊
အပြင်းခတ်သွတ်၊ ထောင်းထောင်းလွှတ်သော်¹⁰၊ အလွတ်
ရှောင်ရှား၊ ဇင်းမယ်စားတို့၊ ဆံများသက်နေ၊ ခွာထွက်
လေ၏¹¹။

Chief of Mai-that, who was several (in
recdness and power), faced threatening and
belligerent governor of Zin-mei. There issued a
severe battle in which chariots, elephants, horses
and infantry-men fought one another in farce and
violently.

ဗိုလ်ခြေခပဲ၊ နှမ်းလျှင်ကြဲသို့¹²၊ ကရဲကသီ¹³၊
မချီလုံသွား၊ မြင်းရထားလည်း၊ ရဲသားမပါ¹⁴၊ ဆင်မှာကချည်း၊
ဖိုင်းဖိုင်းလည်းလျက်၊ အော်ဟည်းလှိုက်ဆူ¹⁵၊ သေသူမြေ
လျောင်း၊ မမြင်ကောင်းတည့်¹⁶၊

Governor of Zin-mei shunned and fled
at the risk of his life. Like sesame, soldiers were
scattering and in a flurry. They could not lift
(even) a spear. Chariots were without riders, and
elephants with unoccupied howdahs were
screaming and falling with big 'bangs'. It was

အပေါင်းသုံ့ပန်း၊ သူပုန်ယွန်းနှင့်¹⁷၊ ထူးဆန်းလက်
နက်၊ ရွှေငွေလျက်လည်း¹⁸၊ ရေတွက်မဟူ¹⁹၊ အောင်ပွဲယူသည်၊
ဇမ္ဗူနတ်ရှင်၊ ရဲသားတည်း²⁰။

a horrible, unpleasant sight. Yun rebels,
Pows, strange weapons, gold and silver were hey
and calculation. The soldiers of Jambudipa-Lord
were crowned with victory.

- 43.1 အတိစက္က၊ မာနရက်ရော၊ စွယ်ခေါခေါနှင့် 'extremely rethless proud and violend with protruding tusk-like canine.'
- 43.2 ဝါနောခံတွင်း၊ ကြုတ်နတ်ဆင်းကို 'guddess-like beautiful maiden mncased in a casket (kept) inside the mouth of Dānava the agre'. ကြုတ် 'casket'. နတ် 'goddess'. ဆင်း 'appearance'.
This story is taken from Samuggasinge Jātaka. An Asura by the name of Dānava, being extremely fond of a fair maiden, took her to wife by force. on order to ensure her fidelithy, he placed her in a case and kept it in his mouth. One day she was taken out for a bath and left free while he took his own. On the meanwhile, she hid a wandering magicion inside the casket and lived together. Unoware of the presence of the stronger, Dānava put hte casket agin in his mouth and went to honour a hermid who, on seeing him, greeted saying. 'Welcome three of you'. Then the magicion, by his supernatural powers, come out of the ogre's mouth, flew in to the clouds and disappeared,
- 43.3 အတင်းဆက်ဆံ၊ ထွက်ခုန်ပျံသည် 'have dealings with by force and come out flying'
- 43.4 တိမ်ယံရိပ်ခို၊ ဝိဇ္ဇာဇိရ်သို့. 'Like the magicion with supernatural powers who took cover cender the shadow of clouds.'
ဝိဇ္ဇာဇိရ် 'bearer of supernatural lanowledges' (Pā. réjjā + dhara)
- 43.5 ကိုယ်ကိုဌက်ဟန်၊ ခုန်တက်ကွန်၍ 'jumps upwards like a bird's body; i.e (who) con jump up as a bird.
- 43.6 ရန်ကိုခြုတ်ခြုတ်၊ သိမ်းနှယ်သုတ်သည် '(press) enemy to the lowest depth and catch (up) like an cagle' ခြုတ်ခြုတ် 'to the lowest depth'. သိမ်း 'cagle'.
- 43.7 ခုရုဇ္ဇသန်၊ သူရဲမွန်ထက် 'mare than Urcjjassan the good warriar'.
A warrior of king Duthagāman of sri Sankā, Urejjassanta os descibed as a hero if his time in history.
- 43.8 ပြန်ပြန်မောက်မို၊ မိုင်းသတ်ဗိုလ်နှင့် 'commonding of ficer of Mai-that who is more superior repeatedly'.
- 43.9 မျက်လိုကြုံးဝါး၊ ဇင်းမယ်စား 'belligerent and threatening governor of Zai-mai'
မျက်လို (fr အမျက်လို) 'agressive , belligerent, quarrersome.' ကြုံးဝါး 'threaten, declaim'.
- 43.10 အပြင်းခတ်သွတ်၊ ထောင်းထောင်းလွတ်သော် 'lid. (combatanto) strike hard and quick and the two armies fought severely and rioently'
i.e a quick and severe fighting developed.
- 43.11 အလွတ်ရှောင်ရှား၊ ဇင်းမယ်စားတုံ၊ ဆံဖျားသက်နေ၊ ခွာထွက်လေ၏၊ 'governar of Zin-mei cwoided and withdraw at the risk of his life.'
ဆံဖျားသက်နေ 'Lit. Life stays at the tip of one's hair' When life comes to the tip of one's hair, if becomes fully exposed ot every kind of danger.
- 43.12 ဗိုလ်ခြေခဲ၊ နှမ်းလျှင်ကြသို့. 'all soldiers scattering like sesame-seeds' ခဲ (arch) 'all'.

- 43.13 ကရဲကသီ (arch) 'an a flurry.'
- 43.14 မချီလှသွား၊ မြင်းရထားလည်း၊ ရဲသားမပါ၊ '(they) do not lift the spears and chariots without riders'
မြင်းရထား 'Lif horse-card'.
- 43.15 ဆင်မှာကချည်း၊ ဖိုင်းဖိုင်းလည်းလျက်၊ 'elephants with vacant harnesses falling'.
က 'harness for any animal for work'. ဖိုင်းဖိုင်း oneratoepoeic word initating the fall of some heavy objects, like 'bang'.
- 43.16 အော်ဟည်းလှိုက်ဆူ၊ သေသူမြေလျောင်း၊ မမြင်ကောင်းတည့် 'not good to see dead bodies sereoming lying on the ground;
- 43.17 အပေါင်းသုံ့ပန်း၊ သူဖုန်ယွန်းနှင့် 'Yun rebels and all POWs'. သုံ့ပန်း (or သုံ့) 'Prisoner of war'.
- 43.18 ထူးဆန်းလက်နက်၊ ရွှေငွေလျှက်လည်း၊ 'wonderfeel weapons, gold and silver'
- 43.19 ရေတွက်မဟူ 'not able to count' ဟူ (arch) 'speak, say'.
- 43.20 အောင်ပွဲဟူသည်၊ ဇမ္ဗူနတ်ရှင်ရဲသားတည်း၊ 'soldiers of the lord, gool of Jambidipa continend were victorious.'
အောင်ပွဲယူ 'Lid. took the festival of victory'.

ဒီဇာဒိဗ္ဗ၊ သေနကကို¹၊ ဝေဟင်ပေါင်း²၊ ဦးခေါင်း
တိမ်းတိမ်း၊ အသည်းကျိန်း၍³၊ လေသိမ်းတောင်သံ၊
မခံဝံလျင်း၊ ဝေးကကွင်းသို့⁴၊

Just as all birds, not daring to listen to
his flapping of wings and feeling frightningly
terrified frighteningly terrified at heart, turned
their heads and avioded the eagle from afar, so
govemor of Zin-mei, not brave enough to look
straight at the face of yourroyal seruand Min.

မင်းလှမင်းခေါင်ကျော်၊ ရှင့်ကျွန်တော်ကို၊ မျက်မျှော်
တည့်၊ မကြည့်ဝံအား၊ ဇင်းမယ်စားလျှင်⁵၊ သည်းဖျားလောင်
ရှိန်၊ ချုံချုံပိန်၍⁶၊ လွယ်လိမ်တောင်ရှေ့၊ ပတ်ကွေ့ဝိုက်လျက်၊
ဘယက်မိုင်းဟဲ၊ လမ်းသို့လွှဲသော်၊ သူရဲကြံသိုင်း၊ ခန်းရွတ်မိုင်း
နှင့်⁷၊ မြင်တိုင်းရန်ကို၊ မျက်ဆန်ရှုစိန်း၊ အံကြိတ်ဟိန်းသည်⁸၊
ဒရိန်းသိင်္ဂီ၊ ပဗ္ဗတထက်⁹၊

Wa-min-gaung-gyaw, and trenbling
much in heart and growing lean in body, he left
past the eastern side of Lwe-lein mountain and
took the road to Ba-yes and Mai-hei.

The wise warrior Khanyut mai and ex-
tremely quarrdl-some, aggressive and threatrning
karens.

ယစ်ဝသောက်စား၊ ကရင်သားတို့¹⁰၊ ဆိပ်မြားသေ
နစ်၊ ချောင်းဝပ်ပစ်က¹¹၊ စစ်ကိရိယာ၊ ရဲတန်ဆာနှင့်¹²၊
သေနာပတေ၊ ကြီးလေ့ဂုဏ်မြောက်၊ လူသုံးယောက်ကို¹³၊
ခေါက်ခေါက်ထိရှ သုံ့ပန်းရ၏¹⁴။

on Da-rein mountain, who used to drink
intoxicants to the full, ambushed them, attackug
with poisoned arrous. Three persons of highly
honored generals' rank, in military equipments
and body-armour, were unexpectedly hid and
captured. The famous king of Yo-na-ka (Then)

ယောနကမင်း၊ သတင်းကျော်လှိုင်၊ အရေးပိုင်
လည်း¹⁵၊ ဖြိုင်ဖြိုင်ဗိုလ်ညီ၊ တပ်ကုန်ချီလျက်¹⁶၊ မိုးသိမြင့်ခေါင်၊
မုဆိုးတောင်ကို¹⁷၊ အန်ထောင်ခြိမ်းမောင်း၊ ကျော်ခဲ့ရှောင်းမှ¹⁸၊
မိုင်းညောင်းကျိုင်းချိုင်၊ ရှေ့ခရိုင်ကို၊ လက်နိုင်တိုက်ဖောက်¹⁹၊
ကျိုးတုံရောက်သည်၊ ဆဲခြောက်တပ်နှင့်ရံထားတည်²⁰။

come marching in full strength with all
farces. In great efforts and with firm resolutions,
they passed over sky-high Moat-soe mountain
took in hand the eastern districts of Mai-nyaun
and Kyai-chai, came to Keng-Ling and besieged
the city with 16 units.

- 44.1 ဒီဇာဒိဗ္ဗ၊ သေနက 'eagle the magnificent bird'
ဒီဇာဒိဗ္ဗ 'magnificend, sccperb, diuine bird.' (Pā. dija 'lid. twice-barn or bird' + ā 'prefix' +
dibba 'magnificent.) သေနက 'eagle' (Pā.senā + ka)
- 44.2 ဝေဟင်္ဂပေါင်း 'all birds in general'. ဝေဟင်္ဂ (Pā. vahainga) 'Lid. that which goes in the sky; i.e.
fowls in general and bird in particular. (Pā. vehā 'sky, space + āgama 'gouing')
- 44.3 ဦးခေါင်းတိမ်းတိမ်း၊ အသည်းကျိန်း၍ 'Lid. turn heads sideways and liver smarts; i.e. be agitated
and frightened and avoided (him)' အသည်း 'Liver' is popularly used in Burmese longue in
place of 'mind', concerning one's senses.
- 44.4 လေသိမ်းတောင်သံ၊ မခဲဝံ့လျှင်း၊ ဝေးကွင်းသို့၊ 'un-able to listen to his flapping of wings, (They)
shunned him from a distance.'
- 44.5 မျက်မျှော်တည့်တည့်၊ မကြည့်ဝံ့အား၊ ဇင်းမယ်စားလျှင် 'Zin-me governor because he has no cour-
age to look straight at the face'
- 44.6 သည်းဖျားလောင်ရှိန်၊ ချိုးချိုးပိန်၍ 'Lid. Liver scorched and grew tolally lean; i.e. trembling in
heart and losing in weight. သည်း 'Liver'
- 44.7 သူရဲကြဲသိုင်း၊ ခန်းရွက်မိုင်း 'Khan-yut-mai, the elever warrior' ကြဲသိုင်း (arch) 'clever, wire'.
- 44.8 မြင်တိုင်းရန်ကို၊ မျက်ဆန်ထရှုစိန်း၊ အန်ကြိတ်ဟိန်းသည်၊ 'Lid. glare at what ever enemy in sight,
grit teeth and growl at i.e extremely aggressice, challenging and threatening
အံကြိတ် 'grid one's teeth' is a physical sign one does when one is overwhealmed or over-
come with biter or stoical feelings.
- 44.9 ဒရိန်းသိင်္ဂ၊ ပဗ္ဗတထက် 'on the glden mountain Da-rain.
သိင်္ဂပဗ္ဗတ 'fold mountain' (Pā. sings + pabbta)
- 44.10 ယစ်ဝသောက်စား၊ ကရင်သားတို့၊ 'The Karens who drink liquor to the full'
- 44.11 ဆိပ်မြားသေနစ်၊ ချောင်းဝပ်ပစ်ကာ 'lie in wait and shoot with guns loadad with poissoned ar-
rows' ဆိပ် 'porsin, arsenal'. မြား 'arrow'.
သေနစ် (fr သေနတ် (Dut : snaphaon) 'gun' is made so tp match in rhyme with ဝပ် in the
following food.
- 44.12 စစ်ကိရိယာ၊ ရဲတန်ဆာနှင့် 'adorned with military equipment for the battle'.
- 44.13 သေနာပတေ၊ ကြီးလေ့ဂုဏ်မြောက်၊ လူသုံးယောက်ကို၊ 'three men highly honoured as generals'
သေနာပတေ 'generals' (Pā. senāpati)
- 44.14 ခေါက်ခေါက်ထိရှု၊ သုံ့ပန်းရ၏ 'hid suddenly or unexpectedly and seized as POWs'
ခေါက်ခေါက် 'unexpectedly, suddenly',
' Lid get as POWs; i.e captured'.

- 44.15 ယောနုကမင်း၊ သတင်းကျော်လှိုင်၊ အရေးပိုင် 'the famous king of Yonaka who has authority'
အရေးပိုင် 'Lid. one who possesses the affairs) is a Burmese tum for District Canmissioners
under the Bsitish addministration.
- 44.16 ဖြိုဖြိုခိုလည်၊ တပ်ကုန်ချီလျက် 'all farces march (away) in good crder'.
- 44.17 မိုးသီမြင့်ခေါင်၊ မုဆိုးတောင် 'Maat-soe mountain as high as the sky'. မိုးသီ 'near the sky, almost
touching the sky'. မုဆိုး 'heenter'.
- 44.18 အန်ထောင်ခြိမ်းမောင်း၊ ကျော်ခဲ့ရှောင်းမှ 'browbeated and strove (their best) to pass over'
အန်ထောင် to strive hard' ခြိမ်းမောင်း 'brawbeat'
- 44.19 မိုးညောင်းကျိုင်းချိုင်း၊ ရွှေခရိုင်ကို၊ လက်နိုင်တိုက်ဖောက်၊ 'invaded and conguered the eastern prov-
inces or disbicts of Mai-nyaun and Kyai-chaing
- 44.20 ကျိုင်းတုံရောက်သည်၊ ဆွဲခြောက်တပ်နှင့် ရဲထားတည်း 'reached Keng-tung and besieged it wiht 16
units.

ပြုဗ္ဗဒိသာ၊ ရှေ့မျက်နှာကို¹၊ သီတာမြစ်လောင်း၊
မိုင်းလင်းချောင်းသို့²၊ ခြောင်းခြောင်းမာန်ပါ၊ သူတပ်လာ၍³၊
ညီညာဝန်းလျား၊ အုံသည့်များသို့⁴၊ ဘုရားကုန်းထိပ်၊
ကျိုင်းလိပ် ကမ်းကော်၊ ရပ်သုံးဘော်၌၊ တီးခေတ်စည်မောင်း၊
ရံတုံရှောင်းသော်၊ မျက်စောင်းထိုးလှည့်၊ နဂါးကြည့်သို့⁶၊

မြည့်မြည့်ကြေကွဲ၊ ရန်မျိုးရှဲသည်⁷၊ လဲချားကြမိုင်း၊
ပွဲတိုင်းကိုယ်ယုံ၊ အရေးကုန်သည်⁸၊ ကျိုင်းတုံဥပရော⁹၊
ကြေညာထင်ရှား၊ မိုင်းလိပ်စားဟု¹⁰၊ ယောက်ျားရန်ဝှံ၊ ဗိုလ်သုံး
ဦးတို့¹¹၊ စူးစူးရှေ့ရှု၊ စစ်ရေးမြူမှ¹²၊

လူခုနစ်ထောင်၊ ဘောင်ဘောင် (ဖောင်ဖောင်)
နင်းချိုး၊ ဖိ၍ ထိုးသော်¹³၊ ယိုးဒယားတပ်၊ သိသိရွပ်မျှ¹⁴၊
တောင်ညပ်သောလား၊ ဖြိုဖျက်ပြား၏¹⁵၊ ဘယားမည်သီး၊
စစ်ချုပ်ကြီးလည်း¹⁶၊

ထန်းသီးညာကြွေ၊ ဦးခေါင်းမြေသို့၊ ကျလေချွံချွံ¹⁷၊
နတ်မြင်းပျံလည်း၊ လှံထုတ်ချင်းလျှို¹⁸၊ အောင်လံကိုလည်း၊
ဗိုလ်နှင့်တကွ၊ ဘမ်း (ဖမ်း) ယူရသည်၊ ပြောပဇ္ဇမူ တလွှား
တည်း²⁰၊

To Mai-lin creek on the east of the city,
which would develop into a river in future, the
enemy, in large numbers and full of pride, came
and, beating drums and gongs, surrounded the
city, like swarming bees in unity, at three spots,
viz. The pagoda plat.

form, Kyai-leik and Kant-Kaw. Ke-char
Kya-mai, whose side-glance could reduce the
enemy into disintegration and disappearance like
that of a dragon; the crown-prince of Kcmg-tung
who is self-confident

for every battle and very famous lord of
Mai-leit; these three king-like commanders, af-
ter luring the enemy right away, battered and
stormed them with 7000 troops. As being
clamped between two mountains, the Yo-da-yar
army was

shattered and dashed into pieces. The
head of the general with the title of Phra feel off
to the ground, like a toddy-palm fruit falling off
its stalk. The god-given flying horse was pierced
with a spear right-through. The (military) ban-
ner was also captured together with its bearer.
This event will be talked of across the Jambudipa
continent

- 45.1 ပြုဗ္ဗဒိသာ၊ ရှေ့မျက်နှာက 'on the east'
ပြုဗ္ဗ 'east, before; 'dom ' place, direction (Skt.pūrva + pā disā)
- 45-2 မိုင်းလင်းချောင်း 'creek called Mai- lin
- 45-3 ခြောင်းခြောင်းမာန်ပါ၊ သူတပ်လာ၍ 'full of fur and rage, their army came or reached
ခြောင်းခြောင်း (adv) with force
- 45-4 ညီညာဝန်းလျား၊ အုံသည့်များသို့ like bees swarmsing in unity' ယား 'bee' အုံ ' crowd together
swarm
- 45-5 တီးဆော်စည်မောင်း၊ ရံတုံရှော်သော် 'when they besiege (the city) beating drums and gongs
ရံ 'surround; besiege တုံ (part) indication movement or turns. ရှောင်း (part) for em-
phasis
- 45-6 မျက်စောင်းထိုးလှည့်၊ နဂါးကြည့်သို့ just as a dragon turns and looks askance
နဂါး 'dragon (Pā nāga)
- 45-7 မြည့်မြည့်ကြေကွဲ၊ ရန်မျိုးရှဲသည်၊ enemy by crumbled broken into disintegration and be scat-
tered
မြည့်မြည့် 'disintegration' ကြေ 'be crumbled '
ကွဲ 'be broken' ရှဲ 'be satered or dispersed
- 45-8 ပွဲတိုင်းကိုယ်ယုံ၊ အရေးကုန်သည်၊ 'selfonfident for every combat and administers everyting
ပွဲ 'lit a festival, celebration
- 45-9 ကျိုင်းတုံဥပရာ 'future king or crown prince of Kong-tung
- 45-10 ကြေညာထင်ရှား၊ မိုင်းလိပ်စား 'famous and celebrated governor of Mai-Leik
- 45-11 ယောက်ျားရန်ငူး၊ ဗိုလ်သုံးဦး 'three commonding chiefs' ရန်ငူး (arch) king, chief, lord
- 45-12 စူးစူးရှေ့ရှု၊ စစ်ရေးမြူမှ 'lure the enemy straight forwards (to their camp)
စူးစူး 'stright' ရှေ့ရှု 'towards
- 45-13 လူခုနစ်ထောင်၊ ဖောင်ဖောင်နင်းချိုး၊ မိ၍ထိုးသော်၊ 'when 7000 men fought fiercely shouting and
breaking under their feet
ခုနစ်ထောင် 'seven thousand' ဖောင်ဖောင်နင်းချိုး 'shouting loudly, stepping and break-
ing ထိုး' (fr စစ်ထိုး) fight
- 45-14 ယိုးဒယားတပ်၊ သိသိရွပ်မျှ 'Yo-da-yar army nearly be shattered
- 45-15 တောင်ညှပ်သောလား၊ ပြိုပျက်ပြား၏။ 'be scattered and dashed to pieces as if being clamped
between two mountains
- 45-16 ဘယားမည်သီး၊ စစ်ချုပ်ကြီးလည်း 'the general bearing the title of phra;

- 45-17 ထန်းသီးညှာကြွေ၊ ဦးခေါင်းမြေသို့၊ ကျလေချွံချွံ၊ 'struck daringly, the head fall to the ground just like a toddy- palm fruit falling off its stalk
ထန်းသီး 'today palm fruit   ညှာ 'stalk   ကြွေ 'fall   ချွံချွံ 'strike daringly
boldly
- 45-18 နတ်မြင်းပျံလည်း၊ လှံတုတ်ချင်းလျှံ၊ 'the divine flying horse also (was) pierced with a spear right through နတ်မြင်းပျံ 'Lit divine or godly flying horse' ထုတ်ချင်း (adv) righthrough
- 45-19 အောင်လံကိုလည်း၊ ဗိုလ်နှင့်တကွ၊ ဖမ်းယူရသည်၊ 'the military or victorious banner was captured together with the officer
- 45-20 ပြောပဓမ္မတလွှားလည်း၊ (this event) is worthy enough to be spoken of across Jambùdipa continent OR it is worthy enough to talk over the Jambudipa continent

ဒွာရာပူရ၊ နရိန္ဒနှင့်^၁၊ တိုင်းမအလုံး၊ အမြတ်ဆုံးဟု၊
ရှိကျုံးရွက်ကာ၊ ကိုးစားရှာသည်^၂၊ မင်္ဂလာခေါင်နှိပ်၊ ရွှေတံ
ဆိပ်နှင့်^၃၊ ရန်ထိပ်ခွဲဖောက်^၄၊ ပဲ့တင်ခြောက်သည်^၅၊ အမြောက်
ညီနောင်၊ စစ်ကြီးဆောင်လည်း^၆၊

တောင်စကြာဝန်း၊ လေးကျွန်းထိပ်မျှ၊ တို့ဘုန်းထူး
ကို^၇၊ ကျေးဇူးသိထွေ၊ ကျွန်ခံလေ၍^၈၊ သူစေခိုင်းရာ၊ အာဏာ
မန့်^၉၊ အသံမမြောက်၊ မီးမပေါက်တည့်^{၁၀}။

ဦစောက်နှိပ်ဝပ်၊ ငါတို့တပ်သို့^{၁၁}၊ လျှပ်လျှပ်ရှေ့ရည်၊
ခင်တိတ်လည်၍^{၁၂}၊ သာကြည်ဝင်လာ^{၁၃}၊ ထိုခြင်းရာလည်း၊
ကမ္ဘာမဆုံး၊ မိုးမြေနှံ့မျှ^{၁၄}၊ အံ့မပြီးလတ်^{၁၅}၊ တိတ်နာဂတ်ဝယ်^{၁၆}၊

လိပ်မှတ်ရွှေမင်^{၁၇}၊ ဘယ်ခေတ်တွင်မျှ၊ ရာဇဝင်စုံ၊
အရေးပုံဖြင့်^{၁၈}၊ မကြုံစဘူး^{၁၉}၊ သည်သာထူးသည်^{၂၀}၊ ကျေးဇူး
ရွှေဘုန်းတော်အားတည်း^{၂၁}။

The two resounding, frightening and en-
emy breaking cannons, branded with auspicious
and highly honoured gold-seal, upon which the
entire nation including the king of Dvāraāpūra
rely respectfully as the best and which leads

the war, subjected themselves to the ser-
vice of our awefully glorious chief of the four
continents which surround Mt meru of the consic
world. (Their cannon- balls) neither boomed nor
fired, as if defying their command, and entered

our camp upside-down, without resis-
tance, bowing low and turning in a flash like a
wagon. Famous throughout the earth and the sky
beyond the capacity of the world, this extraordi-
narily wonderful event will remain a miracle

Such a thing is found nowhere, in on his-
tory or in on record written in ink of any time in
the past and will not be found in the future. This
centherd of wonder occurred strangely only in this
reign, due to the gratitude and glory (of the lord)

- 46.1 ဒွာရပူရာ နရိန္ဒနှင့် 'the king of Dvārāpura
'capital of Dvārāti
နရိန္ဒ king or chief of men (Pā nara + inda)
- 46-2 ရှိကျုံးရွက်ကာ၊ ကိုးစားရှာသည် 'rely on most respectfully
ရှိ 'respect ကိုးစား 'rely or depend upon
- 46-3 မင်္ဂလာခေါင်နှိုင်း၊ ရွှေတံဆိပ် 'auspicious and highly honoured golden seal
ခေါင်နှိုင်း 'Lit on the top; i.e highly -celebrated or hono
ရွှေတံဆိပ် 'golden seal or brand
- 46-4 ရန်ထိပ်ခွဲဖောက် 'break and pierce the top of the enemy
- 46-5 ပဲ့တင်ခြောက်သည် 'frighten or scare by echoes
ပဲ့တင် 'echo' ခြောက် (v) frighten, scare
- 46-6 အမြောက်ညီနောင်၊ စစ်ကြီးဆောင်လည်း၊ the two cannons which lead the war or battle
အမြောက် cannon' ညီနောင် 'brother
ဆောင် (fr ဦးဆောင်) lead
- 46-7 တောင်ကြောဝန်း၊ လေးကျွန်းထိပ်မှူးတို့ဘုန်းထူးကို 'our lord with distinct glories and head of four
continents which surround the mountain of the cosmic world or Mt. Meru
ကြော 'the cosmic world-system (Pā cakkavāla)
ဘုန်းထူး 'wonderfully glorious; of distinct glories
- 46-8 ကျေးဇူးသိထွေ၊ ကျွန်ခံလေ၍ known the gratitude and serve as a slave' ကျေးဇူး 'gratitude
ကျွန် slave ကျွန်ခံ 'to submit oneself as a slave
- 46-9 သူစေခိုင်းရာ၊ အာဏာမနွံ၊ not obedient to the command (his masters)ask it to carry out; or
not obeying to their command
အာဏာ 'authority, power, command' (Pā. ānā)
နွံ (ကြိုက်နွံ) listen to, obey
- 46-10 အသံမခြောက်၊ မီးမပေါက်တည့် 'does not scale by noise and does not explode
ခြောက် to scare မီးမပေါက် not explode မ (parch) prefix to a verb in-
dicating negative sense
- 46-11 ဦးစောက်နှိုင်းဝင်၊ ငါတို့တပ်သို့၊ 'stopping and bowing (comes)upside- down towards our comp
ဦးစောက် upside down ' ငါတို့ 'our, of us
နှိုင်း 'Lit to press or is pressed' ဝင် 'bow'
- 46-12 လျှပ်လျှပ်ရှေ့ရည်၊ ခင်တိတ်လည်၍ 'in a flash, heading to us and turning like a (military)wagon
လျှပ်လျှပ် (adv) in a short period, a flash of time
ခင်တိတ် 'a wagon used for transporting heavy materials

- 46-13 သာကြည်ဝင်လာ 'come entering without resistance
- 46-14 ကမ္ဘာမဆုံး၊ မိုးမြေနှံ့မျှ၊ 'beyond the capaty of the globe nearly spreading out both in the sky and the earth
 ကမ္ဘာ 'world (Pā. Kappa, skkt kalpa)
 နှံ့. (v) to spread out; be every where
 မိုးမြေ 'sky and earth
- 46-15 အံ့မပြီးလတ် 'wonder (about it) not ending
- 46-16 တိတ်နာဂတ်ဝယ် 'in the past and in the future"
 တိတ် 'past time (Pā atita)
 နာဂတ် '(future) Pā an+ āgata)
- 46-17 လိပ်မှတ်ရွှေမင် 'recorded in writing in golden ink
 လိပ် ' writing
 မှတ် 'put into writing, record
 ရွှေမင် 'golden ink
- 46-18 ဘယ်ခေတ်တွင်မျှ ရာဇဝင်စုံ၊ အရေးပုံဖြင့် 'in all history or chronicle or ducment of any age or dynasty
 ရာဇဝင် 'history, chronicle (Pā rāja + vainsa)
 အရေးပုံ (frအရေးတော်ပုံ) a written record or chronicle
- 46-19 မကြုံစဘူး 'never met (before)
- 46-20 သည်သာထူးသည် 'Lit strange only in this age.
 i.e this thing accure strangely only in this age
 သည် this သာ 'only
- 64-21 ကျေးဇူးရွှေဘုန်းတော်ဘေးတည်း၊ by the poweor of (his) golden glory of gratitude.

ဒွာရာပြည်သား၊ ယိုးဒယားတို့¹၊ အားမတန်လျက်၊
မာန်ကိုမည့်²၊ သုံးရက်ငြိမ်း³၊ တုံတုံစစ်အင်၊ ခံရိပ်မြင်သော်⁴၊
ဘုရင်စစ်ကွယ်၊ ရှမ်းရပ်သနင်း၊ ခဒည်မင်းလည်း⁵၊ ရပ်တင်း
မချိန်⁶၊ မိုင်းနောင်ဟိန်နှင့်၊

ထိန်ထိန်အောင်လံ၊ ထိမ်ယံလျှပ်လျှပ်၊ ခုနစ်တပ်ကို⁷၊
ကိုယ်ကြပ်ကဲမှူး၊ ရဲဆေးဖြူ၍⁸၊ ဟူးဟူးလွှင့်ရိုက်၊ အပြင်းတိုက်
သော်⁹၊ ဆောက်စိုက်တံခွန်၊ လူရည်ချွန်သည်၊ ကျိုင်းလွန်မြို့၊
စား၊ ယိုးဒယားက၊ စော်ဘွားတြိဝံသာ¹⁰၊

ဗိုလ်များစွာနှင့်၊ မညာမရွံ၊ ကြိုး၍ ခံလည်း¹¹၊
ရွှေရံထောင်သောင်း၊ ကြွက်ဝယ် (ကယ်) လောင်းကို¹²၊
မိန်ညောင်းမလေး၊ လုပ်(တ်)ပြည့်လွေးသို့¹³၊

လက်ရွေးရန်ဖြူ၊ နောက်မယိုသည်၊ ဗိုလ်ငဆံဟဲ့¹⁴၊
အံ့ဘွဲ့(ဖွယ်) ခွန်အား၊ ဇာနည်သားသို့¹⁵၊ လဲချားကြမိုင်း၊
ပွဲတိုင်းကျော်ရှိန်၊ မိုင်းနောင်ဟိန်တို့၊ လက်ချိန်မိမိ၊ လွတ်လိုက်
ဘိက¹⁶၊ တြိဝံသာ၊ ဒဏ်ချက်ရာနှင့်¹⁷၊ သေစာဖွေးဖွေး၊
ထိပ်ထက်ရေး၍¹⁸၊

ထွက်ပြေးရှောင်ရှား¹⁹၊ ကျိုင်းသေဉ်စာမူ၊ ငါးပါး
လည်းမှောက်၊ ခန္ဓာပျောက်၏²⁰၊ တလျှောက်မြေဆုံး၊
တုံးလုံးမှောက်ခုံ၊ သူကောင်ပုံလည်း²¹၊ ပြောဟုံပြည့်နှက်²²၊

လက်နက်မြင်းဆင်၊ ထင်နွယ်ဖြင်မျှ²³၊ ဖမ်းငင်
လက်မြန်။ မတော်လှန်သည်၊ သံကျွန်လူ ယိုးဒယားတည်း²⁴။

The Yo-da-yors of Dvārāvati, not giving
up the anger despite their incompetence in power.
waited for three days. Noticing the sign of
enemy's defensive strategy, the commanding king
of eastern Shans could not stand still. with Mai
Naung-hein.

he, after emboldening the seven military
units under him complete with (their own) sky-
high, brightly-shing banners, raided and attacked
the enemy violently and fureiously. Sawbwa Tri
Vantha, the best-known and distinguished gov-
ernor of

Kyai-ken in Yo-da-yar, tried with numer-
ous troops to withstand fearlessly and unflinch-
ingly. But, just as the barn-owl not caring for
thousands and thousands of emergincy exits,
(waits) and devours in gusto the mice, the se-
lected enemy-breaking.

warriar Nga San-hei who never remained
behind, the wonderously strong Kya-mai of Le-
char like a distinguished hero and famous in ev-
ery cinbat Mai Naung-hein all threw their spears
with a good aim. Saw-bwa Tri Van-thar was
wounded, evaded (the battle)and fled

always with a death-order written on his
farehead. The governor of Kyai-thin, however,
med a worse fate and was killed.

The entire battlefield was strewn with
herman bodies lying at full length or aprme.

Weapons, horses and elephanto are plen-
tiful like firwood.

Wihtout any resistance, Yo-da-yars were
quickly seized as POWs and seruonts.

- 47-1 ခွာရာပြည်သား၊ ယိုးဒယားတို့၊ 'The Yo-da-yars , the sertjet or people of Dvārāuati.'
- 47-2 အားမတန်လျက်၊ မာန်ကိုမည့်၊ 'Though not competent in strength, do not subrit or surrender. အားမတ် 'not capable to compete'. မာန် 'pride' (Pa.m nc)
- 47-3 သုံးရက်ငုံပြီး 'wait for 3 days'. ငုံ 'wait'.
- 47-4 တုံတုံစစ်အင်၊ ခံရိပ်မြင်သော် 'seeing the shadow or singn of stead fast defense of comvat arms'. တုံတုံ 'calmly, steadfastly'.
- 48-5 ဘုရင်စစ်ကွပ်၊ ရှမ်းရပ်သနင်း၊ ဥဒည်မင်း 'the king of Shon province in the east and the military comman the battle'. စစ်ကွပ် 'adminioter or commanthe battle'. ခုဒည်မင်း 'king of the wast'. (Pā. udayo)
- 47-6 ရပ်တင်းမချိန် 'does not consider to stand firmly ရပ် 'stand, stop'. တင်း (fi. တင်းတင်း) 'firmoly, stead fartly' ချိန် 'consider'.
- 47-7 ထိန်ထိန်အောင်လံ၊ တိမ်ယံလျှပ်လျှပ်၊ ခုနစ်တပ်ကို ' 7 military units with theri banners of wiotory that shine brightly and flashing in the slouds or the slay. တိမ်ယံ 'among or in the douds'
- 47-8 ကိုယ်ကြပ်ကဲမျှ၊ ရဲဆေးဖြူး၍ 'control, administer, and lead (the units) himself, enbolding them' ကိုယ် (fr. ကိုယ်တိုင်) 'self. ရဲဆေးဖြူး 'Lid. sprea the medicine for turning courageous; i.e to pluck up courage (of another) or to on bolden'.
- 47.9 ဟူးဟူးလွှင့်ရိုက်၊ အပြင်းတိုက်သော် 'fight violently and furiously'. ဟူးဟူး (adv) 'feriously, in haste'
- 47-10 ဆောက်စိုက်တံခွန်၊ လူရည်ချွန်သည်၊ ကျိုင်းလွန်မြို့စား၊ ယိုးဒယားက၊ စော်ဘွားကြံ့ဝံသာ 'the distinguished Saw-bw Tri-ven-sar, the goverm or of Kyai-Lun in Y0-da-yar, who bears aa banner'.
- 47-11 ဗိုလ်များစွာနှင့်၊ မညာမရွံ့ ကြိုး၍ ခံလည်း၊ 'though with several troops they to withstand ruthlessly and unflingly' မညာ 'without considerathin or withoud ruth'. မရွံ့ 'not shrinkingly or unflingingly'
- 47-12 ရွှေရံထောင်သောင်း၊ ကြွက်ကယ်လောင်းကို၊ 'the emergercy exitholes, thousands and thousanddo in number, surrounding the main hole of mouse'. ကြွက် 'mouse, rad' ကယ် (ကယ်လောင်း) 'exist, emergency exist'.
- 47.13 မိန့်ညောင်းမလေး၊ လုတ်ပြည့်လွေးသို့. 'not caring fir time, the barn- oud (waits and) cats heartily in a lcomp' မိန့် ' barn-awl' ညောင်း (v) 'be long in time' လေး (fr လေးစား) 'be careful of ; consider? လုတ် 'Lump or mouthful (of rice)' ပြည့်လွေး 'eats suto in mouthfuls'
- 47.14 လက်ရွေးရန်ဖြူ၊ နောက်မယိုသည်၊ ဗိုလ်ငဆံဟဲ့ 'officer Nga Samhe', the selected warrior who breaks the enemy and does never remain bihind.

- 48.15 အံ့သွယ်ခွန်အား၊ အနည်းသားသို့၊ 'like a courageous hero with wonderful strength or power'
အနည် 'a person of courage and discrimination? (Pā. ājānyya)
- 48.16 လက်ချိန်မိမိ၊ လွှတ်လိုက်ဘိက 'when (they) throw spears with a good aim'
လက်ချိန် 'aim with hands'.
- 47.17 ဒဏ်ချက်ရာနှင့်၊ 'with wounds'
- 47.18 သေစာဖွေးဖွေး၊ ထိပ်ထက်ရေး၍ 'covered with a death order written on his head'
သေစာ 'a prediction in writing for death'.
- 47.19 ထွက်ပြေးရှောင်ရှား 'evaded and fled'.
- 47.20 ကျိုင်းသေဉ်စားမှု၊ ငါးပါးလည်းမှောက်၊ ခန္ဓာပျောက်၏ 'The governor of Kyai-thin meets disaster
and loses the body'.
ငါးပါးမှောက် 'Lid. five marks turn upsidedown; i.e (fig) face most dreadful catastrophe he or
meets great disaster'.
ခန္ဓာပျောက် 'Lid, body lost; i.e dies'.
ခန္ဓာ 'body, physique'
- 47.21 လျောက်မြေဆုံး၊ တုံးလုံးမှောက်စုံ၊ သူကောင်ပုံလည်း၊ 'along the field, pile of dead bodies; some
lying at full length and other on their bellies'.
တုံးလုံး 'Lying at full length'. မှောက်စုံ 'with faces downward'.
- 47.22 ပြောဟုံပြည့်နှက်၊ 'speak profusely that it is littered or filled', or 'there are much to speak
about'.
- 47.23 လက်နက်မြင်းဆင်၊ ထင်းနှယ်ဖြင်မျှ 'weapons, horses and elephants as many as fire-wood'
- 47.24 ဖမ်းငင်လက်မြန်၊ မတော်လှန်သည်၊ သုံ့ကျွန်လူယိုးဒယားတည်း၊ 'when seized quickly, the Yo-da-yars
didn't resist and become POWs and servants.'

သာရတနာ၊ ဓိဝ (က)ဂီဟု¹၊ ရတနာစီခတ်၊
သင်တိုင်းဝတ်လျက်²၊ စွတ်စွတ်လှည့်ဝတ်၊ ဝင်ကာခုတ်သည်³၊
သူရတ္တမ၊ ပေါက်ပြကျော်ရှိန်၊ မိုင်းနောင်ဟိန်း⁴နှင့်၊ မုခိန္ဒြေ၊
မသွေမသုန်၊ ဓိတိဂုဏ်ဖြင့်⁵၊ အဟုန်မြင်လျှင်၊ ရှေ့ရရှုဝင်၍၊

ဝန်းကျင်လှည့်ရစ်၊ ရန်ကိုလှစ်သည်၊ ဇေတြ
ယောက်ျား⁶၊ ထိုအလားသို့၊ လဲချားကြမိုင်း၊ လိုတိုင်းလျင်မြန်၊
အားရှိသွန်၍⁷၊ အလွန်လိုက်ဘ(ဖ)မ်း၊ သတ်နိုင်စွမ်းသား⁸၊
ကိုယ်အမ်းကြီးထူး⁹၊ အနုဂါမိ၊ သတ္တိနဂိုရ် (ဂိုး)၊ မိုင်းစိတ်
ပိုလ်တိုး¹⁰၊ တောင်ညိုတနွန်း၊ ကျိုင်းလိမ်ကုန်း၌၊

စုန်းကြူးပိုးငယ်၊ နေကိုပြယ်သို့¹¹၊ သူ့နယ်ယွန်းသား၊
မြဲမြဲစားနှင့်၊ ယောက်ျားရည်စွမ်း¹²၊ တကြိမ်စမ်းသော်¹³၊
သော့သွမ်းညစ်ကြေး၊ တောင်ထိပ်ခွေးကို¹⁴၊ မလေးစား
လောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့¹⁵၊ လန်ကြောက်ဝမ်းထဲ၊
အသည်းကွဲမျှ¹⁶၊

မြဲမြဲတပ်ချုပ်၊ ထီးစည်ရုပ်၍¹⁷၊ ထိမ်မြုပ်ထွက်ခွာ၊
ပြေးလာရာတွင်¹⁸၊ ရှက်နာဝမ်းတွင်း၊ သူ့သျှင် (ရှင်း)
မင်းလျှင်¹⁹၊ ချက်ချင်းလတ်လတ်၊ ဆီး၍ သတ်၏²⁰၊
ချပ်ဝတ်စစ်သူ၊ တထောင်လူလည်း²¹။

မြဲသို့ကြေညက်၊ ဖြုန်းဖြုန်းပျက်သည်²²၊ လက်ဆက်
နောင်မဝံ့စားတည်း²³၊

The most courageous and well-famed
Mai Nounghsein who, in smock-like robe embroi-
dered with jewels which were thought to be the
most important parts, slashed the enemy with his
sword, circling them round and round: Kya-mai
of Le-char, the best of men whose face assumed
a permanent steady fastness

or calm serenity and who used to en-
circle, boldly dash in haute and raid the one my
and mighty, massive and brave Mai-seit officer
who was able to chase at any speed and capture
and kill the enemy: all these three met in battle,
as a test of manly

abilities at Kyai-Leik plateau, with the
governor of Bye-town, a native of Yun country.
It was like a small fire-fly trying to make the sun
fade out, just as the mean, wicked and filthy dog
on the hill-top, on hearing a lion's roar (became
extremely alarmed and

Shattered), the commanding governor
of Bye-myo was horrified in mind, with his heart
almost broken. With drawing his (white) parasol
and dregm, he clandestinely under cover fled
the battle field. His (own) lord, shameful and
deeply hurt in mind, immediately caught him
and killed.

One thousand troops in chain-mail were
dashed into powder like iota and ruined unex-
pectedly. They dared not to repeat this act in fu-
ture.

- 48-1 သာရတနာ၊ မိကင်္ဂါဟု 'the jewels are primary' ရတနာ 'jewel'. မိကင်္ဂါ 'pasimary or principal part' (Pā. adhika + angā)
- 48-2 ရတနာစီခတ်၊ သင်တိုင်းပတ်လျက် 'wear the smock-like garmend bedecked with jewels' ရတနာ 'treasured thing, treasure; jewels' (Pā. ratana)
သင်တိုင်း 'a smock-like robe usually worn by Karen people in Burma'.
- 48-3 စွတ်စွတ်လှည့်ဝတ်၊ ဝင်ကာခုတ်သည်၊ "directly wind round the enemy and cut by force'.
- 48-4 သူရုတ္တမ၊ ပေါက်ပြကျော်ရှိန်၊ မိုင်းနောင်ဟိန်နှင့် 'the most valiant and famous Mai Naung-hein' သူရုတ္တမ 'most superior in courage?' (Pā sura + uthama)
- 48-5 မုခိန္ဒြေ၊ မသွေမသုန်၊ မိတဂုဏ်ဖြင့် 'replete with the permanent quality of steady fastness in facial composure' မိတဂုဏ် 'characteristics of steady fastness' (Pā. dhiti + guma)
မုခိန္ဒြေ 'facial composure'
- 48-6 ရန်ကိုလှစ်သည်၊ ဖြောင့်ယောက်ျား 'the best man who infiltrates the enemy'. လှစ် 'open, define' is figuratively used to mean 'open' the enemy line. ဖြောင့် 'best' (skt-jetra)
- 48-7 လိုတိုင်းလျင်မြန်၊ အားရှိသွန်၍ 'become swift energetically when (he) desires to become'. လိုတိုင်း 'whenever he wants or desires so'
- 48-8 အလွန်လိုက်ဖမ်း၊ သတ်နိုင်စွမ်းသား 'able to pursue catch and kill' လိုက် 'pursue, chase'. ဖမ်း 'catch, seize'. သတ် 'kill, murder'.
- 48-9 ကိုယ်အမ်းကြီးထူ 'big and massive in the body'. အမ်း 'big, swelling'. ထူ (fr.ထူတယ်) 'volun
- 48-10 အနူဂါမိ၊ သတ္တိနဂို၊ မိုင်းစိတ်ဗိုလ် 'Mai-seit officer with inherent courage'. အနူဂါမိ 'following (the tradition); inherent' (Pā. anu + gāmika)
သတ္တိနဂို 'natural courage' (Pā. sathi)
- 48-11 စုန်းကြူးပိုးငယ်၊ နေကိုပြယ်သို့. 'just as small fire-fly (tries to make) the sun fade'. စုန်းကြူးပိုး (= ပိုးစုန်းကြူး) 'firefly' ပြယ် 'make sth fade'
- 48-12 ယောက်ျားရည်စွမ်း 'man with powerful abilities'.
- 48-13 တကြိမ်စမ်းသော် 'make a trial once' စမ်း 'try, test, experiment'.
- 48-14 သော့သွမ်းညစ်ကျေး၊ တောင်ထိပ်ခွေးကို၊ 'the immoral and filthy dog that stays on hill top'
- 48-15 မလေးစားလောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့. 'as a lion roars without a regard (for it)' လေးစား 'treat with regard or respect'. ဟောက် 'Lion's roar; roar'.

- 48-16 လန့်ကြောက်ဝမ်းထဲ၊ အသည်းကွဲမျှ 'be alarmed in the mind almost as if the heart is broken'.
- 48-17 ဗြဲမြို့တပ်ချုပ်၊ ထီးစည်ရုပ်၍ 'the governor of Bye' - town, chief of the army, withdrew the (white) umbrella and drum'.
ထီးစည် 'umbrella and drum' are items showing his official status of the chief commander.
- 48-18 ထိမ်မြုပ်ထွက်ခွာ၊ ပြေးလာရာတွင် 'left under cover or secretly and clandestinely and fled'.
- 48-19 ရှက်နာဝမ်းတွင်း၊ သူ့ရှင်မင်းလျှင် 'his lord, shame ful and deeply hurt in mind'
- 48-20 ချက်ချင်းလတ်လတ်၊ ဆီး၍သတ်၏၊ 'immediately barred and murdered.'
- 48-21 ချပ်ဝတ်စစ်သူ၊ တထောင်လူလည်း '1,000 men in coat-of-arms'
- 148-22 မြူသို့ကြေညက်၊ ဖြုန်းဖြုန်းပျက်သည်၊ '(were) crushed or powdered as iota and were destroyed unexpectedly?
ဖြုန်းဖြုန်း (adv) 'suddenly, unexpectedly'
- 48-23 လက်ဆက်နောင်မဝံ့စားတည်း၊ 'dared not to risk again in future'.

သက္ကရာဇ်ကါ (ကါ) ဇာ၊ ထောင့်နှစ်ရာနှင့်။ သင်္ချာ
ဆဲခြောက်၊ ကိန်းလက်မြောက်၍¹ ရွှေညောက်ညွန့်သား၊
ကွန့်ကွန့်ထွားလျက်၊ စကားသင်းကြူ၊ မြိုင်မင်းမူသည်၊
ရွှေမြူတာရေ၊ ကဆုန်နေ့ဟု²၊

. The year was 1216 ME (i.e. 2398 BE;
1854 CE) and the time was the fullmoon day of
Kason in summer, marked by the seasonal festi-
val of throwing water on bo-tree from small
earthen posts, when the comely and delivghtful
forest, adaired with rising new leaves and sprouts
and filled with the fragrama of magrolia-flowers
in full bloom, lorded over the nature.

ငွေပုဏ္ဏမိ၊ ပြည့်ဝန်းညီသော်³၊ သာကီခေါင်နှိုမိ၊
နွယ်မတိမ်သည်⁴၊ ဆယ်ကြိမ်စက္ကရာဇ်၊ တို့ရှင်ချစ်၏⁵၊
သစ်သစ်တက်ပွား၊ ဘုန်းတော်အားကို သိကြားကြည်ညို
ပူဇော်လို၍⁶၊

Then Sakka, through reverence to the
increasingly rising glory of our beloved lord, who
was the tenth in line of universal kings, belong-
ing to the excellent and continous descent of
sakian race, wanted to hoour (him).

မြင့်မိုရ် (မို?) မဇ္ဈေ၊ ယုဂန်ဗေဗ္ဗ⁷၊ လေတသုန်သုန်
ခြိမ့်ခြိမ့်တုန်လျက်⁸၊ အဗ္ဗန္ဓရ၊ ဝလာဟကို⁹၊

(Consequently, he sent)
from the top of Yugondhara mountain, about half
in height of Mt. Meru, breezes blowing, thun-
ders echoing, rain clouds resounding,

သာစွထူးထွေ၊ ကြူး (ကျူး?) စေကျိုး (ကြီး?) ရင့်¹⁰၊
လျှပ်မိုးပွင့်လည်း¹¹၊ ကိုးဆင့်ပိတ်ခြုံ¹²၊ နတ်ကြိတ်စုံနှင့်¹³၊

lightrings blazingly flashing, and god-created
amog-like material covering the nine quarters of
the firmament.

ဝိဇ္ဇဝင်းစို¹⁴၊ ဟင်းလင်းပြိုသည်၊ မင်းလိုသည့်မိုယံး
(မိုး?)¹⁵၊ မိကကျိုး (ကြီး?) တည့်¹⁶၊ ကိုးဝရဇိန်၊ ဖြိုးဖြိုးထိန်မျှ¹⁷၊

The rains which was fond of the king put
forth all effart and fell in farce.

ဝတိန်မိမိုင်း၊ သိကြားခိုင်း၍¹⁸၊ ကျိုင်းတုံပြည်တာ၊
နောက်မျက်နှာက၊ သေချာစေ့စပ်၊ မြို့ရိုးထိပ်ထက်¹⁹၊ ချိပ်ချိပ်
ရောင်လက်၊ ကုန္တာစက်²⁰ကို ယူလျက်ရှိပန်၊ ဆက်ရပြန်သည်၊
ထူးချွန်အံ့ဘွယ်ကြီးမားတည်း²¹။

Becase Sakka, the august person of
Tàvatimisa, who relied on brightly shining
thender-bolt, ordered (them to place). there was
found a wax-glowing weapon of Indra on the top
of the wetern, well-built city wall of Keng-tung.

They took it to respectfully present to the
king. It was a big, extraordinary wondern.

- 49.1 သက္ကရာဇ် ကောဇာ၊ ထောင့်နှစ်ရာနှင့် သင်္ချာဆွဲခြောက်၊ ကိန်းလက်မြောက်၍ 'it is 1216 ME (i.e. 1398 BE; 1854 AD)
- 49.2 ရွှေညောင်ညွန့်သား၊ ကွန်ကွန်ထွားလျက်၊ စကားသင်းကြူ၊ မြိုင်မင်းမူသည်၊ ရွှေမြူတာရေ၊ ကဆုန်နေ့ 'the month is Kason in summer when the forest is as comely as a king with golden sprouts rising, magnolia-flowers blooming fragrantly and (people power) water (on the bo-tree) from earthen pots. စကား (or စံကား) 'magnolia-flowre'
ကဆုန် 'second month on national calendar marked by magnolia-flowers as seasonal flower and water-sprinkling an bo-tree as seasonal festival; roughly equivalent to May.
မြူ 'earthen pot for water used in this festival'
- 49.3 ငွေပုဏ္ဏမိ၊ ပြည့်ဝန်းညီသော် 'the silvery moon is perfectly round' ငွေ 'silver'
ပုဏ္ဏမိ 'Lit that which is full and round; i.e. moon. (Pà. punnamà)
ပြည့်ဝန်း 'full and round'.
- 49.4 သာကီခေါင်နိမိ၊ နွယ်မတိမ်သည်၊ 'the continous and excellent descent of Sakiyan race' နွယ် (fr.မျိုးနွယ်) 'descent' တိမ်(fr.တိမ်ကော) 'Lit: be obsolescent; discontinue; disappear'
- 49.5 ဆယ်ကြိမ်စက္ကရာဇ် တို့ရှင်ချစ် 'our loved lord who is the tenth Universal monarch (of the line) စက္ကရာဇ် 'king of စက္က or စက္က or စက္ကဝါဠ or Universe' (Pà.cakkaàl.a)
- 49.6 သိကြားကြည်ညို ပူဇော်လို၍ 'Sakka wants to worship or pay respect (to the king) through reverence or respect' သိကြား is Burmese name for Sakka, king of gods. ကြည်ညို 'reverence' ပူဇော် 'pay homage or respect' (Pà.pújà)
- 49.7 မြင့်မိုမရွှေ၊ ယုဂန်ဗွေမှ 'from the top of Yugandhara mountain in the middle of Mt. Meru.
The Buddhist (Burmese) cosmogony maintains that sun and moon orbit from the top of Mt. Yagandhara (Lit: that which bears a pair i.e.pair of sun and moon) that is as high as half of Mt. Meru.
မရွှေ 'middle or half' (Pà.jajjha)
ယုဂန် (fr. Yugandhara) 'name of the mount'
- 49.8 လေတသုန်သုန်၊ ခြိမ့်ခြိမ့်တုန်လျက် 'the wind blowing breezily and thunders resounding tumultuously' ခြိမ့်ခြိမ့် '(an onomaetopetic word) 'thundurously or tumultirously;' သုန်သုန် 'breezily'
- 49.9 အမ္ဗန္ဓရ၊ ဝလာဟကို 'the black or rain clouds' အမ္ဗန္ဓရ 'carrying or bringing water' (Pà.ambu+dhara) ဝလာဟ 'black cloud' (Pà.vatahaka) is water - carrying cloud, i.e. rain-clud.
- 49.10 သာစွထူးလာထွေ၊ ကျူးစေကြိုးရင့် 'try to emit a special charming and melodius sound' သာ [fr. သာယာ (of sound)] charming, attractive ကျူးရင့် 'emit or produce a melodious sound' ကြိုး (fr.ကြိုးတး) 'try, make attempts?
(In the foot ကျူးမေကြိုးရင့်, ကျူး and ရင့် makes a complete word, both associating with sound)

- 49.11 လျှပ်မိုးပွင့်လင်း၊ 'the flashes of lightning လျှပ် (fr.လျှပ်စည်း) Lightning?
မိုးပွင့် 'Lit: rain or sky-flower; here it simply refers to flahes.'
- 49.12 ကိုးဆင့်ပိတ်ခြုံ 'cover the nine directions' ကိုးဆင့် 'nine directions or angles; viz. cardinal
four+corners 4th overhead.
- 49.13 နတ်ကြိမ်စုံနှင့် 'the smong-like material ground by gods' This refers to breezing smogs filling
the slay. ကြိတ် 'to be ground'
နံ ' smong-like material (Pà.dhúma)
- 49.14 ဝိဇ္ဇဝင်းစို 'Lightnings flashing and wet'
ဝိဇ္ဇ 'Lightning' (Pà.vijju)
- 49.15 ဟင်းလင်းပြိုသည်၊ မင်းလိုသည့်မိုး 'the rains which are fond of the king falling without hinderance'
ဟင်းလင်း 'without any hinderance or obstruction?
ပြို (v) 'fall down; tumble down; topple?
မင်းလို '-which desires or fond of the king'
- 49.16 ဖိကကြိုးတည် 'tries to rain in torrents or in farce.' ဖိက (fr.ဖိကိ) 'with great of forts'
- 49.17 ကိုးဝရဇိန်၊ ဖြိုးဖြိုးထိန်မျှ၊ 'relying on the thunderbolt shining brightly'
ကိုး (fr.ကိုးစား) 'rely on; depend on'
ဝရဇိန် 'the weapan of Sakka, thunderbolt' (Pà.vajira)
ဖြိုးဖြိုးထိန် 'shining or glowing birght.'
- 49.18 ဝတိန်မိမိုင်၊ သိကြားခိုင်း၍ 'asked or ordered by Sakka, the august personge of wa-dein-tha'
ဝတိန် 'the 2nd level of six deva-worlds'
မိမိုင် (arch) 'august person'
- 49.19 ကျိုင်းတုံပြည်သာ၊ နောက်မျက်နှာက၊ သေချာစေ့စပ်၊ မြို့ရိုးထိပ်ထက်၊ 'on the top of the neatly-built
city-wall west of pleasant Keng-tung'
ပြည်သာ 'pleasant or lovely country'.
သေချာစေ့စပ် 'neat and tidy meticulously'
မြို့ရိုး 'city-wall'
- 49.20 ချိပ်ချိပ်ရောင်လက်၊ ကုန္ဒာစက်ကို 'the wapon of Indra glowing red like sealing wax'
ချိပ် 'sealing wax which is red'
ကုန္ဒာ 'Indra or Sakka, the king of goods. (Pà.india)
- 49.21 ယူလျက်ရှိပန်၊ ဆက်ရပြန်သည်၊ ထူးချွန်အံ့ဖွယ်ကြီးမားတည်း၊ 'take it and respectfully present
(to the king) It is a great and un-common wonder.

ထိုသည့်ဩဘာ၊ ထိုအခါကို¹၊ မင်္ဂလာတဆူ၊ နိမိတ်
ယူ၍²၊ ဇမ္ဗူကျော်ချီး၊ အံ့မပြီးတည့်³၊ မင်းကြီးမဟာနော်ရထာ၊
သေနာမိပတ်၊ ဗိုလ်ချုပ်ဖတ်လျှင်⁴၊ ရေးတတ်မြော်မြင်၊
ခန့်စီရင်၍⁵၊

ရှင်စစ်မှာ၊ အင်ကြီးစွာသည်⁶၊ ရိက္ခာသိုမှီး၊ ဆင်တပ်
ကြီးကို⁷၊ ဖျက်ဆီးစိမ့်ငှါ၊ လူရည်ရှာသော်⁸၊ ဗျာမံဟသ်၊
မျိုးရေနတ်ကို⁹၊ ဥပပတ်ဘုန်း၊ ဂဠုန်မုန်း၍¹⁰၊

ဟုန်းဟန်းတောင်ခတ်၊ ချီကုပ်သတ်သိုး¹¹၊ ရွယ်မှတ်
တည့်တည့်၊ ရန်ကုန်ကြည့်လျက်¹²၊ လုပ်ပြည့်ကိုက်ဝါး၊ စားအံ့
တပဲ၊ ရူးရူးရဲသည်¹³၊ လဲချားဥပရာဇ်၊ ကျွန်တော်စစ်ကို¹⁴၊
ရန်မြစ် တူးတူး၊ တိုက်ချေဦးဟု¹⁵၊

ကျေးဇူးတော်မြတ်၊ ဆောင်စိမ့်လွတ်သော်¹⁶၊ ပစ်ခတ်
သဲသဲ၊ သူတပ်ထဲက¹⁷၊ ဘွန်ကြဖြိုးဖြိုး၊ ရှောက်ရွာမိုးသို့¹⁸၊
ခုတ်ဘိုး ပြိုပြို၊ ဆင်နှင့်ခဲလည်း¹⁹၊ မရွံ့မထိတ်၊ သံတိုင်စိတ်ဖြင့်²⁰၊

ဆိတ်အနည်း၊ မလိမ်လည်းတည့်²¹၊ အသည်းများရှိ၊
သမာဓိလည်း၊ ဂိရိခုံ၊ ကျောက်တောင်ထူသို့²²၊ ဗိုလ်စုအတွင်း၊
တင်းတင်းမရွံ့၊ ဝင်တိုက်နွံက²³၊ ချွံချွံရုတ်ရက်၊ ဆင်တပ်ဖျက်
သည်၊ မှုန်ညက်မြူသို့ကြေသွားတည်း²⁴။

Talks regarding this Jambu-continent-
famous augury and moment as a lucky, auspi-
cious omen did not cease. (Then) the mnister-
cum-general Mingyi Mahà Naw-ya-tha, the su-
preme commander of

(Burmese) army, knowing and under-
standing the future circumstances, administered
thus. He looked for a man to crush the mighty
elephant unit which supplied provision for the
Yo-da-yar king's army and found one loyal ser-
vant, the brave and recklessly daring crown

prince of Le-char who, a spantaneously -barm
and furiously flapping galon-bird, could grasp
and kill 1,000-fathom lang water-good dragon
and could eat in gusto the enemy, looking straight
into his face. He was sent out to fight and uproot
the enemy, as a means of returning

the royal gratitude. The Yo-da-yars severely
defened, shooting wurdly and recklessly, like the
torrents of a rain of hair, cutting and picrcing,
with the cover of elephants. But the Burmese,
un-alarmed and un-frightened, with a spirit of
steel and concent

rated determination, like a stony mountain, not
deteriorating and unflinching, in-filtrated and
stormed the enemy line. Under theird daring at-
tack, the elephant unit was routed and dashed
into iota-like powder.

- 50.1 ထိုသည့် ဩဘာ၊ ထိုအခါကို 'that augury and that time' ဩဘာ 'aura, augury (Pà.bohà)
- 50.2 မင်္ဂလာတဆူနိမိန်ယူ၍ 'regard or consider an auspicious sign or omen.'
နိမိတ် 'augury, omen, sign? (Pà nimittar)
- 50.3 ဇမ္ဗူကျော်ချီး၊ အံ့မပြီးတည့် 'wonder and praise (for this went), well-known across Jambúdipa
continent, never comes to an end'
အံ့ (v) to be amazed at; to wonder'
- 50.4 မင်းကြီးမဟာနော်ရထာ၊ သေနာဓိပတိ၊ ဗိုလ်ချုပ်မတ် 'Min-gyi Mahà Naw-ra-thar, the minister- cum-
general'
သေနာဓိပတိ 'chief or lord of the army' (Pà.senà+adhipati)
- 50.5 ရေးတတ်မြော်ခြင်း၊ ခန့်စီရင်၍ 'looking forward and knowing the affairs, administered and
manceunvred.
မြော်မြင် 'sighting into future'
- 50.6 သူရှင်စစ်မှာ၊ အင်ကြီးစွာသည်၊ 'in the enemy's army very strong'
အင် (fr. အင်အား) 'strength, power'
- 50.7 ရိက္ခာသိုမှီး၊ ဆင်တပ်ကြီး 'elephant unit used for carrying provisions'
ရိက္ခာ 'provision; ration' (Hindi. rijaka)
- 50.8 ဖျက်ဆီးစိမ့်ငှါ၊ လူရည်ရှာသော် 'Look for the able man to destroy (it)'
လူရည် 'man with ability or able man'
- 50.9 ဗျာမသဟဿ၊ မျိုးရေနတ်ကို၊ 'the quatic god dragon of 1000 fathams in length'
ဗျာမသဟဿ '1000 fathams' (Pà.byàma+sahassa)
မျိုးရေနတ် (= ရေနတ်မျိုး) 'good fliving in water or aquatic: it refers to Núga or dragon.
- 50.10 ဥပပတ်ဘုန်း၊ ဂဠုန်မှန်း၍ 'the galon-bird with interest power crushes and dashes into powder'
ဥပပတ် 'autonomous, inherent, (Pà.upapatti)
ဂဠုန် 'mythical king of birds, enemy of dragons' (Pà.garuda, garula)
- 50.11 ဟုန်းဟုန်းတောင်ခတ်၊ ချီကုတ်သတ်သို့ 'flap wings with great force and just as (it) grasps, carry
away and kill'
ဟုန်းဟုန်း (adv.) 'with great force' တောင် (fr. တောင်ပံ) 'wing ချီကုတ်သတ်
'grasp (usu. in claws), carry out and kill'
- 50.12 ရွယ်မှတ်တည့်တည့်၊ ရန်ကိုကြည့်လျက် 'look straight at the enemy or aim straight at the enemy?'
- 50.13 လုပ်ပြည့်ကိုက်ဝါး၊ စားအံ့တပဲ၊ ရူးရူးရဲသည် 'rushing recklessly as if eating in gusts biting and
chewing' တပဲ (arch) as if....' ရူးရူး 'madly' ရဲ 'brause, reckless.
- 50.14 လဲချားဥပရာဇ်၊ ကျွန်တော်စစ်ကို 'the crown prince of Le-char, the genwine royal slave'

- 50.15 ရန်မြစ်တူးတူး၊ တိုက်ချေဦးဟု '(say) you fight him uprooting the enemy'
 ရန်မြစ် 'root of enemy; source of enemy'
 တူးတူး (fr.တူးဖော်) unearh; uproot'
- 50.16 ပစ်ခတ်သဲသဲ၊ သူတပ်ထဲက 'send (him) out to serve the noble gratitude (of the king).
 ကျေးဇူး 'benefit; gratitude'
 ဆောင် (fr.ဆောင်ရွက်) 'carry out, serve'
- 50.17 ပစ်ခတ်သဲသဲ၊ သူတပ်ထဲက 'shoot in great effort from inside his army'
 သဲသဲ 'in concentrated effort'
 သူတပ် 'his unit, his army; i.e. enemy side'
- 50.18 သွန်ကြဲဖြိုးဖြိုး ရှောက်ရွာမိုးသို့ 'like an abundantly and torrential rain of hair'
 သွန်ကြဲ 'fall and scatter' ရှောက်ရွာမိုး (arch) 'rain of hair'
- 50.19 ခုတ်ထိုးပြိုပြို၊ ဆင်နှင့်ခံလည်း 'cutting and thrusting, they defend with elephants'
 ခုတ် 'cut or glash with swords' ထိုး 'pierce or thrust with spears'
- 50.20 မရွံ့မထိတ်၊ သံတိုင်စိတ်ဖြင့် 'neither shrinking from fear nor getting alarmed, with a spirit of
 steel ရွံ့ 'shrink from danger' ထိတ် 'be alarmed' သံတိုင်စိတ် 'Lit mind of an iron rod'
- 50.21 တဆိတ်အနည်း၊ မလိပ်လည်းတည်၊ 'not deteriorating even a little'
 လိပ်လည်း 'deteriorate in mordity etc; meet with a setback'
- 50.22 အသည်းဖျားရှိ၊ သမာဓိလည်း၊ ဂိရိခုံ။ ကျောက်တောင်ထူသို့ 'the concentration on the tip of the
 liver resists like a solid stone mountain'
 သမာဓိ 'mental concentration' (Pà.samàdhi)
 ဂိရိ 'mountain, mount' (Pà.giri)
- 50.23 ဗိုလ်စုအတွင်း၊ တင်းတင်းမရွံ့၊ ဝင်တိုက်နွံက 'obediently, without shrinking from fear, infiltrate
 and enter the enemy line and fight.
 တင်းတင်း 'with haste and force without fear' နွံ 'obedient to order'.
- 50.24 ချွံချွံရုတ်ရက်၊ ဆင်တပ်မျက်သည်၊ မှုန်ညက်ဖြူသို့ ကြေထွားတည်း၊ 'they strike daringly and in the
 turmoil the elephant unit is destroyed and dashed as a minutest ista.;

ဇာတာနဂို (ရဲ?) အလာဂြိုဟ်တို့ ဖိုလ်အနိဋ္ဌ၊
နိမိတ်ပြကို¹၊ စိတ်မျှမကြံ၊ မာန်လိမ်းကျံ၍²၊ ကံကိုမမြင်၊
ဥာဏ်ပြိုင်သည်³၊ သူ့သူင် (ရှင်?) ဦးတိုင်၊ အရေးပိုင်ကား⁴၊

The influential office of Yo-da-yar, not aware of the bad amens and undesirable results suggested by the planetary positions in his own horoscope, was conceited, un-intelligent and ignorant of his own fate.

Despite defeats in earlier armed confrontations,

ဆိုင်လေတိုင်းပင်၊ ဘယ်စစ်တွင်မျှ⁵၊ အောင်မြင်ပွဲဦး၊
မရဘူးလျက်⁶၊ ကျေးဇူးပျက်သုန်၊ မောဟဂုဏ်ဖြင့်⁷၊ သူပုန်
မင်းလျာ၊ ဥပရာဇ်⁸၊ ကြမ္မာကြုံလို့၊ ကံကိုမှီ၍⁹၊

he neither cared nor showed any humility, through un-gratefulness and ignorance. Depending on the declining fate of rebellious heir-apparent and expecting to conquer Keng-tung, he continued laying siege to the town with great patience.

ထိ၏သို့၊ မခိုရုံတည့်¹⁰၊ မြို့ကျိုင်းတုံကို၊ အံ့၍ရနိုး၊
ကြိုးကါအောင်အသည်း၊ အနိုင်ကျည်း၏¹¹၊ ကစွည်းလုလင်၊
လွံကျော်ထင်သား၊ မိခင်မောင်ကြီး၊ နတ်စောထီးသို့¹²၊

The brave, well-reputed administrator of firmly-established and flourishing Shan districts, who was like the fierce and ruthless ogre-chief Kaccàyana (= Punnaka)

အဖြီးအခိုင်၊ ရှမ်းခရိုင်ကို¹³၊ စိုးပိုင်ကွပ်ဆော်၊ မတ်ရဲ
ကျော်¹⁴၊ ကါး၊ ရေးမြော်တိုင်းထွာ¹⁵၊ သည်တခါသော်၊ ဒွာရာ
စစ်အင်၊ ဗိုလ်ဘုရင်ကို¹⁶၊ ထန်းပင်လည်ဆစ်၊ လောင်မီး
ပစ်သို့¹⁷၊

Irاندati's lover and saver of her mother, sureyed and reasoned the situation.

Deciding that he would this time totally uproot and wipe out the king of Duàràvati together with his forces, in the same way as thunder-bolt hits the neck of a

သစ်သစ်ပိတ်ချိုး၊ ရန်မြစ်တုံးစိမ့်¹⁸၊ လက်ရုံးဝရဇိန်၊
ကြိုးသံရှိန်သည်¹⁹၊ အောင်ချိန်ရပ်လင့်၊ ငဲ့နားတည်း²⁰။

palm-tree, he proclaimed his physical power as strong as a thendebolt, stopped and rested waiting for the time to conquer.

- 51.1 ဇာတာနဂို၊ အလာဂြိုဟ်တို့၊ ဖိုလ်အနိဋ္ဌ၊ နိမိတ်ပြကို 'the planetary positions in the original horoscope, not pleasant, good result and omen'
ဇာတာ 'horoscope, an astrological record of position of planets etc. one' birth' (Pà. jātaka)
အလာဂြိုဟ် (=ဂြိုဟ်သွားဂြိုဟ်လာ) 'position of planets' (skh graha)
ဖိုလ်အနိဋ္ဌ 'unpleasant or undesirable result'
နိမိတ် 'sign, omen' (Pà.ninaitta)
- 51.2 စိတ်မျှမကြုံ၊ မာန်လိမ်းကျံ၍ 'not thinking of it and smeared with pride'
- 51.3 ကံကိုမမြင်၊ ဉာဏ်ငြိငြင်သည် 'whose intellect is weak and who is blind to and not aware of his own fate'
ကံ 'Lit: deed; action: desting or karmic law' (Pà.kamma)
- 51.4 သူရှင်ဦးကိုင်း၊ အရေးပိုင် 'the authoritative chief of the Yo-da-yars'
ဦးကိုင်း 'Lit : one who holds the top: i.e. chief'
- 51.5 ဆိုင်လေတိုင်းပင်၊ ဘယ်စစ်တွင်မျှ 'in any battle they met 'or' in any clash between them?
ဆိုင် (fr. တိုက်ဆိုင်) 'meet, face, encounter'
တိုင်း (part) 'suffive indicative of frequency, equivalent to 'every' 'any' in English.
စစ် 'fighting, battle, war, clash, axmed encounter.'
- 51.6 အောင်မြင်ပွဲဦး၊ မရဘူးလျက် 'never gained a victory'
- 51.7 ကျေးဇူးပျက်သုန်၊ မောဟဂုဏ်ဖြင့် 'gratitude forgotten and full of ignarance' မောဟ 'igno-
rance,
dullness' (Pà.moha)
- 51.8 သူပုန်မင်းလျာ၊ ဥပရာဇ် 'the crown prince whoi s the heir-apparent' သူပုန် 'rebal
မင်းလျာ 'heir-apparemt to a throne'
- 51.9 ကြမ္မာကြုံလို့၊ ကံကိုမှီ၍ depending on the fading desitny or fate. Skt, Karma and Pà.kamma
(= Myan. ကံ) are synonyms meaning one's desting or fate resulting from his previous or present deeds.
- 51.10 မထီ၏သို့၊ မခိုရိုတည့် 'not caring for it, he does not become humble or show respect.
ထီ 'take care of take head of'
- 51.11 မြို့ကျိုင်းတုံကို၊ အံ့၍ရနိုး၊ ကြိုးကာအောင်လည်း၊ အနိုင်ကျည်း၏ 'expected to conquer and gain Keng-
tung by besieging it patiently with great effort' ကျည်း 'tolerate with patience.
- 51.12 ကစွည်းလုလင်၊ လွှဲကျော်ထင်သား၊ မိခင်မောင်ကြီး၊ နတ်စောထီးသို့၊ 'like kaccàyana the lad, well-
famed godly chief, my beloved brother and saver of my mother? လုလင် 'Lad'
The Kaccàyana stony is taken from Vidhirapandita Jātaka (J 545). The Bodhisat was once born as Vidhira the wirest and most righteous minister to King Dhanaàya korabba. Hearing his fame, a dragonqueen Vimatà had a strong, uncontrollable desire to eat his heart. Her beautiful daughter Irandati by name, distressful at her mother's plight, per-

suaed her lover, an ogre chief called Punnaka. Assuming a human youth by the name of Kaccàyana, he visited King Korabba and challenged him to a dice-game, with a priceless Mind-fulfilling ruby on his side and a similar object on the other at bet. Hewon and damanded Vidhira, tied him to the tail of his flying stallion and rode along the mountain ridges to tall him, but to no avail. Finally Vidhura met dragon king and queen who, after listening to his Dhamma, honoured him and sent him back to human world. Punnaka or this Kaccàyana is still regarded most ruthless, fearless, daring and violent ogre-god in Burmese belief.

- 51.13 အဖြီးအခိုင် ရှမ်းခရိုင် 'well-established and fourishing Shan districts'
 အဖြီး (arch.) 'much, flourishing prosperous'
 အခိုင် (fr.ခိုင်မာ) 'firmly established, not shaken'
- 51.14 စိုးပိုင်ကွပ်ဆော်၊ မတ်ရဲကျော် 'brave and renowned minister who rules and administers?'
- 51.15 ရေးမြော်တိုင်းထွာ၊ 'considering and reasoring the situations'
- 51.16 သည်တခါသော်၊ ခွာရာစစ်အင်၊ ဗိုလ်ဘုရင်ကို၊ 'this time, the king of Dvārāvati capital'
- 51.17 ထန်းပင်လည်ဆစ်၊ လောင်မီးပစ်သို့၊ 'Just like a thunder bolt strikes the neck of a palm-tree/
 ထန်းပင် 'palm + tree'
 လည်ဆစ် 'neck or juncture of the stem and crown of a palm tree'
 လောင်မီး 'thunderbolt'
 (A palm-tree thus cut off never grows again)
- 51.18 သစ်သစ်ပိတ်ချိုး၊ ရန်မြစ်တုံးစိမ့်၊ 'will reduce and uproot it completely'
 သစ်သစ် (adv.) 'totally, completely'
 တုံးစိမ့် 'make sth. exhausted'
 စိမ့် (=စေအံ့) suffix attached to a v.t. to turn it into a causative in future'
- 51.19 လက်ရုံးဝရဇိန်၊ ကြုံးသံရှိန်သည် 'proclaim loudly of his weapon, the thunderbolt'
- 51.20 အောင်ချိန်ရပ်လင့်ငဲ့နားတည်း 'stop expecting the time of victory?'

အောင်ချိန်ငုံတွေ (ဗွေ?) ၊ ဖြည့်တင်းနေစဉ်¹၊
ခုနစ်ခွေ ဘုံ၊ နေရံမိုးညွန့်၊ ဖြိုးဖြိုးကွန်သည်²၊ နတ်နန်းမှန်ကူ၊
ဝတ္တဘူလျှင်³ တဆူဟေမိတို့ ဘုန်းရှိ၏⁴၊

ပါရမီကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူးကို၊ ချီးကျူးပံ့ပိုး⁵၊ ယွန်းမင်း
တို့အား၊ ပျို့ပျို့ထင်ရှား၊ မြင်စိမ့်မားဟု⁶၊ လေးပါးနတ်စစ်၊
မဟာရာဇ်နှင့်⁷၊

ကသစ်ရောက်တည်း၊ နေတော်ပြည်ဝယ်၊ ရွှေစည်
အာလံ၊ ဆော်ယွန်းညွှလျက်⁸၊ အရံဝန်းလည်း၊ နတ်စစ်သည်
တို့⁹၊ ဖြိုးစည်များကျိ၊ တိုင်းမသိတည့်¹⁰၊ ပတ္တိသေန၊
မုခါစသည်၊ နဝပေါင်းညီ၊ ခေါ်ဘဏီလည်း¹¹၊

အလီကုဋေ၊ ဗိုလ်ခြေပတ်ခြံ၊ မြင့်မို ယွံ (ရွံ?)မျှ¹²၊
အသံ သယ၊ မဏ္ဍလနှင့်၊ ဘောဂဒဏ္ဍာ စစ်အင်္ဂါဖြင့်¹³၊

သူဇာ (ရာ?) ယစ်မျိုး၊ ပုပစိုးကို¹⁴၊ နွံချိုးကိလ၊
စစ်အင်မျှလည်း၊ မကဗိုလ်ပါ¹⁵၊ ကိုယ်တော်မှာကီး¹⁶၊
နာရကါရွှေ၊ အရေလည်ဆံ၊ မြီးတံဦးစွန်း၊ မွေးမှင်ရွှန်းသား¹⁷၊

တင့်လွန်းကြော့ရှင်း၊ ဟာရိမြင်းကို¹⁸၊ ဝင်းဝင်း
စက်ရှင်၊ ခြေတော်တင်မှ¹⁹၊ ရန်နှင့်လက်ချိန်၊ ဝရဇိန်ကို²⁰၊
ထိန်ထိန်လည် လှိုမ့်၊ ပတ်ပတ်အိမ်လျက်²¹၊

တိမ့်အထက်ဘုံ၊ သိန္ဓေရုံမှ²²၊ ကျိုင်းတုံမြို့ဦး၊
သက်ကွန်မြူးသည်၊ ရွယ်လူးရှင်ပင့်ကိုယ်စားတည်း²³၊

White the Burmese army was equipping
and waiting far the time of victory, Sakka,
themost exatted chief of the deva-worlds on
thesky-high and seven-tiered Mt. Meru, wished
to extol and disclose the distinguished qualities
of perfections accomplished by our glorious.

Lord who was the future Buddha, so that the Yun
Kings could realize them.

The celestial troops under the command
of four guardian good-generals of four cardinal
directions, called catumahà.

ràjà, assembled in the capital where the Ka-thit
tree grows, beating drums that echoed clamor-
ously The other godly soldiers who were
surroundingon the four sides are so multitudous
that counting was impossible.

The aifantry caonmanded by generals re-
plete with nine qualities was scores of kho-bha-
ni-number, making Mt.Meree even fear and
shrink with respect.

Accompanied by troops larger than those
on the occasion of battling the

intoxicant-prone Asura-s and employing
the strategy known as confidence (asamsaya),
unity (mandala), liverality (bhoga) and punish-
ment (danda), the lord rode on the extremely.

beautiful, graceful and attractive hars, whose
manes, tail and top of the head were glittering
like the narakà-gold.

Rolling repeatedly in hand the brightly-
shining, enemy-crushing thunderbold, he came
down splendidly toKeng-tung from Mt. Meru a
higher heaven than clouds, in place of our lord,
the youthful Buddha-embryo.

- 52.1 အောင်ချိန်ငုံတွေ၊ ဖြည့်တင်းနေစဉ်၊ 'during the time waiting for the victory and equipping the army'
 ဖြည့်တင်း: 'add to; to provide; to equip'
- 52.2 ခုနစ်ခွေဘုံ၊ နေရုံမိုးညွန့်၊ ဖြိုးဖြိုးကွန့်သည် 'in the seven-spired palace on very high Mt. Neru'
 နေရုံ 'Mt. Meru; Myint-more-taung in Burmese'
 နေရုံ (same as Meru) is made here နေရုံ for the sake of metre ဖြိုးဖြိုးကွန့် 'rising too much'
- 52.3 နတ်နန်းမှန်ကူ၊ ဝတ္တဘူလျှင် 'Vatrabhú the top of devaheavans' မှန်ကူ 'an august person like the top of a building' ဝတ္တဘူ is another epithet for Sakka or sakra, and is so called after his conquest over Vatta (Skt. Vatra).
 ဝတ္တဘူ 'Sakka or Indra, king of gods. (Skt. Vatrabhú)
- 52.4 တဆူဗောဓိ၊ တို့ဘုန်းရှိ၏ 'of our glorious lord who is destined to be enlightened as a Buddha
 ဗောဓိ (Lit: wisdom):here it (from Buddhissalla) means a Bodhisat or future Buddha'
 ဘုန်းရှိ 'replete with glory or power' ရှိ'to home'
- 52.5 ပါရမီကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူးကို ၊ ချီးကျူးပုံပိုး 'in order to praise and propagate the distinguished qualities of (his) perfections?
 ပါရမီ 'perfections, especially those ten qualities recommended for all Bodhisats. (Pà.pàranú)
- 52.6 ယွန်းမင်းတို့အား၊ ပျိုပျိုထင်ရှား၊ မြင်စိမ့်မားဟု 'intending to let Yun Kings see (them) quite clearly and obviously'
 ယွန်းမင်း: 'rulers of Yuns, or Yun kings'
- 52.7 လေးပါးနတ်စစ်၊ မဟာရာဇ် 'the soldiers or troops of the four guardian gods called catumahàràjika'
 လေးပါးနတ်စစ် 'celestial troops of the categories or types.
 According to Pāli Buddhism, the four cardinal directions East, South, West and North are governed and guarded, respectively, by four celestial generals Dhatarallha, Virúlaka, Virúpakkha and Kuvera, each commanding Bhuta-s , gods, serpents and ogres, respectively.
 These four are called catumahàràjaka 'four great kings (of gods) and serve Sakka as their chief.
- 52.8 ကသစ်ရောက်တည်၊ နေတော်ပြည်ဝယ်၊ ရွှေစည်းအာလံ၊ ဆော်ရွှမ်းညံလျက် 'the golden drums resound clamorously at the capital where the Kathit-tree (Erithrina arborescens) grows.
 အာလံ 'drum' (Pà.àLambara)
- 52.9 အရံဝန်းလည်၊ နတ်စစ်သည်တို့ 'the celestial or godly troops surrounding on all sides'
 စစ်သည် (same as စစ်သား (esp:woman) 'solider'
- 52.10 ဖြိုးစည်များကျိ၊ တိုင်းမသိတည့် '(they are) so numerous that, their number cannot be known'
 ဖြိုး, စည်, များ, ကျိ (all synonyms) 'much or many in number'
 တိုင်း: (fr.အတိုင်း) 'number or figure or measurement.'

- 52.11 ပတ္တိသေန၊ မုခါစသည်၊ နဝပေါင်းညီ၊ ခေါဘကီလည်း 'un-accountable number of infantry-men with their general replete with nine qualities'
ပတ္တိသေန 'infantry, foot-soldier' (Pà. pathi + sena)
မုခ 'mouth or head' Among the 8 parts of the military in Burmese army, a general is referred to as 'head of the army or yodha-main in Pàli who tradition claims to possess nine qualities, as described in Ràjaniti or 'Instructions to a king'.
- 52.12 အလီကုဋေ၊ ဗိုလ်ခြေပတ်ရံ၊ မြင့်မိုရ်မျှ 'soldiers of croe-times of kho-bha-ni, with Mt. Meree nearly fearing them with respect.'
အလီ 'multiplication table' ကုဋေ 'croe' (Pà. koti)
- 52.13 အသံသယ၊ မဏ္ဍလနှင့် ဘောဂဒဏ္ဍာ၊ စစ်အင်္ဂါဖြင့်၊
by the strategy of 'confidence, unity, liberality and punishment'
There our are traditionally recommended as four means of winning the enemy.
- 52.14 သူရာယစ်မျိုး၊ ပုပစိုးကို 'the Asuràs who used to drink intoxicants and gods of flowers.'
သူရာ 'wine or any kind of intoxicants (Pà.súra)
- 52.15 နွံချိုးကါလ၊ စစ်အင်္ဂါမျှလည်း၊ မကဗိုလ်ပါ 'the number of troops more than the time they make war on and heat (the Asura)'
နွံချိုး 'break or beat down to be humble'
စစ်အင် (fr.စစ်အင်္ဂါ) combat arms or troops'
- 52.16 ကိုယ်တော်မှာကိး 'the kign himself'
- 52.17 နာရကါရွှေ၊ အရေလည်ဆံ၊ မြီးတံဦးစွန်း၊ မွေးမှင်ရွန်းသား၊ 'the hairs on the mane, the tail, the head are bright as gold'
နာရကါ 'a kind of gold' (Pà. nàrakà)
မွေးမှင် (fr.မွေးအမှင်) hairs on the body'
- 52.18 တင့်လွန်းကြော့ရှင်း၊ ဟာရိမြင်း 'very beautiful, graceful and attractive horse'
ဟာရိ 'attractive; charming' (Pà.hàri)
- 52.19 ဝင်းဝင်းစက်ရှင်၊ ခြေတော်တင်မှ 'ride (it) with his feet possessing glowing cakka-wheel'
စက် 'Lit : wheel or auspicious sign on the foot of the Buddha' (Pà.cakka)
ခြေတော်တင် 'Lit: place royal feet; i.e. ride.
- 52.20 ရန်နှင့်လက်ချိန်၊ ဝရဒိန်ကို 'the thunderbolt which he aims with his hand and drive away the enemy i.e. 'with an enemy-destroying weapon in hand'
- 52.21 ထိန်ထိန်လည်လွှဲ၊ ပတ်ပတ်အိမ်လျက် 'that which turns shining and rolls gently and repeatedly'
အိမ် 'roll or rock gently.'
- 52.22 တိမ်အထက်ဘုံ၊ သိန္ဓေရုံ မှ 'from sineu, the heaven above the clouds'
သိန္ဓေရုံ (same as Meru, Neree)' Myint-mo-taung or Mt. Meru' (Pà.sineru)
သိန္ဓေရုံ is made သိန္ဓေရုံ to match with ဘုံ in metre

- 52.23 ကျိုင်းတုံမြို့ဦး၊ သက်ကွန်မြို့သည်၊ ရွယ်လူရှင်ပင့် ကိုယ်စားတည်း၊ 'descend splendidly to Keng-tung
in place of our lord, the youth ful Buddha-embryo.
သက် '(fr. ဆင်းသက်) 'descend, come down.'
ရွယ်လူ (arch.) 'lad, a youth'
ရှင်ပင် 'lord of the world or Buddha; so ရွယ်လူရှင်ပင် suggests 'one who has just been
regarded as a Bodhisat.'

ကျိုင်းတုံမည်သာ၊ ပြည်အောင်ချာ၏၊ ပြုစွာရှေ့စွန်း၊
ချောင်းနရန်းထက်¹၊ ယွန်းမင်းဗိုလ်ပုံ၊ မြင်လောက်ရုံတွင်²၊
လေးစုံ စစ်အင်၊ နတ်သေနင်တို့³၊

ပဲဟင်ကြိုး (ကျိုး) ထစ်စည်မုရာဇ် (ရဇ်) လည်း⁴၊
ခြစ်ခြစ်ရိုက်မွန်း၊ တီးခေတ်ဖြန်းလျက်⁵၊ သွန်းသွန်းမိုးစွန်း⁶၊
တံခွန်လျှပ်လျှပ်၊ မဝင်တပ်မြင်းအား၊ ရထားခြေလျင်၊
အတင်တင်တည့်⁷၊ ဖါလက်သ၊ မုသလနှင့် သရဂဒါ၊ ဓန္ဒာ
အသိ၊ တောပြီ ဂဠုင်း ⁸(ကလိုင်း)၊

သုံးဆိုင်လေးမြွှာ၊ ငါးပြာခြောက်ခွဲမြိုက်မြိုက်ရှည်⁹
ထွန်းပရိုးရဲ၊ လက်နက်စွဲလျက်¹⁰၊ ကြသေးမောက်ရှု၊ ဇမ္ဗူရွှေ
သား၊ ဌက်မြတ်နားထက်¹¹၊ ပတ္တမြားထွတ်ချက်¹²၊

ဘယက်ဗာလီ¹³ (လည်?)၊ ချပ်အင်္ကျီလည်း နာရနီ
(ကီ) မွန်၊ ရွှေပုစွန်ဝယ်¹⁴၊ ဘိုး (ဖိုး?) လွန်နတ္ထ၊ ဝဇီရကို၊ အံချ
ချိတ်တွဲ၊ စီမြောင်ကြသား¹⁵၊

ရဲရဲရောင်စို၊ မျဉ်းရှည်တို့နှင့်¹⁶၊ မိန့်ညိုဝတ်ခြုံ၊
နတ်စစ်ပုံတို့¹⁷၊ ကျိုင်းတုံမြို့ထဲ၊ ဝင်ဆဲ ဝင်အံ့¹⁸၊ မြေမဆုံမျှ၊
ခြံခြံ (ကြံကြံ) စုရုံး၊ သုံးရက်လုံးလျှင်¹⁹၊ မဆုံးမျက်ခြည်၊
ယွန်းစစ် သည်တို့၊ အတည်ကျကျ၊ မြင်ကုန်ကြသည်၊
ထိတ်လသေလု မြောပါတည်း²⁰၊

On the creek-bank east of Keng-tung at a distance visible to Yun forces, there appeared divine troops in full military arrays.

Hitting hard and aloud the tambourines which echoed clamorously, there came waves after waves of elephants, horses, chariots and infantry-men

with hoisted banners that fluttered toweringly and brightly. They were also armed with iron rods, iron hooks, clubs, baws and arrows, awords, spears, Lances and wooden wedges some of which had three clusters or four

pouris or five or six razor-sharp blades.

They were all arrayed in chain-mail with long-spiked helmets whose pinnacles were studded with best rubies.

Dressed in chain-mail or full-skirted coats or sleeveless jackels of bright-red colour, embroidered with priceless diamonds or diamonds-hanging, they appeared godly soldiers.

Literally filling every inch of the earth and on the verge of entering Keng-tung, they resolutely assembled for three days.

The Yun troops felt scared almost to death at their sight.

- 53.1 ကျိုင်းတုံမည်သာ၊ ပြည်အောင်ချာ၏၊ ပြုဗ္ဗာရွှေစွန်း၊ ချောင်းနရန်းထက်၊ 'on the bank of the creek towards eastern-most part of victorious Keng-teing?
ရွှေစွန်း 'the tip on the foremost place?
နရန်း 'Chit. handrair; here bank.
- 53.2 ယွန်းမင်းဗိုလ်ပုံ၊ မြင်လောက်ရုံတွင် Lit at a place or sport far enough to be visible to Yun troops; i.e within the seeing distance of Yun solidiers'
- 53.3 လေးစုံစစ်အင်၊ နတ်သေနင်တို့ the divine army complete with four battle arms
In Burmese monarchial times, four battle arms are (1)infantsy, (2) cavalry, (3)units of chariots and (4) those of elephants. စစ်အင် (fr.စစ်အင်္ဂါ) battle or military arms သေနင် (fr သေနင်) parts of army.
- 53.4 ပဲ့တင်ကျူတစ်၊ စည်မုရောင်လည်း 'the tambourime echoing clamorously
ပဲ့တင် (v) echo or resound မုရောင် small drum or tambourine
(Pā muraja)
- 53.5 ခြစ်ခြစ်ရိုက်မွန်း၊ တီးခေတ်ဖြန်းလျက်၊ hitting and striking them hard and loud
- 53.6 သွန်းသွန်းမိုးစွန် towering towards the sky သွန်းသွန်း (adv) toweringly
- 53.7 တံခွန်လျှပ်လျှပ်၊ ဆင်တပ်မြင်းအား၊ ရထားခြေလျင်၊ အတင်တင်တည့် 'waves after waves of elephants, horses, choriots and inftry-men with banners fluttering brightly
လျှပ်လျှပ်'brightly, shiningly like lightning
- 53.8 ဖာလင်္ကျာ၊ မုသလနှင့် သရဂဒါ၊ မန္တအသိ၊ တောမြိုနိုင်၊ iram rods, goads, clubs, bows, arrows, swords, spears, lances and wooden wedyes; All are Pāli names for different kinds of weapons described.
- 53.9 သုံးဆိုင်လေးမြွှာ၊ ငါးဖြာခြောက်ခွ၊ မြိုက်မြိုက်ရှည်၊ (some of them) have three clusters or four twins or five or six razor-sharp blades
မြိုက်မြိုက် (same as မြည့်မြည့်) rajor- sharp ရှ 'sharp'
- 53.10 ထွန်မရီရဲ၊ လက်နက်စွဲလျက် brilliantly shining or glowing weapons in their hands
- 53.11 ကြသေးမောက်ရူ၊ ဇမ္ဗူရွှေသား၊ ငှက်မ(မြတ်?)နားထက်၊ they are in chain- mails and on the golden pinmacle of their long- spiked helmets
ကြသေး 'chain mail' မောက်ရူ 'helmoet with long spikes
ဇမ္ဗူရွှေ gold call jambiraj (Pā jambumad)
ငှက်မြတ်နား originally refers to the penant- shaped vane on the penack of a shrim
- 53.12 ပတ္တမြားထွက်ချက် ruby (is placed) in the middle of the top; That means that in the centre of the golde penacle of their helmets, rubies are studded
ပတ္တမြား 'ruby skt, Padmarāga)

- 53.13 ဘယက်ဗလည် 'the necklace and the gorget with upswept wings
These are decerative dresses of an anciant wariar in Burmese army
- 53.14 ချပ်အင်္ကျီလည်း၊ နာရဏီမွန်၊ ရွှေပုစွန်ဝယ်၊ the chain mail of excellent gold like gold-coloured
prawn ail
ချပ်အင်္ကျီ 'body armour or chain- mail
နာရဏီ name of an excellent kind of gold whose colour resenbles that of prawn ail
ပုစွန် 'shrimp or prawn
- 53.15 ဖိုးလွန်နွဲ့၊ ဝဇီရကို၊ အံ့ချီချိတ်တွဲ၊ စီမြောင်ကြသား၊ invaluable diamonds hanging and spreading in
symmetrical pattern
ဖိုးလွန် 'beyond price နွဲ့ 'priceless (Pā. an + aggha)
- 53.16 ရဲရဲရောင်စို၊ မျဉ်းရှည်တိုနှင့် full-skirted coats and sleeveless jackets of bright-red
မျဉ်းရှည် 'full- skirted coat ' မျဉ်းတို 'sleeveless jacket' All are names of dresses and deco-
rations warm by Burmese soldiers in ancient, monerchial days
- 53.17 မိန်ညိုဝတ်ခြုံ၊ နတ်စစ်ပုံတို့ godly soldiers in body- armour
- 53.18 ကျိုင်းတုံမြို့ထဲ၊ ဝင်ဆဲဝင်အံ့ 'about to enter Keng- ting
- 53.19 မြေမဆဲမျှ၊ ကြံ့ကြံ့စုရုံး၊ သုံးရက်လုံးလျှင် (they) assenble stead fastly, until the ground cannot hold
them for three days
မြေမဆဲ 'nearly the earth cannot hold
- 53.20 ယွန်းစစ်သည်ကို အတည်ကျကျ မြင်ကုန်ကြသည်၊ ထိတ်လသေလုမြောပါးတည့် all yun troops saw (them)
and felt frightened almost to death.

ဓမ္မရာဇ်မြတ်စွာတို့ထွက်ချာ၏¹၊ ပညာနိသံသာ၊ ဘုန်း
ကျိုးပြသား²၊ မာယစီရင်၊ နတ်သေနင်ကို³၊ သူ့သျှင် (ရှင်?)
ဗိုလ်ပါ၊ မြင်ကြရာတွင်၊ သာသနာပြုထိုက်၊ မြန်မာကို⁴။

ပတ်ဝိုက်ရံဝန်း၊ ငါတို့ယွန်းကို၊ လုံးတွန်းသိမ်းချေ၊
အောင်လွယ်စေဟု⁵၊ ဗိုလ်ခြေလှောက်ကူ၊ တပ်တော်မူသည်၊
ဟူ၏မှန်စွာ⁶၊ သည်အခါကား၊ ကြံမ္မာပစ်ချ၊ တွင်းဆုံးကျ၍⁷။

ဒေသဝေးလံ၊ တို့နိုင်ငံသို့⁸၊ ခွာခြံ (ချန်) ပြေးထွက်၊
ပြန်ရေးခက်ခဲ⁹၊ အသက်ဘေးကြီး၊ မြေလက်တီးဟု¹⁰၊ ထိပ်သီး
သွေးမွန်၊ ကြောက်အားလွန်၍¹¹။

သန်ကျော်လျင့်လျင့်၊ ထိုနေ့ညဉ့်ဝယ်¹²၊ မိုက်စဉ်
အခါ¹³၊ ခြွေရံကာလည်း၊ မပါကျစ်လစ်၊ ဝတ်စားညစ်နှင့်¹⁴၊
စုံထန်ကွန်မမ့်၊ ဝံစာခါရသနစ်၊ ယွန်းစောစစ်၏၊ နွယ်မြစ်
တော်ရင်း၊ ဘထွေးမင်းကား¹⁵။

မှန်ကင်းတမ္မတ်၊ သုံးလူထွက်ကို¹⁶၊ သာဝတ်ပြည်မ၊
ယမိုက်ပြတွင်¹⁷။

ကာသယူရဏ်၊ ရှက်အားလွန်၍¹⁸၊ ဝိဇ္ဇာဏ် (ဉ်?)
ဖြုတ်ဖြုတ်၊ ကိုယ်ပယုဂ်ဖြင့်¹⁹၊ ပစ်ထုတ်မိုက်မဲ၊ မြစ်ရေထဲ၌²⁰၊
အိုးဆွဲလည်ရစ်၊ ပါယ်တွင်းနစ်သို့²¹။

စေးပျစ်စိပ်စိပ်၊ တောရိပ်ခိုကာ²²၊ ထွက်ပြေးခွာသည်၊
လိပ်ပြာကစဉ်ကလျားတည်း²³။

On seeing the Magha-sena or divine forces, that justify the power of the results of our noble and righteous lord's previous merits, the army of the Yo-da-yar king believed that re-enforcement was sent from Myanmar, which deserved to disseminate.

The Buddhist order (Buddha Sasana), in order to destroy completely and vanquish easily the Yun-s.

Their king that they would now really face the warst fate and be in great difficulty to flee for their own land at

a great distance, they grew 3extremely alarmed and shocked that death was a surety for them.

That very mid-night when darkness wps every where, sun-tit-kun-ma-mun Ban-sa-dhi-ra sa-nit.

The genuine royal descent and uncle to the Yun King, just as

Purana Kassapa the heretic teacher, when the most excellent and exalted Buddha performed. The twin-miracles (of wate and fire)

at savathi (sarvat), was so much ashamed that he, placing around his own neck a filled water jar, drowned

himself in a river to suffer in hells, escaped under the cover of thick and deep jungles.

His mind was deranged in disorder.

- 54-1 ဓမ္မရာဇ်မြတ်စွာ၊ တို့ထွက်ချာ၏ ' of our supreme chief, the righteous Lord '
ဓမ္မရာဇ် (Lif. King of Dhamma; i.e righteous.)
- 54-2 ပုညာနိသံသ၊ ဘုန်းကျိုးပြသား ' reveals the glory of the equiucences or results of (his) merits ပုညာနိ
သံသ = result of merits. (Pa punna + amisansa)
ဘုန်းကျိုး ' the glory which is the effect or result'.
- 54-3 မာယစီရင်၊ နတ်သေနင်ကို ' the divine battle arms prepared by Magha '
မာယ is one of the names of sakka, the king of gods, because he was a bramīn youth by their
name in his previous life.
နတ်သေနင် ' divine forces of four categories '
သေနင် ' battle arms ' in (Pa sena + aniga)
- 54-4 သာသနာပြုထိုက်၊ မြန်မာကိုဋ်က ' the noble land of Myanmar which deserves to promulgat the
Buddha sasana '
- 54-5 ငါတို့ယွန်းကို၊ လုံးတွန်းသိမ်းချေ၊ အောင်လွယ်စေဟု ' so that our Yun country can easily be won by
destroying completely.'
- 54-6 ဝိုလ်ခြေလှောက်ကူ၊ တပ်တော်မူသည်၊ ဟူ၏မှန်စွာ ' it must be true that (they) add mase troops for
assistance ' i.e. ' re-enforcement was sent.'
လှောက် ' add; enhance ' ကူ ' aid; help; assist.'
- 54-7 သည်အခါကား၊ ကြမ္မာပစ်ချ၊ တွင်းဆုံးကျ၍ ' their time or now (we are) fated to meet the extremer-
most bad luck. ' ကြမ္မာ ' bad or eurl luck ' (Skt. Kramma)
ပစ်ချ ' thrown by '
တွင်းဆုံးကျ ' fall to the bottom of the pit; i.e to the very bottom: So ကြမ္မာပစ်ချ၊ တွင်းဆုံးကျ၊
literally means ' Some one is thrown or pushed down to the very bottom of the pit of bad
luck', and their or a similar expression is often used to describe a hopeless and helpless
situation of any person or thing.
- 54-8 ဒေသဝေးလံ၊ တို့နိုင်ငံသို့၊ ' to our distant country or to our country which is for away.'
ဒေသ ' place, region, province ' (Pa - desa)
- 54-9 ခွာချန်ပြေးထွက်၊ ပြန်ရေးခက်ခဲ့ ' (it is) difficult is leave this place and flee home'.
- 54-10 အသက်ကားကြီး၊ မြေလက်တီးဟု၊ ' Lit. danger to life is certain as a strike at the earth ' which
indicates a perment certainty or surety.' So the meaning inplied is that ' danger to our life
is a certainly.'
- 54-11 ထိပ်သီးသွေးမွန်၊ ကြောက်အားလွန်၍ "be alarmed beyand reasone and blood flows toward their
head and be ceranged'.
သွေးမွန် 'blood reished into head due to shock,
- 54-12 သန်ကျော်လျင်လျင်၊ ထိုနေ့ညဉ့်ဝယ်၊ မိုက်စဉ်အခါ၊ ' quickly that night soon after midnight while it
was dark (fr.သန်ကောင်) ' midnight '

မိုက်စဉ်အခါ ' While it was dark '
လျင်လျင် (= လျင်လျင်) ' quickly or swiftly '

54-13 ခြွေရံကာလည်း၊ မပါကျပ်လစ်၊ ဝတ်စားညစ်နွဲ့၊ ' in dirty garments without attendants and in secret '
ခြွေရံ ' attendant ; follower '
ကျပ်လစ် in a controlled position not exposing to public; here ' in secret, not letting others
ဝတ်စားညစ် ' dirty dresses or garments.'

54-14 စုံတစ်ကွန်မမုံ ဝံစာဓိရသနစ်၊ ယွန်းစောစစ်၏၊ နွယ်ဖြစ်တော်ရင်း၊ ဘထွေးမင်းကား၊ ' Sun-tit-kwun-ma-mon-vam-sa-dira-sa-nit, the uncle (of the king) who belongate the royal family of Yun king.
ယွန်းစောစစ် - the genuine king of Yun.

54-15 မှန်ကင်းတမ္တ၊ သုံးလူထွက်ကို၊ ' the most excellent and exalted one, the head of Three Beings, i.e
Buddha.
မှန်ကင်း ' a decorative arnonament on top of a spice or any exalted personage in such a
position.'
သုံးလူ ' three beings or individuals; vig. humans, gods and brachmà-s.

54-16 သာဝတိပြည်၊ ယမိုက်ပြတွင် ' when (Buddha) performed or showed the twin-miracle at great
country Sāvātthi.
This expression refers to the occasion when Buddha, in order to subjugate and control the
heretics, six in number, performed that particular miracle in which a pair of fire and water
came in pair out of his nostrils, ears etc. known as Yamaka + Pāṭihāriya ' twin-miracles.'
ယမိုက် ' pair ; twin. ' (Pā. yanaka)
သာဝတိ (Fr.သာဝတ္ထိ) ' name of a city in India wheree Buddha spent nearly 30 years of his life.

54-17 ကဿပပုရဏ၊ ရှက်အားလွန်၍ ' Purāṇa Kassapa, being extremely ashamed '

54-18 ဝိညာဉ်ဖြုတ်ဖြုတ်၊ ကိုယ်ပယုဂ်ဖြင့် ' to pluck or take off (one's) spirit by one's own effort or insti-
gation? ဝိညာဏ် (Lit. consciousness) is always understood in Burmese animisor as ' Life-
principle, spirit, butter-fly or soul. ' (Pā. viññāṇa) ဖြုတ် ' take sown, take off, pluck.'
ကိုယ် ' self, by one's own self ' (Pā. Kāya)
ပယောဂ ' attempt, eefort, instigation ' (Pā - payoga)

54-19 ပစ်ထုတ်မိုက်မဲ၊ မြစ်ရေထဲ၌ ' threw foolishly into the river ' မိုက် and မဲ 'dark' both here mean '
foolish, reckless, stupid.'

54-20 အိုးဆွဲလည်ရစ်၊ ပါယ်တွင်းနစ်သို့၊ ' with a jar around (his) neck, he was drown to be barn again in
hells'. These four padas retold the story of Purāṇa Kassapa, one of the six heretical teachers
opposing Buddha and Buddhism, on seeing the Buddha perform the twin-miracle at Sāvālthi
(now Sarvat) before his soujourn to Tāvātimsa-heaven, become so much shomeful that he
drowned himself with a water-filled jar around his neck, died and suffered in hell.

54-21 စေးပျစ်စိပ်စိပ်၊ တောရိပ်ခိုကာ ' under the cover of the shadow of the forest.'
စေးပျစ် (arch) ' forest, groove, jungle.'

54-22 ထွက်ပြေးခွာသည်၊ လိပ်ပြာကစဉ်ကလျားတည်း။ ' heaving the place, he fled with his mind in disorder.'

လိပ်ပြာ 'butter - fly' in Burmese animistic beliefs, represents one's soul, or spirit or life, and when one dies it is believed that his 'butter-fly' has simply left his body to go into a new body.

Here the author uses the word to represent the 'mind' or 'consciousness' which is the popular translation of Pā. Viññāna (vi + ñāna 'knowing').

ကာယဗလ၊ နည်းလျကိုယ်အမ်း (ဦး?)¹၊ မသန်စွမ်းလျက်၊ လက်ပန်းလိုလား²၊ ဥစ္စာပါးလျက်၊ အစားကြေးတိုက်၊ ကြိုက်တတ်သသူ³၊ ဉာဏ်မဆူလျက်⁴၊

ဝိဒူ (ခု) ရလား၊ မူလယူထားနှင့်⁵၊ စကားကြီးကျယ်၊ သွက်ဝယ်ချဲ့ထွင်၊ ပြောချင်သသူ⁶၊ သုံးယောက်လူကို⁷၊ နောက်ဆူသည်းခြေ၊ တွေဝေသံလည်းအရှူး မည်ဟု⁸၊ လူပြည်ပြဋ္ဌာန်းကျမ်းစာညွှန်းတွင်⁹၊ ယွန်းစစ်ဘုရင်၊ တပါးဝင်၍¹⁰၊ ဘုန်းအင်နည်းလျက်၊ စစ်လိုချက်ကြောင့် " အသက်ဆံဖျား၊ ပြေးရဲမှား၏¹²၊ နွားလားပုဂံဝ၊ ရှေ့ကသွားမြောက်၊ ခရီးကောက်သော်¹³၊ နောက်လိုက် နွားပေါင်း၊ လမ်းတိမ်းစောင်းသို့¹⁴၊ ထောင်းထောင်းပြိုကွဲ၊ ဗိုလ်ခဲလည်း¹⁵၊ ငြိစွဲမီးလျှံ၊ ဖျားလျှင်ပျံသို့¹⁶၊ ချွံချွံဖျက်သုန်း၊ လက်လွတ်ရုန်း၍¹⁷၊ တောပုန်းတောင်ခြေ၊ ထွက်ပြေးလေသော်¹⁸၊ ဥဒေသနင်း၊ မိုးနဲမင်းလည်း¹⁹၊ သင်းတို့ရိပ်ခြည်၊ သိပြီးသည်နှင့်²⁰၊ ပတ်လည်ပြွမ်းပြွမ်း၊ တောတောင်ကမ်းက²¹၊ လမ်းကိုဆီးဆ၊ မလွတ်ရအောင်²²၊ ဖြဖြဆော်လ (ဖ?) နံ၊ ဘ (ဖ?)မ်း စိမ့်ရံ (ရန?) ၍²³၊ လက်မွန်ကပင်၊ အရေးမြင်သည်၊ သေနင်စေလွှတ်ခန့်ထားတည်း²⁴။

He who loves westling despite his weakness in physical strength; he who is fond of expensive food despite his poverty and he who, like learned Vidhura, loves grandiloquence despite his ignorance: these are described in secular texts as dazed and insane persons suffering from troubled livers. The Yun military chief was one of them. Because of his desire for war, in spite of his weakness in power, he had to escape at the risk of his own life. As when the leading bull goes mean derighly and astray the entire herd follows its footsteps, the whole army was scattered and routed.

As bees leaving their bee-bive on flame, the troopers were completely destroyed and all escaped empty-handed, hiding in the jungles and using the hilly tracks.

(But) the ruler of Moe-ne, the king of the eastern provinces, knowing their intentions, had sent beforehand his forces to block several paths and tracks around and seize them without fair.

- 55-1 ကာယဗလနည်းလျကိုယ်အနံ့: 'little strength and weak in physical strength'
ကာယ 'physical strength or power' (pà. kàya + bala)
နည်းလျ 'little and thin or weak'
ကိုယ်အနံ့:(or ကိုယ်အန်) physical or bodily strength.
အန်(fr.အားအန်) is here made အနံ့: for the sake of metre.
- 55-2 မသန်စွမ်းလျက်၊ လက်ပမ်းလိုလား၊ 'despite weakness, one who loves wrestling'.
လက်ပမ်း: 'wrestling'.
- 55-3 ဥစ္စာပါးလျက်၊ အစားကြေးတိုက်၊ ကြိုက်တတ်သသူ 'he who loves and enjoys the valuable and expensive food, 'despite poverty'. ဥစ္စာ 'property' (Pà.uccaya) ပါး (fr.နည်းပါးorရှားပါး) 'scarce or having little'. ကြေး: 'money; price; value' ထိုက် 'worthy of'.
- 55-4 ဉာဏ်မဆူလျက် 'though not much intellect or not much talented'.
ဉာဏ် 'intellect, knowledge, talent'. (Pà.ñàna)
- 55-5 ဝိဇ္ဇရလား၊ မူယူထားနှင့်၊ 'in a style like that of Vidhura'. Vidhura, the Prodhisat in one of this early lives, was a wise and well-famed scholar-cum-minister who became a classic example of wisdom.
- 55-6 စကားကြီးကျယ်၊ သွယ်ဝယ်ချဲ့ထွင်၊ ပြောချင်သသူ 'he who loves to use grand, banbastic and elaborated talks'.
- 55-7 သုံးယောက်လူကို 'these three persons or individuals'.
- 55-8 နောက်ဆူသည်းခြေ၊ တွေဝေသံလည်း၊ အရှုံးမည်ဟု၊ 'are insome persons with livers troubled, wavering and indecisive'.သည်းခြေ 'liver or (fig.) mind'.
အရှုံး: 'lunatic or mad or insome peccion'.
- 55-9 လူပြည်ပြဌာန်း၊ ကျမ်းစာညွှန်းတွင်၊ 'referred to in books or texts prescribed in beem an world'.
ပြဌာန်း: 'prescribe, determined' (Skt, prasthana)
- 55-10 ယွန်းစစ်ဘုရင်၊ တပါးဝင်၍ 'military chief of Yuns; was one (of thema).'
- 55-11 ဘုန်းအင်နည်းလျက်၊ စစ်လိုချက်ကြောင့်၊ 'because he wanted was despite of his weakness in power and strength'.
- 55-12 အသက်ဆံဖျား၊ ပြေးရမှား၏ ' he has to run away at the risk of his own life, because of this mistake.'
အသက်ဆံဖျား: ' life at the tip of one's hair ' (some as သက်စွန့်ဆံဖျား) describes a situation in which one has to take risks with hisown life at stake.'

- 55-13 နွားလားပုဂံဝ၊ ရှေ့ကသွားမြောက်၊ ခရီးကောက်သော် 'when the leading bull goes in the front meandaingly'.
 နွားလား 'leading bull of the herd.'
 ပုဂံဝ 'leading bull '. (pà. puigava)
 ခရီးကောက် ' a croocked ' way; a curved journey'
- 55-14 နောက်လိုက်နွားပေါက်၊ လမ်းတိမ်းစောင်းသို့ ' the herd of following cattle goes astray'. These five feet are taken from a Burmese proverb which means 'only when the leading bull goes straight, the whole herd will go straight'
- 55-15 ထောင်းထောင်းပြိုကွဲ၊ ဗိုလ်ခဲလည်း 'all soldiers are scattered here and there' ခဲ (arch) 'all', ပြိုကွဲ 'scattered'
- 55-16 ငြိစွဲမီးလျှံ၊ ဖျားလျှင်ပျံသို့ 'just as the bees fly away when burned by flames'
 မီးလျှံ 'flames; blazes'. 'bee' ပျံ 'fly'
- 55-17 ချွံချွံပျက်သုန်း၊ လက်လွတ်ရုန်း၍ 'were entirely destroyed and struggled to escape empty - handed
 ချွံချွံ 'entirely, complatly'
 လက်လွတ် 'empty - handed, with nothing in hand'
- 55-18 တောပုန်းတောင်ခြေ၊ ထွက်ပြေးလေသော်၊ 'when they flad through forest and moutain- bottons'
- 55-19 ဥဒေသနင်း၊ မိုးနဲမင်းလည်း 'king of Moe-ne', ruler of the east'
 ဥဒေ 'easten side (of Than-lwin) (Pã udaya)
- 55-20 သင်းတို့ရိပ်ခြည်၊ သိပြီးသည်နှင့်၊ 'having known the sign of moment of them
 သင်း 'pron, 3rd person, plural) they, them .
 ရိပ်ခြည် 'sign or hiting'

နာရီလျှောက်ဆို၊ ငြိမ်လေးချိုသား¹၊ ပဟိုရ်သုန်သုန်၊
ဥာဏ်ဘို့ကုန်၍၊ အာရုဏ်ခြည်ဝါ၊ လင်းရောင်လာသော်²၊
အင်္ဂါလေးမည်၊ ဗိုလ်စစ်သည်နှင့်³၊

ဥဒည်ခရိုင်၊ အရေးပိုင်လျှင်⁴၊ ကိုယ်တိုင်လိုက်သိပ်၊
တိုက်နင်းနှိပ်က⁵၊ တံဆိပ်ကြီးမား၊ ဘွဲ့ရွှေသားနှင့်⁶၊ ဘယား
ဂရုဗာဟု၊ စစ်မှုပြုန်းတီး၊ အမတ်ကြီးနှင့်⁷၊ အံ့ခြီး (ချီး?)
ကျော်ဝှန်၊ လူရည်ချွန်သည်၊ ကျိုင်းလွန်ကြိတ်သား⁸၊

ဂုဏ်ဝါအထူး၊ မင်းနှစ်ဦးကို⁹၊ ဆွတ်ခူးလွယ်ကူ၊
ပန်းနွယ်ချူ၍¹⁰၊ ဘ (ဖ?) မ်းယူခဏ၊ သတ်လိုက်ရ၏။
ထိုမှတပါး၊ ပေါက်သားမာတင်၊ မုန်ပြည့်ဆင်နှင့်¹²၊ သွင်သွင်
တိုက်နှံ၊ ဆီး၍ခံသည်¹³၊ မိုင်းနံကြီးကဲ၊ မတ်သူရဲလည်း¹⁴၊ ခွဲရဲ
မသာ၊ ဒဏ်ချက်နာ၍¹⁵၊

ဆင်ပါတကွ၊ အရှင်ရ၏¹⁶၊ နောက်ကဖိတ်ညှပ်၊
တောပုန်းတပ်က¹⁷၊ လျှပ်လျှပ်ကိုယ်စွမ်း၊ ခြင်္သေ့ဘ(ဖ)မ်းသို့¹⁸၊
ပြွမ်းပြွမ်းကြွေးဟစ်၊ ထိုးခုတ်ပစ်က¹⁹၊ လမ်းသစ်တောတောင်၊
ချောက်မြောင်ဝန်းကျင်၊ မြေမမြင်တည့်²⁰၊ ရှင်ရှင်သွေးစက်၊
ဒဏ်ရာချက်နှင့်²¹၊

ပက်လက် မှောက်ခုံ၊ တင်းချောင်းပုံသို့²²၊ မလုံ
လိပ်ပြာ၊ ထတ်စရာလျှင်²³၊ ခန္ဓာပျက်ကြွေ၊ သူလောင်တွေ
လည်း²⁴၊ မြေအလုံးညှိ၊ မသတိသည်²⁵၊ ပူရိဒ္ဓရာ ပြည်သား
တည်း²⁶။

When the early rays of dawn came, after
the end of the last phase of the night had been
announced by the fream, the supreme chief of
the eastern district himself chased and suppressed
the enemy with his four-fold battle arms.

The battle-experienced ministar Phra
Garun-bà-hu with the noble title written on gold
plates and highly-renowned and distinguished
Tri-vam-sa of Kyai-lun, who were the two most-
honoured rulers.

were so easily captured as plucking
flowers and assassinated. Besides, the chief war-
lord of mé-nam who blocked and defended them
with a youthful and mighty elephant an musth,
was seriously wounded and having no chance to
evade and escape, he was captured

together with his elephant.

The (Burmese) troops hiding in the
jungle battered the enemy from behind and, like
a lion catching its prey, shouting cramouriously,
attacked them with guns, lancer and swords. At
road-bends, rowines and hills in the vicinity, earth
was hardly visible. The space was liteally

strown with dead bodies, lying pronely
or supinely, like in a pile of fire-wood, with fresh
wounds bleading freely. It was a filthy and nasty
right. The entire earth smilt the corpses of
Duàràpuàrà soldiers.

56-1 နာရီလျှောက်ဆို၊ ပြိမ်လေးချိုသား၊ ပဟိရပ်သုန်သုန်၊ ညဉ့်ဘို့ကုန်၍ ' the time-signal drum which announces the hours, sweetly and melodiously, indicates the end of the last or third phase of the night '

During manarchical times these drums called Pahàra or Paho-si are used to announce time or hour of the day and night. The night is usually divided into three phases-night fall, mid-night and dawn-which are generally referred to as ဘို့ or ဖို့ ' part of or segment of the night.' ပဟာရ (Lit: Striking, hitting) ' drum ' (Pā. palara)

56-2 အဂုဏ်ခြည်ဝါ၊ လင်းရောင်လာသော်၊ ' when the earliest rays of dawn came '
အဂုဏ် ' dawn '
ခြည်ဝါ ' color, ray '

56-3 အင်္ဂါလေးမည်၊ ဗိုလ်စစ်သည်နှင့် ' together with the four battle arms.

56-4 ဥဒည်ခရိုင်၊ အရေးပိုင်လျှင်၊ ' the administrator of the eastern district.'
ဥဒည် ' east' (Pā-udaya). ခရိုင် ' district '

56-5 ကိုယ်တိုင်လိုက်သိပ်၊ တိုက်နင်းနှိပ်ကာ၊ ' gives a chase and raids or attacks by himself.'
ကိုယ်တိုင် ' self '. လိုက် ' follow, chase '.

56-6 တံဆိပ်ကြီးမား၊ ဘွဲ့ရွှေသားနှင့်၊ ' with a grand title written on a gold plate'.
တံဆိပ် ' seal, stamp, title, ဘွဲ့ ' title '.

56-7 ဘယားဂရုံဗာဟု၊ စစ်မှုပွန်းတီး၊ အမတ်ကြီးနှင့်၊ ' a minister skilled and experienced in battles called Pra Garum-bā - hu.'
ပွန်းတီး ' well-experienced, skilled.'
အမတ် ' minister, officer of status. ' (skt. amat).

56-8 အံ့ချီးကျော်ဝှန်၊ လူရည်ချွန်သည်၊ ကျိုင်းလွန်ကြံ့ခံသာ၊ ' Tri-vañ-thā of Kyai-lun, the well-remoured and distinguished man.'

56-9 ဂုဏ်ဝါအထူး၊ မင်းနှစ်ဦးကို ' the two honourable ဂုဏ် ' honoure, fame ' (Pā. guna)

56-10 ဆွတ်ခူးလွယ်ကူ၊ ပန်းနှယ်ချူ၍၊ ' pick or pluck easily like flowers.'

56-11 ဖမ်းယူခဏ၊ သတ်လိုက်ရင် ' captured (them) soon and killed.
ခဏ (adv.) ' soon, in a moment '(Pā.khana)

56-12 ပေါက်သားမာတင်၊ မုန့်ပြည်ဆင်နှင့်၊ ' a youthful, streng elephant in full musth, or a young nad mighty elephant full of musth'.
မာတင် ' youthful, mighty elephant' (Pā. mātañga)

56-13 သွင်သွင်တိုက်နွံ၊ ဆီး၍ခံသည်၊ ' block and defend fighting continuously.'

56-14 မိုင်းနံကြီးကဲ၊ မတ်သူရဲလည်း၊ ' the war-Lord who is the chief of Mai-nam.'

56-15 ခွဲရဲမသာ၊ ဒဏ်ချက်နာ၍၊ 'having no chance to escape, (he) was seriously wounded'.
ဒဏ်ချက် 'injury, wound.'

56-16 ဆင်ပါတကွ၊ အရှင်ရ၏၊ '(was) captured alive together with his elephant.'

56-17 နောက်ကပိတ်ညှပ်၊ တောပုန်းတပ်က၊ 'the hidden troops in the jungle stormed them from the rear.'

56-18 လျှပ်လျှပ်ကိုယ်စွမ်း၊ ခြင်္သေ့ဖမ်းသို့၊ 'Lightly but strangely like a lion catching his prey.'

56-19 ပြွမ်းပြွမ်းကြွေးဟစ်၊ တိုးခုတ်ပစ်က 'Shot, pierced and slashed shouting in a united voice or in
cerison 'ပြွမ်း' be mixed up together.'

56-20 လမ်းဆစ်တောတောင်၊ ချောက်မြောင်ဝန်းကျင်၊ မြေမမြင့်တည်၊ 'earth or ground cannot be seen on
portions of roads, mountain - ravines and jungle-tracks in the environment.
တောတောင် 'forest or jungle and mountain.'

56-21 ရှင်ရှင်သွေးစက်၊ ဒဏ်ရာချက်နှင့်၊ 'with wounds bleeding freely.' ရှင်ရှင် (adv.) 'freely'.

56-22 ပက်လက်မှောက်ခုံ၊ ထင်းချောင်းပုံသို့၊ 'some lying supine, others lying prone like a pile of fire-
wood.
ပက်လက် 'on his back, face up '
မှောက်ခုံ 'air a prone position, face downward.'

56-23 မလုံလိပ်ပြာ၊ ထိတ်စရာလျှင်၊ 'something to get agitated and guilty-conscious.'

56-24 ခန္ဓာပျက်ကြွေ၊ သူကောင်တွေလည်း၊ 'dead bodies '
ခန္ဓာ 'body '
ပျက်ကြွေ 'have broken, have disintegrated.'
သူကောင် 'body'.

56-25 မြေအလုံးညှို့၊ မသတိသည်၊ 'the entire earth smell rank to be filthy of. '

56-26 ပူရိဒ္ဓာရာ ပြည်သားတည်း၊ (they are) people or subjects of Dvāraāpūra.

ပါပကြမ္မာ၊ နတ်မိစ္ဆာတို့¹၊ သဒ္ဓါသောယောင်၊
သွေးကြည်းတောင်သည်²၊ ကလောင်ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်သား
တို့³၊ ပျက်ပြားဆုံးနစ်၊ ပြေးခဲ့ပစ်သည်⁴၊

စစ်ကိရိယာ၊ တန်ဆာထွေပြား၊ ရွှေသားငွေလျက်⁵၊
လက်နက်ဆင်မြင်း⁶၊ မကြွင်းပြောဟို၊ များထိုထိုကို⁷၊ အလိုရှိ
တိုင်း၊ လှိုင်းကာကျုံးသော်⁸၊ လုံးလုံးနေဆက်၊ ခုနှစ်ရက်တည့်⁹၊
ထွက်၍ကြီးငယ်၊ လူပေါင်းသယ်လည်¹⁰၊ ကြီးကျယ်ကျန်
ကြွင်း¹¹၊

အလျင်းမကုန်¹²၊ သူပုန်သုံကျွန်¹³၊ အမွန်မင်းရာ၊
တန်ဆာလက်နက်၊ မြတ်မျိုးမျက်ကို¹⁴၊ ရွှေစက်တော်အောက်၊
ချိုးမြှောက်ကျိုးနွံ၊ ဆက်သန့်၏¹⁵၊ တောယံတောင်ရိုး၊ ပြေးပုန်း
လျှိုးသည်¹⁶၊ ယွန်းယိုးဒယား၊ ကလောင်များတို့¹⁷၊ ပြေးအား
လည်းတိတ်၊ လမ်းစပိတ်သော်¹⁸၊

ကြောက်ထိတ်ညှိုးချုံး၊ လူစုရုံး၍¹⁹၊ ရွက်ကျုံးရှိခိုး၊
ရိုကျိုးကော်ရော်²⁰၊ အိုမှောက်တော်ဟု၊ ဟစ်အော်သံကျည်၊
တောင်းပန်သည်ကား²¹၊ မြန်ပြည်သနင်း၊ အလောင်းမင်း၏²²၊
ကျယ်ဝင်းနိုင်ငံ၊ ပြည်ပတ်ရံကို၊ လုပ်ကြံများစွာ²³၊

ယခုကလျှင်၊ ကာလခန့်တွက်၊ ကမ္ဘာပျက်အောင်²⁴၊
နှောင့်ယှက်ထိပါး၊ ဝံ့မည်ထားဘိ²⁵၊ ကြံမှားရုံမှ၊ စိတ်ကပီပီ၊
မဝံ့ပြီဟု²⁶၊ သံဝိကြိုကြို၊ ဟစ်လျက်အိုသည်၊ ကြည်ညိုဝပ်ဝပ်
တွားတွားတည်း²⁷။

The citizens of Zin-me who are Kalaung-
Yo-da-yars, might have been persuaded by puni-
tive and wil-minded, here-tical spirits who pre-
tended to be generous to them.

Military equipments, various items of
amounts of gold and silver, weapons, elephants
and horsed, which they left behind, were beyond
description. Many people, yound and old, come
out and collected these items to their fill for swen
consecutive days, but a great

Deal was left and they could not abso-
lutely be exlouted.

Reber-POWs, slaves, ornaments, arms
and treasures befitting the royals were offered as
presents to the king. When the Yuns, Ka-laungs
and Yo-da-yars.

Who fled and hid in the jungle along the
hilly tracks knew that the route of escape was
blocked and farther flight was impossible, they
felt shocked and amazed. Assembling together
and with their clasped palms placed an their fore-
heads in a very

respectful way, they loudly and openly
apologized, saying ' O Lord! ' It was a mistake
that we disturbed a satellite province of the wide
territory of the Myanmar king, the future Buddha.
From the time till doomsday, we dare not even
think of any evil intentions, Let alone attacking
them." They cried (this apology) in a distinct
voice while kneeling in reverence.

- 57-1 ပါပကြမ္မာ၊ နတ်မိစ္ဆာတို့ ' the false and heretical spirits who are prenitive and prone to evil-doing.'
 ပါပ 'bad, wicked; evil ' (Pā. pāpa)
 ကြမ္မာ ' result or consequences of one's deeds, like komma in Pāli.' (Skt. karma)
 နတ် is a native term generic for all kinds of super natural beings, celestial or terrestrial, benevolent or malevolent, forming a sort of 'cultus ' in Burma, popularly known as 37 Nats.
- 57-2 သဒ္ဓါသောယောင်၊ သွေးကြည်းဆောင်သည် 'persuade as if they are ganerous or loving to them '
 သဒ္ဓါ (mon: as သထာ) ' be generous; be loving'. (Pā. saddha)
 သွေးဆောင် ' persuade; entice.'
- 57-3 ကလောင်ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်သားတို့၊ ' the citizens of Zin-mé who are Ka-Laung Yo-da-yars.
- 57-4 ပျက်ပြားဆုံးနစ်၊ ပြေးခဲ့ပစ်သည်၊ Flee away leaving and losing everything for good.'
 ဆုံးနစ် (Lit: ' Lost to the bottem; Lose for good.'
- 57-5 ရွှေသားရွှေလျှက် ' gold and silver '
- 57-6 လက်နက်ဆင်မြင်း ' weapons, elephants and horses '
- 57-7 မကြွင်းပြောတို့၊ များထိုထိုကို ' numerous or many '
- 57-8 အလိုရှိတိုင်း၊ လှိုင်းကာကျုံးသော် ' collect and carry at one's will, or carry as many as one likes.'
- 57-9 လုံးလုံးနေ့ဆက်၊ ခုနစ်ရက်တည့် ' seven consecutive days. '
- 57-10 ထွက်၍ကြီးငယ်၊ လူပေါင်းသယ်လည်း ' though many people, young and old, come out and carry.'
- 57-11 ကြီးကျယ်ကျန်ကြွင်း ' much left; much rmaine.'
- 57-12 အလျှင်းမကုန် ' not exhausted, not finished totally.'
 အလျှင်း ' rebels, prisoners-of-war and sloves.' သူပုန် ' rebellious person.'
- 57-13 သူပုန်သို့ကျွန်၊ ' rebels, prisoners-of-war and sloves.' သူပုန် ' rebellious person.'
- 57-14 အမွန်မင်းရာ၊ တန်ဆာလက်နက်၊ မြတ်မျိုးမျက်ကို၊ ' jewels of excellent qualities, weapans and orna-ments beffiting royal rulers.'
- 57-15 ရွှေခတ်တော်အောက်၊ ချီးမြှောက်ကျိုးနွံ၊ ဆက်သန့်၏။ " Lit. ' offered respectfully and ovedientlyf to the golden feet; i.e are sent back to the king.
- 57-16 တောယံတောင်ရိုး၊ ပြေးပုန်းလျှိုးသည်၊ ' fled and hid in the jungles and on the hills.'
- 57-17 ယွန်းယိုးဒယား၊ ကလောင်များတို့ Ka-Laung Yo-da-yars.'

- 57-18 ပြေးအားလည်းတိတ်၊ လမ်းစပ်တံသော်၊ ' when they are blockaded and had no means to escape farther.' ပြေးအားလည်းတိတ် ' Lit: strength to run comes to end.' i.e. no way to escape farther.'
- 57-19 ကြောက်ထိတ်ညှိုးချိုး၊ လူစုရုံး၍ ' they get frightend, alarmed and dejected and assemble together.'
- 57-20 ရွက်ကျုံးရှိခိုး၊ ရှိကျုံးကော်ရော်၊ ' carrying their palms on the head, they reverse respectfully.' i.e, they venerate (him) with their palms placed on the fareheads respectfully.
ကော်ရော် (arch.) ' with reverence; respectfully.'
- 57-21 အိုမှောက်တော်ဟု၊ ဟစ်အော်သံကျည်၊ တောင်းပန်သည်ကား၊
' Lit. what they apologize crying loudly ' O Lord ' . i.e. crying aloud ' O Lord! ' they opologize that .....'
အို (same as Oh! in Eng.) ' a word of exclamation
မှောက်တော် (arch.) ' Lord, chief. "
တောင်းပန် request, ask very politely, apologize.'
- 57-22 မြန်ပြည်သနင်း၊ အလောင်းမင်း၏၊ ' of the king of Myanmar, the Future Buddha. '
- 57-23 ကျယ်ဝင်းနိုင်ငံ၊ ပြည်ပတ်ရံကို၊ လုပ်ကြံမှားစွ ' (it is) a mistake that (we) plot against a satellite capital in wide country. '
- 57-24 ယခုကလျှင်၊ ကာလခန့်တွက်၊ ကမ္ဘာပျက်အောင်၊ ' from, now til the moment of annihilation of the world.'
- 57-25 နှောင့်ယှက်ထိပါး၊ ဝံ့မည်ထားဘိ၊ ' Lat. alone to dare to disturb or attack. '
- 57-26 ကြံမှားရုံမျှ၊ စိတ်ကပ်ပီ၊ မဝံ့ပြီဟု၊ ' (we) dare not even think of evil intentions in maid.'
- 57-27 သံဝီကြိုကြို၊ ဟစ်လျက်ဆိုသည်၊ ကြည်ညိုဝပ်ဝပ်တွားတွားတည်း၊
' (they) say this thing before-hand in a clear voice in an obedient and reverential way.'
ဝပ်ဝပ်တွားတွား ' Lit. Kneeling down or lying on their fours. '

ယွန်းမင်းဘထွေး၊ အရေးစစ်ပိုင်၊ တပ်ချုပ်ကိုင်
လည်း¹၊ ကိုယ်တိုင်တောင်းပန်၊ မဝံ့ဟန်ကြောင့်²၊ တောစွန်
ဟေမာ၊ ကုန်းသာယာ၌³၊ အကွရာရွှန်းစက်⁴၊

သစ်ခွံထက်ဝယ်၊ ပြက်ပြက်လိပ်ခွေ၊ ရေးခဲ့သွေကား⁵၊
သပြေတန်ဆောင်၊ မြေအခေါင်တက်⁶၊ ကုန်းဘောင်ဒသမ၊
ကွာပိန္နဟု⁷၊

နိယတဗျာဒိတ်၊ ဘိသိက်ဖြိုးကဲ၊ ပွင့်လှဆဲသား⁸၊
ငါးပွဲမာရ်သတ်၊ လောင်းမင်းမြတ်၏⁹၊ ထုတ်ခတ်စကြဝဠာ၊
ဘုန်းအာဏာကို ပထမဗျာမြေ၊ ညာကြေကိတ္တိ၊ ကြားမြင်သိ
လျက်¹¹၊

ပါပိမာနတ်၊ မာရ်လှည့်ပတ်၍¹²၊ ဝတ်မသိရာ၊
ရောက်စံပါတည့်¹³၊ ခုခါဤက လက်မွန်စ၍¹⁴၊ ဘဝသုံးတန်၊
ဆုံးနိဗ္ဗာန်တည့်¹⁵၊ တဒန္တရာ၊ သံသာလည်ကွေ့၊ ရှည်သရွေ့
၌¹⁶၊

ဘုန်းဟေ့စောထွတ်၊ ဤမင်းမြတ်ကို¹⁷၊ ဆတ်ဆတ်
မြားမြား¹⁸၊ ကိုယ်နှုတ်အားဖြင့်၊ ပြစ်မှားမည်ကို၊ မဆိုးသေး
စေ¹⁹၊ စိတ်မရွေ့မျှ၊ မချေရိုင်းပျံ့၊ မကြံ့ဝံ့ဟု²⁰၊ နူးညံ့မာန်နှိပ်²¹၊

ခရာလိပ်ဖြင့် တံဆိပ်ခတ်နှံ²²၊ သစ်ပေါက်ခွံထက်²³၊
ကျိုးနွံညွတ်ကြည်၊ ရေးခဲ့သည်ကို²⁴၊ ဥဒည်တပ်ချုပ်၊ ယူပိုက်
ထုပ်၍²⁵၊ လက်အုပ်ရှိကြာ၊ ဆက်သလာသည်²⁶၊ ဒီပါသောင်း
ပြန် ထင်ရှားတည်း²⁷။

The supreme commander of (Yo-da-yar) army, an uncle to the king, was apparently afraid of making an apology by himself.

He, therefore, had left at a clearing in the far-off forest a

distint writing in full, round letters on a tree bark which ran these:" across this land of the excellent jambi continent the power and authority of the lord of water and Earth, the

tenth successor of Kan-baung dynasty who had (also) received the precrodainment as the future Buddha and the vanquisher of five fold Evils was a fame which (many)have heard of seem and known.

I will never dare to sin physically or verbally against this mosto exalted king and will not even thnk, with envy of any evir against him

Seeing the tree bark with this hemble inscription marked with the official seal the general of easten connand had it packed and sent most reverently to the king. This (fact) was well-known on this continent of 10,000 yojanas.

- 58-1 ယွန်းမင်းဘထွေး အရေးစစ်ပိုင်၊ တပ်ချုပ်ကိုင်လည်း၊ 'the uncle of the Yun king and the superme commander of the army]
ဘထွေး 'uncle"
- 58-2 ကိုယ်တိုင် တောင်းပန်၊ မဝံ့ဟန်ကြောင့်၊ apparently through his timidity o apologize by himself or not daring to apologize by himself
ကိုယ်တိုင် 'once's own sel, self
- 58-3 တောစွန်ဟေမာ၊ ကုန်းသာယွှာ 'at a pleasant high ground in the forest.
တောစွန် 'jungle or forest at a for place'
ဟေမာ (arch) forest
- 58-4 အကွရာရွှန်းစက် '(in) round, beautiful letter or alphabets'
အကွရာ 'letter, script, alphabet (Pā akkhara)
ရွှန်းစက် 'very round or full or beautiful
- 58-5 သစ်ခွထက်ဝယ် ပြက်ပြက်လိပ်ခွေ၊ ရေးခဲ့ထွေကား 'what has been written clearly on wood- bark or tree- bark'
သစ်ခွ 'bark of a tree' ပြက်ပြက် 'clearly'
လိပ် 'writing, inscription' (Pā lipi)
- 58-6 သပြေတန်ဆောင်၊ မြေအခေါင်ထက်၊ 'on this excellent earth which is the leading light of the jainbidipa continent
သပြေ 'lit eugenia leaves here the word refers to jambe (augenia) continent
တန်ဆောင် 'light; leading light;
- 58-7 ကုန်းဘောင်ဒသမ၊ ကွပ်နွဟု 'the tenth descent of Kon-boung dynasty who is the lord of water and earth'
ဒသမ (ordinal number of ten) 'tenth'? (Pā clasa + n ကွပ်နွ is a queer coinage by the poet from three pati stems (Ku < kunjara eath + āpa < āpo 'water' + īnda lord) which phonetically takes a new word kvāpanda, meaning lord of earth and water
- 58-8 နိယတဗျာဒိတ်၊ ဘိသိတ်ဖြိုးကဲ၊ ဖွင့်လှဆဲသား၊ '(he) who has been conserated with a sure prophesy to appear as a Buddha
နိယတ 'fixed sure (Pā niyata)
ဗျာဒိတ် 'prophecy, prediction (Skt byāditṭa)
ဘိသိတ် 'consecration, ordination' (Pā abhiseka)
ဖွင့်လှဆဲ 'Lit about to bloom (in a flower)
i.e a Badhisat about to appear as a Buddha
- 58-9 ငါးပွဲမာရ်သတ်၊ လောင်းမင်းမြတ်၏ 'of nobel future Buddha who will conquer or cheech five fold evlis'
မာရ် 'Evil one, evil things (Pā māra)
သတ် 'kill, murder,destroy, crush
- 58-10 ထုတ်ခတ်စကြဝဠာ ဘုန်းအာဏာကို 'the power and aothority through out the ceniverse

- 58-11 ပထဗျာမြေ၊ ညာကြေကိတ္တိ၊ ကြားမြင်သိလျက်၊ 'which are well-known throughout the up-country and dawn-country of the earth and which are heard of seen and known by money.
ပထဗျာ on earth? ကိတ္တိ 'fame' (Pā Kittī)
- 58-12 ပါပိမာနတ်၊ မာရ်လှည့်ပတ်၍ 'because Pāpirnā the veaked one deceived me'
Pāpima is another name of Māra, the Evil One
- 58-13 ဝတ်မသိရာ၊ ရောက်စပါ၏။ '(I am thought) not to know my responsibility' ဝတ် 'duty, responsibility (Pā vatta)
- 58-14 ခုခါဤက၊ လက်မွန်စ၍ 'now begining from this moment ဤက 'from now, from here' လက်မွန်၊ 'first, foremost, begining'
- 58-15 ဘဝသုံးတန်၊ ဆုံးနိဗ္ဗာန်တည် 'three kinds of existence until final state of salvation of Nibban'
ဘဝသုံးတန် 'three levels of existence refers to those of numbers gods (devas) and brahmā s
နိဗ္ဗာန် 'the Buddhist summum bonum or the supreme stage of total extinction (Pā tad antarā)
- 58-16 တဒန္တရာ သံသာလည်ကွေ့၊ ရှည်သွေ့ရွေ့၌ 'in between, as long as (I) go through the cycle of rebirths
တဒန္တရာ 'between' (Pā tad _antarā သံသာရာ (or သံသာရာ) pīma pf existence (Pā sain+ sāra)
- 58-17 ဘုန်းဟေ့စောထွတ်၊ ဤမင်းမြတ်ကို 'this illustrious and glorious king'
ဘုန်းဟေ့ (same as ဘုန်းရှိ) glorious ဟေ့ 'being an archai for ဟိ or ရှိ'
- 58-18 ဆတ်ဆတ်မြားမြား၊ 'really much or innumerable မြားမြား (fr. မြားမြောင်) (arch) innumerable; count-
less'
- 58-19 ကိုယ်နှုတ်အားဖြင့် ပြစ်မှားမည်ကို မဆိုဝေးစေ၊ 'far away from doing wrong is deeds or word; bodily
and verbally' ပြစ်မှား 'wrong sin against'
- 58-20 စိတ်မရွေးမှု မချေရိုင်းပျံ့၊ မကြံ့ခံဟု၊ 'dare not think to be un-civil and rude with envy
စိတ်မရွေး 'mind (tainted with) envy (Pā macchera)
မချေ (fr ချေငံ) un-civil. ရိုင်းပျံ့. 'rede
- 58-21 နူးညံ့မာန်နီဝ် 'with softness and suppressed conceit or softly with suppressed conceit'
နူးညံ့ 'soft, gentle
- 58-22 ခရာလိပ်ဖြင့် 'in letters written; in written letters' ခရာ 'letters, scripto' (Pā akkharā)
- 58-23 တံဆိပ်ခတ်နှံ၊ သစ်ပေါက်ခွံထက်၊ 'sealed on a wooden bark ' တံဆိပ် 'seal, stamp'
- 58-24 ကျိုးနွံညွတ်ကြည်၊ ရေးခဲ့သည်ကို၊ 'is written humbly and respectfully'
ကျိုးနွံ 'be humble; be obedient'
ညွတ်ကြည် 'be respectful; be submissive
- 58-25 ဥဒညတပ်ချုပ်၊ ယူဝိုက်ထုပ်၍ 'The supreme commander of eastern provinces took (it) and packed'

58-26 လက်အုပ်ရှိကြ၍ ဆက်သလာသည် 'offered respectfully with his palms in a lotes -shape
လက်အုပ် 'with palms in a lotus-shape on the forehead

58-27 ဒီပါသောင်းပြန့် ထင်ရှားသည်။ '(it) spred and became known across the Jambu- continent of
10,000 yojanas.

မဟေသရ၊ သင်္ကေတဖြင့်¹၊ လောကထိမ်းမှတ်၊
ကမ္ဘာနတ်၌²၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်အား၊ ဘုန်းရှစ်ပါးဖြင့်³၊ မိုးဖျားထိအံ့၊
ကျေးဇူးနဲ့၏⁴၊ လွတ်စံခံရာ၊ ဗောဓိလျာ⁵ဟု၊ မင်္ဂလာဘိသိက်၊
ခံဗျာဒိတ်နှင့်⁶၊

တိဟိက်ဥက္ကဋ္ဌ၊ တို့စောထွတ်⁷ကာ၊ ဘဝတ္ထယ၊
သုံးလောကထက်၊ အတုလမြောက်⁸၊ ရောက်အံ့မကြာ၊ မှန်လှ
စွာ၍⁹၊ မဟာဗောဓိ၊ စောဘုန်းရှိတို့¹⁰၊

ရည်မိသရွေ့၊ ပြီးမြဲလေ့ကြောင့်¹¹၊ လောကုတ်ခွန်၊
နတ်သာမန်တက်¹²၊ ရာပြန်တောင်ပွား၊ ဘုန်းတော်အားကို¹³၊
မြောက်စားချီးမြှင့်၊ လွန်တိုင်းတင့်၏¹⁴၊ ရှင်ပင့်ရွှေဘုန်းသို့
အနှုန်းကို¹⁵၊

ဆုန်းဆုန်းမိုင်းမိုင်း၊ မချင့်နိုင်ပဲ¹⁶၊ တိုင်းယောနကာ၊
အရုဇ္ဈကို၊ စိုးသရနင်း၊ ဒွါရာမင်းလျှင်¹⁷၊

မာန်တင်းမညွတ်၊ ထိပါးလတ်သော်¹⁸၊ ပဉ္စဿရ၊
အမည်ရ၍၊ ငါးခွစက်ရှိန်၊ နှုတ်ပုဆိန်ဖြင့်¹⁹၊ ဂဇိန္ဒရာဇ်၊ ဥကင်
နှစ်ကို²⁰၊ သစ်သစ်ဖောက်ထုတ်၊ သောက်မျိုကြုတ်သည်²¹၊
ဝသုတ္တမော်၊ သားရဲကျော်ကို²²၊

မျက်ချော်မြေခွေး၊ ဂုဏ်ရည်သွေးလည်း²³၊ မြေခွေး
က သာ၊ ဘေးရောက်ရာသို့²⁴၊ လေညှာလွင့်လှေ၊ ပြာနယ်ရှေ့
သား²⁵၊ ယွန်းမြေသနင်း၊ မင်းမဝေဏီ၊ ဤတန္တိကား²⁶၊

ငှာယီပျက်သုန်၊ ဝိဝဋ်ကုန်လည်း²⁷၊ ဂုဏ်သတင်းမဲ့၊
မပြယ်ခဲ့လိမ့်²⁸၊ ထုံးဘွဲ့ (ဖွဲ့)စီရင်၊ ရွှေဥကင်ထက်²⁹၊ မဟာ
ဝင်စောင်၊ ရှည်ယခေါင်တည့်³⁰၊ မပြောင်မရွှန်း၊ အမှောင်
စွန်းသည်၊ မော်ကွန်းအရေးပုံမှားတည်း³¹။

Mahesara, the lord and symbol of the world, who possessed the glory of eight fold well-springs of power, was reputed upto the top of the sky. Our noble and excellent chief, who was endowed with qualities of non-greed, non-anger

and non-ignorance and (also) had received the preordainmant as a future Buddha to gain freedom from reconds of existences, would surely be soon the unexcelled one in the three worlds of hemans, gods and brahmā-s. Because the powerful nobels aspiring for Buddha-hood could fulfil watever they

had in mind, it was very camely and proper to extol and eulogize his powers, which were hcendreds of thousand times greater than an ordinary god, the banner of the secular word.

Not considering this seriously an weighing it in mind, the king of Dvārāvati who ruled Arujjha in the

Yo-natka country, attacked (the Burmese) kingdom proudly and haughtily. Though the fox firvolously makes for of the fiercest beast of prey on earth, by the name of five-Arrow, which completely opened head of the king of elephants with its five

proged axe-beak and ruthlessly drank its brains, the danger befelt only on the fox. Similarly, ashes thrown weidward used to hang and return (to the thrayer)

In the same way, this event in the long tradition of the Yun sreelers would not fade out

and go into sblivion in this present world system. It would be recorded in the ages-long palace chronicle as an infamous, blackend and erroneous compaign.

59-1 မဟေသရ သင်္ကေတဖြင့် 'with the name of Mahesara or Great lord' သင်္ကေတ 'marking; symbol'
မဟေသရ 'is one of the names of Haidu deity seva. One of the powerful lords of Hinolu
trinity, Seva plays the most influentia role and has largest followers of the faithful.
(Pā mahā + isara)

59-2 လောကထိမ်းမှတ်၊ ကမ္ဘာနတ်၌၊ 'altridited to this world god'

59-3 ဣဒ္ဓိပါဒ်အား၊ ဘုန်းရှစ်ပါးဖြင့် 'there are eight kinds of powels or well- sparings of power'

59-4 မိုးဖျားထိအံ့၊ ကျေးဇူးနံ့၏။ 'his benefits rise as for as the sky'

59-5 လွတ်ခုံခဲရာ ဗောဓိလျာဟု၊ 'as a future Buddha who will be freed from all (roumds of births or
Saisāra)
ဗောဓိလျာ 'one who will gain enlightenment in futrue (Pā bodhi)

59-6 မင်္ဂလာဘိသိက်၊ ခံဗျာဒိတ်နှင့် 'who has received the blessing of auspicious prediction or proph-
ecy'

59-7 တိတိတ်ဥက္ကဋ္ဌ၊ တို့စောထွတ်ကား၊ 'our noble king who is the best with the three well- springs
merit' တိတိတ် 'three causes (of Non-greed, non - anger and non- ingorance or, in ther words,
liberlity kind compassion and knowledge). (Pā tihetuka)
ဥက္ကဋ္ဌ 'chairman; the most excellent' (Pā ukkattha)

59-8 ဘဝတ္ထယ၊ သုံးလောကထက၊ အတုလမြောက်၊ 'matchleess or unexcelled in the tree worlds of
existance. ဘဝတ္ထယ 'three kinds of existence; i.e. worlds of humans, gods and brahmā-s (Pā
bhavat taya) အတုလ 'without a match; without an equal;
(Pā a+ tual)

59-9 ရောက်အံ့မကြာ၊ မှန်လှပါ၍ 'it is true that he will attain to that stage soon'

59-10 မဟာဗောဓိ၊ စောဘုန်းရှိတို့ 'the noble presons who aspire for enlightenment'
မဟာဗောဓိ 'great enlightenment or wisdom'

59-11 ရည်မိသရွေ့၊ ပြီးမြဲလေ့ကြောင့်၊ 'because it used to be a custom that their desires and intentions are
always fulfilled'
ရည် (fr ရည်ရွယ်)' intended or desired

59-12 လောကေတိဝ္ဇ္ဇနံ၊ နတ်သာမန်တက်၊ 'more than ordinary god who is the banner of the world;
(လောက is here made လောကေ to match is rhythm with လေ့ in the preceeding foot)

59-13 ရာပြန်တောင်ပွား၊ ဘုန်းတော်အားကိုး၊ 'the power of (our lord) to a multiplication of hendrecls or
thousands'

59-14 မြောက်စားချီးမြှင့်၊ လွန်တိုင်းတင့်၏။ 'it is comely or proper to praise and extol (it)

59-15 ရှင်ပင့်ရွှေဘုန်း၊ သို့အနှုန်းကို 'this much power of the lord' ရှင်ပင့် in fact, is a reverend term used

for the poudha alone, but the poet uses the word here, for Mindon-min was Bodhisat

59-16 ဆုန်းဆုန်းပိုင်းပိုင်း မချင့်နိုင်ပဲ 'not weighting (their fact) in mind decisively'

ဆုန်း 'weigh in mind incise

ပိုင်းပိုင်း 'definitely; decisively'

ချင့်နိုင် 'consider; reason; weigh in mind

59-17 တိုင်းယောနက၊ အရုဇ္ဈကို၊ စိုးရသနင်း၊ ဌာရာမင်းလျှင်၊ 'king of Dvārāvati who reigned over Arujjha the country of Yonaka;

ယောနက 'Yan-s; the Burmes reference is Yo-da-yar.

(Pā. Yonaka)

According to classical Pāti tradition, Yonaka is the name of a region to the west of India, probably Ionian Greeks and egypt.

The word Arejjha sounds rather awkward, because rujjha is a + rujjha is a possive verb, not an ordinary noun. The actual name for the land is Ayuddha 'not fought or attacked' a past participle Passive form of root fyudh usable as a general noun.

59-18 မာန်တင်းမညွတ်၊ ထိပါးလတ်သော်၊ 'when he attacked (us) without humility but proually

59-19 ပဉ္စဿရ၊ အမည်ရ၍၊ ငါးခွစက်ရှိန်၊ နှုတ်ပေါက်ဆိန်ဖြင့်၊ 'axe - like mouth with five prongs called fivefold arrow

59-20 ဂဓိန္ဒရာဇ်၊ ဥကင်နှစ်ကို 'the essence of the head of king of elephants

ဂဓိန္ဒရာဇ် 'king of elephants' (Pā gaja+inda+ rājor)

(gaya elephant' + inda chief + rājā king)

ဥကင်နှစ် 'essence of the head or brain

ဥကင် 'heard' (Pā ukkani sa)

59-21 သစ်သစ်ဖောက်ထုတ်၊ သောက်မျိုကြုတ်သည် 'completely spen and drink and suck rudely'

သစ်သစ် (arch) 'completley' totally'

သောက် 'drink; မျို 'swallow' ကြုတ် 'rudely'

59-22 ဝသုတ္တမေ၊ သားရဲကျော်ကို၊ 'the famous beast of prey which is the highest of all beasts an earth
ဝသုတ္တမေ 'highest, wildest beast an earth'

(Pā vasu (fr . vasundharā) 'earth + uttana greatest or highest' ဝသုတ္တမေ is made

ဝသုတ္တမေ for the sake of metre

59-23 ဖျက်ချော်မြေခွေး၊ ဂုဏ်ရည်သွေးလည်း၊ 'though a fox frivolously makes fun of it and vants his own
quanlities

ဖျက်ချော် 'make fun of treats sb. frivolously'

မြေခွေး 'fox' ဂုဏ်ရည်သွေး 'vaunt one's qualities'

59-24 မြေခွေး၌သာ၊ ဘေးရောက်ရာသို့၊ 'danger falls only on the fox'

59-25 လေညာလွင့်လေ၊ ပြာနွယ်လေသား၊ 'like ashes which were fleing out windward hang around'
လေညာ 'windward' ပြာ 'ash'

- 59-26 ယွန်းမြေသနင်း၊ မင်းပဝေဏီ၊ ဤတန္တိကား 'this tradition is a lang line of Yun kings
ယွန်းမြေ 'earth of Yan-s or Yun country' မင်း 'king' ပဝေသဏီ 'ancient or long lineage of kings
(Pā pavēni)
- 59-27 ငှာယီပျက်သုန်၊ ဝိဝဋ်ကုန်လည်း 'despite the end of duration between a world's genesis and its
extinction.
ငှာယီ +ဝိဝဋ် >ဝိဝဋ်ငှာယီ 'duration of time from the beginning to the end of a time period in
which a world lasts (Pā vivatta + thāyi + kappa)
- 59-28 ဂုဏ်သတင်းမဲ့၊ မပြယ်ခဲ့လိမ့် 'will not lose fame and fade out'
- 59-29 ထုံးဖွဲ့စီရင်၊ ရွှေဥကင်ထက်၊ 'will be a tradition on the throne'
- 59-30 မဟာဝင်စောင်၊ ရှည်ယခေါင်တည့် 'in the chronicle of remote past
- 59-31 မပြောင်မရွန်း၊ အမှောင်စွန်းသည်၊ မော်ကွန်းအရေးပုံမှားတည်း '(it is an in-famous and darksome event
in history'

ဤရွှေညွန့်သည်၊ မုတန်မင်္ဂလာ၊ အလင်္ကာကား¹၊
မဟာဝိသယ၊ တိလောကကို၊ ကောသလ္လဉာဏ်၊ အမြင်သန်
၍²၊ နိဗ္ဗာန်သဘင်၊ ရင်အံ့မှူးမှူး၊ စောရွယ်လူး၏³။

ကျေးဇူးတက်တုန်း၊ ဘုန်းထက်ဘုန်းကို⁴၊ နှိုင်းနှိုင်းခြင်း
ငှာ၊ မတန်ရာလျက်⁵၊ ကြမ္မာသူလွန်း၊ ပစ်ချတွန်း၍⁶၊
ယွန်းမင်းတရား၊ အရေးမှားသော်⁷၊ နဂါးနေတည်၊ မျက်ကိုး
မည်နှင့်⁸။

ပြည်ခုနစ်ထပ်၊ စိုးနိမ်ကွပ်သား⁹၊ သပ္ပိသရ၊
သေသအန္တိ၊ ဗါသုကီကို¹⁰၊ မဟိလတာ၊ သတ္တဝါနှင့်¹¹
၊ မမာနှိုင်းစပ်၊ မခိုင်းအပ်သို့¹²၊ အသဗ္ဗာ (ပွား) ယ၊
ကံကိစ္စကြောင့်¹³။

မလှအရေး၊ ဘေးလည်းမျက်မြင့်¹⁴၊ ရာဇဝင်လည်း၊
သဘင်နန်းလယ်၊ မတင့်တယ်၍¹⁵၊ ထီးနွယ်မကွန်¹⁶၊
နောင်အစွန့်လည်း၊ ဘုန်းညွန့်မကောင်း၊ ဖြစ်ရကြောင်းနှင့်၊
¹⁷၊ အလောင်းမင်းမြတ်၊ တို့မနွှာတ်၏¹⁸။

သကတ်ခြပ်၊ ဂုဏ်ဖြိုးတပ်သား¹⁹၊ အနုပွကမ်း၊
သမုဒ်ဝှမ်းကား²⁰၊ ထောက်လှမ်းမမှီ၊ တိဂမ္ဘိ၊ တိဂမ္ဘိဟု²¹၊
ရုနီမလှိုင်း၊ သဘောတိုင်းဖြင့်²²။

သံပိုင်းညွန့်ဆောင်၊ ရွှေယွန်းပေါင်သည်²³၊ စာစောင်
ကျမ်းလှ-ဒုတိယတည်း²⁴။

This auspicious prosody is about a
mmistake of the Yun ruler, who might have been
urged or spurred on by on excessively evil des-
tiny

This ill -fated kind did an improper thing
in competing with the ever- increasingglory of
the youthful lord who having realized through
his proficiency the three worlds of humans, gods
and brahmā-s was about

to attain enlightenment or Buddhahood.

It was lkike comparing the endless
Vasulce, the king of dragons or serpents ruling
seen nāga-worlds.full of nine prescious stones
with that creature known as earth-warm. Because
of

The con-worthy mather, the out-come
was cen-favouravle and there ensued angers.

The devalopment was uncomely for the
royal histary. It meither promoted the royal
lingeage nor helped the proliferation

of the royal glory in future.

The plentiful qualities of our univessal
ruler and future Buddha together with his nature
and worthiness were too deep is reach the botton
as in an ocan.

With no flatteries and as it is, the record
here was committed to writing on parchment kept
in lacquercoated cavers, as the second part of
theis text.

- 60-1 ဤရွှေညွန့်သည်၊ မုတန်မင်္ဂလာ၊ အလင်္ကာကား 'this much prosody is about the auspicious sense'.
မုတန် is a sense or thought received through tasting, smelling or touching; and it forms one of the three auspicious things obtained by seeing (diths), hearing (suta) and sensing by smell or taste or touch.
- 60-2 မဟာဝိဿယ၊ တိလောကကို၊ ကောသလ္လဉာဏ်၊ အမြင်သန်၍ 'seeing truly through his proficiency the three worlds where the omniscience of the Buddha prevails; မဟာ 'great, magnificent' (Pā. maha) ဝိဿယ 'the infinite number of cosmic systems to which the omniscience of the Buddha extends'. Pāh literature recognizes three 'regions' called khetta-s 'fields', u.e. Jāti-khata 'ten thousand cosmic system, Ānā-kheita 'ten thousand cosmic systems to which Dhamma extends and visaya-khetta, which is the largest of all.
- 60-3 နိဗ္ဗာန်သဘင်၊ ရင်အံ့မူးမူး၊ စောရွယ်လူး၏ 'The noble youth who is about to attain Nibbāna or Buddhahood.
- 60-4 ကျေးဇူးတက်တုန်း၊ ဘုန်းထက်ဘုန်းကို 'the most excellent glory which is still increasing'.
- 60-5 နှိုင်းနှိုင်းခြင်းငှာ၊ မတန်ရာလျက် 'though it is improper to compete or compare.
- 60-6 ကြမ္မာသူ လွန်း၊ ပစ်ချွတ်တုန်း၍ 'being pushed off by evil fate which has gone far.
ကြမ္မာ 'fact or evil fate' (skt. karma)
ယူလွန်း means သူလွန် or လွန်သူ So ကြမ္မာသူလွန် or ကြမ္မာလွန်သူ တံ 'someone whose fate has gone so far and so deep'.
- 60-7 ယွန်းမင်းတရား၊ အရေးမှားသော် 'The righteous king of Yun capitak committed to this sein.
- 60-8 နဂါးနေတည်း၊ မျက်ကိုး မည်နှင့် 'the residence of dragons with nine kinds of gems'.
- 60-9 ပြည်ခုနစ်ထပ်၊ စိုးနှိုက်ကွပ်သား 'who rules seven continents or levels of existence'.
- 60-10 သပ္ပိဿရ 'chief or king or lord of snakes or dragons'. (Pā. sappatessora)
သေသအန္တိ 'endless or infinitely long'.
ဗာသုကီ 'name the dragon-king'.
- 60-11 မဟိလတာ၊ သတ္တဝါနှင့် 'worm or earth-worm'.
မဟိလတာ 'Lid. earth + creeper'. (Pā. mahi + latā)
- 60-12 ပမာနှိုင်းစပ်၊ မခိုင်းအပ်သို့၊ 'cannot be compared together'
ပမာ 'example, in stance' (Pā upamā)
- 60-13 အသပ္ပာယ၊ ကံကိစ္စကြောင့် 'duce to this improper and inappropriate action'
အသပ္ပာယ 'not proper, not appropriate' (Pā. a + sappāya)
ကံကိစ္စကြောင့် 'because of (this) act or business'
ကံ 'act action deed' (Pā kamma)

- 60-14 မလှအရေး၊ ဘေးလည်းမျက်မြင်၊ 'the affair is ugly or unfavourable and danger is in sight.'
- 60-15 ရာဇဝင်လည်း၊ ဘသင်နန်းလယ်၊ မတင့်တယ်၍ 'not a Listary worthy of a palace or dynesty.'
- 60-16 ထီးနွယ်မကွန့်၊ 'not praise-worlty for the lineage of dynasty.' ထီးနွယ် 'royal lineage or descent.'
- 60-17 နောင်အခွန့်လည်း၊ ဘုန်းညွန့်မကောင်း၊ ဖြစ်ရကြောင်းနှင့် 'it is not good for the royal glory for a long time in future.
ဘုန်းညွန့် 'the off-short of glory or royal glory.'
နောင်အခွန့်လည်း' for a long time in future.' (Skt. adhuar)
- 60-18 အလောင်းမင်းမြတ်၊ တို့မနွာ၏ 'our sovereign of the cosmos who is the Buddha-embryo.
မနွာတ် is the Burmese derviative from Pà.Mandhatu which is lengdary appellation for any king who is as great and glorious as a universal monarch; Mandhatu is often described as the name of one universal king, the Bodhisat in his former births.
- 60.19 သကတ်ခြပ်၊ ဂုဏ်ပြီးထပ်သား၊ 'the sum=total of his own nature andworthiness.
သကတ် 'one's own nature' (Pà.sakata)
ခြပ် 'property; substance, worthy object (Pà.dabba)
- 60.20 အနုပွကမ်း၊ သမုဒ်ဝှမ်းကား၊ 'the depth of the ocean with gantic banks.'
အနုပွ 'huge, big, gigantic' (Pà.an+appa)
ကမ်း 'bank'
သမုဒ် 'ocean' (Pà.samudda)
- 60.21 ထောက်လှမ်းမမှီ၊ တိဂန္ထိဟု၊ '(it is) extremely deep and can not reach the bottom'.
ထောက်လှမ်း 'stand and reach'
မမှီ 'not able to'
တိဂန္ထိ 'very much or extremely deep.' (Pà.ati+gamblà)
- 60.22 ဂုဋီမလှိုင်း၊ သဘောတိုင်းဖြင့်၊ 'as it is, without overpraising.'
ဂုဋီ 'use of a metaphor or simile' (Pà.ruthe)
- 60.23 သံပိုင်းညွန်းဆောင်၊ ရွှေယွန်းပေါင်သည်၊ '(it is) written as a historical record an a paper-tablet with golden lacquered cover.'
သံပိုင်း (same as သမိုင်း) 'historical record or history. (Pà.sammuti)
ယွန်းပေါင် 'a paper-made or cloth-made writing tablet with lacquered covers.'
- 60.24 စာစောင်ကျမ်းလှ၊ ဒုတိယတည်း။ '(this is) the second portion of the beautiful text'
စာစောင် 'a collection of literature, a text'
ဒုတိယ 'second'. (Pà.dutiya)

အဆင့်အဆင့်၊ မြင့်တက်မြင့်သည်¹၊ မင်းမင်းမှန်ကူ၊
နေတဆူ၏²၊ သူမနှိုင်းဘွ(ဖွ?)ယ်၊ အလှိုင်းကျယ်သား³၊ အံ့ဘွ
(ဖွ?)ယ်ခြီး (ချီး?) သောင်း၊ အောင်ပွဲပေါင်းကို⁴၊ ငြောင်း(ည?)
ငြောင်း (ည?) ငြန်း(ည?) ငြန်း(ည?)၊ မိုးနွယ်အုန်းမျှ⁵၊ ချန်း
ချန်းကြားခြောက်၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်လျှင်⁶၊

လုံးပေါက်ခတ်မြတ်၊ နတ်ရွှေစည်ဖြင့်⁷၊ ပတ်လည်
ကျော်ရှိုင်း၊ ဟိန်းလတ်ပြီးသော်⁸၊ ပြည်ကြီးမန္တလေး၊ ဘေးမပုန်
ကန်၊ နန်းနိဗ္ဗာန်ကို⁹၊ ဓိဌာန်ကြံ့ကြံ့၊ အောင်ကိန်းငုံလျက်¹⁰၊
တည်အံ့အားသည်း¹¹၊

ရည်းတော်မူလျက်၊ ပြီးစီးမြောက်၍¹²၊ ထက်
အောက်ကြိုး (ကျိုး?) လျက်၊ သုံးဘဝကို¹³၊ ဘုန်းစက်ဘီး
လှည့်၊ ညီးညီးပြည့်သား¹⁴၊ မင်း၏ကြ(ကျ?)တ်သရေ အထွေ
ထွေကို¹⁵၊ သပြေတမ္ပတ်၊ မြပင်ထွတ်မှ¹⁶၊

ခိုင်ပြတ်လုံးကြီး၊ ရေအသီးကို¹⁷၊ ချွေပြီးလတ်တုံ¹⁸၊
ဝိသကြံလျှင်¹⁹၊ သွန်းပုံလျောင်းလျောင်း၊ ရွှေပန်းတောင်း
ထက်²⁰၊ မင်းကောင်းမန္တာတ်၊ သုံးတော်မြတ်သား²¹၊ ဇော်တ
ရတ်ခဲ၊ မြမျက်ရွဲကို²²၊

ရဲရဲရွှင်ပျ၊ တင်ကာပြသို့²³၊ မုချနိတတ်၊ သဘာဝတ်
ဖြင့်²⁴၊ လည်ညွတ်တောင်ကော၊ စောင်းနှယ်ကြော့သား²⁵၊
တော့မင်္ဂလာ၊ သြဘာကြိုး (ကျိုး?) ထိတ်²⁶၊

ငြောင်းငြောင်း(ညောင်းညောင်း?) ညိတ်(ငြိမ်)မျှ²⁷၊
ကရဝိတ်သံရှင်၊ ဗြဟ္မာယင်သည်²⁸၊ သဘင်သာစွ၊ နန်းပွဲ
တည်း²⁹။

The highly- praise-worthy and widely-
claimed multiplicity of victories of the unexcelled
sun, the king of kings, whose status grew higher
and higher stage after stage, had so far been de-
scribed, in the second section, as striking is

sounding divine drums in a way thunders
were booming noisily and clamorously. After
waiting resolutely and determinedly for an auspi-
cious time and moment, he fulfilled his desire to
found peace ful and Nibban-like Mandalay capi-
tal.

His glory, which was like a glowing wheel
(of a universal ruler) had travelled, above and
below, to three most excellent worlds of humans
gods and brahmā-s.

Just as we-tha- kyane the celestial archi-
tect

would pluck the beautiful and healthy
zambairfruit off its excellent emerald green Eugenia
tree to be presented boldly and happily, on an
elongated gold-basket to noble universal monarch

Mandhat as if it were the most exquisite
gem called joti + rassa or gem of intense luster, in
the same way the multiplicity of the king's grace
or glory (had been declared)

The festive palace ceremony was offici-
ated by a god-brahmā who possesses the sacred,
highly applauded and melodious voice of a ka-ra-
wi- ka bird who naturally and surely has bending
neck and waing curling at the tips, like the shape
of a (Burmese) harp.

- 61-1 အဆင့်အဆင့်၊ မြင့်တက်မြင့်သည်၊ 'higher and higher grades or status'
- 61-2 မင်းမင်းမှန်ကူ၊ နေတဆူ၏။ of a sun, the most exalte king of kings;
- 61-3 သူမနှိုင်းဖွယ်၊ အလှိုင်းကျယ်သား 'multitude or wide so that others cannot make a comparison'
- 61-4 အံ့ဖွယ်ချီးသောင်း၊ အောင်ပွဲပေါင်းကို 'many victories praise-worthy and highly amazing
အံ့ဖွယ် 'wonderful; amazing'
ချီးသောင်း 'parising or extoting warmly'
- 61-5 ညောင်းညောင်း ညှန်းညှန်း၊ မိုးနှယ်အုန်းမျှ 'as if thunders beaming damorously'
ညောင်းညောင်းညှန်းညှန်း (adv) 'clamorously, thunderouely' မိုးနှယ်အုန်း 'booming like rain-thun-
ders'
- 61-6 ချွန်းချွန်းကြားခြောက်၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်လျှင်၊ 'emitting loud, explosivenoises to frighten, for the sec-
ond time
- 61-7 လုံးပေါက်ခတ်မြည်၊ နတ်ရွှေစည်ဖြင့်၊ 'with a golden divine drum which resounds when strack.
- 61-8 ပတ်လည်ကျော်ရှိန်း၊ ဟိန်းလတ်ပြီးသော် 'reverberated famously in the surrounding;
ပတ်လည် 'all over the surrounding'
ဟိန်း 'echo, resound, reverberate'
- 61-9 ပြည်ကြီးမန္တလေး၊ ဘေးမပုန်ကန်၊ နန်းနိဗ္ဗာန်ကို၊ 'Mandalay the capital which is like non- rebellious
Nibban
နိဗ္ဗာန် in Pāli Buddhism is the state of totalextinctin of maid andmatter realizable through
Vipassara, and it is often likened, figuratively, to a palace safe from all kinds of danger. so
ဘေးမပုန်ကန် 'non rebellion suggests to a sense of total peace form rounds of birthe
- 61-10 မိဌာန်ကြုံကြုံ၊ အောင်ကိန်းငုံလျက်၊ 'waiting for a victorios or lucky moment resolutely and deter-
minedly
- 61-11 တည်အံ့အားသည်း 'was resolved to build; zealous to build or found (Mandalay)
- 61-12 ရည်းတော်မူလျောက်၊ ပြီးစီးမြောက်၍ 'occonplish (the foundation) as it is desired or intended
ရည်း '(arch) to ain for; to intend
ပြီးစီး 'fincih; accomplish
- 61-13 ထက်အောက်ကျုံးလျက်၊ သုံးဘဝင်ကို 'the three best worlds above and cendreath
ဘဝင် 'best existence' is here used to mean the sensual existence, deva cerperal and form less
existen
- 61-14 အုန်းစက်ဘီးလှည့်၊ ညီးညီးပြည့်သား၊ 'lit fully ablaze the wheel of glory moves round ' i.e the glary
of the king fills and shines (the three worlds)
- 61-15 မင်း၏ ကျက်သရေ၊ အထွေထွေကို 'several kinds of royal grace or glory

ကျက်သရေ 'grace' glory' nobility (Mon kyāk + skt sir)

- 61-16 သပြေတမ္ဘတ်၊ မြပင်ထွတ်မှ၊ 'from the most noble emeral - green eugenia tree
သပြေ 'Eugenia tree' said to have grown with the world on the southern continent
(Pā Jambei)

တမ္ဘတ် (arch) most noble; most excellent

- 61-17 ခိုင်ပြတ်လုံးကြီး ရွှေအသီးကို 'the golden fruit, the big one from the healthy bunch
ခိုင် 'bunch of fruits'
ပြတ် 'be clustered' အသီး 'fruit'

- 61-18 ချွေပြီးလတ်တုံ 'after plucking it off the stem

- 61-19 ဝိသကြိုလျှင် 'name of the celestial architect serioring sakka, the king of goods'
(Pā Visukamma)

- 61-20 သွန်းပုံလျောင်းလျောင်း၊ ရွှေပန်းတောင်းထက် 'on the golden basket cast long in shape
လျောင်းလျောင်း 'ling; elongated; lengthened'
ပန်းတောင်း 'basket; receptacle'

- 61-21 မင်းကောင်းမန္တတိ၊ သုံးတော်မြတ်သား '(the thing which Mandhātū uses admiringly
မန္တတိ 'the name of a universal monarch, the Bodhisat himself (Pā Mondhātu)

- 61-22 ဇော်တရက်ခဲ၊ မြမျက်ရွှေကို 'the exquisite emerald called jotirasa or gem of intense lustre
ဇော်တရက် 'is the poet's our Burmese derivative from Pā Joti + rasa, supposedly owned only
by a universal monarch

- 61-23 ရဲရဲရွှင်ပျ၊ တင်ကာပြသို့ 'like he distolayed (the gem) bravely and happily

- 61-24 မုချနိတတ်၊ သဘာဝတ်ဖြင့် 'surely by its own nature or characteristics
မုချ (adv) surely; without fair
နိတ် 'surely' is poet's own derivative from Pāli niyata fixed certain sure
သဘာဝတ် (same as သဘာဝ) characteristis, nature

- 61-25 လည်ညွတ်တောင်ကျော၊ စောင်းနှယ်ကြောသား၊ 'bending neck and curly wings as camely or a harp
စောင်း 'Burmese harp' ကြော 'camely'

- 61-26 တော့ မင်္ဂလာ၊ ဩဘာကျူထိတ်၊ 'sacred auspicious ness applouded very highly
တော့ မင်္ဂလာ (or မင်္ဂလာတော်) 'royal or sacred propitiousness'

(Pā maigala)

ဩဘာ 'applual , praise (Pā abhā)

- 61-27 ညောင်းညောင်း ငြိမ့်မျှ 'very melodiously' ညောင်းငြိမ့် (same as ငြိမ့်ညောင်း) be melodious

- 61-28 ကရဝိတ်သံရှင်၊ ဗြဟ္မာယင်သည်၊ 'performed by a bramin who possess the melodious voice of a
mythical karaweik bird'

ကရိတ် 'a mythical bird believed to possess a musical, melodious voice. (Pā karaveka)
ဗြဟ္မာ 'one of the tree individuals - humons deea-gools and brahmā-gods - in Buddhism, who
is supposed to be better and Superior to other two. ယင် (fr ဆင်ယင်) perform, officiate

- 61-29 သဘင်သာစွ နန်းပွဲတည်း၊ '(it is) a pleasant and ceremonial palace festival-
သဘင် 'ceremony; festivel' (Pā sabhā)

ဖရက္ကမ၊ ယုဂ်သက္ကဒ်¹၊

When in 1215 M.E (2397B, 1853 A.D) he succeeded the throne of Amarapura caprtal the heir-loom of his grand fath.

အမရတိုက်၊ ဘေးတော်ရိုက်ကို²၊ သိမ်းပိုက်တော်ဦး၊
ခါနစ်ကြူးက³၊ နတ်မှူးပြဟွာ၊ နတ်သြဘာဖြင့်⁴၊
ဇေယျာသံလေး၊ ကြွေးကာခြိမ့်မွန်း၊ ညွန်းလတ်သည်နှင့်⁵၊
သက်ရှည်ယောဂေ၊ တောတောင်မွေ့သည်¹၊

The Brahmā who was the head of gods, referred (to theis fact) verbally in echoing words of praises and vietory.

မောနေ ဈာန်ဝင်၊ ဘိညာဏ်ရှင်တို့⁷၊ သိမြင်တင်ရာ၊
အပ္ပနာဖြင့်⁸၊

(Accordingly) the long-living, fareset-dwelling youis, who practise mard perfecheis and possess (six) supernatural powers, by uirtue of their application of mind on a fixed subject, had made.

ဤခါချိန်းချက်၊ ဤကိန်းလက်၌⁹၊ သိန်းစက်ကောဋီ၊
တိုက်လောကီကို¹⁰၊ ပရိယတ်မြိုက်၊ စည်ကြီးရိုက်၍¹¹၊ ကျော်
လှိုက်လှိုင်ယုံ၊ နှံ့မည် အာဏာ၊ ဗျာဒိတ်မှာသား¹²၊

The predietion that at such a time and on such a predestied moment he (Min-don Min) would deiseni-nate the Buddha's scriptures, as if striking a drum, and his authority would spread a cross the secular world.

သိခီကုန်းဘောင်၊ ဘုန်းရောင်စွေးစွေး၊ လောင်းမင်း
မြေးလျှင်¹³၊ မန္တလေးမြေခုံ၊ တောင်နေရုံသို့¹⁴၊ ပဒုမ္မာညွန့်၊
စကြာကွန်၍¹⁵၊

Consioting of 100,000 crores of cosmic systems.

The auspicious preordain. ment that the glarious grondon of A-haung-Miu-ta-yar of Thein-kha or kon-baung drgnasty, would (Then) set on a journey to Mandalay mountain which.

လေးကျွန်းမကိုဋီ၊ ပြည်သမိုက်လျက်¹⁶၊ စိုက်အုံကြ
ဌန်း၊ သွေမယွန်းဟု¹⁷၊ ရွှေခွန်းနက်စံ၊ ကြင်းသံလည်း၊ ကြံကြံ
ကျော်ကြား¹⁸၊

was like Mt. Nerce, would definitely establish a palace-capital there calling it the top of four continents was well-known.

ဥာဏ်အားမူ၊ ဘုရားတဆူး¹⁹၊ ကာလညူဖြင့်၊
သယမ္ဘူပေါက်၊ မြောက်၍လည်းကောင်း²⁰၊ မကြံဏင်းကို²¹၊
ဘုန်းပေါင်းညီညို၊ ကြံတော်မိက²²၊

His lanonledge (also) was like that of a Pouddha. Being self-dependent and knowing the right time, the king aspired for Buddha-hood which was un-thinkabke (for mony),

ပီတိယျိုယျိုးရွှင် နှစ်လိုသည်၊ အောင်မျှိုးတခြီး (ချီး)
ဝဲ့ဝဲ့တည်း။

and was fully delighted and elated.

The success and grace (for his aspiration) was highly extolled.

- 62-1 ပရက္ကမ၊ ယုဂ်သက္ကန္တံ 'in 1215 ME (i.e 2397 B.E, 1853 A.D) Here, in describing the Burmese era, the poet uses are of several methods of calculations in pali, called can onical caluclation. According to this particular techrique, one has to use letter of native alphabetical system, rather than figures, whose nmerical values is given in a formula. on the present instance, ပ+ရ+က္က+ မ has the numeral values of 1+2+1+5, consecutively, if one counts them in teir serial order. Sometimes the formula is to start from the end. in a reverse order
ယုဂ်သက္ကန္တံ 'in the age of sakka; i.e era' concerning the word သက္ကရာဇ် 'are' (Pā sakka + rāja 'king Sakka') there are two schools of thought in Burmese. One, believing that the are is invented and introduced by sakka (Thi -gyar in Burmese) cals it သက္ကရာဇ် 'while another prefers to the lengend thta it is first recognized by saka dynasty in northern India and dezignates it သကရာဇ် a Burmese derivative from Pā Saka- rājā. Here, however, the another chooese his own word သက္ကပုဂ် 'Sakka + age' in place of သက္ကရာဇ်'
- 62-2 အမရတိုက်၊ ဘေးတော့ရိုက်ကို 'Amarapira province the heirloom of his grand-father
- 62-3 သိမ်းပိုက်တော်ဦးခါနှစ်ကြူးက 'at the time of early occupation in the post years
သိမ်းပိုက် 'occupy take into posession
ခါနှစ်ကြူး 'in the years which have passed'
- 62-4 နတ်မျိုးဗြဟ္မာ၊ နှုတ်ဩဘာဖြင့်၊ 'the Brahmā, chief of the gods, by means of verbal praises
နှုတ် 'mouth' ဩဘာ 'praise, auspicious speech; i.e verbally. (Pā obhā)
- 62-5 ဇေယျာသံလေး၊ ကြွေးကာခြိမ့်မွန်း၊ ညွန်းလတ်သည်နှင့်၊ 'refers repeatedly but melodiously in a serenr success wishing voice
ဇေယျာ 'victory, success' (Pā jayya)
ကြွေး (fr ဟစ်ကြွေး) 'speak aloud'
ခြိမ့် 'thenderously' မွန်း 'to seing poroises of;
- 62-6 သက်ရှည်ယောဂေ၊ တောတောင်ဓမ္မေသည် 'Long - living medita tors delighting to stay in the forest
ယောဂေ 'one who practices meditation is these made. (Pā yogi)
- 62-7 မောနေဇ္ဈာန်ဝင်၊ ဘိညာဏ်ရှင်တို့ 'those who parctise meditations of muni-hood or moral perfec-
tion and possess the transcendental knowledge
မောနေ 'moral prefection of a Munior sage' is to be attained by a three - flod oustivities physical, verbol andmental (Pā moneyya)
ဘိညာဏ် 'transcendental or supernatural knowledge' and is usually concented as six- flod (chalabimnā) viz. Iddhi (power of levitation) the Heavenly ear, knowing other's thoughts recollecting of one's previous births, knowing other people's rebirths and certainty ofemancipation. (Pā abhi + ññā)
- 62-8 သိမြင်တပ်ရာ၊ အပ္ပနာဖြင့် 'through the application of maid on a fixed knowledge and sight တပ် (fr တပ်မက်) vrave for fixed for sit အပ္ပနာ 'application of maid on a fixed object is one of the practices for a yogi to gain insight.
- 62-9 ဤခါချိန်းချက်၊ ဤကိန်းလက်၌ 'at such a time and at such a predestined event
ကိန်း 'predestined thing' (Skt kenalar)

- 62-10 သိန်းစက်ကောဋိ၊ တိုက်လောကီကို၊ 'the sular world or earthly or world (Pā loka)
- 62-11 ပရိယတ်မြိုက်စည်ကြီးရိုက်၍၊ 'striking the drem of deathless scriptures; i.e dissemination of Buddhist scriptures
ပရိသတ် 'study of Buddhist literature (Pā pariyathi)
မြိုက် 'best, deathless (fr အမြိုက်) (Pā a+ mata)
- 62-12 ကျော်လှိုက်လှိုင်ပျံ၊ နံ့မည်အာဏာ၊ ဗျာဒိတ်မှာသား၊ 'prediction that his power and authority would spread for and wide
ကျော်လှိုက် 'famous; well known
လှိုင်ပျံ 'filled with fragrance
နံ့ (ပ) to spread every where
- 62-13 သိင်္ခီကုန်းဘောင်၊ ဘုန်းရောင်စွေးနွေး၊ လောင်းမင်းမြေးလျှင်၊ 'grand child of A laung min ta yar of Thein Kha or Kon-boung whose glory is shineing bright
သိင်္ခီရ and ကုန်းဘောင် are two of the five epithets of A laung Pha yar's captial the other three being Mok-soe-bo, Yan gyi aung and shew bo. စွေးစွေး (adv) bright
- 62-14 မန္တလေးမြေခုံ၊ တောင်နေရုံသို့၊ 'to Mandalay which is like Mt Neru
နေရုံ (= Neree) is one of mony nomes of Myint-mo or Mt Mere
မန္တလေး မြေခုံ 'the hight place inMandalay. i.e Mandalay mountain
- 62-15 ပဒုကမ္မာညွန့်၊ စကြာကွန်၍ 'Lit the wheel with the lotus flies up: i.e to set on a journey; the usage reserved only for royalty and Buddha on whose soles the wheel and the lotus are said to appear
- 62-16 လေးကျွန်းမကိုဋ်၊ ပြည်သမိုက်လျက် 'designate or name the city as the head- wear of foru conti- nents. လေးကျွန်း 'four contiments surrounding Mt. Meru
မကိုဋ် 'heavily decorated royal head dress which forms one of regalia in Burma
သမိုက် 'to nome; to designate (Pā sanmuti)
- 62-17 စိုက်အံ့ကြွင်း၊ သွေးမယွန်းဟု '(he) will definitely without fail establish his palace of capital
စိုက်အံ့ (fr စိုက်ထူ) 'will establish'
ကြွင်း (arch) palace
- 62-18 ရွှေခွန်းနက်စံ၊ ကြင်းသဲလည်း၊ ကြံကြံကျော်ကြား၊ 'the golden auspicious predition of this event is well- known ခွန်း (fr နှုတ်ခွန်း or မိန့်ခွန်း) speech talk
နက်စံ (pood နက်သန်) auspiciously marked
ကြင်းသဲ (astro) 'pradiction of things to came'
ကြံကြံ (fr ကြံကြံဖန်ဖန်) strangely
- 62-19 ဉာဏ်တော်အားမူ၊ ဘုရားတစ်ဆူ၊ 'his knowledge is like that of a Buddha' ဉာဏ် 'knowledge, wis- dom
(Pā ñāna)
ဘုရားတစ်ဆူ 'one Buddha' ဘုရား 'Buddha (Pā Buddha) တစ်ဆူ 'one ...' (part) affixed to serve

as a classifier for images etc

- 62-20 ကာလညာဖြင့်၊ သယမ္ပပေါက်၊ မြောက်၍လည်းကောင်း၊ 'knowing the proper time, and becoming self-dependent' ကာလညာ 'known the time' (Pā kāla + ññú)
သယမ္ပ 'becoming of its own accord or self dependent'

(Pā syam + bhú)

- 62-21 မကြံကောင်းကို 'what is un thinkable

- 62-22 ဘုန်းပေါင်းညီညွတ်ကြတော်မိက 'when powers increase and he this ko of it.

- 62-23 ပီတိပျို့ပျို့၊ ရွှင်နှစ်လို့သည် 'elation or delight grow high and be very much delighted
ပီတိ 'elation; delight (Pā piti)

- 62-24 အောင်မျိုးတချီး ဝဲ့ဝဲ့တည်း၊ 'success and splendour is extolled'
မျိုး (same as ကျက်သရေ) glory; grace; splendour'
ချီးဝဲ့ (or ဝဲ့ချီး) acclaim or extol

ဓမ္မဿရ၊ မုနိန္ဒလျှင်¹၊ ဝေနေယျအား²၊ မြိုက်စီးပွား
ဖြင့်³၊ ဘ (ဖ^၇) ဝါးစက်ကွန်၊ တိုက်အဝန်းကို⁴၊

White the Master of Dhanma and the lord
of sages or Arahats, the Buddha, was wandering
in the universe, after seerveying it to find eligible
beings who should be delivered

ဖြန့်၍ရှုကြည့်၊ ချွတ်အံ့လှည့်သော်⁵၊ ဤသည်အပ
ရန်၊ ဤရ(င်း)ဌာန်တက်¹⁶၊

He halted on the summit of emerald-col-
ored Mandalay mountain in Aparamta country,

မြေကြန်သာလွန်း၊ တုဖက်ကျန်းသား⁷၊ မန္တလေး
ထိပ်၊ မြရောင်ရိပ်ကို⁸၊ ပြန့်စိမသင်၊ ရွှေဉာဏ်မြင်၍⁹၊
ချာနင်ရထား၊ စကြာနားသော်¹⁰၊

Where the earth was blessed matchlessly
with propitioences characterishices and with no sign
of feriarcty. There He was honoured in great rev-
erence with objects or items of offerings by 10,000

ကြီးမားတေဇ၊ နေနှယ်ပသည်¹¹၊ ယက္ခတသောင်း၊
ဘီလူးပေါင်းတို့¹²၊ ဝပ်ညောင်းကျိုးနွံ၊ ဝတ္ထုကံဖြင့်¹³၊
ခြံရံများစွာ၊ ပူဇော်ရာဝယ်¹⁴၊

powerful ogres whose glory shone as
bright as the seen. Among those presant (on the
occasion),

ဝိလသ(သိ)နီ၊ အင်ညီပျိုမျစ်၊ ပြေနှုမျစ်သို့¹⁵၊
ကြင်ချစ်စဘွဲ့ (ဖွဲ့)၊ နွဲ့ရရွဲ့တည့်¹⁶၊ ဆဲ့ခြောက်နှစ်ဝင်၊
ငါးကြိမ်အင်နှင့်¹⁷၊

there was a charnsing greacful delicate and
lovely goodess named Candamukhi. who. like a
tender, robust bombooo-shoot, was about 16 years
of age and endoroned with five- fold character-

ရွှေစင်ရုပ်ဟန်¹⁸၊ မာန်မလွန်သည်၊ စန္ဒမုက္ခိ(ခို)၊
နတ်နာရီလျှင်¹⁹၊ ပါရမီခံ၊ သံ(သန်)လတ်သောအား²⁰၊
မြတ်ဘုရားကို²¹၊ ပတ္တမြားစက်ဝန်း၊ ငွေယုန်နန်းသို့²²၊

istic of a feminine beauty parallel to a
golden image

By virture of her maturity in the perfec-
tion of principal virtues, she cut off her large
andsmooth breasts

ရွှန်းရွန်းထွားမွတ်၊ ရင်သားမြတ်ကို²³၊ ကြည်ညွတ်
ဆုယူ၊ ချွေ(ခြံ?) ၍ လှူသော်²⁴၊ ဘုန်းလူမြတ်စွာ၊ မမြစ်ထား
ဘဲ²⁵၊ သာသနာအရှည်၊ နောင်ထွန်းမည်ကို²⁶၊

which were as round and full as the moon
the circle ofrubies and offered it (to the Buddha)
most respectfully.

The Blessed One did not prohibit.

ရည်ရွယ်မျှော်တင်း၊ ဗျာဒိတ်နှင်းသည်²⁷၊ တောင်
မင်းမြိုင်တင်တည်း²⁸။

Seeing that the Buddhist religion (Bud-
dha Sāsana) would shine out in long future, the
Buddha made this prophecy.

The Mandalay mount air was a lump of
solid enerald

- 63-1 ဓမ္မိဿရ၊ မုနိန္ဒလျှင် 'the lord of Dhamma and the king of Saimts; i.e buddha
ဓမ္မိဿရ 'lord or chief of Dhanma or doctines (Pā dhamma+ issara)
မုနိန္ဒ 'lord or king of Murins or saints or sages (Pā muni+ inda)
- 63-2 ဝေနေယျအာ: 'beings eligible for Nibban or those accessible to instructions
ဝေနေယျ 'beings to be instructed for emoncpation (Pā veneyya)
- 63-3 မြိုက်စီးပွားဖြင့် 'for the sake of deathless-ness' မြိုက် 'deathlessness (Skt. amṛta, Pā amata)
စီးပွား: 'sake, benefit'
- 63-4 ဖဝါးစက်ကွန်၊ တိုက်အဝှန်းကို 'Lit the sole marked with the wheel travel throught the world system
i.e travel through out the cosmic world
ဖဝါးစက် 'sole (of the Buddha) with the wheel'
- 63-5 ဖြန့်၍ရှုကြည့်၊ ချွတ်အံ့လှည့်သော် 'while travelling around to deliver beings after sureeying (the
wrold)
Among the 30 general partices of the Buddha (Buddha - dhammotā) one is that He sureverys
the world every night and morning to find some body or bodies to teach for deliverance
- 63-6 ဤသည်အပရန် ဤရပ်ဌာန်ထက် 'at this place on this aparanta land
အပရန် (fr Pā Aparnta) is generally used to refer to places or regions west of Aye- yar- wa- di
river, because the word itsalf means' west in pati. The Burmes historians often call the re-
gions on the east of Aye yar wa di. tam ba di pa the original name of sire lankā. But here
through Mandalay is on the eastern bank of the river the paet refers to it as Aparanta.
ဌာန် 'place, region. (Pā - thāna)
- 63-7 မြေကြန်သာလွန်း၊ တုဖက်ကျွန်းသား၊ 'the land blessed with un excelled drespicious characteristics
မြေကြန် 'the characteristris or sings of land'
တုဖက် 'rival , match' ကျွန်း: 'ceare; end
- 63-8 မန္တလေးထိပ်၊ မြရောင်ရိပ်ကို 'the top or summit of Mandalay mountain which shines emerald
green' မြရောင်ရိပ် 'shadow of emeraldcdor
- 63-9 ပြနီနိမတင်၊ ရွှေဉာဏ်မြင်၍ 'saw in this golden knowledge that there was nothing infericer or
worst'
ပြနီနိ (astor) 'infericor or law or worst'
မတင် 'not appearing, not odvious
- 63-10 ဈာနင်ရထား၊ စကြာနားသော်၊ 'Lit the chariot which is part of meditation and the wheel stops. i.e
the stopped there ဈာန်နင်းရထား: 'chariot that is part of jhāna is here useal because Buddha and
his
- 63-11 ကြီးမားတေဇ နေနယ်ပသည် 'with great powers as bright as the seen
တေဇ 'power, glory' (Pā teja)
နေနယ် 'like the seen'
ပ (fr ထွန်းပ) shine, be bright

- 63-12 ယက္ခတသောင်း၊ ဘီလူးပေါင်းတို့ 10,000 ogres'
ယက္ခ'ogre; a demon (Pā - yakkha)
တသောင်း '10,000' ဘီလူး 'ogre'
- 63-13 ဝပ်ညောင်းကျိုးနွံ ဝတ္ထုကံဖြင့်၊ 'reverently and submissively with objects for offering
ဝတ္ထုကံ 'objects or things meant for offering (Pā - valthu+ kamma)
- 63-14 ခြံရံများစွာ၊ ပူဇော်ရာဝယ်၊ 'while worshipping along with many escorts
ခြံရံ 'escorts, followers
ပူဇော် 'pay respect to; worship (Pā pājā)
- 63-15 ဝိလာသိနီ၊ အင်ညီပျိုမျှစ်၊ မြေနုမျှစ်သို့ 'charming and youthful (lady) endowed with graceful character
istris like a new, tender bombo-shoot
ဝိလာသိနီ 'charming, splendid, shining, (Pā vilāsini)
အင် (fr ကြန်အင်) characteristics or signs
မြေနုမျှစ် 'tender and well-proportionate bombo-shoot' In burmies poetry as well as in prose
a new and tender bamboo-shoot is used as a simile for youthfulness freshness and robust health
- 63-16 ကြင်ချစ်စဖွဲ့၊ နွဲ့ရရွဲ့တည်၊ swaying pliantly and very lovely
ကြင်ချစ် 'to be kind love admiringly
နွဲ့ရရွဲ့ 'pliant and lovely
- 63-17 ဆဲ့ခြောက်နှစ်ဝင်၊ ငါးကြင်အင်နှင့် 'sixteen years of age and blessed with five-fold charming characteristic
ငါးကြင်အင် is the name of five signs of a feminine beauty excellence of hair
boness or structure skin or compl
- 63-18 ရွှေစင်ရုပ်ဟန် 'like a golden image'
- 63-19 မာန်မလွန်သည်၊ စန္ဒမုခီ၊ နတ်နာရီလျှင်၊ 'gentle goddess by the name of canda mukhi
မာန်မလွန် (Lit pride not exceeding or not more than the bounday) gentle make
စန္ဒမုခီ 'having the face like a moon or one with a round, moon-like face; Here the word is
used as the personal name of the goddess
နတ် + နာရီ 'god + lady ' i.e goddess'
နာရီ lady woman. (Pā nārī)
- 63-20 ပါရမီခံ၊ သန်လတ်သောအား 'the maturity has been attained in the perfection of virtues
ပါရမီ 'acquired virtue; principal virtues of a Bodhisat (Pā - pāraṇi)
သန် (fr ရင့်သန်) nature, fully ripe
- 63-21 မြတ်ဘုရားကို 'to the exalted Buddha
- 63-22 ပတ္တမြားစက်ဝန်း၊ ငွေယုန်နန်းသို့၊ 'Like a circle of rubies or the silver surface of the rabbits' place
or moon; The burmese believe that the moon is the abode of the rabbit the bodhisat the
image being impressed on moon-surface by sakka

63-23 ရွန်းရွန်းသွားမွတ်၊ရင်သားမြတ်ကို 'the shining large and smooth breast

63-24 ကြည်ညွတ်ဆုယူ၊ ခြွေ၍လှူသော် 'pluck (it) off, offer (it) respectively making prayers (for it)
ဆုယူ (same as ဆုတောင်း) pray for a wish

ခြွေ 'pick sth off pluck (a fruit)

လှူ offer to give in alms

According the Mandalay lengend, this ogress was later born as king Min-don who supported the Buddha- sāsana is several ways including the fifth Buddhist council

63-25 ဘုန်းလူမြတ်စွာ၊ မမြတ်ထားဘဲ၊ 'the Bddha the increasing growing glory did not forbid
မြတ်တာ (arch) prohibit forbid

63-26 သာသနာအရှည်၊ နောင်ထွန်းမည်ကို 'Buddhist relign would shine out in future or long times to
came'

63-27 ရည်ရွယ်မျှော်တင်း၊ ဗျာဒိတ်နှင်းသည်၊ (Buddha) gave the prediction, looking long into the futue or
expecting

63-28 တောင်မင်းမြစိုင် တခဲတည်း။ 'The Mandalay mountain was a solid lump of emeralds

ပစ္ဆာသမဏ်၊ ညီအာနန္ဒ¹ကို၊ ဘုန်းသန်ဘဝန်၊
ရွှေလက်ညွှန်၍²၊ နောင်ဘ(ဖ?) န် နာဂတ်၊ ဤအရပ်၌၊

နတ်ကလျာမယ်၊ ဤသူငယ်ကား⁴၊ ကြီးကျယ်ခန်းဝါ၊
ဤမြေချာထက်⁵၊ ရတနာပုံ၊ နေရုံနှိုင်းတု၊ ပြည်ကြီးပြု၍⁶၊

ကိန်းစုသာသနာ၊ သင်္ချာခန့်တွက်၊ ငါးထောင်ဝက်၌⁷၊
မြေမျက်နှာလုံး၊ ကျုံးအံ့သကား⁸၊ တို့မင်းဖျား⁹လျှင်၊ တရား
စည်ကြီး မတီးလတ်မီ¹⁰၊

ယောဂီဖြစ်ပြည်၊ အနှိုင်းရှည်ဖြင့်¹¹၊ ငါ၏ သာသနာ၊
လေးရာညွန့်ဖူး၊ နှစ်ထောင်ဦးဝယ်¹²၊ ယစ်မူးပြ(ပျ?)က်ပြယ်၊
သူရာငယ်ကို၊ တွန်းပယ်သောအား¹³၊ နေရုံဖျားထက်၊ သိကြား
ဘုန်းစည်၊ နန်းဦးတည်သို့¹⁴၊

ရွှေပြည်သာခေါင်၊ ရန်မျိုးအောင်သည်¹⁵၊
ကုန်းဘောင်အာဒိ၊ ဝရာဘိ¹⁶ဟု၊ သာကီသနင်း၊ အလောင်း
မင်း၏¹⁷၊ မြစ်ရင်းတော်မြတ်¹⁸၊ လောကဓာတ်ကို၊ ဆုံးဖြတ်
လက်ကိုင်၊ ဘ(ဖ?)န့်ဆင်းနိုင်၍¹⁹၊

ယှဉ်ပြိုင်တွေတွေ၊ ခုနစ်ခွေတည်²⁰၊ ရေသိန္နုမြစ်၊
မြေတခေတ်ကို²¹၊ ညာရစ်စက်ခုံ၊ မြင့်မိုမြဲသည်²²၊ ရန်ပုံဖြူ
ခွင်း၊ ခြင်္သေ့မင်း²³လျှင်၊ နန်းခင်းလက်မွန်၊ တည်လိမ့်ညွန့်
သည်²⁴၊ ရွှေဉာဏ်ကွန်ရွက် ဖြန့်ကြတည်း²⁵။

Painting out to this attendant disciple,
Brother Ānandā, the Blessed One made this
prophecy

'In times to come on this mountain top
this young goddess will build a great capital called
Ya-da-nar-bon which will be as grand and
magnificent as Mt. Meru

When the Buddhist are came to 2500
years, our excellent king will come into existence,
as if reclining the entire surface of the globe with a
large assemblage

of Yogi- s or religious meditators, before
his enlightenment.

When the Buddhist are turns 2400 years,
jeist as Tha-gyar- min founded his capital
(Tāvatinisa) on the top of Mt meru after pushing
off the alcoholic, immoral and

insignificant Asuras the glorious great-
grandson of A l aung-min of sakya lineage, who
was the first and most excellent king of victarious
and properous Kon-baung dynasty will be able to
create and contral the world system containg seven
rivers which will circummumbulate Mt.

Meru"

In this way it was predicted that the
enemycrushing lion-king will found the first pal-
ace here. The Buddha (thus) east the net of this
knowledge.

- 64-1 မစ္ဆာမမဏိ၊ ညီအာနန္ဒကို 'the attendant monk the brother Ānanda
 ဝစ္ဆာသမဏိ 'Lit the follower monk; i.e attendant monk
 ညီအာနန္ဒ 'Brother Ānanda' refers to Ānanda, His cousin brother, who was eventually conferred upon with five highest ranks in five respects erudition, good behaviour, retentive memory, resoluteness and personal attention. He attended on the Buddha for 25 years until the Mahāparinibbāna
- 64-2 ဘုန်းသန်ဘဝန်၊ ရွှေလက်ညွှန်၍ 'the Blessed one pointed his fore-finger
 ဘုန်းသန် 'strong or steadfast glory'
 ဘဝန် 'Blessed one' (Pā Bhagavant)
- 64-3 နောင်ဖန်နာဂတ်၊ ဤတောင်မြတ်၌၊ 'in times to come at this noble mountain
 နောင် 'future time'
 နာဂတ် 'future'
- 64-4 နတ်ကလျာမယ်၊ ဤသူငယ်ကား 'this young girl who is now a beautiful goddess'
 ကလျာ 'good, fair, beautiful' (Pā kalyāṇa)
 သူငယ် 'boy, a young male' Here the poet uses the word သူငယ် 'in the sense of young or youth' irrespective of sex.
- 64-5 ကြီးကျယ်ခန်းဝါ၊ ဤမြေချာထက်၊ 'a grand, magnificent abode or dwelling place'
 ကြီးကျယ် 'grand' ခန်းဝါ (arch) dwelling place' မြေချာ 'central earth'
- 64-6 ရတနာပုံ၊ နေရုံနိုင်တု၊ ပြည်ကြီးပြု၍ 'build a large country called Ratanāpura which was like Mt. Neru
 နေရုံ (Same as Meru) Mt Neru
 ရတနာပုံ 'a land of precious stones or a land of loveliness' (Pā. Ratana+pura)
- 64-7 ကိန်းစုသာသနာ၊ သင်္ချာခန့်တွက်၊ ငါးထောင်ဝက်၌၊ 'at half of figure 5000 concerning the calculation of Sāsana or Buddha's order. i.e 2500 years of Sāsanaera; That the Buddha's Sāsana or Buddhist Order will stay for 5000 years only and that the latter half of that number (i.e 2500 years) have been entrusted to Sakka, the king of gods, is just of folk belief based on very late and doubtful Pāli writings. This statement is nowhere to be found in earlier and authentic scriptures in Pāli.
- 64-8 မြေမျက်နှာလုံး၊ ကျိုးအံ့သကား၊ 'would gather collectively almost the entire surface of the globe'
- 64-9 တို့မင်းဖျားလျှင် 'our most excellent king;
- 64-10 တရားစည်ကြီး၊ မတီးလတ်မီ 'before beating the drum of Dhamma or doctrine: i.e before attainment of his Buddha-hood
- 64-11 ယောဂီဖြိုးပြည့်၊ အနှိုင်းရှည်ဖြင့်၊ 'with a large number of Yogi-s or people who practise meditation.
 ယောဂီ 'one who practises Yoga or meditation. (Pā yogin)
 အနှိုင်းရှည် 'many or much in comparison

- 64-12 ငါ၏သာသနာ၊ လေးရာညွန့်ဖူး၊ နှစ်တောင်ဦးဝယ် 'when my religion was 2400 years'
လေးရာ '400' နှစ်ထောင် '2000'
- 64-13 ယစ်မူးပျက်ပြယ်၊ သူရာငယ်လို့၊ တွန်းပယ်သောအား၊ 'by pushing and removing insignant Asurās who are both intoxicant and immoral
ယစ်မူး 'drunken with intoxicants'
ပျက်ပြယ် 'marally destroyed'
- 64-14 နေရုံဖျားထက်၊ သိကြားဘုန်းစည်၊ နန်းဦးထည့်သို့ 'Like Sakka or Tha-gyar-min built his palace on the top of Mt Neru Māgha the lad, when he became Tha-gyar-min, king of gods, was said to establish his Tā-va timisa at the summit of Mt. Meue
- 64-15 ရွှေပြည်သာခေါင်၊ ရန်မျိုးအောင်သည် 'the excellent golden land which defeats all stangers or enemies, or the victarious and offluent capital
- 64-16 ကုန်းဘောင်အာဒိ၊ ဝရာဘိဟု၊ 'the first founder of Kon- baung (dynasty) and the most excellent or noblest one' ကုန်းဘောင် 'name of dynasty'
အာဒိ 'beginning' first and faremost' (Pā- ādoa)
ဝရာဘိ 'noblest; more excellent
- 64-17 သာကီသနင်း၊ အလောင်းမင်း၏ 'of A- Laung-Min, the ruler of Sākian descent
သာကီ 'of Sākian descent or lineage'
သနင်း (arch) 'king; ruler'
- 64-18 မြစ်ရင်းတော်မြတ်၊ 'noble, blood great- grand - son'
Main-don was the great- grandson of Alaung - Min'
- 64-19 လောကတတ်ကို၊ ဆုံးဖြတ်လက်ကိုင်၊ ဖန်ဆင်းနိုင်၍ 'able to decide, create and control the world-system'
လောကဓာတ် 'world- system' (Pā. Loka + dhāts)
- 64-20 ယှဉ်ပြိုင်ထွေထွေ၊ ခုနစ်ခွေတည်၊ 'seven (rivers) flowing paralled or side by side
- 64-21 ရေသိန္နုမြစ်၊ မြေတခေတ်ကို 'field of earth having (seven) rivers'
သိန္နု 'Burmese name of Indus river in India a river' ခေတ် 'field; period' (Pā khetta)
- 64-22 ညာရစ်စက်ခုံ၊ မြင့်မိုမ့်သွယ်၊ '(rivers) circummumbulate Mt Meru
- 64-23 ရန်ပုံဖြိုခွင်း၊ ခြသော်မင်း၊ 'Lion-king who crushes a number of enemies' ခြသော်မင်း 'Lion-king is used as a figurative meaning for King-min-don wha was born as Tuesday, a Lion day.
- 64-24 နန်းခင်းလက်မွန်၊ တည်လိမ့်ညွန့်သည်၊ 'points out that (he) will build the first palace'
- 64-25 ရွှေဉာဏ်ကွန်ရွက်ဖြန့်ကြဲတည်း ' (Buddha) cost the net of his golden knowledge. i.e Buddha taught all.

သာသနာမွန်၊ အညာဆန်သား¹၊ ကျမ်းဂန်အတိတ်၊
သိုက်ဗျာဒိတ်ကို²၊ တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ၊ စက်နယ်ရှည်၊ ဘဝသခင်၊
တို့ရှင်ပင်၏³။

အသင်္ခါရိုက်၊ ရွှေဉာဏ်စိတ်ဖြင့်⁴၊ သိင်္ဂနိတ်ကြတ်ဖုံး၊
အပ်၍ချုံးသော်⁵၊ ကိုးလုံးအကွရာ၊ နန်းစဉ်လာဖြင့်⁶၊

သာသနာစက်၊ ဘူမိနက်ကား⁷၊ ရွှေသန်လျက်စွန်း၊
ဘုံကြွန်း⁸မှ၊ မန္တလေးညွန့်၊ ညာသို့ကွန်၍⁹၊ အဝှန်အဝါ¹⁰၊
နှစ်ထောင်သာသည်၊ လေးရာစွန်းကယ်၊ ထွန်းဆဲဝယ်၌¹¹၊

ဘုန်းကြွယ်ဘုရား၊ လောင်းမင်းဖျား¹²အား၊ သိကြား
လိုသိ၊ နိုးဆော်ညို၍¹³၊ ပတိသဟံ၊ လောင်သောင်းရွှေရံနှင့်¹⁴၊
အလျှံထိုးထိတ်၊ မိုးလုံးညိတ်သည်¹⁵၊ ဟာရိတ်ဘုန်းလူ၊
သနင်္ဂ¹⁶တိုး၊

ကြည်ဖြူသဒ္ဓါ၊ ဤအခါကား¹⁷၊ စကြာမောင်းနှင့်၊
ဘုန်းပေါင်းရှင်¹⁸၏၊ လိုအင်တော်မြတ်၊ ပြည့်သတတ်ဟု¹⁹၊
ဣဒ္ဓိပဒ်ဟုန်၊ ဗြဟ္မာဂုဏ်ဖြင့်²⁰၊ သုန်သုန်လွမ်းမိုး၊ ပြည်လုံး
နှိုး²¹၍၊ ညွတ်ကျိုးရိုသေ၊ တောင်းပန်စေသော်²²၊

ပရမေထွတ်ချာ၊ လောကနာကား²³၊ ကေသရာခံ၊
ပလ္လင်ပျံထက်²⁴၊ ထီးရံရှစ်သောင်း၊ ဘုရင်ပေါင်း²⁵တို့၊ ဦးခေါင်း
ညွတ်ခွေ၊ ဗိုလ်ထုဗွေဝယ်²⁶၊ ရွှေကုမုဒ်ကြား၊ နှုတ်ပျူငှာဖြင့်²⁷၊

ရတနာပုံ၊ မြေခုံရန်လွတ်၊ ပြည်တော်မြတ်ကို²⁸၊ ခုနစ်
ပတ်ခွေ၊ တောင်ရံရွှေနှင့်²⁹၊ ရွှေတည်းညီး၊ နေရုထီးလျှင်၊
အပြီးစိုက်ဆောက်၊ ဤဝယ်ရောက်သို့³⁰၊ လုံလောက်ခိုင်ခံ့၊
ငါတည်အံ့ဟု³¹၊ တုံတုံမြွက်သံ၊ ဘဝင်လျှံသည်၊ မိုးယံတငြိမ့်
နှံ့နှံ့တည်း³²။

The prediction in the texts that the noble Buddha's religion or Sāsana would go up-country became known to the un-exhortative knowledge of our lord of life

Who, being born as the best (of men) with three-fold qualities, possess the authority as sharpe as a (cutting) wepan, as if the golden casket was closed with a golden cover. According to the royal

tradition, it was recerded in nine letters that the Buddha's Dispensation would go up-strean from the palace at the spit to Mandalay, the lucky land for it.

When the splendid Buddhist are came to

2400 years, the sakka, knowing this fact and agreeing with the Brohmin chiefs, sahampati with a following of 10,000 attendant- Brahmā-s and Haritā and Sanaikumāra whose

glowings filled the slay all believed that it was the period when the desires of the very powerful lord of the wheel-treasure would be fulfilled, Then through the supra-normal powers bared in the

well-springs of the psychic powers, they awokes the entire kingdom to worship and request (for the concent of) the lord. The most exalted clief of the world, while sitting on the thrane supported by lions in 80,000 attendant kings drooping the

heads, made this address with his lotus-fragrant mouth, saying. 'I will build this excellent capital ya-da-nar-bun, on this enemyfree raised ground, surrounded by 7 mountiaon ranges as if the gold-shining MtMeru were removed here. This serence words went up sweetly and melodious to the top of the sky.

- 65-1 သာသနာမွန်၊ အညာဆန်သား၊ 'noble religion will go up-country
သာသနာ 'Buddha's religion' (Pā- sāsanā)
- 65-2 ကျမ်းဂန်အတိတ်၊ သိုက်ဗျာဒိတ်ကို 'predictive legends and prophecies in the texts
ကျမ်းဂန် 'text, book' (Myan-kyan + Pā gantha)
အတိတ် 'onen; prediction' sign
သိုက် 'prophecy; oracle ဗျာဒိတ် 'preordainment (Pā byādita)
- 65-3 တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ၊ စက်နယ်ရှသည့်၊ ဘဝသခင်၊ တို့ရှင်ပင်၏ '(that) which is as sharp as a wesapon belong-
ing to our lord of life who is the best blases with three-fold intues
တိဟိတ် 'three virtues of the best men' viz absence of greed (alobha) absence of anger
(adosa) and absence of ingrance (a moha) (Pā ti + betuka)
ဥက္ကဋ္ဌ 'best, most excellent' (Pā ukkattha)
စက် 'weapon, a autting machine (Pā - cakka)
- 65-4 အသင်္ခါရိက်၊ ရွှေဉာဏ်စိတ်ဖြင့် 'through his golden un-exhortative knowledge
အသင်္ခါရိက် 'un- urging; un-exhorative (pā a + sainkhārika)
- 65-5 သိင်္ဂနိက်ကြုတ်ဖုံး၊ အုပ်၍ချုံးသော်၊ 'when closed the golden casket with its cover
သိင်္ဂနိက် 'a kind of quality-gold (Pā siga + nikkha)
ကြုတ် 'a casket'
ချုံး 'abidge ' put into a summery'
- 65-6 ကိုးလုံးအက္ခရာ၊ နန်းစဉ်လာဖြင့် 'on nine letters according to the royal tradition.
- 65-7 သာသနာစက်၊ ဘူမိနက်ကား 'the auspicious ground for Buddha- sāsanā
သာသနာစက် 'Lit the circle of sāsanā (Pā sāsanā)
ဘူမိနက် 'auspicious orpropetious ground (Skt bhimi + laksna)
- 65-8 ရွှေသံလျက်စွန်း၊ ဘုံကြွင်းမှ၊ 'from the palace at golden spit'
သံလျက်စွန်း 'Lit a section of land shaped as a four- edged sworld of a king
ကြွင်း (arch) 'magnificent mansion; palace
- 65-9 မန္တလေးညွန့်၊ ညာသို့ကွန်၍ 'go upcountry to excellent Mandalay'
မန္တလေးညွန့်၊ 'Lit Mandalay, the shoot (of all places)
ညာ (fr အညာ) ' up- stream; up-country
- 65-10 အဝုဉ်အဝါ '(year or era) of sulendour
- 65-11 နှစ်ထောင်သာသည်၊ လေးရာစွန်းကယ်၊ ထွန်းဆဲဝယ်၌ 'in the (Buddhist era) of 2400
နှစ်ထောင် '2000' လေးရာ '400'
စွန်းကယ် 'which exceeds'
- 65-12 ဘုန်းကြွယ်ဘုရား၊ လောင်းမင်းဖျားအား 'the glorious king who is the most splendid Buddha-em-
bryo

လောင်းမင်း: 'the king who is Buddha- in future

- 65-13 သိကြားလိုသိ၊ နှိုးဆော်ညွှန်၍ 'knowing the wish (of the king) Tha- gyar min urges and co-ordinates'
သိကြား 'Burmese name for Sakka, king of gods'
နှိုးဆော် 'urge; remind' ညွှန် 'co-ordinate'
- 65-14 ပတိသဟံ၊ သောင်းရွှေရံနှင့် 'Sahampati Brahmā with a retinue of 10,000 Brahmā-s
ပတိသဟံ refers to Sahampati, one of the great brahmās who adore and revere Buddha'
- 65-15 အလှံထိုးထိတ်၊ မိုးလုံးညိတ်သည် '(whose flames rise up and fill the entire sky'
- 65-16 ဟာရိတ်ဘုန်းလူ၊ သနက္ကံတို့ 'splendid Hārīta, the Brahmā chief and Sanaikumāra, the great Brahmā.
ဟာရိတ် 'one of great Brahmās with 100,000 reti. (Pā Hārīta)
- 65-17 ကြည်ဖြူသဒ္ဓါ၊ ဤအခါကား၊ 'this time which is generous and well-wishing'
သဒ္ဓါ 'generous; loving' (Pā . saddhā)
- 65-18 စကြာမောင်းနှင့်၊ ဘုန်းပေါင်းရှင်၏ 'of the multi- glorious lord who travels with cakka-treasure
စကြာ 'treasure of a universal king a wheel which can carry him everywhere he wishes
- 65-19 လိုအင်တော်မြတ်၊ ပြည့်သတတ်ဟု၊ 'noble wishes will be fulfilled' ပြည့် 'fulfill or fill'
- 65-20 ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟုန်၊ ဗြဟ္မာဂုဏ်ဖြင့်၊ 'by virtue of the power of a Brahmā, the quality of iddhi or power
ဣဒ္ဓိပါဒ် 'well- springs of power' (Pā iddhi +pāda)
- 65-21 သုန်သုန်လွှမ်းမိုး၊ ပြည်လုံးနှီး၍ 'awakening the whole kingdom by over-powering it'
သုန်သုန် (adv) briskly
- 65-22 ညွတ်ကျိုးရိသေ၊ တောင်းပန်စေသော်၊ 'when asked to request (him) submissively and respectfully
ညွတ်ကျိုး 'be submissively be humble
- 65-23 ပရမေထွတ်ချာ၊ လောကနာကား၊ 'the excellence and top of the lords of the world
ပရမေ 'excellence, the best' (Pā -parama)
ထွတ်ချာ 'top, excellence
လောကနာ 'lord of the world (Pā-Loka + nātha)
- 65-24 ကေသရာဓံ၊ ပလ္လင်ပျံထက်၊ 'on the high throne supported by lions'
ကေသရာ Lit king of manes; lion' (Pā- kesa + rājā)
ပလ္လင်ပျံ 'the flying throne or high throne?
- 65-25 ထီးရံရှစ်သောင်း၊ ဘုရင်ပေါင်းတို့ 'all 80,000 attendant kings
ထီးရံ 'attendant' ရှစ်သောင်း: '80,000
- 65-26 ဦးခေါင်ညွတ်ခွေ၊ ဗိုလ်ထုဗွေဝယ်၊ 'in the middle of men dropping heads . i.e in the centre of (kings)
who are sitting with their heads down'

- 65-27 ရွှေကုမုဒ်ကြာ၊ နှုတ်ယူငှာဖြင့်၊ 'with cordial words form his lotus- like mouth' ယူငှာ 'warm; cordial ရွှေကုမုဒ်ကြာ 'golden lotus - flower; Mouth is often compared to a fragrantitous.
- 65-28 ရတနာပုံ၊ မြေခုံရန်လွတ်၊ ပြည်တော်မြတ်ကို၊ 'the magnificent country Ya-da-nar- bon which is free from danger
- 65-29 ခုနစ်ပတ်ခွေ၊ တောင်ရဲရွှေနှင့် 'with seven attendant mountaious
ခုနစ် 'seven' ရဲရွှေ 'attendant
- 65-30 ရွှေတည်းညီး၊ နေရာထီးလျှင်၊ အပြီးစိုက်ဆောက်၊ ဤဝယ်ရောက်သို့၊ 'just as the gold- brought umbrella- like Nerue were removed here' ရွှေတည်းညီး 'bright or shining with gold.နေရုထီး 'Mt Meru which is towering like a parasol
- 65-31 လုံလောက်ခိုင်ခံ့၊ ငါတည်အံ့ဟု 'that " I will build (the city) sufficiently and firmly'
- 65-32 တုံတုံမြွက်သံ၊ ဘဝင်လျှံသည်၊ မိုးယံတငြိမ့် နွဲ့နွဲ့တည်း၊ 'the voice of his steadfast order want up as far as the top most heaven filling the sky melodiously
တုံတုံ 'firmly; stead fastly
ဘဝင် 'top most heaven (Pã - bhava- agga)

နေအံ့သုမာ၊ တိတ္တလျင်¹၊ လိတ္တာခန်းနေ၊ ဂဏန်း
ခြေဖြင့်²၊ ကုဋေတွက်စစ်၊ တရာရှစ်တည်း³၊ ပတ်ရစ်လှည့်ဝါ၊
ယူနောကို⁴၊

When the Sundya planet travels through
eight cormers, it has to travel a distance of one
yojana in 108 years (of planetary age.)

မျက်နှာလေးပါး၊ ပြဟွာသား⁵တိုးနှုတ်ဖျားဝုဋီ၊
နှစ်ဟောညီသည်⁶၊ ကာစရိယ၊ ကာလသံဝမ်သက္ကရာဇ်လျှင်⁷
အနှစ်တထောင်၊ ကျော်အောင်နှစ်ရာ၊ ဆဲရှစ်သာတွင်⁸၊

The four-faced porahmà-s had made a
similar prediction that in 1218 M.E. the noble,
royal council. lors, who were like the surround-
ing great gods just as Dhattarattha etc, would
select the

ပျူငြါတော်မြေ၊ ဗျာဒိတ်မှတ်⁹ဖြင့်၊ စတ္တရဌ၊ စသည်
ပတ်ဝိုက်၊ မဟာရိုက်သို့¹⁰၊ သောင်းတိုက်ကျော်ထွန်၊
အရည်လွန်သည်¹¹။

matchless ground complete with auspi-
cious characteristics.

မတ်မွန်ကြံသိုင်း၊ ရွှေသခိုင်းသို့¹²၊ အနှိုင်းမတန်၊
မြေနက်သန်ကို¹³၊ ကြန်မင်္ဂလာ၊ ရွှေသောခါ¹⁴၌ တာဝတိန်ဘုံ၊
တောင်နေရုံ¹⁵မှ၊ ဝိသကြုံကိုယ်၊ အလိုတော်သိဝင်ဘိရကား¹⁶။

(Then) We-tha-kyune from Ta-va-timi-sa
heaven on Mt. Merce, knowing the king's wishes,
himself joined them and praised.

မြေတပါးထက်၊ ထွတ်ဖျားခေါင်နှိုမ်၊ မန်းမြေသိမ်
(နံ?) ကို အကြိမ်တထောင်၊ တောင်တောင် (ဖေါင်း?) သံလေး၊
ကောင်းချီပေးသော်၊ လေးသောင်းနှစ်သိန်း၊ အကိန်းခန့်တွက်၊
မြေအချက်¹⁹မှ၊ ဘဝဂ်မိုးဆုံး၊ လူပတ်ကုံး²⁰လည်း၊ ရွှင်ပြုံး
ကဲလွန် ပီတိဝှန်၍²¹၊

the most excellent and glorious ground
of Mandalay thousand times more than the oth-
ers.

All the people from the earth of 240,000
yojana-s (in cubits).

ဩမွန်ချီးသောင်း၊ စံနည်းကောင်းဖြင့်²²၊ ပေါင်း
ပေါင်း ရုရှ၊ ဘိသိက်ပြုသည်²³၊ သာဓုအောင်သံမစဲတည်း²⁴၊

under the highest level of existence,
being much delighted and elated together made
applauses saying 'well-done' continuously

- 66-1 နေအံ့သုမာ၊ တိတျာလျှင်၊ 'the sundays planet or the sun and Ràhu planet or asunding node of the sun.
                   အံ့သုမာ (astrol.) 'sun'
                   တိတျာ (astrol) 'Rahu'   (skt.ràhu)
- 66.2 လိတ္တာခန်းနေ၊ ဂဏန်းခြေဖြင့် 'in terms of mathematics in hours'
- 66.3 တရာရှစ်တည့် '108 (is the number)'. This 108 is obtained by counting the number of years the planets stay in their respective corners, as sunday corner (to years), Manday corner (15 years) etc. That is called in astrology age of planets.'
- 66.4 ဖတ်ရစ်လှည့်ဝါ ယူဇနာကို 'the distance the sun travels through all eight planets.
                   When the sun goes through all the eight planets, it travels a distance of one yojana in 108 years.
- 66.5 မျက်နှာလေးပါး၊ ဗြဟ္မာသားတို့ 'Brahmà-s with four faces.' This Brahmà is the Caturàyana or four-faced Hindu Creator who prominently figures as one of the Hokg Trinity of Hinduism, along with Visnce and Sva.
- 66.6 နှုတ်ဖျားရူဠိ၊ နှစ်ဟောညီသည် 'the year similar to what is spoken through popular usage (by Brahmà-s). ဂူဠိ 'popular usage' (Pà.ruhte)
- 66.7 ကါစရိယ၊ ကါလသံဝစ်၊ သက္ကရာဇ်လျှင်၊ 'the ordinary (Burmese) era or year'
                   ကါစရိယ 'Lit graging or wanduring ground for cattle' i.e. wandering or moving (year), (Pà.gocariya)   ကါလ 'time, period'. (Pà.kàla)
                   သံဝစ် 'year'   (Pà.samvacchera)
                   သက္ကရာဇ် 'era; theBurmese era as decided by Sakka+raja or Tha-gyar-mai.
- 66.8 အနှစ်တထောင်၊ ကျော်အောင်နှစ်ရာ၊ ဆဲရှစ်သာတွင်၊ 'the year 1218 ME. (i.e. 2400 B.E,1356 A.D)
- 66.9 ပျူဌာတော်မြတ်၊ ဗျာဒိတ်မှတ်ဖြင့် "by the noble and cordial records of the predication."
                   ပျူဌာ 'cordial; sincere'
- 66.10 စတ္တရဋ္ဌ၊ စသည်ပတ်ဝိုက်၊ မဟာရိုက်သို့ 'Like the (four) great guardian goods beginning from Dhattarattha.'
                   စတ္တရဋ္ဌ is one of the four Guardian goods protecting Eastern quarter, along with Virulaka in the south, Virèpakkha in the west and kuvera in the north.
                   မဟာရိုက် 'great goods or kings.'   (Pà.maha + raja)
- 66.11 သောင်းတိုက်ကျော်ထွန်း၊ အရည်လွန်သည်၊ famous on this Jambu-continent with their overwhealming virtues'
                   သောင်းတိုက် 'the contiment of 10,000 yejanas or Jambu-contiment.
                   အရည် (fr. အရည်အသွေး) 'virtue, qualities'

- 66.12 မွတ်မွန်ကြံသိုင်း၊ ရွှေသဇိုင်းသို၊ 'the noble officials who can consider or think'
 ကြံသိုင်း (arch.) 'thinks of; consider'
 သဇိုင်း (arch) 'officials; ministers'
- 66.13 အနှိုင်းမတန်၊ မြေနက်သန်ကို 'the incomparable and lucky earth'
 နက်သန် (arch) land of auspicious signs'
- 66.14 ကြန်မင်္ဂလာ၊ ရွေးသောခါ၌ 'when (they) choose the auspicious characteristics of the land'
 ကြန်မင်္ဂလာ (or မင်္ဂလာကြန်) propitious or auspicious signs of the land'
- 66.15 တာဝတိန်ဘုံ၊ တောင်နေရုံမှ 'from Mt. Neru where Tavatimsa-heaven exits'
 တာဝတိန်ဘုံ၊ 'Tavatimsa heaven'
- 66.16 ဝိသကြုံကိုယ်၊ အလိုတော်သိဝင်သိရကား၊ 'knowing the wish (of the king), Visukamma himself
 jou joined (them.)
 Visukamma is the sakka's assistance and an expert in architecture and engineering.
- 66.17 မြေတပါးထက်၊ ထွတ်ဖျားခေါင်နှိုင်း၊ မန်းမြေသိန်ကို 'the glorious land of excellent Mandalay more
 than others' သိန် 'glorious, good' (Pà.sire)
- 66.18 အကြိမ်တထောင်၊ မေါင်မေါင်သံလေး၊ ကောင်းချီးပေးသော်၊ '(he) gives applause for (it) loudly one
 thousand times မေါင်မေါင် (adv) 'loudly' ကောင်းချီး 'applause, praise'
- 66.19 လေးသောင်းနှစ်သိန်း၊ အကိန်းခန့်တွက်၊ မြေအချက်မှ 'from the centre of earth figuring 240,000 cu-
 bit feet'
 According to Burmese cosmogony, the earth has 240,000 yojana-s in cubits.
- 66.20 ဘဝဂ်မိုးဆုံး၊ လူပတ်ကုံးလည်း 'all the people upto the end of uppermost reach'.
 ပတ်ကုံး 'all on four sides; all'
- 66.21 ရွှင်ပြုံးကဲလွန်၊ ဝီတိဝုန်၍၊ 'Laughing extremely and delighted very much.'
 ဝီတိ 'elation; delight' (Pà . pitin)
- 66.22 ဩမွန်ချီသောင်း၊ စံနည်းကောင်းဖြင့်၊ 'in the good tradition of giving thousands and thousands of
 noble applause'
 ဩ 'applause; words of praise' (Pà.obhà)
 မွန် (fr.မွန်မြတ်) noble; excellent'
- 66.23 ပေါင်းပေါင်းရုရု ဘိသိက်ပြုသည်၊ 'they consecrate together in a chadic mix'.
 ပေါင်းပေါင်း 'together' ရုရု 'in a chadic way'
 ဘိသိက်ပြု 'make consecration on' (Pà. abhir + seka)
- 66.24 သာဓုအောင်သံ မစဲတည့်၊ 'the victorious voice of exclaiming 'sàdhee' does not cease'
 သာဓု is a religious word in Pali you exclaim to say 'Well-done' when someone
 shares his merit, saying 'ahmya.' This rite of saying 'sà-dhu' belongs to Theravàda buddhist
 community alone and by doing so, It is believed that you are one of the partners to join any
 religious activity, function, etc.

ဇောတိသျှကြ၊ ပုရာဏ်သည်၊ သကဋဂန္ဓာ (န္တိ?)
ကျမ်းရွှေစာဖြင့်¹၊ ရှစ်ဖြာကိုးပုံ၊ ဆဲ့ခြောက်စုံတည်²၊ ဘုမ္မိနက်
သန်၊ ကြန်မင်္ဂလာ၊ ရွေးချယ်ရှာသော်³၊ မဟာဗုဒ္ဓဟေ၊
တည်ရာမြေသို့⁴၊

(ကျ?)ကံသရေစုံညီ၊ မန်းမြေဤဝယ်⁵၊ ကိုးလီကွက်
ကတ်၊ ကိုးပြန်ခတ်သည်⁶၊ နဝရက်စုံ၊ တမျဉ်းပုံထက်⁷၊ ဝဇ္ဇကျီး
ရစ်၊ မိုးလျှပ်စစ်သို့⁸၊ ရှစ်ဆဲ့တဦး၊ တန်ခိုးထူးသည်⁹၊ နတ်မျိုး
တို့အား၊ ရပ်စေနားပြီး¹⁰၊

မြောက်စားလက်မုံ၊ ပူဇော်ဟုံလျက်၊ ဥုံကွပ်တာလမ
ဈေသု၊ ယေဒေဝါကဗ္ဘဝါ၊ အစဖြာသည်¹²၊

ဗြဟ္မာနှုတ်မြိုက်၊ ပုဒ်ပိုဒ်လေးပါး၊ မန္တရားဖြင့်¹³၊
ဘွားဘွားမန်းမှုတ်၊ စုတ်၍ဝဲချီး၊ မျိုယူပြီးသော်¹⁴၊ လေးသီး
တောင်ထုတ်၊ စတုမုဒ်ကို¹⁵၊ ဂါဝုတ်အလီ၊ သုံးဆယ်စီဖြင့်¹⁶၊

အညီသင့်ရန်၊ စနစ်ဖန်သည်¹⁷၊ ကောင်းကြန်မြေဆီ
အခဲတည်း¹⁸။

Descriptions of the lucky signs of good earth are given in eight- fold or nine- fold sets or sixteen pairs in sanskrit texts like Jotis' astra and Purāna-s

When the search was made in consultation with these statements, the spot of glorious earth at Madalay, which was like the land where the Bo-tree was situated, was found

There the eighty-one

god-generals were made to stand on eighty-one jewel-decorated spots of land marked by lines, like lightings flashing and thundering

Holding their palms in the form of worships, the god-generals recited several times the four-footed sanskrit mantras, first spoken by the brahmā, beginning with Om! svapātālamadhye su ye davā svabbhu gamhavā

After that they had the four archways founded at four different sides at an equal distance of thirty gāvuta-s apart.

The place was the essence of good earth.

- 67-1 ဇောတိသျှကြ၊ ပုရာဏ်စသည်၊ သကဋဂန္ထာ၊ ကျမ်းရွှေစာဖြင့်၊ 'in Sankskrit texts jiest as joti Sartra Purāna etc. သကဋ 'Sanskrit (Pā- Sankharita)
ဂန္ထ 'text, book (Pā gantha)
- 67-2 ရှစ်ဖြာကိုးပုံ၊ ဆဲခြောက်စုံတည်း၊ 'eight- fold, nine-fold and sixteen pairs of sets of auspicious signs (of selection lucky earth)
If means the textual sets of auspicious characteritis in sanskrit are eight, or nine sets or 16 pais
- 67-3 ဘုမ္မိနက်သန်၊ ကြန်မင်္ဂလာ၊ ရွေးချယ်ရှာသော်၊ 'when (they) choose the auspicious land endowed with lucky characteristics
ဘုမ္မိ 'earth; land (Pā bhiumi)
နက်သန် (arch) having lucky characteristics
- 67-4 မဟာဗုဒ္ဓဟေ၊ တည်ရာမြေသို့ 'Like the land where the bodhi-tree or bo-tee stood
မဟာဗုဒ္ဓဟေ 'great bo-tree is the name of a banyan-tree in Burmese where Buddha is supposed to gain enlightenmint .
- 67-5 ကျက်သရေစုံညီ၊ မန်းမြေဤဝယ်၊ 'in this land of Mandalay full of glory' ကျက်သရေ 'glory, grace (Mon- Kyaik Pā sire)
- 67-6 ကိုးလီကွက်ကတ်၊ ကိုးပြန်ခတ်သည် 'nine plots marked with nine times
- 67-7 နဝရက်စုံ၊ တမျဉ်းပုံထက်၊ 'on that (particular) lined plot where nine kinds of gems were ready,နဝရက် ' nine -fold gams (Pā nava+ratona)
တမျဉ်း 'line or a lined plot of earth
- 67-8 ဝိဇ္ဇာကြိုးရစ်၊ မိုးလျှပ်စစ်သို့၊ Like theendering flashes of rain lightning
ဝိဇ္ဇာ 'Lighting; flash of lightring (P vijju)
- 67-9 ရှစ်ဆဲတစ်ဦး၊ တန်ခိုးထူးသည်၊ 'the eighty-one (goods) of spicial or distinctive powers'
ရှစ်ဆဲတစ်၊ '81' going back to join note 67.6, where 9 x 9 will be 81
- 67-10 နတ်မှူးတို့အား၊ ရစ်စေနားပြီး 'asking (81) chiefs of gods stand' နတ်မှူး 'chief ruler of gods'
- 67-11 မြှောက်စားလက်ငုံ၊ ပူဇော်ဟုံလျက် 'pay respect profusety with elasped palms
ဟုံ 'profusely' abundantly
- 67-12 ဉံ၊ ဝုပါတာလမချေသု၊ ယေဒေဝါ ဂမ္ဘဂမ္ဘဝါ၊ အစပြာသည်၊ beginning with the words Om svapa-
tālamadhyesu etc

The originals words given by the author are taken from a sankrit verse invoking gods to be present on the spot and bless people for the success of the cemmission Usually on religious or certain ritualistil celebratain. such words are recited by either Brahmins or someone who is officiating the occarin. The custom, almost a natinal character in Burmese animion,may have come through Brahmins and hindu priests who had came to Burmese even before 10 th C.A

- 67-13 ဗြဟ္မာနှုတ်မြိုက်၊ ပုဒ်ပိုက်လေးပါး၊ မန္တရားဖြင့် 'mantra of four- seflabted feet spoken by the Brahma
 ဗြဟ္မာ 'brahmā of Hindu trinity or Creator
 နှုတ်မြိုက် 'speak or talk verbally and sweetly
 မန္တရား 'mantara; a mysterious utterance (Skt.montra)
- 67-14 ဘွားဘွားမန်းမှုတ်၊ စုတ်၍ဝဲချီး၊ မျိုယူပြီးသော်၊ 'after reciting the (mantra) abviously and zealously
 ဘွားဘွား 'be obvious; be open' မန်း 'recite'
- 67-15 လေးသီးတောင်တုတ်၊ စတုမုခ်ကို 'four archways or entrances စတု 'four' မုခ် 'archways; doors'
 (Pā - mukha)
- 67-16 ဂါဝုတ်အလီ၊ သုံးဆယ်စီဖြင့်၊ 'at distance of 30 gāvutas or ¼ of a yojana
 ဂါဝုတ် 'measure of distance is a measure equivalent of ¼ of a yojana; so 30 gāvutas
 will be 7.5 yojanas (Pā. gāvuta)
- 67-17 အညီသင့်ရန်၊ စနစ်ဖန်သည်၊ 'ereate or set up a system to be equal (in distance(
 စနစ် 'system; method
 ဖန် (fr ဖန်တီး) invent; create; bring about
- 67-18 ကောင်းကြံမြေအဆီခဲတည်း၊ 'this is the essence of auspicious land
 ကောင်းကြံ 'good or propitious or lucky signs
 အဆီခဲ 'lit a lump of fatty substance or essence

ပရိမတ္တာလာ၊ လှည့်စကြာဖြင့်¹၊ တဂါဝုတ်မျှ၊
မှန်မူချသည်၊ ဥသဘလေးဆယ်²၊ နယ်ကြွင်းဧက၊ အောင်
ခန်းမြေထက်³၊ ကြ(ကျ?)က်သရေဆိုင်၊ ခြီး(ချီး?) မပိုင်တည့်⁴။

When you travel in a wheel - treasure
around the circle (you find) on the centur of a
victorious ground measuring 40 usabha and about
a gāvuta an illustrious and graceful palace whose
beauty could hardly

ဦးကိုင်ကမ္ဘာ၊ နေန္ဒယလာ⁵သည်၊ မဟာပနာဒ၊
ဘူနာထ၏၊ ပုညနက်ကိ (နဂ္ဂိ?)၊ ဘုန်းသတ္တိဖြင့်⁶၊

be extolled

Through the power of invaluable merits
of the lord of earth named Mahāpanāda who
descended from the solar dynasty in the earliest
days of the world, there automatically

ပါရမီအလျောက်၊ မြေမှပေါက်သည်⁷၊ ထုတ်
ချောက်နဲလျား⁸၊ မြားဆယ့်ခြောက်ချက်⁹၊ အောက်ထက်မိုး
ခေါင်၊ စနစ်ဆောင်သော်၊ တစ်ထောင်မြားကွန်၊ ပြာသာဒ်
မွန်နှင့်¹⁰၊ ဝေဇယန္တာ၊ ထိုခြင်းရာကို¹¹၊

appeared a grand palace with sixteen
purlins across breadth and length and one thou-
sand purlins from roof and floor, like we-ja

ကျမ်းလာကြူးကျော်၊ ကြားဘူးသော်လည်း¹²၊ မျက်
မြော်မရှေး၊ ကာလဝေး၍¹³၊ အရေးဖျက်ပြယ်၊ အိပ်မက်နှယ်
သို့¹⁴၊ စိတ်ဝယ်ရွန်းရွန်း၊ မရှိလွန်းတည့်¹⁵၊ အစွန်းလေးဘက်၊
မြေအချက်ကို¹⁶၊

yan-ta place (of sakka)

Thought much had been heard about them
from texts, they were never clear in (our) mind
and appeared, because of a distance in time, dim
and faint as in a dream

ရွှေစက်မောင်းနှင့်၊ တို့ရှင်ပင်၏¹⁷၊ နိသင်သမ္ဘာ၊
ဘုန်းဘ(ဖ?)န် လာသည်¹⁸၊ ရတနာပုံ၊ မြေခုံသမတ်၊ ပြည်
ပြာသာဒ်ကား¹⁹၊ လောကဓာတ်ဘုံ၊ ကိုယ်တွေ့ကြုံ၍²⁰၊ စက္ခု
တည့်တည့်၊ ဖူးရသည့်ကြောင့်²¹၊

we personally witnessed the spirial palace
on the raised ground in Ya-da-nar-bon, created
by the power of the glories of our lord, who used
to drive to the four surrounding continents, and were
much elated for that

အင်ပြည့်အင်ရွဲ့၊ မဖြစ်မြဲဟု²²၊ လှိုက်လှဲဝမ်းရွှင်၊ သိဒ္ဓိ
တင်၍၊ မင်္ဂလာမြောက်မြင့်၊ ခြီး(ချီး?) ထိုက်သင့်သည်²⁴၊
တို့ရှင် ဘုန်းတော်လွန်ကတည်း²⁵။

un-natural and extra-ordinary event which
should be consecrated and extolled

The power and glory of our was in excess

- 68-1 ပရိမဏ္ဍလာ၊ လှည့်စကြာဖြင့်၊ '(when you) you around in a wheel or (when you) travel round and round with a wheel- treasure
ပရိမဏ္ဍလ 'round or a rounded shape' (Pā pair + mondala)
- 68-2 တဂါတုတ်မျှ၊ မှန်မုချသည် ဥသဘလေးဆယ် 'one gāvuta (or a quarter of one yojana) and forty-distances of 140 cubits in fact
ဂါတုတ် 'a distance of ¼ yojana or 80 usabha-s (Pā gāvuta)
ဥသဘ 'a distance of 140 cubits (Pā usabha)
- 68-3 နယ်ကြဌန်းဗွေ၊ အောင်ခန်းမြေတက်၊ 'on that victorious land in the centre of palace compound
ကြဌန်း (arch) palace
အောင်ခန်းမြေ 'earth destined for success or victo
- 68-4 ကျက်သရေဆိုင်၊ ချီးမပိုင်တည် 'the cluster of glory that cannot be praised ကျက်သရေ 'glory (Mon kyaikt Pā si) ချီး (from ချီးမွမ်း) praise, extol
- 68-5 ဦးကိုင်ကမ္ဘာ၊ နေနွယ်လာသည် 'descending from solar race from the very beginning of the world
ဦးကိုင် 'beginning; first and foremost
ကမ္ဘာ 'the world; the globe (Pā kappa)
နေနွယ် 'solar clan or descent
- 68-6 မဟာပနာဒ၊ ဘူနာထ၏၊ ပုညနုဋ္ဌိ၊ ဘုန်းသတ္တိဖြင့်၊ 'though the power of invaluable merits of the lord of earth cled Mahāpanāda
သာနထ 'Lord ar chief of earth (Pā bhumi + nā tha)
ပုညနုဋ္ဌိ 'merits of invaluable price (Pā - puñña+ anaggha)
King Mahāpadāna (J 264) who in Buddha's time become venerable Bhaddaji, had a palace buit up with tiers in height and & yojanas in length complete with 1000 rooms. Here the poet compares Min- don's palace with this marvellous mansion.
- 68-7 ပါရမီအလျောက်၊ မြေမှပေါက်သည် '(which) appeared out of earth, because of one's perfection of Pārami-s
ပါရမီ 'virtures perfections in practices (Pā - pārami)
- 68-8 ထုပ်ချောက်နံလျား 'breadh and width
- 68-9 မြားဆယ့်ခြောက်ချက် 'sixteen purlis
- 68-10 တထောင်မြားကွန်၊ ပြာသာဒ်မွန်နှင့် 'the maginificent palace with one thousand purlins
ပြာသာဒ် 'palace, mansion' (Pā pāsāda)
- 68-11 ဝေဇယန္တာ၊ ထိုခြင်းရာကို 'the fact that (the palace was like) We-ja-yan- tar palace
ဝေဇယန္တာ၊ ထိုခြင်းရာကို 'name of sakka's palace (on Mt. Meru)
- 68-12 ကျမ်းလာကြူကျော်၊ ကြားဘူးသော်လည်း 'have heard of it out of the classical texts
ကျမ်း 'text; a classical text

ကြားဘူး 'have heard of have already heard of

68-13 မျက်မြော်မရှေး၊ ကာလဝေး၍ 'it has been far in time and not directed to the eye; i.e it is far in time and not visible

မျက်မြော် 'sight to the eye

ရှေး (arch) directed or guided

ကာလ time, period (Pā- kāla)

68-14 အရေးပျက်ပြယ်၊ အိပ်မက်နွယ်သို့၊ 'the mother is distorted like in a dream' အိပ်မက် ' dream

68-15 စိတ်ဝယ်ရွန်းရွန်း၊ မရှိလွန်းသည့် 'there is not great appreciation in mind' ရွန်းရွန်း 'great appreciation

68-16 အစွန်းလေးဘက်၊ မြေအချက်ကို 'the four conners of the signigicant land; i.e the four continents which stand like the four corners of Mt. Meru

68-17 ရွှေစက်မောင်းနှင့်၊ တို့ရှင်ပင်၏ 'of our lord who used to travel (to these places) with his wheel-treasure

တို့ရှင်ပင် 'our chief; our lord

68-18 နိသင်သမ္ဘာ၊ ဘုန်းဖန်လာသည် 'which is created by the power which is the benefit of his perfection

နိသင် 'benefit; effects ' (Pā - āsamisa)

သမ္ဘာ 'perfection; fulfillment (Pā - sambhāra)

68-19 ရတနာပုံ၊ မြေခုံသမတ်၊ ပြည်ပြာသာဒ်ကား၊ 'the tiered palace on this raised ground called Ya-danar-bum'

68-20 လောကဓာတ်ဘုံ၊ ကိုယ်တွေ့ကြုံ၍ 'we have experience of personal contact (with this palace) in the world

လောကဓာတ် 'the world; the world element (Pā Loka + dhātu)

ဘုံ leavel; heaven; world (Pā bhumi)

68-21 စက္ခုတည့်တည့်၊ ဖူးရသည်ကြောင့်၊ 'because we have to see it with our (own)eyes'

စက္ခု 'eye, flesh - eye (Pā cakkhu)

ဖူး 'meet; see with (our eyes)

68-22 အင်ပြည့် အင်ရွဲ့၊ မဖြစ်မြဲဟု 'it is umcommon to be satisfied or fascinated

မဖြစ်မြဲ 'Lit not to happen; raelly happens

အင်ပြည့် 'be satisfied 'အင်ရွဲ့ (arch) 'be fascinated

68-23 လှိုက်လှဲဝမ်းရွှင်၊ သိဒ္ဓိတင်၍ 'speaking highly of (it) sincerely and happily

လှိုက်လှဲ 'sincerely' ဝမ်းရွှင် 'happily; gladly

သိဒ္ဓိတင် 'to prase highly; to speak highly

68-24 မင်္ဂလာမြှောက်မြှင့်၊ ချီးထိုက်သင့်သည်၊ 'it should he honoured by blessings and auspiciousness

68-25 တို့ရှင်ဘုန်းတော်လွန်ကဲတည်း၊ 'our lord possesses excessive glory
လွန်ကဲ more; in excess

ခုနစ်ခွေဆင့်၊ ရွှေရွှေမြင့်လျက်¹၊ တောင်နှင့်ရေသိန်
ဝင်းဝင်းထိန်မျှ²၊ အာလိန်ငါးထွင်(တ်)³၊ သားသားညွတ်သည်³၊
ကြာသွတ်ပဒုမ္မာ၊ ရွှေမြူတာသို့⁴၊

သိင်္ဂါခဲစိုင်း၊ ဗွေချိန်တိုင်ထက်⁵၊ မြိုင်မြိုင်ဖြိုးဝှန်၊
မျက်မျိုးမွန်သား⁶၊ ဝေယနနန်းပြာသာဒ်ကွန်းနှင့်⁷၊ နှုန်းနှုန်း
ချိန်သော်⁸၊ ဒေဝိန်နတ်လူ၊ မင်းနှစ်ဆူတွင်⁹၊

ဘူပတိဖျားတို့ထွတ်ထားကို¹⁰၊ သိကြားမတည်၊
ညွတ်ရသည်ကြောင့်¹¹၊ ပြည်ပြာသာဒ်ချင်း၊ အနှုန်းထွင်း
လည်း¹²၊ သုံးကွင်းမျက်မှန်၊ ဗောဓိဉာဏ်ကို¹³၊

ကပ်လွန်မငဲ့၊ ပိုင်တော့အံ့¹⁴သား၊ ဖွံ့ဖွံ့ဘုန်းတန်း၊
လူမင်းနန်းလျှင်¹⁵၊ ပြဋ္ဌာန်းကဲလွန်၊ သာသင့်တန်ဟု¹⁶၊ လျော်
ကန်ယုတ္တိ၊ သဘောရှိ၏¹⁷၊ ဘူမိအချာ၊ ဝိဇယာထက်¹⁸၊

ရတနာပုံ၊ နိတုံတံဆိပ်၊ ရွှေလိပ်သွန်းသွန်း၊ မြို့နှင့်
နန်းကို¹⁹၊ ပတ်သန်းခိုင်ကျည်၊ ဘုန်းတော်တည်၍²⁰၊ ရက်ရှည်
မငင်၊ ပြီးအောင်မြင်သော်²¹၊

ရေပင်လယ်ခိုင်၊ ခုနစ်ပြိုင်နှင့်²²၊ ကျောက်တိုင်ဝန်း
ရှက်၊ မြေအချက်ကို²³၊ ရွှေစကြာညွန့်၊ ကွန်မည်ဘုန်းရှိ၊ မဟိဒ္ဓိ
ကို²⁴၊ မြေကြီးအားလုံး၊ ရွှေစက်အုံး၍²⁵၊

ပြုံးပြုံးရောင်ရွန်း၊ မြို့သစ်နန်းသို့²⁶၊ ဘုန်းပန်းပွင့်
ပွင့်၊ ပြောင်းစံသင့်ဟု²⁷၊ အခွင့်ပန်တောင်း၊ ထိပ်ထက်ပေါင်း
သည်၊ ဆယ်ချောင်းကုမုဒ် ညာတွဲတည်း²⁸။

When illustrious and precious We-ja-yan-
tar palace on the centre of Mt. Meru of solid gold,
which with five shining tiers (of heavens) stood
like a vase filled with lotus- flowers and

was surrounded with seven tiers of moun-
tains and glorious waterways growing gradually
higher and higher, was compared to (the Mandalay
place) it logically followed that the)

human palace was better, as Tha-gyar-
min (king sakka) had to bow to our greatest lord
of all kings, who was about to attain the

three knowledges of enlightenment in this
very world.

The capital and palace on the victorious
land, named Ya-da

nar-bon as written in golden letters, was
firmly built and accomplished by his power in a
short time

The greatly powerful king who was on the
verge of setting on a journey to the significant land,
where seven rivers and stone- pillars stood together
was requested in good spirits

by all on this earth, prostrating on his feet,
too move and stay in the new palace, with all their
ten fingers placed in a lotus, worshipping shape
on their foreheads.

- 69-1 ခုနစ်ဆင့်၊ ရွှေရွှေမြင့်လျက် 'gradually growing higher and higher in seven tires'
 ခုနစ် 'seven' ရွှေရွှေ (adv) slowly; gradually
- 69-2 တောင်နှင့်ရေသိန်၊ ဝင်းဝင်းထိန်မျှ 'mountains and waterways shining brightly and auspiciously'
 သိန် 'auspicious; propitious; lucky' (Pā- siri)
- 69-3 အာလိန်ငါးထွတ်၊ သားသားညွတ်သည် '(where) five tiers bend explicitly'
 အာလိန် 'tier; terrace' (Pā ālinda)
 သားသား 'explicitly; definitely'
- 69-4 ကြာသွတ်ပဒုမ္မာ၊ ရွှေမြူတာသို့၊ 'Like a golden earthen flower vase filled with Padummā-lotus flowers'
 ကြာသွတ် 'filled or adorned with lotuses'
 ပဒုမ္မာ 'kind of fragrant lotus called by that name' (Pā - paduma)
 မြူတာ 'an earthen vase for flowers'
- 69-5 သိင်္ဂါခဲစိုင်း၊ ဗွေချိန်တိုင်ထက်၊ 'on the central pillar of solid gold; i.e Mount Meru or Myint-moe mountain'
 သိင်္ဂါ 'gold of excellent quality' (Pā singa)
- 69-6 မြိုင်မြိုင်ဖြိုးဝှက်၊ မျက်မျိုးမွန်သား၊ more prosperous and having more gens of excellence'
 မြိုင်မြိုင် more or much
 မျက်မျိုးမွန် 'gems of excellent quality'
- 69-7 ဝေဇယန်နန်းပြသာဒ်ကွန်းနှင့်၊ 'with the spiral-like palace called We-ja-yan-tā'
 ဝေဇယန် 'name of Sakka's palace on Mt.Meru (Pā Vejayaṇṭa)
 ကွန်း (arch) 'a royal, splendid home; palace'
- 69-8 နှိုင်းနှိုင်းချိန်သော် 'when (they are) compared'
- 69-9 ဒေဝိန်နတ်လူ၊ မင်းနှစ်ဆူတွင် 'of the two rulers of gods and men'
 ဒေဝိန် 'ruler or king of gods; (Pā. deva + inda)
 နတ်လူ 'gods and men'
- 69-10 ဘူပတိဖျား၊ တို့ထွက်ထားကို 'our supreme lord who is the topmost of all chiefs on earth'
 ဘူပတိ Lord or chief or ruler of earth (Pā bhūmi+ pati)
 ထွက်ထား 'supreme or topmost one'
- 69-11 သိကြားတမည်၊ ညွတ်ရသည်ကြောင့်၊ 'Tha-gyar has to revere' သိကြား 'sakka in Burmese'
 ညွတ် 'pay respect; revere'
- 69-12 ပြည်ပြာသာဒ်ချင်း၊ အနှိုင်းထွင်းလည်း၊ 'though the kingdoms and palaces are compared'
 ပြည် 'country; kingdom' ပြာသာဒ် 'a tiered, spual - like monsian' (Pā. pāsāda)
 နှိုင်း 'compare or comparison'

- 69-13 သုံးကွင်းမျက်မှန်၊ ဖောမိဉာဏ် 'the enlightenment consisting of three e ye- glaosses
သုံးကွင်းမျက်မှန် 'three glasses' refer to three qualities of full enlightenment viz knowledge of
one's former existences (pubbe-nivāva) the divine sight (dibbacakkhu) and extinction of all
fluxions (āsavakkhaya)
- 69-14 ကပ်လွန်မငဲ့၊ ပိုင်တော့အံ့သား၊ 'who will possess (them) in this present world
ကပ်လွန် 'beyond this world-system
မငဲ့ 'not waiting for; not going beyond
- 69-15 ဖွံ့ဖွံ့ဘုန်းတန်းလူမင်းနန်းလျှင်၊ 'the palace of the human king whose power is abundant
ဖွံ့ဖွံ့ 'prosperous; getting increased or abundance
- 69-16 ပြဋ္ဌာန်းကဲလွန်၊ သာသင့်တန်ဟု၊ 'should be superior and marked as excessive or mole
ပြဋ္ဌာန်း 'prescribe; denote; mark for' (Pā patthāna)
- 69-17 လျော်ကန်ယုတ္တိ၊ သဘောရှိ၏။ 'it is appropriately credible' လျော်ကန် 'proper; appropriate
ယုတ္တိ 'logic; credibility (Pā -yuth)
- 69-18 ဘူမိအချာ၊ ဝိဇယထက်၊ 'on this central earth of victory ' ဘူမိ 'earth; ground ' (Pā bhūmi)
အချာ 'centre; middle place'
ဝိဇယ 'victory; conquest (Pā. vi + jaya)
- 69-19 ရတနာပုံ၊ နီတုံတံဆိပ်၊ ရွှေလိပ်သွန်းသွန်းမြို့နှင့်နန်းကို၊ 'capital and palace which are branded as Ya-
da nar-bun cost an gold writing
နီတုံ 'a kind of excellent gold
တံဆိပ် 'seal; brand; stamp
ရွှေလိပ် 'goldem writing (Pā Lipi)
သွန်း 'cast'
- 69-20 ပတ်သန်းခိုင်ကျည်၊ ဘုန်းတော်တည်၍ 'built (the city) firmly and strangly by his power'
ခိုင်ကျည် 'strangly and stead fortly
- 69-21 ရက်ရှည်မငင်၊ ပြီးအောင်မြင်သော် 'succeed (in building) in a short time
ရက်ရှည်မငင် 'Lit not extending or stretching out long days
- 69-22 ရေပင်လယ်ခိုင်၊ ခုနစ်ပြိုင်နှင့် 'seven seas of water' ပင်လယ် 'sea'
- 69-23 ကျောက်တိုင်ဝန်းရှက်၊ မြေအချက်ကို၊ 'the centre of earth entertwined with pillars
ကျောက်တိုင် 'stone - pillars'
ဝန်းရှက် 'be entertwined with'
- 69-24 ရွှေစကြာညွန့်၊ ကွန်မည်ဘုန်းရှိ၊ မဟိဒ္ဓိကို 'the very powerful one who is about to travel to
ရွှေစကြာညွန့်၊ ကွန်မည် 'Lit will set on a journey'
မဟိဒ္ဓိ 'very or greatly powerful (Pā. Mahā+ iddhi)

- 69-25 မြေကြီးအလုံးရွှေစက်အုံး၍ 'pillowing an the entire, golden globe
 မြေကြီး 'earth; globe; land; ground
 အလုံး 'all; entire'
 ရွှေစက်အုံး 'place one's golden head on oth
- 69-26 ပြုံးပြုံးရောင်ရွန်း၊ မြို့သစ်နန်းသို့ 'to thenow palace and new town or city smiling brightly
 ပြုံးပြုံး 'smiling; smilingly
- 69-27 ဘုန်းပန်းပွင့်ပွင့်၊ ပြောင်းစံသင့် ဟ '.. should move and reside (there) in pomp and splendor
 ဘုန်းပန်းပွင့်ပွင့် 'lit in a blooming power or glory
- 69-28 အခွင့်ပန်တောင်း၊ ထိပ်ထက်ပေါင်းသည်၊ ဆယ်ချောင်းကုမုဒ် ညှာနွဲ့တည်း၊ (they) request him for pernision
 while putting on there heads ten fingures placed in a swaying lotus flower
 အခွင့်ပန်တောင်း 'on their fore- heads
 ဆယ်ချောင်း 'ten fingers'
 ကုမုဒ် 'a lotus flower called kumut
 ညှာနွဲ့တည်း 'swaying or wavering

သက္ကရာဇ်ကောဇာ၊ ထောင်သင်္ချာနှင့်၊ နှစ်ရာညွန့်
သွန်း၊ ဆွဲကိုးစွန်းသော်¹၊ ထက်ဝန်းလူနတ်၊ ပရိသတ်နှင့်²၊
ယုတ်မြတ်ကျိုးမြင်၊ ပညာရှင်တို့³၊ အောင်မင်္ဂလာ၊ ဇေယျာ
တိထိ၊ ကြိုက်လတ်ပြီဟု⁴၊

မြောက်ချီကြားကာ၊ တရားမင်းကြီး၊ ညီးညီးကြက်
(ကျက်?) သရေ၊ စံပယ်ထွေကား⁵၊ ရန်မွေသတ်နှင့်၊ မုန်အာ
ဝင့်သည်⁶၊ မာတင့်ပေါက်ပြောင်၊ ဆင်ကိုးထောင်တွင်⁷၊

စွယ်ရောင်ညီးညီး၊ ဆင်တစ်⁸ကို၊ စက်ဘီးကြွားကြွား၊
ရထားတရာ၊ ရံစကာတိ⁹၊ စကြာရထား၊ တစီးအားကို¹⁰၊
မြင်းကားတင့်စံ၊ တရာရံလျက်¹¹၊ ချွံချွံရဲတင်း၊ တစီးမြင်း
ဝယ်¹²၊ လည်ချင်းလက်ရုံး၊ ပခုံးမှီကာ၊ ဗိုလ်တရာတည်¹³၊

ဗိုလ်ပါယောက်ျား၊ တယောက်သား၌¹⁴၊ ထွားထွား
မွတ်မွတ်၊ ကြာနွယ်နတ်သို့¹⁵၊ ရုပ်ဓာတ်လက္ခကာ၊ တင့်တယ်
စွာသည်¹⁶၊ ကညာမယ်လျှ၊ ရာရံခလျက်¹⁷၊ မြမြရှိမ်းရှိမ်း၊
ကြောစိမ်းလဲ့လဲ့၊ နွဲ့ရရွဲ့လျှင်¹⁸၊

ကြင်ဘွဲ့(ဖွဲ့?) စေသာ၊ ခြောက်ပြစ်ကွာသည်¹⁹၊
ကညာလှထွား၊ မယ်တပါးဝယ်²⁰၊ ဝန်းလျားဖြဖြ၊ လိုက်
ဘ(ဖ?)က်မျှသည်၊ မိန်းမရွေအုပ်၊ ရာရံချုပ်ရှင်²¹၊

သိမ်းအုပ်ပတ်ခြုံ၊ ခြောက်ပါးစုံသား²²၊ ဗိုလ်ပုံရံညီ၊
ခေါတင်္ဂီဖြင့်²³၊ နှစ်လီစကြာ၊ ဖြန့်နီးခါ၌²⁴၊ ရွှေညီလာရံ၊
တင့်နှိုင်းစံသည်²⁵၊ ဘုန်းကံအံ့ဘွဲ့(ဖွဲ့?)ယ် သရဲတည်း²⁶။

when the Myanmar Era came to 1219, all
assemblages of men and gods from around and
long-sighted wisemen informed the king most
reverently that auspicious day

and moment had arrived. The most grace-
ful and righteous king (thus arranged his sojourn
of 9,000 youthful and mighty elephants
on musth that would

rummage and killed enemies, each
brightly tusked animal was surrounded by one
hundred chariots with prominent wheels.

Each chariot was surrounded by one hun-
dred lovely horses

One hundred men-at-arms, standing abreast
and touching one another's necks, arms and
shoulders surrounded a bold horse. For each
squire, there were one hundred young, delicate
maidens, stout and

smooth like a goddess of lily-descent with
lovely physical characteristics. Each lustrous
greenish, glamorous and delicately-moving beauty,
free from six flaws of a woman there was a group
of one hundred matching

Ladies on attendance

Surrounded by and attended upon by
these six-fold followers numbering on
akkhobhani, the king had an audience immedi-
ately before his journey. His glory was amazingly
wonderful

- 70-1 သတ္တရာဇ်ကောဇာ၊ ထောင်သင်္ချာနှင့် နှစ်ရာညွန့်သွန်း၊ ဆဲကိုးစွန်းသော်၊ 'when the M.E came to 1219
ထောင်သင်္ချာ '1,000 in calculations'
- 70-2 ထက်ဝန်းလူနတ်၊ ပရိသတ်နှင့် 'the assemblage of men and gods from all directions
ထက်ဝန်း (fr.ထက်ဝန်းကျင်)all directions;
ပရိသတ် 'audiences; spectators; assemblage (Pā parisā)
- 70-3 ယုတ်မြတ်ကျိုးမြင်၊ ပညာရှင်တို့ 'wise men who know the results of good and bad or high or low
ယုတ်မြတ် (fr အယုတ်အမြတ်) good or bad'
ပညာရှင် 'one who has wisdom or a wisemon
- 70-4 အောင်မင်္ဂလာ၊ ဇေယျာတိတိ၊ ကြိုက်လတ်ပြီဟု၊ 'there occur a time of victorious period full of suc-
cess and auspiciousness'
အောင် 'success' မင်္ဂလာ 'auspiciousness.'
ဇေယျာ 'victpropis (Pā jayya) တိတိ 'period'
- 70-5 တရားမင်းကြီး၊ ညီးညီးကျက်သရေ၊ စံပယ်ထွေကား၊ 'the way how the righteous and glorious king
prepared for his sojourn'
စံပယ်ထွေ 'the way (he) makes his sojourn
- 70-6 ရန်မွေသတ်နှင့်၊ မုန်အာဝံသည၊ '(that) an full musth which look for and kill the enemy;
ရန်မွေသတ် 'Lit (which) searches the enemy and butcher it'
မုန် 'musth အာဝံ (u) Lit bloom or are on full (musth)
- 70-7 မာတင်းပေါက်ပြောင်၊ ဆင်ကိုးထောင်တွင်၊ (among) nine thousand youthful and mighty elephants
မာတင်ပေါက်ပြောင် 'bull elephant' (Pā mātainga)
ဆင် 'elephant' ကိုးထောင် 'nine thousand'
- 70-8 စွယ်ရောင်ညီးညီး၊ ဆင်တစ်ကို 'for one elephant with bright shining tusks'
နွယ် (fr အစွယ်) evory; tusk
- 70-9 စက်ဘီးကြွားကြွား၊ ရထားတစ်ရာ၊ ရံစကာဘိ၊ 'one hundred chariots fixed with prominent wheels'
စက်ဘီး 'mechanical wheel; wheel
ကြွားကြွား 'prominent
ရထား 'choriot (Pā - ratha)
ရံ 'surround; go along with
- 70-10 စကြာရထား၊ တစ်စီးအားကိုး 'each chariot'
- 70-11 မြင်းကားတင့်စုံ၊ တရာရံလျက်၊ '(is) surrounded by one hundred beautiful horses
မြင်း 'horse; calalry
- 70-12 ချွံချွံရဲတင်း၊ တစ်စီးမြင်းဝယ် 'a daring, brave horse'
ချွံချွံ 'daring; ရဲတင်း 'brave, bold

- 70-13 လည်ချင်းလက်ရုံး၊ ပခုံးမှိုကာ၊ ဗိုလ်တရာတည် 'one hundrad infontry-men who stood touching one another's necks, arms and shoulders'
- 70-14 ဗိုလ်ပါယောက်ျား၊ တစ်ယောက်သား၌ 'each man of the infontry or each warrior
- 70-15 ထွားထွားမွတ်မွတ်၊ ကြာနွယ်နတ်သို့ 'Like a goddess of lotus descent, stout and smooth
ထွား 'big; large; stoud
မွတ် '(fr. ချောမွတ်) 'gracious; smooth
- 70-16 ရုပ်ဓာတ်လက္ခဏာ၊ တင့်တယ်စွာသည်၊ 'comely and beautiful in physical appearance
ရုပ်ဓာတ်လက္ခဏာ 'characteristics in physical parts.
- 70-17 ကညာမယ်လျှ၊ ရာရဲခလျက်၊ 'one hundred slim and beautiful maidens attend upon (each man)
ကညာ 'young and beautiful maiden' (Pā kañña)
မယ်လျှ 'slim and youthful madane
- 70-18 မြမြရှိမ်းရှိမ်း၊ ကြော့စိမ်းလဲ့လဲ့၊ နွဲ့ရရွဲ့လျှင် 'lustrously green, graceful, elear and swaying sinuously
မြမြရှိမ်းရှိမ်း 'lustrously green as an enerald
ကြော့ 'greatful'
နွဲ့ရရွဲ့ 'swaying moving sinuousky
- 70-19 ကြင်ဖွဲ့စေသာ၊ ခြောက်ပြစ်ကွာသည်၊ 'lovely without six-fold flaws (of a woman)
ကြင်ဖွဲ့ '(slh) to be liked or loved; lovely'
ခြောက်ပစ်ကွာ '(are) without six faulto or flows of a feminine beauty; Being two tall or too short, being too fatty or too him and being too white or too dark these six are traditionally regarded as flaws of a wonan's beauty
- 70-20 ကညာလှထွား၊ မယ်တပါးဝယ်၊ 'a youthful, pretty and stout maiden
- 70-21 ဝန်းလျားဖြဖြ၊ လိုက်ဖက်မျှသည်၊ မိန်းမရွှေအုပ်၊ ရာရဲချုပ်ရှင်၊ 'a group of sinilar one hundred ladies profusely in attendance
ဝန်းလျားဖြဖြ 'apntifully or profusely in attendance
လိုက်ဖက်မျှ 'similar or matchin'
- 70-22 သိမ်းအုပ်မတ်ခြုံ၊ ခြောက်ပါးစုံသား၊ 'the six- fold attendants on all sides. Here the elephant, the chariot, the horse, the soldier, thel ady and attendant maid are all counted as six
- 70-23 ဗိုလ်ပုံရံညီ၊ ခေါ်ဘဏီဖြင့် 'all gathering, numbering one akkhobhani is all
ဗိုလ်ပုံ 'public; gathering
- 70-24 နှစ်လီစကြာ၊ ဖြန့်နီးခါ၌ 'when he was almost to set an a journey' နှစ်လီစကြာ 'a pair of feet (of the king) ဖြန့် '(frကြာဖြန့်) take a trip; makes journey'
- 70-25 ရွှေညီလာရံ၊ တင့်နှိုင်းစံသည်၊ '(have) on audience ofall attendants
ရွှေညီလာ 'audience with all

70-26 ဘုန်းကံ အံ့ဖွယ် သရဲတည်း၊ 'his power is an amazing event'
ဘုန်းကံ 'power born of his (good) merits'
အံ့ဖွယ်သရဲ 'miraculous or amazing thing'

တထွေသော်တုံ၊ ဘုန်းတော်ကဲလွန်၊ စံပယ်ဟန်ကား၊¹
မုန်မာန်ရွဲရွဲ၊ စစ်ခြေမြဲသည်၊ ဆင်ရဲပေါက်သား၊² တိုက်ရထား
လည်း၊ နှစ်ပါးအညို၊ တစီးစီတည့်³၊ ကွန်ချီဦးနား၊ ကြားကြား
မာန်ဝင်၊ တိုက်ဆင်သုံးစီး⁴၊ မြေကြီးစောင်းပင်း၊ ပြိုမျှနင်းသည်၊
တိုက်မြင်းကားသုံး⁵၊

လက်ရုံးစိန်သွား၊ ခြေသည်အားမူ၊ ငါးယောက်ပေါင်း
ညို⁶၊ ဤအရှိကို၊ ပတ္တိသည်၊ စစ်အင်္ဂါဟု၊ သေချာဖွဲ့ရှက်၊⁷
အထက်ကိုကား၊ သုံးစီးအားဖြင့်⁸၊ ပွားတုံပွားတုံ ရှစ်ပါး
စုံသော်⁹။

ဗိုလ်ပုံသေန၊ မုခကုမ္မ၊ ဂဏဝါဟနီ၊ တလီပတနာ၊
ဝေါဟာစမု၊ ခေါ်မူသည်၊ အနီကီနှင့်။ ခေါဘဏီစစ်၊ ကိုးဂိုဏ်း
ဖြစ်သား¹⁰၊ စက်သစ်ကွန်လည်း၊ မန်းရွှေပြည်သို့¹¹
ဘုန်းစည်စောထီး၊ ထွက်စံနီး၌¹²၊

ပွဲကြီးသဘင်၊ မွမ်းမွမ်းဖျင်မျှ¹³၊ စစ်အင်သောင်းသိန်း၊
အကိန်းကိန်းတည့်¹⁴၊ မုဒိန်းသုန်သုန်၊ ထက်သံဟုန်လျက်၊¹⁵
ဒုန္တဘိဌာဒိန္နိမာနှင့်¹⁶၊

ခရာသံရှင်¹⁷၊ မြေကောင်းကင်ကို၊ ပဲ့တင်ဖြုန်းဖြုန်း၊
စက်လျှင်ချုန်းမျှ¹⁸၊ ဘုန်းအဏ္ဏဝ၊ ရာဇိန္ဒကို¹⁹၊ ခယညီညာ၊
ရံစကာသည်၊ ဗိုလ်ပါခြံမုံခြံမုံသဲသဲတည်း²⁰။

Moreover, the most excellent king so-
journed (thus.)

A young, furious and fighting elephant
on musth, that stood firmly at the battlefield, was
considered an equal to a fighting charist.

Three prominently proceed fighting el-
ephants, three horses that treaded on earth almost
making it slide and topple and five infantrymen,
whose martial prowess were as strong as a

thunderbolt, were all organized into a
unit called Path.

Beyond that, one has to multiply the num-
bers by three for eight times. These units 'patti,
senamukha, kumba, gana, vahan, patana, samu,
aniki and akkhobhani.

constitute the nine-fold (military) units.

Just before setting on a journey to new
Mandalay capital, the glorious, noble lord con-
ducted a big celebratai with thousands and thou-
sands of men.

Noises of tabors

briskly filled the sky. Noises cattle
drums, small drums, trumpets and bugles ech-
oed throughout earth and heaven like those of a
thunder.

The king of kings, whose powers were
as wide as ocean, was surrounded by many in
respect and unity.

- 71.1 စာထွေသော်တုံ၊ ဘုန်းတော်ကဲလွန်၊ စံပယ်ဟန်ကား၊ 'moreover, the excessively glorious king (arranges thus) for sojourn'
ဘုန်းတော်ကဲလွန် 'having glory in excess'
- 71.2 မုံမာန်ရွဲ့၊ စစ်ခြေမြဲသည်၊ ဆင်ရဲပေါက်သား၊ 'a young, mighty elephant on musth that stands firm on battlefield မုံ 'musth' မာန် 'strength (of musth)'
- 71.3 တိုက်ရထားလည်း နှစ်ပါးအညီ၊ တစီးစီတည့်၊ 'the military chariot was like an elephant' i.e. they are equal. တိုက် 'to fight; go into war'.
- 71.4 ကွန်ချီဦးနား၊ ကြားကြားမာန်ဝင်၊ တိုက်ဆင်သုံးစီး 'three fighting elephants, prominently furious, near the front' ကွန်ချီ 'go near' ဦးနား 'near the front'
- 71.5 မြေကြီးစောင်းပင်း၊ ပြိုမျှနင်းသည်၊ တိုက်မြင်းကားသုံး၊ 'three military or fighting horses that step on the ground making it topple nearly'.
မြေကြီးစောင်း 'the earth toppling or shiding'
ပြိုမျှနင်းသည် 'tread on the earth as if it were falling off:
- 71.6 လက်ရုံးစိန်သွား၊ ခြေသည်အားမျှ၊ ငါးယောက်ညီ 'five infantrymen whose physical powers were as strong as a diamond-edge or thunderbolt.
လက်ရုံး 'physical or bodily power, material prowess'
ခြေသည် 'infantrymen; foot-soldier'
- 71.7 ဤအရှိကို ပတ္တိသညာ၊ စစ်အင်္ဂါဟု၊ သေချာဖွဲ့ရှက်၊ 'this much is carefully organized as a Pathi; a formation of the army'
ဤအရှိ 'this much i.e. 3 elephants + 3 horses + 5 foot-soldiers.
ပတ္တိသညာ 'the name of Path' (Pā. path+sañña)
- 71.8 အထက်ကိုကားသုံးစီးအားဖြင့် (multiplied by) three for the rest i.e. for greater formations?
The phrase suggests that the number can be multiplied by these for greater organizations than Pathi, which is the smallest'
- 71.9 ဖွားတုံဖွားတုံရှစ်ပါးစုံသော် 'by multiplication for eighth time? ဖွား 'multiply; proliferate' ရှစ်ပါး 'eight'
- 71.10. ဗိုလ်ပုံသေန၊ မုခကုမ္မ၊ ဂဏဝါအနီ၊ တလီမတနာ၊ ဝေါဟာစမု၊ ခေါ်မူသည်၊ အနီကီနှင့်၊ ခေါ်ဘဏီစစ်၊ ကိုးဂိုဏ်းဖြစ်သား၊ 'Army organizations-senamukha, gumba, gana, vāhañ, patanā, samu, arike (anikārñ) and akkhoblani 9 kinds in all are described here.
Here the formation of an army is said to be of 9 categories-senamukha etc.+path-and king Mai-don of Kon-baung period used this method.
- 71.11 စက်သစ်ကွန်လည်း၊ မန်းရွှေပြည်သို့၊ 'to make a journey to Mandalay capital'.
စက်သစ်ကွန်လည် 'Lit: new trip or journey to'
- 71.12 ဘုန်းစည်စောထီး၊ ထွက်ခန်း၌ 'when the noble and glorious lord was about to leave to stay'
ဘုန်းစည် 'Lit: glories plentiful'
စောထီး 'noble lord; powerful main'

71.13 ဖွဲကြီးသဘင်၊ မွမ်းမွမ်းဖျင်မျှ၊ 'celebrating to a very big scale'.
 ဖွဲ 'celebration; festiual'.
 သဘင် 'celebrathin; festiual' (Pā. sabhā)
 မွမ်းမွမ်းဖျင် 'in plenty; numerous'.

71.14 စစ်အင်သောင်းသိန်း၊ အကိန်းကိန်းတည့် 'there are several figures (to describe) thousands and thousands of the combat arms'.
 စစ်အင် (fr.စစ်အင်္ဂါ) 'combat arms (of elephant corps, the cavalry, the chariots and the infantry.'

71.15 မုဒိန်းသုန်သုန်၊ ထက်သံဟုန်လျက်၊ 'tabars resounding briskly in the wind'
 မုဒိန်း 'small drum; tabor' (Pā.mudinga)
 သုန်သုန် 'briskly'
 ထက်သံဟုန် 'much (round) in the sky'.

71.16 ဒုန္တဘိဠာ၊ ဒိန္နိမာနှင့် 'cattle-drums and small drums sounding far and wide'
 ဒုန္တဘိ 'cattle-drum, (Pā.dundublin)
 ဒိန္နိမာ 'small drum' (Pā.dindimā)

71.17 ခရာသံရှင်၊ 'Living or strong noises of trumpets and bugles'
 ခရာ 'trumpet, bugle'

71.18 မြေကောင်းကင်ကို၊ ပဲ့တင်ဖြုန်းဖြုန်း၊ စက်လျှင်ချွန်းမျှ၊ choing clamorously both on earth and in the sky like thunders'
 မြေ. . . 'earth; ground' ကောင်းကင် 'sky'
 ပဲ့တင် 'echo; resound' ဖြုန်းဖြုန်း 'ononaetopoetic words for noises made by drums and bugles'

71.19 ဘုန်းအဏ္ဏ၊ ရာဇိန္ဒကို 'king of kings whose power was as mide as an ocean'
 အဏ္ဏ 'ocean; sea' (Pā.annava)
 ရာဇိန္ဒ 'king or lord of kings. (Pā. rākā + inda)

71.20 ခယညီညာ၊ ရံစကာသည်၊ ဗိုလ်ပါခြိမ့်ခြိမ့်သဲသဲတည်း 'mulitude of men surround him in respect and unison'
 ခယ 'pay resepect to' ခြိမ့်သဲ 'multitude'.

မုနိန္ဒာဘိ၊ မရဇိလျှင်¹၊ ဝေသာလိဘေး၊ ရန်ညစ်ကြေး
ကို²၊ လျော်ဆေးစင်ကြယ်၊ ပရိတ်ရည်ဖြင့်၊ နှံ့နည်ပြီးမှ³၊ မဂ္ဂ
သို့၊ ထွန်းပသီရိ၊ ဖြန့်သည်ရှိသော်⁴၊

When the lord of Arahats and the Excel-
lent Conqueror of Māra the Evil one or the Bud-
dha, after removing all dangers of vesāt and
cleansing it with parit-water, went to Magadha in
glory and pomp, all Brahmā

ဇာတိခေတ်တွင်း၊ ဗြဟ္မမင်းတို့⁵၊ ထီးချင်းစပ်လျက်၊
အရှက်ရှက် (ယှက်?)တည့်⁶၊ ငွေရွက်ရိပ်ကြာ၊ မိုးကာဖြန့်လွှား⁷၊
စပ်ကြားနဂါး၊ အများရခံ၊ အနန္တလျှင်⁸၊

Kings in this realm of rebirths (followed
the Buddha), spreading the silvery, lotus-like cov-
erings of several parasols which intertwined to-
gether (over the Buddha)

Infinite number of

သကလစက္ကဝါ၊ တိုက်မျက်နှာထက်⁹၊ မွန်ရာမြတ်ဆုံး၊
ရှိမဲ့ကျုံး၍¹⁰၊ ညွတ်ရုံးဦးရှိ၊ ပူဇော်ချီလျက်¹¹၊ ပရိဝါရံ၊
ပတ်ဝန်းခြံသို့¹²၊

dragons and sakka (joined) the retinue,
They all attended (in the Buddha), as the best
and most exalted of all on the entire surface of
the universe, paying homage and worshipping
(Him)

ထက်လျှံကျေးဇူး၊ တို့ရွယ်လူးလျှင်¹³၊ နန်းဦးသဘင်၊
မြန်းမည်ယံ(ရ?)င်သော်¹⁴၊ ကောင်းကင်ရေမြစ်၊ တလှစ်
တောင်တော၊ တိုက်တကြောတက်¹⁵၊ ထွတ်စောဗြဟ္မာ၊ အသူ
ရာနှင့်¹⁶၊ ဣန္ဒာဘုန်းဝှန်၊ နတ်မွန်အများ¹⁷၊

In the same way, When it was arranged
for our youthful lord to travel to celebrate for the
new palace, noble Brahmā-s, Asura- gods, nu-
merous, benevolent god-chiefs with great pow-
ers, dragons and

နဂါးတကွ၊ ဝေဒတတို့¹⁸၊ မြေမှမိုးထက်၊ ရံလျက်
ဝန်းလျား၊ ဘေးကိုတား၏¹⁹၊ စွယ်ပွားရှစ်ချောင်း၊ ငေါင်းရ
ရောင်းသား²⁰၊ ထောင်းထောင်းနင်းလျက်၊ ခြေသုံးဘက်နှင့်²¹၊
လက်နက်သံတိုင်၊ ရဲရဲကိုင်သည်²²၊

garuala- birds, standing guard in all sides,
protected against dangers between earth and
heaven, in the sky, in rivers, in forests and on
mountains across the continent

ဘုန်းလှိုင်းဝေဿဝဏ်၊ နတ်မင်းကျွန်ဟု²³၊ ကုမ္ဘဏ်
မှုထမ်း၊ ဘီလူးကြမ်းတို့²⁴၊ လက်ပမ်းဟန်လှေ၊ ဆိုင်ကာပြပြီး²⁵၊

The fierce Kun-bon ogres, who were
slaves of glorious Wit- tha- wan lord, with eight
conineteeth protruding and with red-hot iron-rods
in hand as weapons, stamping hard on the ground
with three feet, happily and in a sprightly

ကြွကြွဝမ်းသာ၊ ရွှင်မျက်နှာဖြင့်²⁶၊ စကြာနောက်ရံ၊
လိုက်အံ့သံ (သန?)²⁷၍၊ ကျံကျံရင့်ရော်၊ ဟစ်ကြွေးကြော်
သည်²⁸၊ ဘုန်းတော်ချီးပင့်အံ့အဲတည်း²⁹။

manner, eagerly followed the universal
king, while proclaiming loudly a melodious tune
The glory (of the king) was to be praised
in wonder

- 72-1 မုနိန္ဒာဘိ၊ မာရဇိလျှင် 'the lord of Menis or Grahats and the excellent Cenqueror of Māra the Evil One. i.e Gotma the Buddha
မုနိန္ဒ 'chief or lord of sages or archats (Pā muni + inda)
အဘိမာရဇိ 'excellent conqueror of Māra (Pā abhi + Māra + jina)
- 72-2 ဝေသာလီဘေး၊ ရန်ညစ်ကြေးကို၊ 'duit of danger of We-thar- li country ဝေသာလီ 'vesāti in India
- 72-3 လျှော်ဆေးစင်ကြယ်၊ ပရိတ်ရည်ဖြင့်၊ နွံနည်ပြီးမှ 'after washing dleansing and sinking (it) in paritwatrss
လျှော် 'wash; to cleanse ဆေး 'wash
ပရိတ်ရည် ' Parit - water is the water, supposedly possessing the powers of Parlta (protective formula) though the rectation of it by monks, since they had been kept before the reciting manks in the rituals
- 72-4 မဂစသို့၊ ထွန်းပသီရိ၊ ဖြန့်သည်ရှိသော် 'when (the Buddha) made a glorious journey to Magadha' Pāti tradition records that Buddha once visited Ve-sā-t, stricken by a three-fold danger-expidemics, famine and attacks by ogres-and annihilated all of them by letting Ānanda recite Ratana Paritta from there Buddha returned to Magadha in Majjhimadesa
- 72-5 ဇာတိခေတ်တွင်း၊ ဗြဟ္မမင်းတို့ 'Brahmā kings in the realm of rebirths
ဇာတိခေတ် 'realm of rebirths (Pā. jāti+khetta)
ဗြဟ္မာ 'the noble creature;pule ones (Pā brahmā)
- 72-6 ထီးချင်းစပ်လျက်၊ အယုတ်ယုတ်တည့်၊ 'parasols are several and Inntertwined (with one anotehr)
ထီး 'umberella or perasonal the Brahmā-king hold for the Buddha
- 72-7 ငွေရွက်ရိပ်ကြာ၊ မိုးကာဖြန့်လွှား 'the silvery coverings shading (him) all over
ငွေရွက် 'silvery covering (of on unbrella)
- 72-8 သိကြားနဂါး၊ အများရံခ၊ အနန္တလျှင် 'infinite number of dragons and sakka on atendance
နဂါး dragon အနန္တ 'infinite number
- 72-9 သကလစက္ကဝါ၊ တိုက်မျက်နှာထက်၊ 'on the surface of the entre iuniverse
သကလ 'entire, all (Pā - Sakala)
စက္ကဝါ 'universe (Pā- cakkavāla)
- 72-10 မွန်ရာမြတ်ဆုံး၊ ရှိမဲ့ကျုံး၍ 'the most excellent and the most exalted of all in existence
မွန်ရာမြတ်ဆုံး 'most excellent or noblest
ရှိမဲ့ကျုံး၍ 'Lit collecting all what is in excitence
- 72-11. ညွတ်ရုံးဦးရှိ၊ ပူဇော်ချီလျက်၊ 'paying reverence and worshipping (Him)
ညွတ်ရုံး 'in reverence
ဦးရှိ 'payrespect to
ပူဇော် 'worshop; pay respeit to' (Pā - jùjā)
- 72-12 ပရိဝါရံ၊ ပတ်ဝန်းခြံသို့ 'like an entourage surrounding (him)

- 72-13 ထက်လျှံကျေးဇူး၊ တို့ရွယ်လူးလျှင် 'over youthful king whose attributes went up
ကျေးဇူး (fr ကျော်ကျေးဇူး) attributes; qualities
ရွယ်လူး (arch) a youthful one
- 72-14 နန်းဦးသဘင်၊ မြန်းမည်ရင်သော်၊ 'when it is prepared (for him) to go to the (now)palace
နန်းဦးသဘင် 'celebration for (visiting) palace
ရင် (fr စီရင်) arrange; prepare
- 72-15 ကောင်းကင်ရေမြစ်၊ တလွှံတောင်တော၊ တိုက်တကြောထက်၊ 'across the continent in the sky, in the
rivers, in the forest and an mountains
- 72-16 ထွတ်စောဗြဟ္မ၊ အသုရာနှင့်၊ 'along with the noble Brahmā-s and Asurā-s or genii
- 72-17 ကုန္ဒာဘုန်းဝှန်၊ နတ်မွန်အများ၊ 'many noble lords of gods with much power
ကုန္ဒ 'chiefe or lords (Pā inda)
ဘုန်းဝှန် 'much or excessive power
- 72-18 နဂါးတကွ၊ ဝေနတတို့၊ 'dragons and garudabids
နဂါး 'dragon; serpent (Pā . nāga)
ဝေနတ 'mythical Garuda bird (Pā vinateyya)
- 72-19 မြေမှိုင်းထက်၊ ရံလျက်ဝန်းလျား၊ ဘေးကိုတား၏။ '(they) protect all the dangers surrounding (the
king) on all sides between the earth and the sky
- 72-20 စွယ်ပွားရှစ်ချောင်း၊ ငေါင်းရရောင်းသား၊ 'with eight conine-teath jutting out
စွယ် (fr အစွယ်) conine tooth
ငေါင်းရရောင်း (same as ငေါ)'just out; protrude
- 72-21 ထောင်းထောင်းနင်းလျက်၊ ခြေသုံးဘက်နှင့် 'treading lard with three feet
ထောင်းထောင်း 'hard; severly
ခြေ 'foot
- 72-22 လက်နက်သံတိုင်၊ ရဲရဲကိုင်သည်၊ 'holding the red- hot iron- rods as weapens
- 72-23 ဘုန်းလှိုင်ဝေသဝဏ်၊ နတ်မင်းကျွန်ဟု 'slaves of powerful divine king of Wut- tha- woun
ဝေသဝဏ်(abo called ကုဝေရ) is one of the four god-kings guarding the north with a
host of his Yakkha-s, including Rakkhas, Asuras etc. (Pā Vessavanna)
- 72-24 ကုမ္ဘန္တုမ္ဘထမ်း၊ ဘီလူးကြမ်းတိုး 'fierce agres called Kun-ban- the servicemen (of Vessavanna) Kun-
ban (Pā gambhanda) froms a class of pairies grouped with Yakka-s. The Pāti word gumbha
means pot or water pots' and the word is given as the personal name of these ereatures,
becase their genital organs, it is said, are as big as pots.

- 72-25 လက်ပမ်းဟန်လှ၊ ဆိုင်ကာပြပြီး 'showing beautiful gestures of wrestling
လက်ပမ်း 'wrestling'
- 72-26 ကြွကြွမ်းသာ၊ ရွှင်မျက်နှာဖြင့် 'smiling happily and in a sprightly manner
- 72-27 စကြာနောက်ရံ၊ လိုက်အံသန်၍ 'with zeal to follow the universal monarch in the back
- 72-28 ကျံကျံရင့်ရော်၊ ဟစ်ကြွေးကြော်သည် 'proclaim loudly a melodious tone
- 72-29 ဘုန်းတော်ချီးပင့် အံ့အဲတည်း၊ (the king's) glory was to be praised in worder'
အံ့အဲ 'in wonder; in surprise

ယောဂလက္ခဏာ၊ ယုဂ်ဇာတာဖြင့်¹၊ စကြာထိုက်
တန်၊ တို့ဘုန်းသန်ကား²၊ အမွန်ရတနာ၊ မြတ်သုံးပြာကို³၊
သဂါရဝ၊ ညွတ်ကြည်လှ၍⁴၊

ယိဋ္ဌကျေးဇူး၊ ဂုဏ်ဖြင့်ထူး၏⁵၊ လေးဦးဒိပ်ကျွန်း၊
စတုရန်းကို⁶၊ စက်ဝန်းရှေ့ရန်၊ စိုးထိုက်တန်၍⁷၊

မဏ္ဍလိယာရ၊ ရာဇဂုဏ်ထူး၊ ဘုန်းရောင်မြူး၏⁸၊
ဟူးဟူးကွန့်မှန်း၊ တန်ခိုးဘုန်းကို⁹၊ အနှုန်းယူယူ၊ ဤမျှဟူ၍¹⁰
ဂဏူပဒေ၊ မရှိထွေကြောင့်၊

အညေယျသတ္တိ၊ အမည်ရှိသည်၊ သီရိညွန့်ဖူး၊
အခေါင်ကြူး၏¹²၊ သုံးဦးပဝရ၊ ဂုဏ်သေဋ္ဌကြောင့်¹³၊
သမြာသမင်း၊ တုဘက်ကင်းဟူ¹⁴၊

ဝင်းဝင်းနီတုံ၊ ရွှေလိပ်ပုံဖြင့်¹⁵၊ မြေခုံရန်ထမ်း၊ ပြည်
ဘေးငြိမ်းထက်¹⁶၊ ခပ်သိမ်းရာဇေ၊ ကျင့်သုံးစံသော်¹⁷၊
မိုးပျံစွာန်ကြွ၊ ဝလာဟဟူ¹⁸၊

ကာလရှည်ကျူး၊ မကြာဘူးသား¹⁹၊ မူးပဉ္စဝီ၊ ချိန်မှီ
ရောင်ပြုံး၊ မုတ္တာလုံးကို²⁰၊ ပတ်လုံးရန်မှောင့်၊ ကုမ္ဘာန်စောင့်
သည်²¹၊ တောင့်အထွတ်ထက်၊ ဝေဘူချက်မှ²²၊

ရွှေလက်ဆွတ်ချူး၊ သိကြားယူ၍²³၊ မြူမစွန်းစက်၊
စည်းကျောက်မျက်ကို²⁴၊ ဌက်ကိကိဝဏ်²⁵၊ ကျီးသဏ္ဌာန်ဖြင့်
တမန်နတ်သား၊ ဖန်စေငြားပြီး²⁶၊ ဖဝါးရွှေစက်၊ ချိပိုဆက်သည်
ဘို့နက်ကဘူပုလဲ²⁷တည်း။

Our excessively glorious lord, judged by
his bodily characteristics and (personal)
haroscope, deserved to rule the universe and was
distringuished by Yittha-quality, because

he was confident in and reverential to the
three Noble Jewels of Buddhism. For he was
worthy of reigning over the four continents on
four sides (of Mt. Merue), he was illumined with
the glory of royal quality of

Mandalissara or Ruler of the universe. He
was the top and tip of glory with the quality of
aññeyya-sath, because there was no mathemati-
cal low to measure how great was his increasing
power.

Because of these three most excellent and
best qualities, he was recorded as the most re-
spected and un-excelled king Samrāta or a uni-
versal king in gold-letters

while he was staying at peaceful and dan-
ger-free capital, practising all king's ruler, Tha-
gyar-min snatched, from the summit of we-
bumountaion guarded by kum-bans against all
dangers, a brightly shining 25 mú pearl said to
be

barn of clouds flying in the sky.

This pure and flawless gem was brought
to the feet of the king by a

messenger -god in the disguise of a crow.

It was a pearl of invaluable price.

- 74.8 မဏ္ဍလိဿရ၊ ရာဇဂုဏ်ထူး၊ ဘုန်းရောင်မြူး၏ ' (he) shines with the royal glory of mandalissara or Reign over Circle'.
မဏ္ဍလိဿရ 'Lit ruling the Circle is the quality of a king who is worthy of ruling entire universe. (Pà.mandala + essara)
- 74.9 ဟူးဟူးကွန်မုန်း၊ တန်ခိုးဘုန်းကို ' (his) glory and power which is increasing very rapidly'
ဟူးဟူး 'furiously, rapidly'
မုန်း 'destroy; crush'
- 74.10 အနှုန်းယူယူ၊ ဤမျှဟူ၍ ' (to say that) it is this much after taking a comparison'.
အနှုန်းယူယူ 'take a comparison'.
- 74.11 အဏုပဒေ၊ မရှိထွေကြောင့် 'because there is nomathematical law'
ဏုပဒေ ' mathematical law; rule of calculation; (Pà.ganana + upadesa)
- 74.12 အညေယျသတ္တိ၊ အမည်ရှိသည်၊ သိရှိညွန့်ဖူး၊ အခေါင်ကြူး၏။ ' (he) is on the top of highest glory because of Aññeyya-sath or Power of knowledge.'
Aññeyya-sath 'knowledge' is the third royal quality attributed to king Min-don.
(Pà aññeyya+sathi)
- 74.13 သုံးဦးပဝရ၊ ဂုဏ်သေဌကြောင့်၊ 'because of these three high and excellent qualities'.
ပဝရ 'excellent; noble' (Pà . powara)
သေဌ 'highest; noblest' (Pà.settha)
- 74.14 သမ္ဗြာဓမ္မင်း၊ တုဘတ်ကင်းဟု ' the unexcelled or matchless king of samràta or a universal king.
သမ္ဗြာဓ (a universal king) is a very old Vedic word in Sanskrit equivalent to Pali Cakkavathirāja or a universal monarch ruling the four continents.
- 74.15 ဝင်းဝင်းနီတုံ၊ ရွှေလိပ်ပုံဖြင့် 'recorded in golden letters ghitteing bright.'
ဝင်းဝင်းနီတုံ 'shining or glittering gold'
ရွှေလိပ် 'golden letters or in alphabets' (Pà. tipi)
- 74.16 မြေခုံရန်တိမ်း၊ ပြည်ဘေးငြိမ်းထက်၊ 'in a peaceful, danger-free capital.
- 74.17 ခပ်သိမ်းရာဇဓံ၊ ကျင့်သုံးစံသော်၊ 'while (he) stays practicing all king's rules or rule of governing.
ခပ်သိမ်း 'all'
ရာဇဓံ 'royal rules of governing (Pà.rāja-dhamma)
In Pāli language these reeels are given in a set of ten:viz. alms-giving,morality, liberality, straightness,gentlements, self-restriction, no-anger, non-hurt fulness, forbearance and non-opposition.'
- 74.18 မိုးပျံစွန်းကြွ၊ ဝလာဟဟု၊ '(8th barm of the clouds and flying in the stay' မိုးပျံ 'flying in the sky
စွန်းကြွ 'fly in the sky through meditation' (Pà valāḷaka)

- 74.19 ကာလရှည်ကျိုး၊ မကြားဘူးသား၊ 'never heard in a long time' ကာလ 'time; period' (Pà.kàla)
- 74.20 မူးပဉ္စဝီ၊ ချိန်မှီရောင်ပြုံး၊ မုတ္တာလုံးကို 'the pearl shining brightly and weighing 25 miles'
 မူး 'a term of weight equivalent to one eighth of a kyat.'
 ပဉ္စဝီ $5 + 20 = 25$ (Pà. pañca + ñsati:)
 မုတ္တာ 'a pearl' (Pà muttà)
- 74.21 ပတ်ကုံးရန်မှောင့်၊ ကုမ္ဘာန်စောင့်သည်၊ 'Kun-bans guard against dangerous disturbances on all sides'
 ကုမ္ဘာန် 'a generic of Yakkha-species' guarding the southern part of Mt. Maru under King Virúlaka.
- 74.22 တောင့်အထွတ်ထက်၊ လဘူချက်မှ 'from the scemmit of Mt. We-bhú'.
 ဝေဘူ 'name of a mountain believed to have plenty of precious stones mountain of abundance' (Pà. Vepulla)
- 74.23 ရွှေလက်ဆွတ်ချူ၊ သိကြားယူ၍ 'Tha-gyar-main took hold of it by his hand'
 ဆွတ်ချူ 'Lit pluck off'
- 74.24 မြူမစွန်းစက်၊ စည်းကျောက်မျက်ကို၊ 'the luxurious gem that is free from flaws.'
 မြူမစွန်းစက် 'free from even anidà of flaw' စည်း (fr. စည်းစိမ်) 'luscercious'
 ကျောက်မျက် 'gems; precious stones'.
- 74.25 ငှက်ကိကိဝဏ်၊ 'in crow-coloured shape'
 ငှက် 'bird' ကိကိဝဏ် 'crow-colored' (Pà. KàKà vanna)
- 74.26 ကျီးသဏ္ဌာန်ဖြင့်၊ တမန်နုတ်သား၊ ဖန်စေငြားပြီး၊ 'ask the messenger-good to be in the disguise of a crow'.
 ကျီး 'a crow: သဏ္ဌာန် 'shape; form' (Pà.santhà-na)
 တမန် 'messenger'.
- 74.27 ဖဝါးရွှေစက်၊ ချိပိုဆက်သည်၊ ဘိုးနင်ဝေဘူပုလဲတည်း၊ 'It is a priceless We-bu pearl sent to his feet
 (by the crow) ဘိုးနင် 'of invaluable price'

ရတနာပုဏ္ဏ၊ မာဂဓဖြင့်¹၊ သာစွဩဘာ၊ ပြည်အောင်
ချာကို²၊ ပဌမာဒိကံ၊ တည်ထောင်စံသော်³၊ တရံရောခါ၊
ကောဇာတက်သစ်၊ ဘဒ္ဒန္တစံတတ်⁴၊

မြစ်ဥတ္တရာ၊ မြောက်ညာကယ်ကယ်⁵၊ သာကိန္ဓယ်တို့၊
စံပယ်ဘူးကြ⁶၊ မောရိယဟု၊ မြသေလာမြိုင်၊ ငါးဆိုင်ရံလည်⁷၊
ကလေးပြည်မှ⁸၊

ဇာနည်ဘုန်းလော့၊ ရွှေဂူမွေ့သား⁹၊ ငွေအရည်
ရောင်၊ ကေလာတောင်သို့¹⁰၊ အာပေါင်လျှာရွက်၊ ခြေလက်
အသည်း၊ စက်စက်ရည်းမျှ¹¹၊

တလည်းမဲ့သွင်၊ စုံစွယ်ရှင်လည်း¹²၊ ကောင်းကင်
ပတ်လည်၊ ခြောက်ရောင်ခြည်ဖြင့်¹³၊ အသည်အဝါ၊ ဖြာဖြာ
ကွန်ဝဲ၊ ရှုမရဲတည့်¹⁴၊ ပုလဲမျက်လုံး၊ တင့်မျိုးကျုံးသား¹⁵၊

ပြုံးပြုံးလျှံညို၊ ယိုဘိဘနန်း၊ ကြိုးစုံထွန်း၏¹⁶၊ ရွန်းရွန်း
စွေးစွေး၊ ကိုယ်မွေးနီတုံ¹⁷၊ အစုံခြေလက်၊ မြီးရွက်စွယ်ဘူး၊
ခုနစ်ဦးလည်း¹⁸၊ ဖြူးဖြူးသွယ်ညွတ်၊ မြေညွှန်ဆွတ်လျက်¹⁹၊

ဆဒ္ဒန္တဇာတိ၊ ကြန်ညီညီသည်²⁰၊ မောရိယပစ္စယ၊
နာဂရာဇာ²¹၊ မင်္ဂလာသဘင်၊ ပေါက်လုလင်ကို²²၊ ရှင်ဖင်ဘုန်း
ဝှန်နှင့်သာတန်ဟု²³၊ ဝေယန်ဘုန်းစည်၊ ပဏ္ဏာရည်သည်²⁴၊

စဉ်ရှည်မကြိုက်ဘူးမြဲတည်း²⁵။

King Min-don built and lived in the vic-
torious capital, known in Māgadha- language or
Ya-da-nar- pum- na for the first time, when (he
was presented with a white elephant)from the
captial

of Ka- lay on the north of the river, sur-
rounded by five green and forested Mo-ri-ya hills,
where once in this are and in this current Budda-
world rigned the kings of sakyan race

The elephant, that was of a heroic and
glorious breed living in a golden cave, was to-
tally silvery white like the Katāsa mountain. Its
palate, tongue, ears and nails on hands and toes
shone bright-red.

Its fully- developed tusks were also birght
in six rays around the sky so splendidly that one
dared not face them.

Its eyes, pearls of excellence and beauty,

glowed with stars, nearly burning and
spilling out (of the sockets)

His bodily hair was of glittering gold, and
its hands and feet, tail ears with fold of skin at
the base of tusks, seven

in all, droopedwithout impediment to-
wards the earth

saying that it was fit only for our glori-
ous lord, the powerful king of We-ja-yan-ta pal-
ace, That- gyar-min, sent to him

as a present this auspicious young el-
ephant, named Mo-ri-ya- pat-ca-ya Nā-ga-rā-jā.

It was an uncommon went for a long time

- 75.1 ရတနာပုဏ္ဏ၊ မာဂစဉ်း 'capital known as Ya-da-nar- pum-na in Māgahds
ရတနာပုဏ္ဏ 'abundant in Ya-da-nar or precious gems'
မာဂစဉ်း 'in Māgadha language or Māgadhs
Māgadhā, language of Magadha kingdom, is popularly considered the same as Pāli
- 75.2 သစ္စာသြဘာ၊ ပြည်အောင်ချာကို၊ the successful country applauded and praised as pleasant
- 75.3 ပဌမာဒိကံ၊ တည်ထောင်စံသော်၊ (when) he built it first and foremost and stayed in it
ပဌမ first (Pā. pathama)
အာဒိက ဖာရေမတ်; in the front place (Pā. ādika)
- 75.4 တရံရောခါ၊ ကောဇာထက်သစ်၊ ဘဒ္ဒန္တိထက်၊ 'once in the present koja- era in this Bhadda-world
ကောဇာ Myanmar are starting from 638 A.D
ဘဒ္ဒန္တိ years occuring Bhadda- world where five Buddhas are supposed to appear; i.e
present worldage-
- 75.5 မြစ်ဥတ္တရာ၊ မြောက်ညာကယ်ကယ်၊ to the north of the river
ဥတ္တရာ၊ north, northerw (Pā. uttara)
- 75.6 သာကိန္ဓယ်တို့၊ စံပယ်ဘူးကြ၊ 'where the descervdants of sakyan clan had stayed
သာကိန္ဓယ် descendants of Sakyan race
- 75.7 မောရိယဟု၊ မြသေလာမြိုင်၊ ငါးဆိုင်ရံလည်၊ surrounded by five green, farested hills of rock called
Maw-ri-ya
မောရိယ name of mountain, meaning pea- cock in Pāli
သေလ 'rock; stone (Pā.sela)
မြိုင် (arch) farest; a deep forest
- 75.8 ကလေးပြည်မှ 'from the capital of Ka-lay
Ka-lay, situated on the west of River Aye-yar-wa-dy- close to Indian border, in now the
capital of chein State
- 75.9 ဇာနည်ဘုန်းဟေ၊ ရွှေဂူမွေ့သား၊ a glorious and hervic one living happily in a golden cave
ဇာနည် a heroic presson with courage and determination for good causes (Pā ājāneyya)
- 75.10 ငွေအရည်ရောင်၊ ကေလာတောင်သို့၊ 'silvery color like Kelāsa Mountain; i.e a tstally white color
Mount Kelāsa is one of five mountain ranges encircling Anotalta lake and in often
used in Pāto writings as a classic example of silvery- white color and indestructible char-
acter
- 75.11 အာပေါင်လျာရွက်၊ ခြေလက်အသည်း၊ စက်စက်ရည်းမျှ 'the back part of the jaw, tongue, ears and
nails on his feet were almost circular in shape
စက်စက် 'cirular or circle
- 75.12 တလည်းမှည့်သွင်၊ စုံစွယ်ရှင်လည်း 'the tusker who has developed to maturity

မှည့်သွင် be ripe; be mature
စုံစွယ်ရှင် lit owner of a pair of tusks

- 75.13 ကောင်းကင်ပတ်လည်၊ ခြောက်ရောင်ခြည်ဖြင့်၊ with six rays in or around the sky
ကောင်းကင် the sky; heaven
ခြောက်ရောင်ခြည် six rays' are gold, brown, red, white, sombre and coruscating hues
- 75.14 အသည်အဝါ၊ အဖြာဖြာကွန့်ဝဲ၊ ရှုမရဲတည့်၊ the splendour (of then) rises up so that you dare not face it
အသည်အဝါ splendour; glory
- 75.15 ပုလဲမျက်လုံး၊ တင့်မျိုးကျုံးသား၊ the all-gracious eyes of pearls
ပုလဲ pearl; မျက်လုံး eye
တင့်မျိုးကျုံး Lit collecting all kinds of beauty i.e perfect in its beauty
- 75.16 ပြုံးပြုံးလျှံညို၊ ယိုဘိဘနန်း၊ ကြိုးစုံထွန်း၏၊ saveral stars in that pearl (of eyes of the elephant) shine bright, as if it were spilling out
ကြိုး a star in a germ
- 75.17 ရွန်းရွန်းစွေးစွေး၊ ကိုယ်မွေးနီတုံ၊ (his) bodily hair is of bright gold
ရွန်းရွန်း and စွေးစွေး both mean bright
နီတုံ gold; gold of excellent quality (Pā middhima)
- 75.18 အစုံခြေလက်၊ မြီးရွက်စွယ်ဘူး၊ ခုနစ်ဦးလည်း၊ the seven parts of (its) body; viz. four hands and feet, tail, ears with fold of skin covering the base of an elephant's tusk
မြီး (fr. အမြီး) tail
ရွက် (fr နားရွက်) ears
- 75.19 ဖြူးဖြူးသွတ်ညွတ်၊ မြေညွတ်ဆွတ်လျက်၊ 'drooping or tapering towards the earth without impediment
- 75.20 ဆဒ္ဒန္တဇာတိ၊ ကြည်ညိုညိုသည်၊ all (his) characteristic in agreement with a lineage of soddan-elephant
ဆဒ္ဒန္တ a kind of very rare and excellent elephants with six tuck and, presumably, able to fly (Pā chaddanta)
- 75.21 မောရိယပစ္စယ၊ နာဂရာဇာ Mau- ri-ya- pac-ca- ya Nāga- rājā, titte of the elephant
- 75.22 မင်္ဂလာသဘင်၊ ပေါက်လုလင်ကို၊ a young elephant that symbolized auspiciousness
ပေါက်လုလင် a young, mighty and strange lad
- 75.23 ရှင်ပင်ဘုန်းဝှန်းနှင့်သာတန် ဟု^၅ (only) our glorious lord is worthy of (it)
- 75.24 ဝေယန်ဘုန်းစည်၊ ပဏ္ဍရည်သည်၊ the powerful or magnificent ruler of We-ja-yan- gav palace intended to present it
ဝေယန် Vejayanta palace of sakka on Mt. Meru so ဝေယန် ဘုန်းစည် powerful ruler of we-zaryan ta refers to king sakka or Tha-gyar- min

ပဏ္ဏာရည် intended to be a present

(Pā. Pannākārā)

- 75.25 စည်ရှည်မကြိုက်ဘူးမြဲတည်း၊ not to experience or meet in a long time
စည်ရှည် for a long period
ကြိုက် (fr ကြံကြိုက်) meet or experience

အရိယာဝတ္ထု၊ ပုညဘူမိ၊ မည်ထူးရှိသည်¹၊ ဂိရိသာ
ခေါင်၊ မန်းပြည်ထောင်ကို²၊ ပြောင်ပြောင်ဘုန်းလျှံ၊ တည်၍
စံသော်³၊

When the being was reigning in glowing
power over Mandalay Kingdom with its pleas-
ant mountain also called land of merits and abode
of the Aryans, he was firm and ture.

ရာဇစံမြတ်၊ ဖွယ်ရာဝတ်လည်း⁴၊ မချွတ်ကေနံ၊
ကတိမှန်၍⁵၊ ဗိမာန်ဂြိုဟ်လမ်း၊ ကောင်းကင်ငြမ်းလည်း⁶၊

in the (ten) rules ineant for kings and all
other responsibilities.

Consequenfly, the planefary paths in the
sky did not deviate and wend as usual. Rains were
regular.

မိုးလည်းချိန်ညီ၊ မြေဆီတိုးတက်⁸၊ စစ်မက်မပွား⁹၊
သစ်ကျားရန်ငြိမ်း¹⁰၊ မုဒိမ်းလည်းကင်း¹¹၊ အချင်းချင်းတို့၊
ချစ်ခြင်းလွန်ကဲ၊ မညှဉ်းဆဲတည့်¹²၊ မြဲစွဲဖြောင့်ဖြောင့်၊ စောင့်
သည်တရား¹³၊

fartitivity of soil increased. There were no
wars, on dangers from leopards and tigers and
no thefts and dacaity. Mutual love was every-
where and

သုံးပါးရတနာ၊ သဒ္ဓါကြည်ညို¹⁴၊ ပုဂ္ဂိုလ်သီလဝင်၊
အရည်းရှင်တို့¹⁵၊ သုံးအင်သာသနာ၊ တည်ထွန်းကြာအောင်၊
သိက္ခာစောင့်မှန်¹⁶၊

people did not torture one another. They
all observed right, moral precepts, upholding
much confidence in these jewels (of Pruddhion.)

Men of virtues and religious proctioners
stead fastly kept morol uprightness in order to

ဤဆယ်တန်ကား¹⁷၊ မြတ်မွန်ဘုန်းတော်၊ ရွှေလက်
ထက်၌¹⁸၊ မပျက်လေဘဲ၊ အစဉ်မြဲ၍¹⁹၊ ပြည်ထဲငြိမ်ဆိမ့်²⁰၊
ရေချမ်းစိမ်သည်²¹၊ နိမ္မာနတ်ဘုံတပဲတည်း²²။

maintain the growth of three-fold
Buddha's Diopensation.

All these ten virtues remained constand
and un-distorted in the time of our king with in-
creasing power. Peace rigmed in the kingdom,
as if all were being inmwrsed in cool water.

The country was like the godly heaven
of Nimmānarati.

- 76.1 အရိယာဝတ္ထု၊ ပုညဘူမိ၊ မည်ထူးရှိသည်၊ 'the place) which carries special name of land of merits and country of the Aryons'.
အရိယာ ဝတ္ထု 'country or region of the Aryons' is the name originally given to the wide delta of River ganges in India, where the Aryan in voders first settled down in about 1200 B.C.
(Pā. ariyat vattha)
ပုညဘူမိ ' Land of Merits or virtues ' (Pā. puñña + Bhûmi)
- 76.2 ဝိရိသာခေါင်၊ မန်းပြည်ထောင်ကို၊ Mandalay Kingdom or capital within its pleasant mountain.'
ဝိရိ ' mount; mountain.' (Pā. giri)
- 76.3 ပြောင်ပြောင်ဘုန်းလျှံ၊ တည်၍ခံသော်၊ ' in shining glory or power (he) built and stayed there.'
ပြောင်ပြောင် ' glowing ; shining.'
တည်၍ခံ ' built it and stayed (there).'
- 76.4 ရာဇမံမြတ်၊ ဖွယ်ရာဝတ်လည်း၊ ' the noble king's ricks and appropriate responsibilities.'
ရာဇမံ ' rules of governance; king's ruler. (Pā. raja + dhamma)
ဖွယ်ရာ ' appropriate (to a king); proper.'
ဝတ် ' duty; responsibility.' (Pā. vatta)
- 76.5 မချွတ်ဧကန်၊ ကတိမှန်၍ ' un-deviatingly and (all) promises are true.'
မချွတ် and ဧကန် (almost synonyms) ' truely; surely.'
ကတိ ' promise.'
- 76.6 ဗိမာန်ဂြိုဟ်လမ်း၊ ကောင်းကင်ငြိမ်းလည်း၊ စည်းကမ်းမကျိုး၊
' Lit. the natural, traditional, plantary paths in the sky do not violate any rules; i.e. the natu-
ral. planetary paths in the sky da nct deviate.
ဗိမာန် ' edifice; celestral abode.' (Pā. vināna)
ဂြိုဟ် ' planet.' (Pā. graha)
ငြိမ်း ' tradition, nature.'
- 76.7 မိုးလည်းချိန်ညီ ' rains come in time.'
မိုး (or မိုယ်) ' rains; raining season.'
- 76.8 မြေဆီတိုးတက် ' the fertility invreases.'
မြေဆီ ' fartility or richness (of. soil).
- 76.9 စစ်မက်မပွား ' wai does not occur.'
ပွား (fr. ဖြစ်ပွား) ' come into being; occur.'
- 76.10 သစ်ကျားရန်ငြိမ်း ' dangers from leopards and tigers cease or come to end'
သစ် 'leopard' ကျား 'tiger'
- 76.11 မုဒိမ်းလည်းကင်း 'thieves and dacoits are frea'
မုဒိမ်း 'thievas and dacoits; rape?
ကင်း 'be free; are absent

- 76.12 အချင်းချင်းတို့၊ ချစ်ခြင်းလွန်ကဲ မညှဉ်းဆဲတည်း၊ 'people love one another much and do not torture one another'. ညှဉ်းဆဲ 'torture; all-treat; trouble'
- 76.13 မြဲစွဲဖြောင့်ဖြောင့် စောင့်သည်တရား၊ 'people pressure moral principles straightforwardly' တရား 'justice; fairness; moral principles' (Pàdhamtroa)
- 76.14 သုံးပါးရတနာ၊ သဒ္ဓါကြည်ညို 'they profess lovingly in three jewels' သုံးပါးရတနာ 'three (Buddhist) jewels' are Buddha, Dhamma (the law) and Sanigha (the monk-hood.)
- 76.15 ပုဂ္ဂိုလ်သီလဝင်၊ အရည်းရှင်တို့ 'the monks or the virtuous men or individuals' ပုဂ္ဂိုလ် 'individual; being' (Pà.puggalar) သီလဝင် 'virtuous men' (Pà.sita+vanta) အရည်း 'monk or hermit' (Pà.arrñña)
- 76.16 သုံးအင်သာသနာ၊ တည်ထွန်းကြာအောင်၊ သိက္ခာစောင့်မှန်၊ 'practise the moral uprightness in order to keep in existence the three-fold Sāsana'. သုံးအင်သာသနာ 'three-fold aspects of Buddha's Dispensation are (1) pariyath (study of suriptures) (2) Patipathi (practice of Buddhist meditations) and (3) Pativedha (comprehension) သိက္ခာ 'practive of moral uprightness; dignity'
- 76.17 ဤဆယ်တန်ကား၊ 'these ten things'
- 76.18 မြတ်မွန်ဘုန်းတော်၊ ရွှေလက်ထက်၌ 'in the reign of the excellent and glorious one' လက်ထက် 'in the reign of; in the time of'
- 76.19 မပျက်လေဘဲ၊ အစဉ်မြဲ၍ 'do not change or deviate and remain permanent' မပျက် 'Lit. does not fail'
- 76.20 ပြည်ထခြိမ်ဆိမ် 'quiet and peaceful in the kindom' ခြိမ်ဆိမ် 'quiet, silent, peaceful'
- 76.21 ရေချမ်းစိမ်သည် '(like) being soaked in cold water' ရေချမ်း 'cold water' စိမ် 'steep; soak; merse'.

လေးကျွန်းဥက္ကဋ္ဌ၊ မကိုင့်မှတ်သည်^၁၊ မန္ဒာတ်ပိတာ၊
တို့ထွတ်ချာကား^၂၊ ရတနာပုံ၊ ပြည့်စုံကဲလွန်၊ မြို့မိမာန်တက်^၃၊

Our most exalted chief, father king
Mandhātu, who was regarded as the head and
leader of four continents reigned in full power,
like and unfurling banner in the excessively

တံခွန်လွင့်လွင့်၊ ဘုန်းပန်းပွင့်၍^၄ ကိုးဆင့်ပစ္စုမ္ပိရီထူ
လျက်^၅၊ မင်းမူမင်းကျင့်၊ သင့်သည်ဌ်သာ၊ တတ်လေ့လာ
သည်^၆။ သပ္ပာသယကိရီ၊ တန္တိဗ္ဗေဗ္ဗေ၊ သုံးဆောင်လေ့၏^၇။

perfect Ya-da-nar-bon palace, under a
hoisted and unfolded nine-tiered white umbrella.

Then he used to observe the traditions by
doing what is proper for a king.

ဤရွှေကီးလျော်။ ဤမဏာ်ဟု၊ ဘော်ဇနည။
ရွှေဉာဏ်ကူလျက်^၈၊ ပြစ်မြူမဖုံး၊ အမြိုက်သုံး၏^၉၊ ဆုံးဆုံး
ဖြတ်ဖြတ် သင့်လျောက်ပတ်သား၊ ဆေးမြတ်မှီမှီ^{၁၀} နှစ်လီ
စက်စုံ၊ လှည့်ငြားတုံလည်း^{၁၁}၊ နှုညဉာဏ်တော်၊ ချင့်နှိုင်း
လျော်မှ^{၁၂}၊

He also ate innocent and best food after
checking which is appropriate or not through his
knowledge of food.

Only those good and suitable medicines
he chose to take. Even on his itineary, he decided,
using his method of pondering on a thing back
and forth, if

မြေပေါ်ကောင်းကင်၊ စံပယ်ရွှင်၏^{၁၃}၊ ဖြူစင်နဂို၊ ဗြဟ္မ
စိုရ်ကား^{၁၄}၊ ရွှေကိုယ်တော်လုံး၊ တရားတုံးဟု^{၁၅}၊ ပတ်ကုံး
လူခေတ် ပြောရာဖြစ်ရှင့်^{၁၆}၊

he would happily stay on earth or in the sky.

Because he practised all four sublime
states of mind, which were pure in origin, he was
said to be an embodiment of law in all this hu-
man world.

ငါးဆစ်ပိုင်းခြား၊ ဤတရားကြောင့်^{၁၇}၊ ရှည်လျားမြင့်
ကြွယ်၊ ရာနှစ်ဆယ်လျှင်^{၁၈}၊ အန္တရာယ်မချည်၊ သက်ဏ်ရှည်
၍^{၁၉}၊ ရွှေပြည်ပတ်လျောက်၊ ရွှေတောင်ပေါက်သို့^{၂၀}၊

Through his observance of (the Buddhiot)
five fold precepts, he would enjoy 120 danger-
free, long and prosperous years (of life)

Just as there grew on the sides of the city
golden mountains, his merits,

မဂ်ရောက်ဖိုလ်ကျိုး၊ ကုသိုလ်မျိုးလည်း^{၂၁}၊ ဖြိုးလှမ်းမှု
တိုးခွမင်္ဂလာ^{၂၂}။ တိုင်းထက်သာသည်^{၂၃}၊ အဝါခြောက်
ရောင်ရဲရဲတည်း^{၂၄}။

like attaining the paths and fruithais (to
nibbāna) dweloped, auspiciousness increased
more than ever and the rays (of Buddhist Dis-
pensation) shone bright in six different tuse.

- 77.1 လေးကျွန်းဥက္ကဋ္ဌ၊ မကိုဋ်မှတ်သည်။ 'he who is considered the head of four continents and headress of them'
 လေးကျွန်း 'four continents'
 ဥက္ကဋ္ဌ 'chairman; head' (Pà-ukkattha)
 မကိုဋ် 'head-dress; crested head-wear' (Pà.makuta)
- 77.2 မန္ဓာတ်ပိတာ၊ တို့ထွတ်ချာကါး၊ 'our magnificent lord, the father Mandhat'
 မန္ဓာတ် is the name of a lengerary, universal king famous for his fabulous wealth, splendour, glory and power (Pà.Mandhātu)
 ပိတာ 'father' (Pà.petà)
- 77.3 ရတနာပုံ၊ ပြည့်စုံကဲလွန်၊ မြို့ဗိမာန်ထက်၊ 'in the Ya-da-narbun palace which has everything in excess' ပြည့်စုံ 'having everything' ကဲလွန် 'excessively'
- 77.4 တံခွန်လွင့်လွင့်၊ ဘုန်းပန်းဖွင့်၍ 'Lit. bloom into a flower of glory unfurking the banners; i.e. (the king) reigned over the kingdom with power or glory'
- 77.5 ကိုးဆင့်ပစ္စ၊ မိုးရှိထူလျက်၊ 'hoist a white umbrella of nine tiers, almost touchig the sky?'
 ကိုးဆင့် 'nine tiers' ပစ္စ 'white umbrella' (Hindi. patthú)
- 77.6 မင်းမူမင်းကျင့်၊ သင့်သည်၌သာ၊ တတ်လေ့လာသည်၊ 'study what is proper for a king and in accordance with royal practices.'
 မင်းမူမင်းကျင့် 'royal customs and manners'
- 77.7 သပ္ပာယကိရီ၊ တန္တိဓမ္မေ၊ သုံးဆောင်လေ၏၊ 'always do and eat what is suitable for him?'
 သပ္ပာယကိရီ၊ 'doer of what is proper' (Pà.sappàya+kàrú)
 တန္တိ (arch) ' , tradition; customary'
 သုံးဆောင် 'use;eat?'
- 77.8 ဤရွှေကါးလျော်၊ ဤမတော်ဟု၊ ဘောဇနညူ၊ ရွှေဉာဏ်ကူလျက်၊ 'knowing through his knowledge of food which is proper and which is not'
 မကော် (fr. မသင့်တော်) 'not proper; not appropriate?'
 ဘောဇနညူ 'knowledge of food.; (Pà.bhojana+ññú)
- 77.9 ပြစ်မြူမဖုံး၊ အမြိုက်သုံး၏ 'uses the best free from all kinds of flows.'
 ပြစ်မြူမဖုံး 'Lit not covered with even an idta of fawlt's'
- 77.10 ဆုံးဆုံးဖြတ်ဖြတ်၊ သင့်လျောက်ပတ်သား၊ ဆေးမြတ်မှီမှီ၊ 'use good medicines appropriate (for him) after decision'
- 77.11 နှစ်လီစက်စုံ၊ လှည့်ငြားတုံလည်း၊ 'Lit. a pair of two feet were going round, i.e. on his itimerary'
- 77.12 နှည့်ဉာဏ်တော်၊ ချင့်နှိုင်းလျော်မှ 'only when he considered and decided in his knowledge which pondered over and over?
 နှလုံ (fr. အနှလုံပဋိလုံ) 'ponder much back and forth.

- 77.13 မြေပေါ်ကောင်းကင်၊ စံပယ်ရွှင်၏ '(he) stays happily either on earth or in the sky.'
- 77.14 ဖြူစင်နဂါး၊ ဗြဟ္မစိုရ်ကား၊ 'the (four) sublime states of mind which were pure in their origin'.
ဗြဟ္မစိုရ် 'cardinal virtues or sublime states of mind' are said to consist of Mettā (compassion) Karuṇā (kindness), muditā (happiness) and upekkhā (in-difference).
- 77.15 ရွှေကိုယ်တော်လုံး၊ တရားတုံးဟု၊ 'the whole body (of the king) is a lump of righteousness.'
တရား 'righteousness; law; justice'
တုံး (fr. အတုံး) 'lump; chunk'.
- 77.16 ပတ်ကုံးလူ့ခေတ်၊ ပြောရာဖြစ်ရှင် 'it is a thing to be spoken of in all human world'.
ပြောရာဖြစ် (fr. ပြောစရာဖြစ်) something to be a talk in the world'.
- 77.17 ငါးဆစ်ပိုင်းခြား၊ ဤတရားကြောင့်၊ '(by keeping) the five-fold precepto'.
The five-fold precept or observances of precept are: not to kill, not to steal, not to commit adultery, not to lie and nor to drink intoxicants.
- 77.18 ရှည်လျားမြင့်ကြွယ်၊ ရာနှစ်ဆယ်လျှင်၊ 'for 120 long and prosperous years'
ရှည်လျား 'long, lengthy'.
မြင့်ကြွယ် 'prosperous; successful'.
ရာနှစ်ဆယ် '(fr. တရာနှစ်ဆယ်) '100+20 or 120 (years)'.
(Pā antorāya)
- 77.19 အန္တရာယ်မချည်၊ သက်တော်ရှည်၍၊ 'not bound to danger, (he) lives long'.
အန္တရာယ် 'danger; perils'.
- 77.20 ရွှေပြည်ပတ်လျှောက်၊ ရွှေတောင်ပေါက်သို့၊ 'as if there were a golden moundains appearing around the land'.
ရွှေတောင် 'golden moundain'.
- 77.21 မဂ်ရောက်ဖိုလ်ကျိုး၊ ကုသိုလ်မျိုးလည်း၊ 'the merits like attaining the path and its fruit (to Nibbāna)
မဂ် 'path; way' (Pā. magga)
ဖိုလ် 'state of fruition (of the path)' (Pā phala)
ကုသိုလ် 'good deed; merit' (Pā kusala)
- 77.22 ဖြိုးလှမိုးမျှ၊ တိုးစွမာ်လာ၊ 'auspiciousness increased and piles up in plenty like rain'.
ဖြိုး 'develop in size' 'be abundant'.
- 77.23 တိုင်းထက်သာသည်၊ ဝှံ့သာမာ်လွန်၊ 'excessively'.
တိုင်းထက် (fr. အတိုင်းထက်) more than what is measured?
- 77.24 အဝါခြောက်ရောင်ရဲရဲတည်း၊ 'six rays are bright'.
ခြောက်ရောင် (fr. -ရောင်ခြည်ခြောက်ပါး) six hues issuing from, notably, Buddha's body.

ဤသို့ ဟောသား၊ ဒီဝေါသ နိရောဂဟု^၁၊ ဩဇာရှိစွာ၊
အလင်္ကာကား^၂၊ မဟာသမတ်၊ ကမ္ဘာနတ်မှ^၃၊ ပြတ်ယခေါင်း၊
နေနွယ်ဆောင်သည်^၄။

ကုန်းဘောင်တည်ရင်း၊ အလောင်းမင်း၏^၅၊ မှန်ကင်း
တဆူ၊ ဖြစ်တော်မူ၍^၆၊ ဘူပထဝီ၊ တမြေညီဝယ်^၇၊ စေတီဂူထွတ်၊
ပုထိုးမှတ်ဖြင့် အမြတ်ပြဋ္ဌာန်း^၈၊

ရှိလက်ဝန်းသား၊ မန္တလေးနဂရ^၉၊ ပဌမတည်ထောင်၊
မင်းမင်းနောင်လျှင်^{၁၀}၊ ဘုန်းရောင်နေခြည်၊ မြို့နန်းတည်နှင့်^{၁၁}၊
အပြည်ပြည်တိုက်၊ တဝိုက်မိုးယံ၊ စံသသူတို့^{၁၂}၊

ဆောက်ဦးဂမ္ဘီ၊ ပါရမီကို^{၁၃}၊ မြှောက်ချီလေးမြတ်၊
ရီသေညွတ်၍^{၁၄}၊ လိပ်မှတ်ရွှေစာ၊ ဆက်ပဏ္ဍာနှင့်^{၁၅}၊
စကြာတော်သို့၊ ကျိုသည့်ကြောင်းနွယ်^{၁၆}၊ ရှည်ကြွယ်ရာကျော်၊
သက်တော်ဖြိုးမြင့်^{၁၇}၊

ပန်းသို့ပွင့်လျက်^{၁၈}၊ လေးဆင့်သစ္စာ၊ သမ္ဘာရင့်ကျိုး^{၁၉}၊
ဘုန်းသစ်နိုးသား^{၂၀}၊ ပုထိုးသရီ၊ မဟေသီလည်း^{၂၁}၊

မြေဒီပါနံ၊ မိုးမဆုံမျှ^{၂၂}၊ တုံတုံအားသည်း၊ ဆည်းတော်
မူဘိ^{၂၃}၊ တိုင်းမသိသား၊ ဗောဓိငုံဖူး၊ ရှင် ကျေးဇူးကို^{၂၄}၊

မြစ်တူးရင်းစစ်^{၂၅}၊ ကပ်လုံးသစ်၍၊ သက္ကရာဇ်ယခေါင်
ရင့်တိုင်းပြောင်စိမ့်^{၂၆}၊ စာစောင်တင့်နှိုင်း၊ ဆင့်ဆင့်လှိုင်းသည်း၊
သံပိုင်းတင်ထ တတိယတည်း^{၂၇}၊

This much of prosody, which is as sweet
in essence as donger-free, divine medicine, is to
record (the life of king Min-don).

Our king is on august personage in the

in distued, solor lineage of king Alaung-
mai, the ariginal founder of Kon-boung dynasty,
who himself desunded from king Mahāsommata
the lord of the world.

He is the eldest brother of all kings who,
wiht glories that shone like the sun, founded for
the fust the fist time the city of present.

Mandalay considered the most excellent
with signs of topes, shrines and crested caves.

Rulers of several other countries under
the sky became respectfully submissive to the
profound

Collection of his virtues and approached
his feet with golden messages and presents. For
more than a hundred long years, he will bloom
like a flower.

As a means of re-newing his glory, which
is

mature enough to attain the four noble
truths, the king was active in building topes and
pagodas that enshrine Buddhist relics, scattering

the whole surface of Zambu-continent
and making the sky unable to hold.

Whenever someone takes all of the
boundless qualities of our Bodhi-embryo or fu-
ture Buddha and sings sweetly of

it in a newly-created world-age, it will
shine out for a long time.

This is the third portion of our historical
record put into writing, after comparison with
various literary documents.

- 78.1 ဤသို့ ဟောသား၊ ဒီဝေါသေ၊ နိရောဂဟုံ 'this presentation of words which are free from diseases like a divine medicine'.
ဒီဝေါသေ 'divine or godly medicine' (P ā divā + osadha)
နိရောဂ 'disease-free' (Pā + ni+roga)
- 78.2 ဩချိစ္စ၊ အလင်္ကာကာ၊ 'prosody whose taste is very sweet. i.e. present literary composition is very good to read?'
- 78.3 မဟာသမတ်၊ ကမ္ဘာနတ်မှ 'from Mahāsamat, the lord of the world'.
မဟာသမတ် 'the very first ruler of men or the great ruler elected by men in the beginning of the world'. (Pā. mahā+ ammata)
ကမ္ဘာနတ် 'good or lord of the world'.
- 78.4 မပြတ်ယခေါင်၊ နေန္တယ်ဆောင်သည်၊ 'lid: one who bears the solar lineage in an connected way from remote past. i.e a descend and of un-interrupted solar race.'
- 78.5 ကုန်းဘောင်တည်ရင်း၊ အလောင်းမင်း၏ 'of A-Laung-min, the original founder of Kon-baung dynasty.'
တည်ရင်း ' (one who) originally founded.'
- 78.6 မှန်ကင်းတဆူ၊ ဖြစ်တော်မူ၍၊ ' (is) the most exalted person'
မှန်ကင်း ' pinnacle; person of exalted position.'
- 78.7 ဘူပထဝီ၊ တမြေညီဝယ်၊ ' on a flat surface of earth.'
ဘူပထဝီ ' earth; globe.' (Pā. bhūmi +pathoû)
- 78.8 စေတီဂူထွက်၊ ပုထိုးမှတ်ဖြင့်၊ အမြတ်ပြဌာန်း၊ ' determined as the excellent land with its shrines, pinnalced or crested caues, toper.'
စေတီ ' shrine; caitya . ' (Pā. cetiya)
ဂူ ' cave.' (Pā. guhā)
ပုထိုး ' tope; thūpa.' (Skt. sthūpa)
ပြဌာန်း ' considered; decided; determined.' (Pā. pathāna)
- 78.9 ရှိလက်ဝန်းသား၊ မန္တလေးနဂရ၊ ' Mandalay city in existence or present Mandalay city.'
မန္တလေးနဂရ ' city, palace-capital.'
နဂရ ' city, palace-capital.' (Pā. nagara)
- 78.10 ပဌမတည်ထောင်၊ မင်းမင်းနောင်လျှင်၊ ' the elder brother of all kings who built (Mandalay) for the first time.'
- 78.11 ဘုန်းရောင်နေခြည်၊ မြို့နန်းတည်နှင့် ' (king) whose power is as bright as the sun and he who builds the capital with a palace.'

- 78.12 အပြည်ပြည်တိုက်၊ တဝိုက်မိုးယံ၊ စံသသူတို့၊ ' (those) rulers of (other) numerous countries in neighbour-hood.'
 အပြည်ပြည်တိုက် ' in many countries or continents.'
 စံသသူ (fr. စံသောသူ) ' those who stay in power.'
- 78.13 ဆောက်ဦးဂန္ထိ၊ ပါရမီကို၊ ' the profound paraphernalia of virtues.'
 ဆောက်ဦ (fr. အဆောက်အဦး) ' paraphernalia.'
 ဂန္ထိ ' deep ; profound . ' (Pā. gambhūra)
 ပါရမီ ' virtues ; perfections.' (Pā. Pāramā)
- 78.14 မြောက်ချီလေးမြတ်၊ ရိုသေညွတ်၍၊ ' flatter chin in reverence and stoop respectfully.'
 လေးမြတ် ' in reverence ; in esteem.'
- 78.15 လိပ်မှတ်ရွှေစာ၊ ဆက်ပဏ္ဏာနှင့်၊ ' message in golden letters along with presents.'
 လိပ် ' Letter ; alphabet . ' (Pā. Lipi)
 ပဏ္ဏာ ' presents.' (Pā. pannākāra)
- 78.16 ကြောတော်သို့၊ ကြိုသည်ကြောင်းနွယ်၊ ' about how (they) are subservient to (his) feet.'
 စကြာ ' feet ' ကြို ' be subservient.'
- 78.17 ရှည်ကြွယ်ရာကျော်၊ သက်တော်ဖြိုးမြင့်၊ ' his life in as long as male than a hundred.'
 ရာကျော် ' over or more than a hundred.'
- 78.18 ပန်းသို့ပွင့်လျက်၊ ' blooming like a flower.'
- 78.19 လေးဆင့်သစ္စာ၊ သမ္ဘာရင့်ကျိုး၊ ' (his) accumulation of the knowledge of four noble truths was mature.'
 လေးဆင့်သစ္စာ ' four noble truths ' in Buddhist thought are (1) Truth of Suffering (dukkha), (2) Truth of Cause of Suffering (Samudaya), (3) Truth of Cessation (hirodha) and (4) Truth of the Parth to cessation (magga).
 သမ္ဘာ ' accumulation ; preparation.' (Pā. sambhāra)
- 78.20 ဘုန်းသစ်နိုးသား၊ ' as a way of creating new powers.'
 ဘုန်းသစ် ' new power and glory.'
 နိုး (fr. နိုးဆော်) ' urge, remind ; create.'
- 78.21 ပုထိုးသရီ၊ မဟေသီလည်း၊ ' topes with Buddha's relics and pagodas.' ပုထိုး ' tope ; thūpa.' (Skt. Stūpa)
 သရီ ' bodily relics ; relics . ' (Pā. saūra)
- 78.22 မြေဒီပါနဲ့၊ မိုးမဆုံမျှ၊ ' scattering all over the continent, more than the sky can hold.'
 ဒီပါ ' continent ; Zambūḍīpa continent.' (Pā. Zambūḍīpa)
 မိုးမဆုံ ' lit. more than the sky can take.' i.e.
 Literally filling every inch of the earth.'

78.23 တုံတုံအားသည်း၊ ဆည်းတော်မူဘိ၊ 'steadfastly and zealously, he exerted for (it).'
တုံတုံ 'firmly ; slead fastly .'
အားသည်း 'with zeal ; zealously.'
ဆည်း (fr. ဆည်းပူး) 'put forth efforts ; exetrt .'

78.24 တိုင်းမသိသာ၊ ဗောဓိဋ္ဌိ၊ ရှင်ကျေးဇူးကို၊ 'your un-countable and boundless virtues who are the bud of enlighten ment.' တိုင်းမသိ (or အတိုင်းမသိ) 'boundless ; beyond measu.
ဗောဓိဋ္ဌိ 'bud of highest wisdom or enlightenment ' refer to someone who is about to attain enlightenment or Bodhi-wisdom.'

78.25 မြစ်တူးရင်စစ်၊ 'Lit. uproot and examine ; i.e go deep to the root of all, his virtues and scrutimize them.'

78.26 ကပ်လုံးသစ်၍၊ သက္ကရာဇ်ယခေါင်၊ ရင့်တိုင်းပြောင်စိမ့်၊ 'Lit: make a new world and sing of (them) for long years and they will shine whenever you do so; i.e. thes continue to shine, even if you sing sweetly of them in a new world.
ကပ် 'wourld - age ; world.' (Skt. kalpa : Pā. Kapf)
ယခေါင် (arch.) 'remole past ; for long.'

78.27 စာစောင်တင့်နှိုင်း၊ ဆင့်ဆင့်လှိုင်းသည်၊ သံပိုင်းတင်ထ-တတိယတည်
'after comparision with literary documents, they are here put an record as the third part of our history.'
စာစောင် 'several literary documents or records.'
သံပိုင်း 'record ; record of historical events.' (Pā. sommuti)